

No.

PURCHASED FROM THE INCOME OF THE
JOSIAH H. BENTON FUND

Digitized by the Internet Archive
in 2011 with funding from
Boston Public Library

JOH. CHRISTOPHORI STEEBJ

Philos. & Medicinæ Doctoris, Serenissimi Ducis
Palat. Neuburgici Medici & Consiliarij.

COELUM SEPHIROTICUM, HEBRÆORUM,

Per Portas intelligentiæ,
Moyfi revelatas

Interiores naturalium rerum characteres

abditosq; recessus manifestans,

Ex vetustissima Hebraica veritate

Medicinæ, Chymicæ, Astronomiæ, Astrologiæ, Botaniciæ, Zoologiæ,

Anthropologiæ, aliarumque Scientiarum

Nova Principia.

Oculari demonstratione ostendens & explicans.

Cum Elencho rerum & Indice in calce operis.

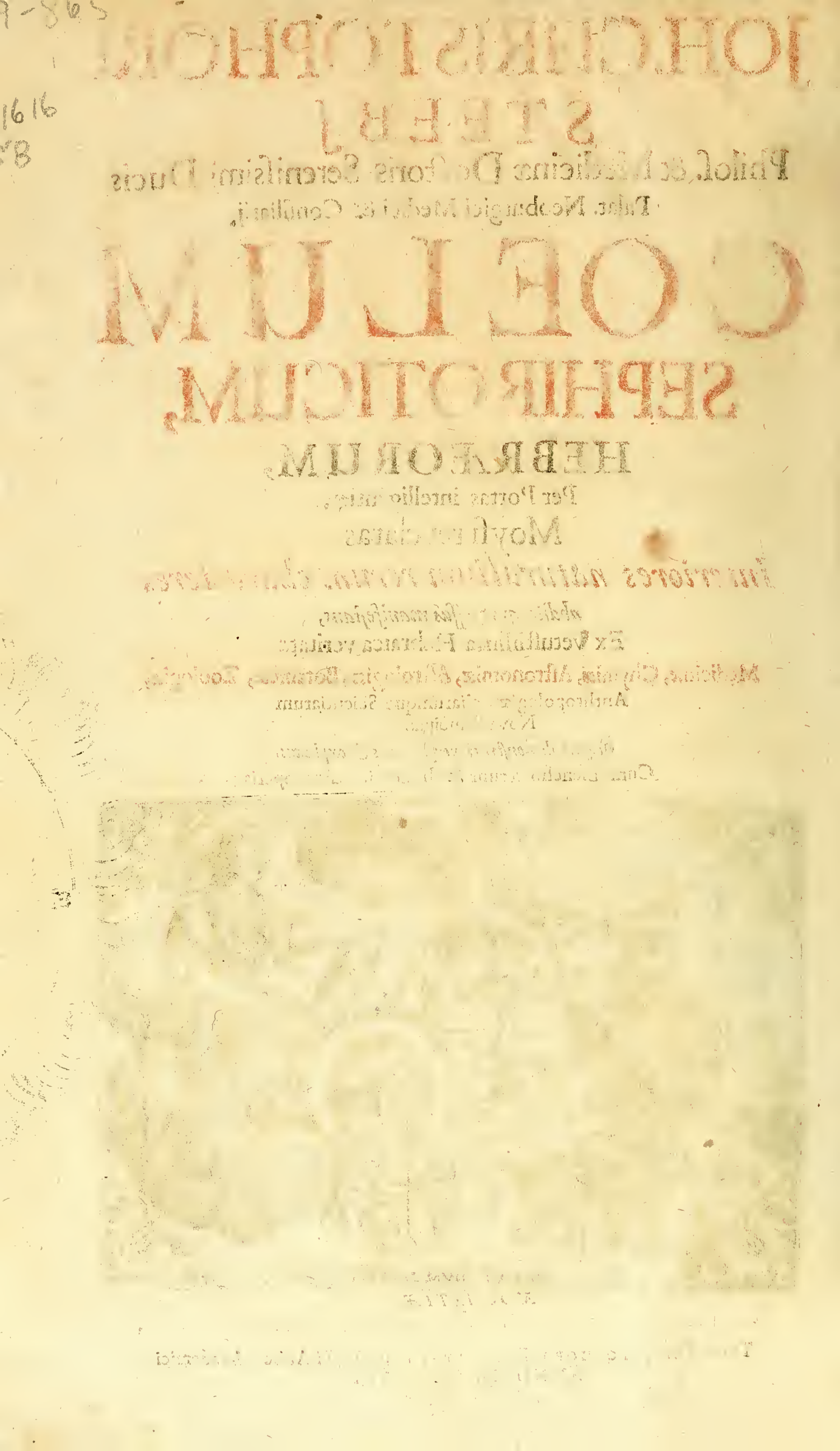
SONAT DVM SILET

MOGUNTIAE,

Sumptibus LUDOVICJ BOURGEAT Academiæ Bibliopolæ,

Typis CHRISTOPHORI KÜCHLERI, Typographi Aulico-Academici.

ANNO M. DC. LXXIX.

*Serenissimo Principi ac Domino
Domino*

**PHILIPPO
WILHELMO,
Comiti Palatino Rheni,
Bavariæ, Juliæ, Cliviæ, & Montium
Duci, Comiti in Veldenz, Sponheim,
Marca Ravenspurg & Moers, Domino in
Ravenstein, &c.**

*Cujus excelsum nomen jam longe sideribus inscriptum,
Cujus Stemma Imperatoribus, Regibus,
Et totius Christiani Orbis Magnatibus propagines dedit.
Nunc fortissimum*

SUPREMÆ MAJESTATIS FULCRUM

*Imperio Romano-Germanico solatium,
Monarchiæ hujus Ævi Mundani senescentis postremæ
Felix est*

NOVUS HOROSCOPIUS,

*Æternæ lucis Aurorâ affulgente,
Per secula superiorum siderum
In solis folio resplendens.*

AQUILA ET LEONE

*Utrunque ad solis semitam vigilante
Murmura rebellis Euri, Zephyrique in Archipelago furientis
placata,
Germanis Olivas, Spicasque Pacis colligere denuò concedent.*

AQUILÆ enim Majestatem
Et Eum pietate misericordiam,

Si

Si LEONIS comitatur vigilantia
& providentia;
Saturni a felicitatis Regna subsequenter;
Et Hecatombe Imperatoria
Centum Aquilis & Leonibus,
A Græcis seculis obsoleta & sepulta resurget,
Et Coronis Bellonæ oleagineis cincti,
Ad Apiarium Sapientiæ, olim Pindarum Poetam
& Platonem,
sed &

SANCTUM AMBROSIUM

Juvenès eloquentiæ favo nutriens,
Togati revertemur,
Et AQUILÆ Cum LEONE sideribus lucidissimis
Thymiamata ex Aromatibus precum,
Thuris suffitum supremo DEO dicatum,
Ex Mundanæ felicitatis navigio
consecrabitur,
Et sub lauro & Platano arboribus,
Quas nec fulgura, nec rapaces noctuæ infestant;
Naturæ Harmonicum concentum exaudiemus.
Talem quem cœli in convallibus montium & æquoris planitie
Melodiam accinunt mirabilem,
Echo Terræ ad usque Auream Mundi superficiem resonante;
De quibus liber præsens, Quem
SERENITATI VESTRÆ
In propitiam clementiam erga Studia & officia sua
perlitat.

Cliens humillimus

JOH. CHRISTOPH. STEEB Dr.

PRÆFATIO AD LECTOREM.

Medicamenta Deorum immortalium manus

esse Antiquissimus ille Herophilus Medicus exclamavit, non immerito, cum à liberalissima manu in salutem hominum cœlitus porrecta sint, & quotidie digito DEI; manifesto ad salutarem effectum dirigantur. Singulis enim diebus mille libras & amphoras medicamentorum ab indoctis medicastis ægrotis exhiberi, totus mundus attestabitur, sed quid Medicina ipsa, sive spiritus, oleum, aqua destillata, Balsamum, Gummi & Unguentum sit, & ex quibus essentialibus partibus constet? multi medici ignorant, quin imo, nec aërem, cibum, potum, panem & vinum, reliquaque ad vitam summe necessaria examinare, eorumque interiora penetralia aperire laborant, sed dum per diætam & pharmaciam in humano corpore morbis sauciato operantur, præscriptis ijs, quorum naturam neque Pharmacopæus summâ diligentia miscens, neque ipse Medicus exactè novit, altissimo cætera commendant. Obtestor ergo per DEUM omnes, qui ad imaginem DEI formati hominis sanandi curam gerunt ut in arëam hancce Philosophicam mecum descendant, & quæ de cornucopia pro corporis humani salutē depromuntur, Chymica anatome resolvant, & examinent. Eos vero qui vel voluptatibus immersi, vel avaritia tardi, vel desidiosa vita somnolenti sunt, obsecro ne canino dente laborem huncce Herculeum allatrent, aut convicijs plus quam ratiocinijs obtrecent, namque solam ad DEI gloriam, proximi salutem, & in augmentum naturalis scientiæ labores hosce omnes non tantum susceptos sed posteritati consignatos esse, ipsum opus commendabit.

Medicinam non tantum, sed & Physicam inculturæ Zizanijs graviter defædatam esse, scripta ubivis obvia quotidie attestabuntur, si enim aliquis de Leonis, lupi, vel ursi natura & proprietatibus quærit, Respondebunt eas dependere ab ursi vel leonis forma vel anima, & si ulterius expetas talium formarum declarationem, dicent, omnes formas occultas esse, & à nobis nunquam perspectas, neque ullo iudicio comprehensas, videtur mihi idem esse, ac si quis ignē metuit, incidit in fumum. Namque in prima creatione certas omnibus naturalibus speciebus Ideas à DEO ex tota natura formatas, & sub harmoniæ sigillo conservatas hactenus esse, ex sacro textu colligere licet; ita ut Leo ex tot partibus essentiæ solaris, ex tot particulis aquarum supracœlestium, aëris, aquæ & terræ constet, ex quibus combinantibus in spermate à Deo benedicto, novageneratione fit Leo, qui postea à sole naturalem influxus sympathiam habet, ut infra ostendemus, sic Leo ex plurimis, Homo vero ex omnibus naturalibus corporibus coagmentatus est, ut sit Microcosmus, Heros naturæ, in quo omnia cœlestia & terrestria velut in parvo simulacro concurrunt. Opus ergo est, ut qui sanitatem hominis conservare intendit, omnium rerum naturalium exactissimam prius notitiam acquirat, Qualitates rerum quas in manifestas & occultas distribuunt, fere in mille classes inferiores distinguunt, sed ut cæcus de colore, sic de omnibus illis qualitatibus philosophantur. Manifestas enim quod spectat, sunt primæ & præcipuæ: calor, frigus, humiditas, & siccitas; Negant, frigus & calorem pro ut opposita esse

1.
Medicamenta sunt manus Deorum immortalium.

2.
Quid sint res naturales hactenus ignotum fuit,

3.
Negligentia in Arte medica.

4.
Sermo ad curiosos & invidiosos.

5.
Physices scientiæ inculturæ.

6.
Occultæ formæ & qualitates multum ignorantia excusant.

7.
Ideæ rerum essentielles quid sint.

8.
Leonis Idea.

9.
Hominis Idea.

10.
Qualitates vulgo duplices.

11.
Qualitates

contrariæ in uno subjecto. existimant, in uno subjecto, eodem tempore secundum idem & idem inesse posse, cum tamen in opio; & camphorâ quæ summe frigida esse declarant, manifestum calorem offendant; ita ut in flammam sese resolvere & eorum manus comburere possint.

Quales cum vitriolo; antimonio & mercurio vexationes hætenus sustinuerint, videbitis in Dialogo Mercurij vel Alchymistæ & naturæ. Pauci hætenus penetrarunt colorum & odorum naturam, cum tamen quotidie iisdem utantur, luminis, quo ipsorum vita splendet penitus ignari. Propterea tandem examinabimus, spiritualis incorporeæ naturæ, cum spirituali corporea cœlesti Combinationem & quomodo sensus in animæ propylæis efformentur, sicq; albedinis, nigredinis, rubedinis, &c. essentias interioresq; signaturas ostendemus. Qualitates quas occultas vocant; dicunt à formis immediate emanare, quæso dicat mihi aliquis quare exulcerationes oriantur in corpore ejus, cujus excrementis carbones igniti sunt immersi? quod Agricolis notum. Quare corpora; mixtis cum venenatis rebus alicujus excrementis, virulento iniasmate afficiantur & interdum ad mortem usque purgantur? Quare super linteo vel emplastro putrilagine ulceris lurido aspersum vitriolum, & cum aqua fontana in locum tepidum expositum; dolores mitiget, & ulcera tandem consolidet? Nonne spiritus putrilagine è corpore detracti, cum rebus istis quibuscunque mixti ad pristinum suum domicilium revertuntur, & si cum salubribus corporibus associati fuerint, corroborant partes debilitatas, si vero cum venenatis, indignabundi vagantur, & ejusmodi inordinatos motus excitant. Tales autem spiritus ad pristina corpora redire, testabuntur doctissimi Chyrurgi, & exemplum manifestissimum est, nasus de alterius carne fabrefactus, & alteri substitutus, qui primo illius carnis Domino demortuo, statim putrescit, & sic secundum vulgatum, redit ad Dominum quod fuit ante suum. Hac de causa canis sui hospitis spirituosa effluvia, longe per plateas camposque olfacit; & sic ipsum quærendo invenit. Infinita talia deducenda essent, nisi legentis tædium metuerem, sed nec magica aut ordini naturæ adversa esse demonstrabimus.

Astrologia ab Orbe condito longe alijs principiis divinitus tradita fuit, sed dum homines à veritatis plano ad invia & avia curiositatum declinassent, non pulchrius pigmentum pro sua malitia fucanda invenire potuit cacodæmon, quam supersticiosam Astrologiam. Hinc à Pythagora rejectam & explosam fuisse auctor est Theodoretus, tum Laërtius quoque Diogenes, & Plutarchus, judicârunt. Academicus Fanorinus & Panatius Stoicus ipsam incessiverunt. Ridetur eadem à Seneca, confutatur à Cicerone, sed & disputantem adversus illam Carneadem & Bionem Philosophum, quis ignorat? Quod si superet omnem insaniam cur nec insanus accedet orestes, quantum insania continet Astrologia, cui nec multa delirans assentiri potuit Epicurus verba sunt. Joh. Pici Mirandulani in disputat. advers. Astrolog. qui addit: Platonem & Aristotelem Philosophiæ Principes eam indignam putasse, de qua verbum facerent, in tota Philosophia. In sacro codice itemque concilijs, synodis & decretalibus rejectam & damnatam esse Astrologiam, quis non novit? Attamen sub specie veritatis, & ad errores excusandos uruntur ea quam plurimi, cum maximo salutis æternæ damno & discrimine. Propterea quænam vera, sancta, primæva Astrologia sit? & quomodo sidera in signa, tempora, dies, & annos creata, nobis salutaria vel inimica sint? paucis exponemus.

Chymiam ab antediluvianis temporibus floruisse fama est. Hodie Patronis viduata exulat, ob causam, quod seplasiarij & Agyrtæ se chymicos esse profiteantur, qui cortices pro nucleo, venenum pro pharmaco vendunt, & crudis succis mineralibus, antimoniatis, Mercuriatis & Arsenicalibus corpus male afficiunt. Econtra pro chimia vera habenda erit, quæ solis effluvia Balsamica, aquarum cœlestium spirituosa, siderum luminosa subtilia & varijs characteribus efficacia, concentrare, in suavissima medicamentorum forma corporibus maligno siderum aspectu percussis exhibere potest; chimiam hanc, ut ad desides & inerres homines non pervenit velut artium Reginam in supremo honoris folio colendam esse existimo.

Botanica vulgari Philosophandi modo traditur, cognitis nimirum nominibus herbarum; recensentur earundem primæ vel secundæ qualitates, sed quali signatura vel cœlesti charactere primitus insignitæ sint, quamq; cum sideribus harmoniam & in humano corpore resonantiam habeant, id ex vetustissimis Botanicis, præprimis Apulei scriptis nunquam addiscere, aut in humanæ salutis meliorem usum convertere placuit.

Anatômia vel tota Anthropologia rûdi minerva exulta fuit longo tempore, usque dum sæculi moderni quam plurima lumina eam acutiori penicillo pertractarint, sic invenerunt (sicut qui Asinum super ipso Asino sedens quærit, nesciverunt priores) in proprio corpore lacus & flumina, multosque abditos canales; venas nimirum lacteas, lymphaticas; ductus Pancreaticos cum eorundem usu, ad causas morborum cognoscendas tam summe necessario. Invenerunt etiam nonnulli in sensibus hominum, quin immo in ipsa anima & mente, novas quasi insulas, ita ut animæ tam in abscondito residentes facultates levi membrorum motu; vel characterum corporis immutatione dignosci, passionesque duplicis appetitus concupiscibilis & irascibilis; cum suis dissimulationibus ab astante artifice explorari possint.

Contra communem philosophandi methodum hac occasione nihil quidem sed contra medendi normam hæc proferam. Purgare, venam aperire, idque multoties repetere, & si morbus non cesset, reliqua Deo committere, communis hætenus forma fuit medicantium; sed respondeant vel soli Pharmacopæorum discipuli; vel rotus Magistrorum chorus. Nonne in antiquis & novis Pharmacopæorum scriptis provisum est, ne medicamenta purgantia sine corrigentibus exhibeantur; propter malignas quas possident qualitates? Quod si ergo purgantia medicamenta venenatis qualitatibus suspecta sunt, quare exhibentur hominibus? cum Medicus Minister, non miles contra naturam sit; ipsaque natura referatis obstructionum remoris sese undique spontè exonerare possit; non dicam quod semper evacuatione opus habeat, cum neque intemperies neque fermentantes humores; neque malignorum morborum miasmata purgantè vi removeri possint; sed e contra natura sic inquietata succumbat, quod multi cum damno & pudore experti sunt, neque dicam, quod purgationi venæsectio salutariter succedere possit, namque cum tenuissimæ lacteæ venæ purgantis Pharmaci veneno conspurcatae sunt, sequente venæsectione, & humorum revulsione; sentina illa ad cor derivatur, hinc plerumque etiam robustissimi tali tractandi methodo infirmantur, cum autem prospiciant, hominem pallefcere, calorem vitæ in auxilium cordis convocari & sic præcordia attolli, pulsus accelerari, putant qualitatem calidiorem cor in vasisse, & sic præscribunt ex frigidis feminibus emulsiones, addito opio & narcoticis; ut scaturigo vitæ velut in glaciem concreseat, & in triste mortis simulacrum æger pallefcatur. Ecce antrum Galeni, cuius me vestigia terrent (ut inquit Poëta) omnia te adversum spectantia nulla retrorsum.

Protestor autem me non increpuisse veros medicos, qui in publicis Aca-
demijs enutriti, studia à materno lacte imbibierunt, & sic sana ratione, & maturo iudicio utuntur, sed hoc quodcunque fuerit, derivatum volo in impostores, qui velut fuci & ignava pecora fraudibus & adulatione stipati, mel & messem veris artium cultoribus demetunt, Hos à præsepibus arcebunt mea sequentia scripta, quæ in Dei gloriam, & Medicorum Chymicorum honorem exarata esse non despero.

Præmitto autem cælum hocce sephiroticum Hebræorum, si quando erudito Orbi placuerit, statim subsequetur nova Atlantis Insula, vel Hieroglyphica antiquorum philosophia, postea novum systema Phisico Astrologicum. Tandem restituta praxis Hippocratica, in qua ostendam, qua methodo à vulgo desperatis morbis nimirum Peste, & malignis febribus in Physicatu meo Francosurten si ipsum me curaverim, tandem quod à Podagra, quo misere afflictus fui, Spiræ Nemetum numine aspirante totus liberatus fuerim. Quomodoq; morbi Astrales, Epilepsia, Febres, canis rabidi morsus, lues venerea, & similia

27.
Botanica
quænam ve-
ra sit?

28
Anatomiâ
jam nuper
à summis vi-
ris restituta.

29.
Nova velut
provincia in
corpore Hu-
mano re-
pertæ.

30.
Nova Insu-
læ in Anima
hominis de-
tectæ

31.
Methodus
medendi
communis
perniciosa.

32.
Purgantia
medicame-
ta suspecta
sunt.

33.
Medicus Mi-
nister naturæ
non contra
eam armatus
sit.

34.
Quomodo
ægoti pere-
ant per erro-
res Medico-
rum.

35.
Opiata &
narcotica
semper pro-
primis post
venæsectio-
nes exitialia.

36.
Omnia hæc
de imposto-
ribus in Me-
dicina dicta
sunt.

37.
Autoris ope-
ra quæ pro-
ximè se-
quentur.

sine ullo graviter afficiente medicamento eradicari possint , referam etiam nomina, mea praxi curatorum, quibus cum omnia conferri poterunt. Adpōnam denique operationes chymico Pharmaceuticas , & declarabo quomodo solis Balsamica effluvia , vel per se, vel cum auro sine strepitu & corrosivitate resolverint, in medicinam à putredine præservantem cordialem præparari, & deniq; quomodo siderum effluvia & singula in specie, nobili Chymia ancillantē, in inferioribus concentrari, sicque pro sigillorum & characterum naturæ Harmonia omnia in primam suam materiam converti possint. Deus aspiret feliciter capitis, cujus æterno Numini primum meæ juventutis libamen consacro.

COELUM SEPHI- ROTICUM

Mosi & Septuaginta Doctoribus Sy-
nedreos in deserto peregrinantium

In Sina Monte manifestatum

Exod. 24. v. 9. & 10.

*Quinquaginta portas intelligentiæ ostendens
quæ in Geneseos primo capite literis exornata, sed ab Israelitico
populo spiritali revelatione reservata
fuerunt.*

CAPUT I. GENESEOS.

IN principio creavit Deus cœlum & terram. Terra autem erat inanis & vana, & tenebræ erant super faciem abyssi: & spiritus Domini ferebatur super aquas. Dixitque Deus, fiat Lux. Et facta est lux:

Et vidit Deus lucem quod esset bona: & divisit lucem à tenebris:

Appellavitque lucem diem, & tenebras noctem: factumque est vespere & mane dies unus. Dixit quoque Deus: Fiat firmamentum in medio aquarum: & dividat aquas ab aquis. Et fecit Deus firmamentum, divisitque aquas quæ erant sub firmamento, ab his quæ erant super firmamentum. Et factum est ita:

Vocavitque Deus firmamentum, cœlum: & factum est vespere & mane dies secundus.

Dixit verò Deus, Congregentur aquæ quæ sub cœlo sunt, in locum unum: & appareat arida. Et factum est ita. Et vocavit Deus aridam, terram: congregationesque aquarum appellavit maria. Et vidit Deus quod esset bonum: & ait, Germinet terra herbam virentem, & facientem sementem, & lignum pomiferum faciens fructum juxta genus suum, cujus semen in semetipso sit super terram. Et factum est ita: Et protulit terra herbam virentem, & facientem sementem juxta genus suum, lignumque faciens fructum, & habens unumquodque sementem secundum speciem suam. Et vidit Deus quod esset bonum. Et factum est vespere & mane dies tertius. Dixit autem Deus, fiant luminaria in firmamento cœli, & dividant diem ac noctem: & sint in signa & tempora, & dies & annos: ut luceant in firmamento cœli, & illuminent terram. Et factum est ita. Fecitque Deus duo luminaria magna: luminare majus, ut præesset diei: & luminare minus, ut præesset nocti: & stellas:

Et posuit eas in firmamento cœli, ut lucerent super terram, & præessent diei ac nocti, & dividerent lucem ac tenebras. Et vidit Deus quod esset bonum. Et factum est vespere & mane dies quartus. Dixit etiam Deus, producant aquæ reptile animæ viventis, & volatile super terram sub firmamento cœli.

Creavitque Deus cetera grandia, & omnem animam viventem atque motabilem, quam produxerant aquæ in species suas, & omne volatile secundum genus suum. Et vidit Deus quod esset bonum. Benedixitque eis, dicens: Crescite, & multiplicamini, & replete aquas maris: avesque multiplicentur super terram.

Et factum est vespere & mane dies quintus. Dixit quoque Deus, producat terra animam viventem in genere suo, jumenta, & reptilia, & bestias terræ secundum species suas. Factumque est ita. Et fecit Deus bestias terræ juxta species suas, & jumenta & omne reptile terræ in genere suo. Et vidit Deus quod esset bonum, & ait: Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram, & præsit piscibus maris, & volatilibus cœli, & bestiis, universaque terræ, omnique reptili quod movetur in terra. Et creavit Deus hominem ad imaginem & similitudinem suam, ad imaginem Dei creavit illum (masculum & feminam creavit eos. Benedixitque illis Deus, & ait) Crescite, & multiplicamini, & replete terram, & subjicite eam, & dominamini piscibus maris, & volatilibus cœli, & universis animantibus quæ moventur super terram. Dixitque Deus, ecce dedi vobis omnem herbam afferentem sementem super terram, & universa ligna quæ habent in semetipsis sementem generis sui, ut sint vobis in escam: & cunctis animantibus terræ, omnique volucris cœli, & universis quæ moventur in terra, & in quibus est anima vivens, ut habeant ad vescendum. Et factum est ita. Viditque Deus cuncta quæ fecerat: & erant valde bona. Et factum est vespere & mane dies sextus.

PROE-

PROEMIUM

De operis inscriptione.

Refert Jacobus Gaffarellus, curiosit inaudit. part. 3. cap. 9. vidisse se in Cardinalis Sufanesis Bibliotheca, talia antiquissima instrumenta, quæ à Rabbi Chomor & Anónimo alio describuntur, ita: *Basiserat ex are aut aliq metallo confecta in modum pulvis, ex superficie eminebant tres Columna in quibus inscriptum erat IVDCIVM, PAX, VERITAS, His impositi erant duo semicirculi, tanto ar-*

38.
Antiquissimum Mathematicum instrumentum Hebræorum.

*rificio triangulum efficientes, ut superficies ejus rotunda nihilominus maneret. Intra hos semicirculos notabatur circulus major absolutus, qui duos alios includebat. Hæc omnia ex eodem quo basis metallo confectaerant. Primus ac maximus circulorum horum hæc verba adscripta habebat, COELVM COELORVM aliter autem simpliciter cæli, Tertius EXPANSVM. Medium circulum varij circuli minores, & mobiles circumdebant, inter quos septem eminentiores & centro instrumenti propiores, Singuli suas stellas circumvolvebant, quæ in prædictis septem circulis notabantur, hisce literis פדמה, quæ planetas eo ordine, quo numerari solent, initio à Saturno facto, significabant, distinguebantur. Apud easdem literas legebantur insuster Hebræa, latine significatione tales voces, Dies primus, secundus, tertius, quartus, quintus, sextus, & septimus: circulis Planetarum adscripti erant anni, quorum spatium unusquisque cursum absolvit. In circulo lunari insuper duodecim characteres indices horum nominum Nisam, Abiar, Tamouz, &c. sive duodecim mensium, in medio machina ponebatur globus caruleus, aliquantulum concavus, in cujus medietate plurima litera videbantur, adpicta etiam fuisse hæc vocabula, Corona, sapientia, intelligentia, misericordia, magnificentia, gloria, victoria, potentia, fundamentum, Regnum. Atque hæc sunt decem nomina, quæ ab Hebræis Zephiri ot dicuntur. Hactenus Gaffarellus. Antiquissimum hoc Hebræorum Instrumentum quod spectat, à nobis in opere hoc expressum, ad vivum præsentamus, Dies enim creationis ad numerum Planetarum, septem illis circulis inscriptos exhibemus, decem rotas ostendimus inter quas, septem erunt totidem planetarum, octava Aquarum supracælestium, nona stellarum fixarum, decima primi & æterni mobilis, Triangulo coronati, cui inscripção: Judicium, Pax & veritas. In summa reducimus è postiliminio antiquitatum cælum Hebræorum sephiroticum, ad cujus normam primæ ætatis homines cuncta adornasse legimus: Hinc Rabbi Hemai cirante R. P. Kircherò dicit: *Accipimus à Rabbini bona memoria, quod Cabala, opus fabricæ, ipsa est scientia natura, sicuti opus quadrigæ est scientia divinitatis, & scientiam naturæ acceperunt patres nostri antiqui ab Angelis, qui eos docuerunt signa sigillorum naturæ.* Kircherus Oedip. Ægypt. Tom. 2. p. I clas. 4. cap. 10.*

39.
Cælum sephiroticum.

40.
Cæli sephirolici nova representatio.

41.
Testimonia Rabbiorum de cælo sephirotico.

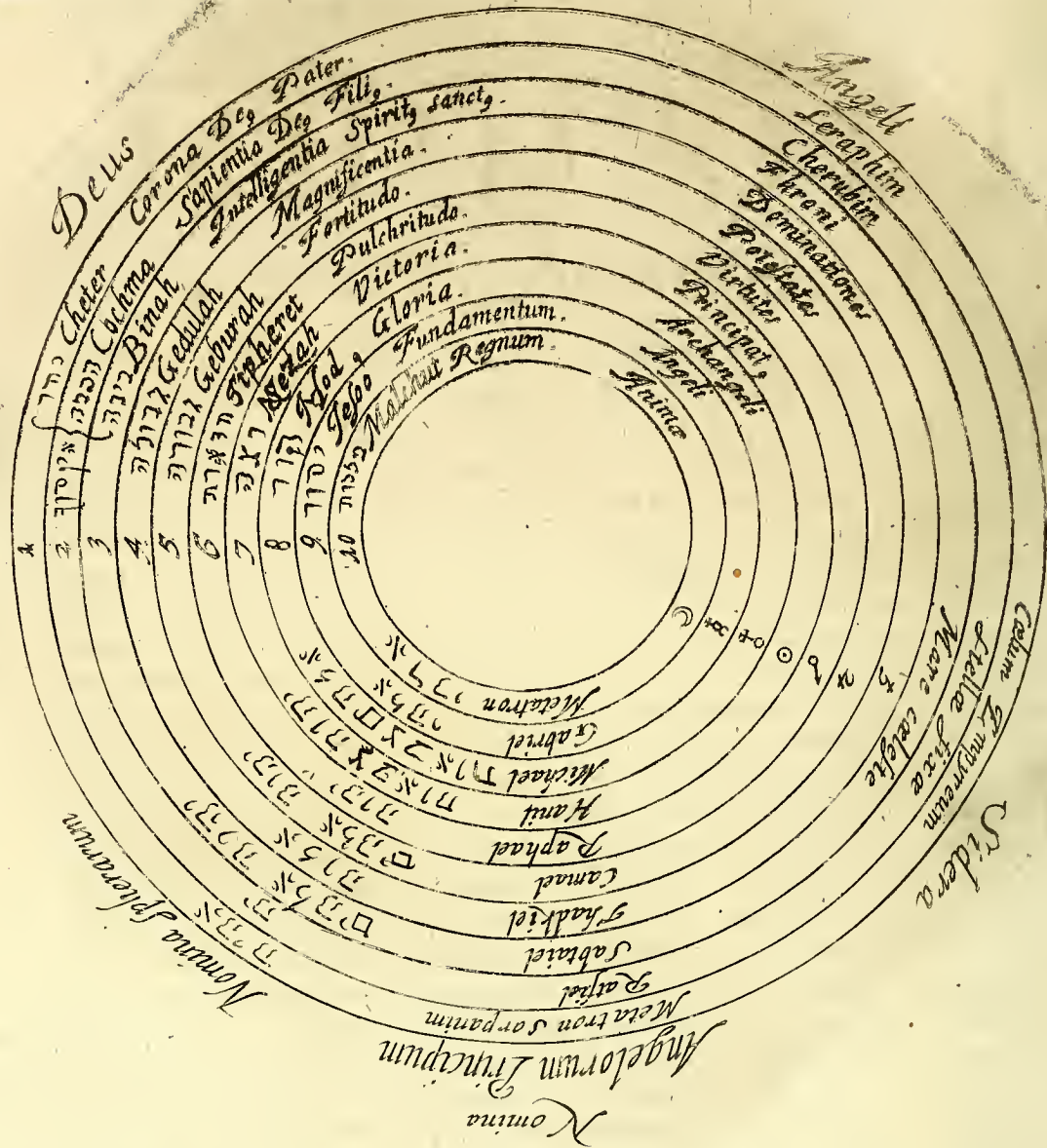
Ostendimus autem, quantum in humana hæc mortali cæcitate prospicere licet, sigilla naturæ cælitus impressa, prout Hebræi per eorum sephiram denotarunt, de qua prædictus R. P. Kircherus in Oedip. Ægypt. part. 1. tom. 2. class. 4. cap. 19. ita refert *Deus decem vestimentis indutus se mundo conspiciendum præbuit, hoc enim cognito, cognoscuntur Angeli, absolutæ & perfectæ Dei imagines, cognitæ Angelis, nota erunt Astra, notis Astris, omnia in visibili mundo producta non latebunt, cognito mundo visibilibus, notus erit Microcosmus, homo, mundi filius.* Hæc Kircherus. Cælum autem Hebræorum veterum tale fuit.

42.
Sigilla naturæ cælitus impressa.

43.
Decem vestimenta Dei.

Quam-

44.
Schema an-
tiquum cœli
sephirolici.

45.
Insuph anti-
quum mo-
dernis Heb-
raeis incog-
nitum.

46.
Revelatio
non scripta.

47.
Lex duplex
spiritualis &
scripta.

Quamvis moderni Hebræi verum Insuph, vel Trinitatem Deitatis per-
sonarum non agnoscant, & Antiquissimorum Rabbiorum scripta mirè refor-
ment, tamen in hoc cœlo sephirolico omnes creaturarum virtutes à Deo ma-
nifestatas esse credunt. Propterea Joh. Picq. Mirandulanus in Apolog. quæst.
quinta ita scribit: Est ergo sciendum, opinionem esse non solum Rabbi, Eliazari, Rabi
Mosis de Egypto, Rabi Simeon Bengalis, Rabi Ismaël, & Rabi Iodam, & Rabi Ma-
chian, & aliorum quam plurimorum ex sapientibus Hebraeorum, sed nostrorum etiam
Doctorum. Quondam prater legem, quam Deus dedit Moyse in monte, & quam ille
quoque quinque libris obtentam scriptamque reliquit, revelatam quoque fuisse eidem
Mosi ab ipso Deo veram legis expositionem, cum manifestatione omnium mysteriorum &
secretorum qua sub cortice & rudi facie verborum legis continerentur. Denique du-
plicem accepisse legem Moysen in monte Jerusalem, & spiritualement illam
scripsisse & ex præcepto Dei populo communicasse, de hac vero mandatum
ei à Deo, ne ipsam scriberet, sed sapientibus solum, qui erant sepruaginta com-
municaret, quos idem Moses ex præcepto Dei elegerat ad custodiendam le-
gem, eisque itidem præciperet, ne ea scriberent sed successoribus suis viva
voce revelarent, tum & illi alijs, & sic ordine perpetuo. Habeo (inquit Miran-
dulanus) ex nostris quoque testes, Esdras, Paulum, Originem, Hilarium & Evan-
gelium.

Primo enim habemus hoc ex textu Esdra, apud quem loquens Dominus sic inquit: Revelans revelatus sum super Rubum, & locutus sum Moysi, quando populus meus serviebat in Aegypto, & misi eum, & eduxi eum ex Aegypto, & adduxi eum super montem Sinai, & detinebam eum apud me diebus multis & enarravi ei mirabilia multa, & ostendi ei temporum secreta & finem, & praecepi ei dicens: Hæc in palam facies verba, & hæc abscondes.

Origenes super illud Pauli Rom. 3. credita sunt ipsis eloquia Dei inquit: non duntaxat literas esse creditas sed eloquia Dei, quia litera per se occidit, & nisi adsit spiritus vivificans, omnino per se est res mortua. Hilarius in expositione Psalmi secundi. Quare fremuerunt gentes &c. sic scribit: Erat autem jam à Moise ante institutum in omni Synagoga septuaginta esse Doctores. Nam idem Moses, quamvis veteris testamenti verba in literis condidisset, tamen separatim quadam ex occultis, legis secretiora mysteria septuaginta senioribus, qui Doctores deinceps manerent intimaverat. Pergit ulterius Picus Mirandulanus. Vsq. ad tempus Esdra de ista Doctrina nihil erat scriptum, postquam autem à Babylonica captivitate restituti fuerunt per Cyrum, & sub Zorobabel instauratum fuit templum, tunc Esdras, qui fuit præfectus Synagoga, postquam reparavit legem scriptam Moysi, & correxit testamentum vetus, voluit etiam, ut ista secreta Dei eloquia, qua usq. ad illud tempus scripta non fuerant, scriberentur, & hoc, quia propter captivitatem gentis non poterant servare illum ordinem tradendi sibi illam doctrinam, statuit ergo Esdras ut scriberentur adhibitis ad hoc specialiter Notariis, & qui erant septuaginta seniores, sive Consilarii, inter quos erat hæc doctrina, iussit ut redigerentur omnia ea secreta in septuaginta volumina principalia, quæ tamen deinde non nisi sapientibus communicarentur. Et hoc est quod apud Esdram legitur his verbis: Exactis quadraginta diebus locutus est Altissimus dicens: Priora quæ scripsisti in palam pone, legant digni, novissimos autem septuaginta libros conservabis, ut tradas eos sapientibus de populo tuo? in his enim est vena intellectus & sapientie fons, & scientie flumen. Et apud Hebræos in sederolam vel libro seculorum habetur, qui sederint in concilio, & deniq. totius concilii gesta & ordo. Hinc illius Doctrina etiam Dominus meminit in Evangeliiis dicens: Super Cathedra Moysi sederunt scribae & Pharisei.

Omnia ergo quaecumq. dixerint vobis, facite, & servate, secundum vero facta illorum nolite facere.

Hactenus Joh. Picus Mirandulanus in Apolog. quæst. 5. R. Pater Kircherus. Confirmat hoc ex Rabbi Joseph Castiliensi, qui ita scripsit: dixerunt Rabinii nostri, quinquaginta portæ creatæ sunt in mundo, & omnes præter unam traditæ sunt Moysi, secundum quod scriptum est, eum, paulo minus à Diis, id est ab Angelis minuisi. Et Rambam in Geneseos, exordio ait: Omne quod Moysi per portas intelligentiæ traditum est, continetur in lege divina, per hanc quoq. legem ajunt cabalists à divino spiritu adeptus est Salamon Rex sapientissimus omne quod noverat. Hæc Kircherus in Oedip. Agypt. Tom. 2. p. 1. clas. 4. cap. 9. fol. 3. 77. Qui portas intelligentiæ tali ordine describit uti cum licentia ejus hic posuimus.

Classis prima

Elementorum primordia.

- Porta 1. Et infima materia prima Hyle Chaos חסר
2. Vacuum inane id est formarum privatio
3. Aspectus naturalis, abyssi
4. Elementorum discretio & rudimenta
5. Terrenum Elementum nullis adhuc seminibus infectum.
6. Aquæ Elementum operiēns terram
7. Aëris ex aquarum abyssu exhalantis Elementum
8. Ignis Elementum foveis & animans.
9. Qualitatum symbolizatio.
10. Appetitus eorundem ad Commistionem.

48. Esdræ testimonium de lege non scripta.

49. Originis sententia.

50. Hilarii expositio.

51. Quare tandem illa spiritalis lex literis exarata fuerit.

52. Septuaginta Notarii Synedrios Hierosol.

53. Esdræ verba Clarissime demonstrant traditiones.

54. Liber Sederolam Hebræorum.

55. Evangelicum testimonium.

56. Quinquaginta portæ sapientiæ.

57. Sapientia Salamonis unde?

58. Portarum intelligentiæ enarratio.

Proemium

Classis secunda,

Mistorum decas.

- Porta. 11. Mineralium terra discooperta, apparitio
 12. Flores & succi ad metallorum generationem ordinati
 13. Mare, lacus & flumina intra alveos secreta.
 14. Herbarum arborumq; id est vegetabilium naturæ productio.
 15. Vires & semina singulis indita.
 16. Sensitivæ naturæ productio, id est.
 17. Insectorum & reptilium.
 18. Aquatiliū }
 19. Volucrium } unacum proprietatibus eorundem
 20. Quadrupedum procreatio.

Classis Tertiā.

Humana natura decas

- Porta. 21. Hominis productio.
 22. Limus terræ Damascenæ, materia.
 23. Spiraculum vitæ anima, sive.
 24. Adami & Evæ Mysterium.
 25. Homo omnia Microcosmus.
 26. Quinque potentia exteriores.
 27. Quinque potentia interiores.
 28. Homo Cælum.
 29. Homo Angelus.
 30. Homo Dei imago & similitudo.

Classis Quarta.

Continet Cœlorum ordines & vocatur mundus cœlestis.

- Porta. 31. Cælum Lunæ
 32. Cælum Mercurii
 33. Cælum Veneris
 34. Cælum Solis.
 35. Cælum Martis
 36. Cælum Jovis
 37. Cælum Saturni
 38. Cælum Firmament
 39. Primum Mobile
 40. Cælum Empyreum,

Classis Quinta.

*Novem Angelorum ordines continet, & vocatur
Mundus Angelicus.*

- Porta. 41. Animalia sancta, Seraphini.
 42. Ophanim id est Rotæ, Cherubini.
 43. Angeli magni sortes, Throni.
 44. Haschemalim, id est Dominationes.
 45. Seraphim, id est virtutes.
 46. Malachim, id est Potestates.
 47. Elohim, id est Principatus.
 48. Ben Elohim, id est Archangeli.
 49. Cherubim id est Angeli.

DEUS IMMENSUS.

Porta. 50. *Deus optimus maximus, quem mortalis homo non vidit, nec ullo
mentis scrutiniopeneravit, estq. quinquagesima porta ad quam Moyses non pertigit, sed solus
Christus Iesus, verus Messias penetravit.* Hæc Rever. P. Kircherus; Ex hisce ap-
paret unde Hebræorum cælum sephiroticum; velut organum cuncta expli-
candi commodissimum ortum deduxerit, nimirum ex antiquissima traditione
Judæorum, qui à Mose duplicem spiritualem & literalem legem se accepisse re-
tulerunt, de quorum veritate vel falsitate, utpotè inter scriptores antiquos val-
de dubia, nobis perinde est, modo ad scopum nostrum theoria cum praxi &
ipsissima rei veritate conveniat. Propterea eduximus ex Historia creationis
novum sephiroticum cælum, omnium rerum ideas, attributa, modos & quali-
tates manifestans; suffultum non tantum autoritate S. Scripturæ, sed expe-
rientia & rationibus approbatum. Neque ultra sensibile, præprimis visibile
objectum diu moramur in intelligibili mundo, cum nostræ intentionis sit, rerum
materialium proprietates olim pro occultis habitas declarare, & mathematico-
physica demonstratione luci meridianæ exponere. Sicut autem in tota natu-
rali scientia nihil tractandum reperitur, nisi summa illa genera scilicet Materia
idea & sensibile; sic cum ex idea & materia totum suppositum existat, & sensi-
bile effectus siderum, cum animali natura sese maritans sit, duplex cælum se-
phiroticum ostendemus, unum quod sit corporum, alterum quod eorum sit at-
tributorum, modorum omniumq; qualitatuum sensibilium, vel harmonicæ
cœli & terræ resonantiæ. Corporum perfectorum ideæ in tria Regna à Deo
distributæ sunt, videlicet in minerale, vegetabile, animale, quorum quodlibet
suam latitudinem continet, uti præsens schema monstrabit.

59.
Quid sit In-
soph.

60.
Unde colum
sephitoticum
ortum duxe-
rit?

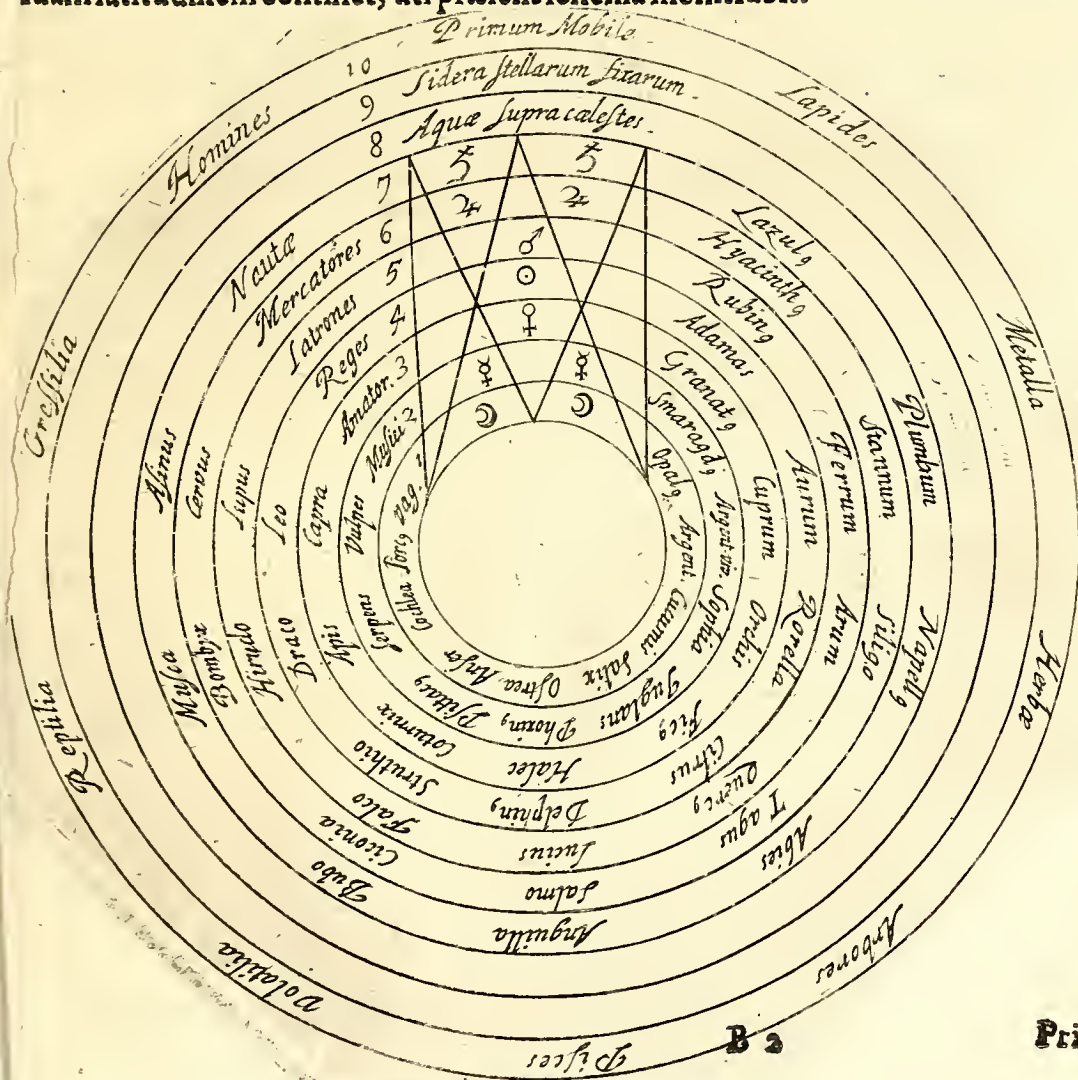
61.
Ex Historia
creationis
novum se-
phiro.

62.
Res natura-
les & visibi-
les hoc in ne-
gotio expli-
candæ erunt.

63:
Summa re-
rum genera,
Materia, Idea
& sensible,

64.
Corpora di-
viduntur in
tria natura
Regna,

65.
Sephiorot.
Corporum.

66.
Ordo hujus
cæli sephiro-
tici.

Primum mobile vel mundus Archetypus rotat & gyrat in effabili ordine omnia tam cœlestia quam terrestria, Cœlestia suprema sunt, sidera stellarum fixarum vel lucis primævæ, infra hæc sunt supra cœlestes aquæ hisce succedit saturnus, Jupiter, Mars, ex aquosa Pyramide; Sol æqualitatis igneæ spheram tenens in medio est, postea Venus Mercurius & Luna terrestrem pyramidem cœli absolunt, ita ut Luna antiquis Terra cœlestis, vel cœlum terrestre dictum fuerit.

67.
Sublunaria
& Composita
sub certis
cancellis sunt

Sublunaria vero quod concernit, constant ea ex igne, aqua & terra cœlesti & terrestri, sed pro specierum diversitate variis planetis subjecta esse, eorundem signatura, figura, color, odor, locus, & tempus declarant, propterea sub certis cancellis ea in ordine depinximus.

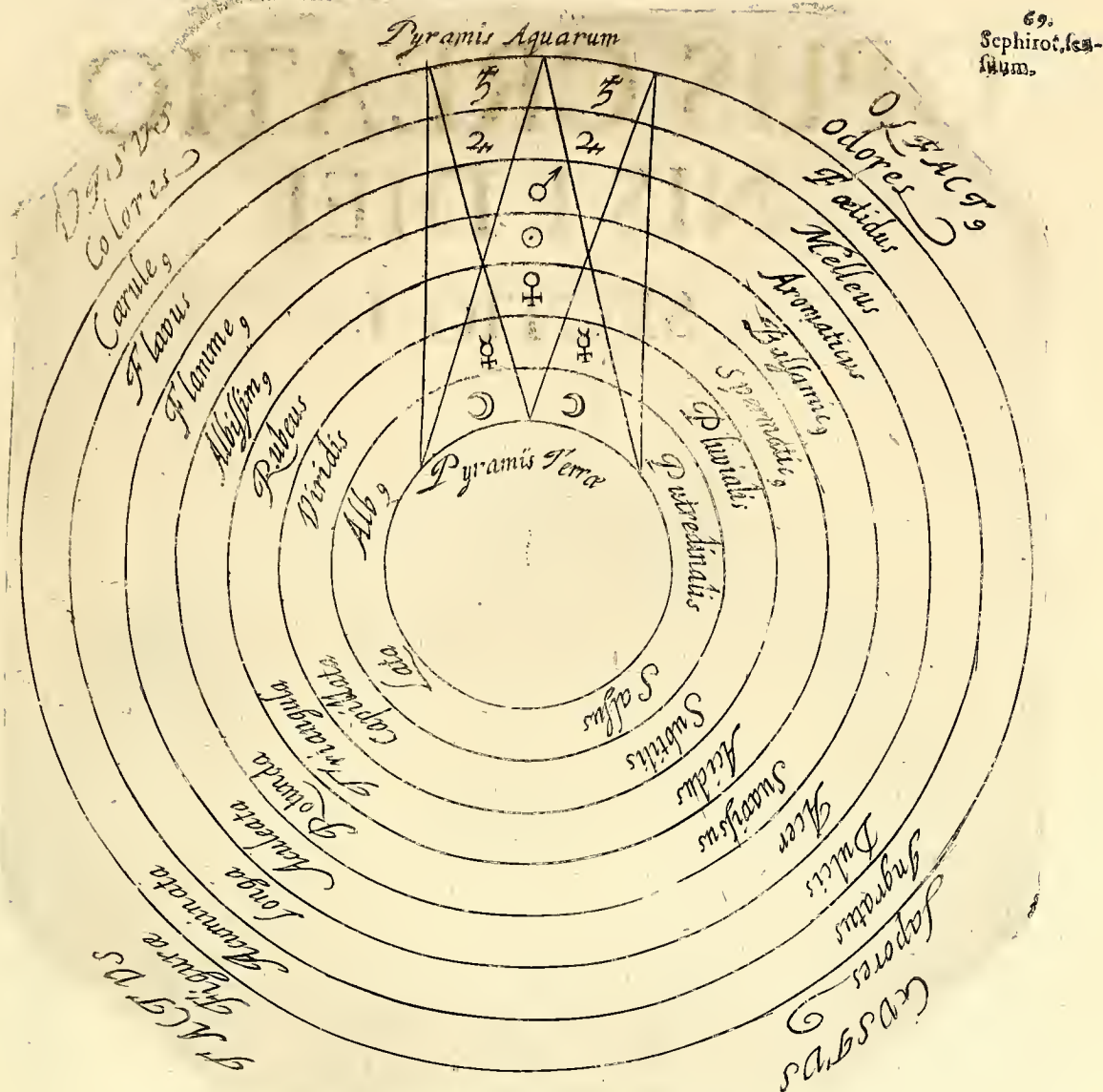
		♂	♀	♂	♀	♂	♀	♂
Regnum Mineral.	Mineralia Metalla	Opalus	Smaragd ⁹	Granatus	Adamas	Rubinus	Hyacinth ⁹	Latulus.
		Argentum	Argent. viv	Cuprum	Aurum	Ferrum	Stannum.	Plumbum
Regnum Vegetabile.	Herbæ Arbores	Cucumis	Sophia	Orchis	Corella	Arum	Siligo	Napellus.
		Salix	Juglans	Ficus	Citrus	Quercus	Fagus	Abies.
		Ostrea	Phoxinus	Halec	Delphinus	Lucius	Salmo	Anguilla.
Regnum Animale.	Pisces Volatilia Reptilia Gressilia Homines	Anser	Pfarracus	Coturnix	Sstruthio	Falco	Ciconia	Bubo.
		Cochlea	Serpens	Apis	Draco	Hirudo	Bombyx	Musca.
		Porcus	Vulpes	Capra	Leo	Lupus	Cervus	Asinus.
		Vagabūdi	Musici	Amatores	Reges	Latrones	Mercator.	Nautæ.

68.
Sensibilia sub
septem ordi-
nibus.

De his invenies in quinto & sexto capite sufficientem explanationem. Sensibilia vero, vel modos rerum intentionales quod spectat, cum sub quinque sensibus ab anima percipiuntur, influxus siderum in sublunaribus efficient vel colores, odores, sapor, vel deniq; figuras, pro materiæ varietate, visum, olfactum, gustum, & tactum afficientes,

Quæ omnia à septem planetis descendere multiplex rerum pax & experientia informavit, sic ut cœlo hoc sephirotico Hebræorum ad absconditos rerum Thesauros accedere liceat. Prospiciat enim aliquis per oculum Mundi scilicet solem, in quo sphaera æqualitatis, & quinta rerum essentia, & cernat usque ad saturnum per Aquarum Pyramidem, videbit albissimum lucis colorem, in flammeum primo, dein in flavum, tandem in cæruleum declinare, ex altera parte per pyramidem Terræ albissimus color in rubeum, viridem, & tandem albo lacteum & cineritium mutabitur, & sic de reliquis sensibus, prout in hoc schemate.

		♂	♀	♂	♀	♂	♀	♂
Visus	Colores	Cæruleus	Flavus	Flammeus	Albissimus	Rubeus	Viridis	Albus.
Olfactus	Odores	Fætidus	Melleus	Aromatic ⁹	Balsamicus	Spermatic ⁹	Pluvialis	Putredinal.
Gustus	Sapores	Ingratus	Dulcis	Acer	Suavissim ⁹	Acidus	Subtilis	Salsus.
Tactus	Figuræ	Acuminata	Longa	Aculeata	Rotunda	Triangula	Capillata	Lata.

Succincta ergo Methodo omnium rerum Ideas & proprietates explicabimus per musicam illam cœlestem, quam ne Humanus sensus unquam percepit, sed sola mens lumine veritatis attingere potest. Sicq; per sex classes quinquaginta portarum intelligentiæ perveniemus ad **ÆTERNUM** quod adoramus per Christum elevati, cujus in nos effusam gratiam Angeli aspicere desiderarunt, Apostoli longo tempore omnibus creaturis etiam sanctis Angelis Evangelizârunt, cujus æternum jubar seculis hisce finitis omnia in perpetuam Hierosolimam spiritualem vitæ æternæ transformabit.

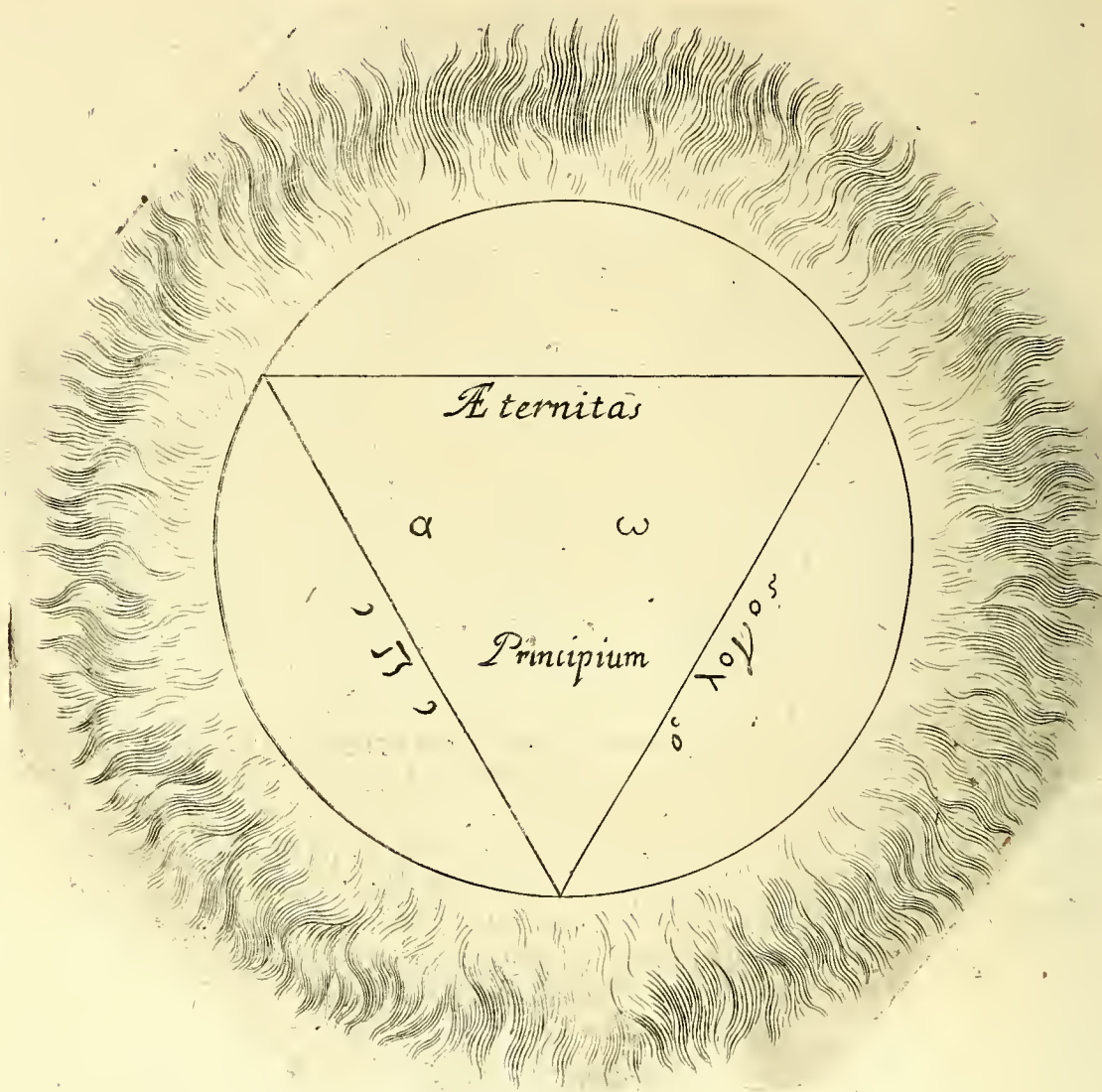
70.
Musica cœ-
lestis,

CAPUT PRIMUM

OPUS CREATIONIS I. DIEI

SECTIO I.

Genes. I, vers. I.

IN PRINCIPIO CREAVIT DEUS COELUM
ET TERRAM.

21.
Primus de
principio
scripsit Mo-
ses.

Prinzipium hoc Aurora felix, ab æternitatis mari exurgens, cujus im-
mensurabilem profunditatem Athei & infideles exhorrescunt, nomen
principii & finis expavescunt. Non enim, præprimis ante Moſen, exo-
mni gentilium philosophorum turba quisquam de principio hoc meminit,
potius

potius ferè omnes uno erroris & desperationis gurgite absorpti, principium Mundi finemque naturæ negarunt. Primus autem Moyses, & post eum aliqui ex sanctis, Mundum Archetypum, numine ducti parum collustrantes, viderunt & audierunt ineffabilia, quæ Moyses typis exprimere iussus, Arcam fœderis extruxit, lapidibus verba legis insculpsit, & cum Manna & virga Aaronis in sanctissimo tabernaculo reservavit; Ille igitur, qui orētēnū cum creatore locutus, etiam imperforabile creationis opus spiritu sapientiæ mōtus; Digito Dei conscripsit, & delineavit.

Mysterium hoc velata faciē ab Israelitis perceptum, plenīs oculis aspexit etiam Mysteriorum divinatorum Archipræsul Johannes, qui clarioribus verbis incipit: *ἐν ἀρχῇ*, in principio erat verbum, & verbum erat apud Deum, omnia per verbum facta sunt, & verbum caro factum est, &c. Hinc Targum Hierosolymitanum verba Moisaica *אשר* in principio, explicat in sapientia, denotans Filium Dei in quo omnis sapientiæ fons & origo.

Propterea lux illa æterna, & splendor divinæ gratiæ; Christus Jesus, est ipsum principium, de quo S. Johannes testatur, quod sit *α & ω* mediator finiti & infiniti, inter Deum & hominem; cumque omnia per verbum facta sint, sic causa & principium in uno nostro salvatore coincidunt.

Unus autem est Mediator, qui primus & supremus, nullius spiritualis vel corporalis essentiae consortium admisit, namque Angeli non sunt ipsum esse, sed compositi, & essentia ab ente participans, neque sunt Angeli ipsa essentialis intellectio per mentem; quæ desuper concessa virtute intelligentiæ capax est.

Unitas ergo cum principio convenit, cum sit numerus absolutissimus, nam sola unitas omnino simplex, à se perfecta, non egreditur sed individua simplicitate & solitaria sibi cohæret, quia superest sibi, nullius indiga, plena divitiis, ut loquitur Johan. Picus Mirand. in Heptapl. Principium & unitas etiam cum Ente conveniunt, quod primum est in ordine, ultimum & supremum in intellectus rotatione. *Hinc Aristoteles: Ens primum est mensura omnium intelligibilium primorum, & Entium Sensibilium secundorum, quia ipsum est, quod omnia Entia creavit, & mensuravit ea mensura convenienti omnienti. Aristot. de causis cap. 3. prop. 16.*

Ab Ente, velut prima rerum scaturigine fluit bonitas; quæ cum Ente convertitur, quare Plato cum de Mundi causa efficiente loqui intendisset, inquit. *Quæramus causam, quæ eam impulerit qui hac machinatus est, ut Originem rerum & molitionem hujus mirabilis universi constitueret; Bonitate videlicet præstabat, in bonum autem nulla de ullâ re unquam cadit invidia, quum ab illa liber & immunis esset, omnia voluit quam maxime sui similia generari.* Plato in Timæo.

Bonitas ab æterno resplendens Mundum Archetypum efformavit, quod requirit simplicissima & immutabilis divina Majestas, quæ nullis temporum, figurarum & ordinum limitibus comprehensa, declarat etiam omni sapientiæ ejus, quæ præcedit omnia. Idealem ergo mundum in mente divina ab æterno extitisse, & bonitate per creationem in principio ad extra & in naturalem essentiam profluxisse, Chorus Christianorum jubilo decantat.

Hinc S. Johannes ulterius explicat, dicens: *Verbum factum est lux, & lux venit in mundum &c.* Quæ lux in accessa, infinita, æterna omnium rerum Principium est; sicuti autem æterna lux omnia fovet & sustentat, in nullo exclusa, nullibi inclusa, ita circulo compararunt illam non tantum Saraceni, sed & nostri Theologi.

Non mirum ergo est, quod Mundus Sphærica Figura exornatus sit; Namque ut Plato inquit: *Decora erat illa figura, quæ in se ipsa omnes figuras comprehendit, ideo globosum & rotundum undique à medio aqualiter ad extremitates distans ipsum tornavit, figura omnium perfectissima, & quæ ipsa sibi ipsi simillima existit, simile dissimili multis modis pulchrius esse ratus.* Plato in Timæo.

72.
Moses occu-
latus testis
hujus princi-
pii.

73.
S. Johannes
clarior est in
explicatione
principii.

74.
Targum
Hierosoly-
mitanum
convenit
cum S. Joan-
ne.

75.
Christus Sal-
vator est ve-
rum princi-
pium.

76.
Verbum est
unicum prin-
cipium.

77.
Angeli non
sunt princi-
pium, nec so-
litarium nec
socium.

78.
Unitas con-
venit cum
principio.

79.
Principium
& unitas
combinant
in ente.

80.
Ab Ente bo-
nitas quæ est
causamovens
creationis.

81.
Æterna bo-
nitas Mun-
dum Arche-
typum for-
mavit.

82.
Lux rerum
omnium
principium
est.

83.
Lux Idealis
mundi circu-
lo compara-
tur.

84.
Propterea
Mundus
sphæricæ figu-
ræ perfectus
est.

Mate.

85.
Cælum Em-
pyreum lucis
æternæ
splendore
limpidum.

86.
Superficies
aurea Mandi
Græcorum.

87.
Mundus Ar-
chetypus

88.
Ab antiquio-
ribus cogni-
tus.

89.
à Zacharia
visus.

91.
Lux est æter-
num aliquid.

92.
Tenebræ
non oblitere
luci ab æter-
no.

93.
Angeli sunt
imagines in-
finiti semper
fluente.

94.
Thonus An-
gelorum
sphæricus.

95.
Angeli men-
tes sunt lumi-
ne æterno
coruscæ.

96.
Angelos re-
bus universis
præfisse S. Pa-
trum opinio
est.

97.
Progressio à
spirituali ad
materialis ef-
ficientia crea-
tionem.

98.
Creatio quid
sit?

99.
Creationis
opus imper-
scrutabile.

Materialem Mundum dubio procul ambit spiritualis, qui æternæ lucis splendore corruscus, Cælum Empyreum vocatur. Propterea super-
ficiem visibilis mundi auream vocarunt Græci, quasi Cranium Sphæræ
Aplanis: Ut loquitur Johann. Ferrariensis lib. 3. de cœlesti vita cap. 1.
Hinc Archetypum Mundum Zenophanes sphæram appellavit; & versan-
tur multi in opinione, extra Cœlorum & mobilium omnium ambitum ef-
se Cælum fixum & constans igneum, solo intellectu, non vero his nô-
stris sensibus perceptibile, quod referente Johann Pico Mirandulano, *non
solum à Sirahone & Beda creditum, sed & ab Hebrais Abrahamo Hispano & Isaïco
Philosopho, qui Cælum Ezechielis saphirinum à Luce Thronum perlucens, pro de-
cima sphæra agnovit, nec non ex Zacharia visione judicavit, Aureum Candela-
brum septem lucernis distinctum, septem Planetas denotare, & lampadem super ca-
put ejus, Sphæram stellarum fixarum, duas autem olivas sphæram nonam & deci-
mam, propterea quod ex olivis perpetuo oleum ad luminis nutrimentum defluat.*
Joh. Picus Mirand. in Heptaplo.

Lux ergo æternum Aliquid, primum nostræ scientiæ objectum est,
cui in respectu ad existentiam creaturarum, nil nisi nihilum repugnat.
Cum autem creatio sit actio Dei ad extra, sequitur illud nihilum nô-
stri intellectus, in aliquid reale à Divina virtute conversum fuisse, quod
cæcutientibus in peripato non arrisit.

Neque etiam probanda est illa cujusdam Philosophi opinio, qui dixit:
Tenebras æternæ luci obstitisse, quo minus ab æterno Mundus creatus fue-
rit, præterquam enim duo Coæterna contraria, & duo infinita statuenda
essent, quod repugnat; Tenebras, meram scilicet privationem cum æternitate
minimè convenire, cui vis sano liquet.

Ex principio igitur uno æterno, emanavit in principio per Sphæ-
ram Ideæ ab æterno formata Bonitas, exprimens, imaginem semper
fluentem, ut sit exemplar semper stabilis & æterni Entis. Sicut au-
tem à luce lumen, sic à principio & ente infinito prima essentia,
in actum existentia spiritualis Angelicæ effluxit, sphærica figura, Deo
similima, ut inquit Leucippus ex Hermetis oraculo dicens: *Deus est
figura intellectualis, cujus centrum est ubique, circumferentia vero nusquam*
Johann Ferrariens: de cœlesti vita Cap. 1. fol. 9. Hinc Angeli cir-
cum circa universum cingentes Altissimo Thronum, in supremis ex-
hibent, ut ubivis locorum parati hominibus apparere, sicque officiis
celerem esse possint.

Qua propter Angeli mentes sunt æterno lumine illustres, à S.
Davide spiritus, & Deo ministrantes ignes flammantes vocati, de qui-
bus Johann Picus Mirandulanus in Heptaplo ita: *Platonici & nostræ
crediderunt, variis Mundi hujus corruptibilis rebus varias spirituales substan-
tias à Deo præfektas; quo circa & Augustinus nullam esse visibilem rem apud
nos, cui non præsit Angelica potestas, & corpora omnia per rationalem spiri-
tum vitæ regi, constanter asseruit, id quod & Gregorius postea confirmavit.*
Origines similiter in comment. ad libr. Numer. opus esse inquit *Mundo
Angelis, qui bestiis præfunt & animalium natalibus, virgultorum etiam &
plantationum & cæterarum rerum incrementis &c.*

Progressi jam sumus ab unitate quæ in Deo, ad multitudinem quæ in pri-
ma spirituali creatura est, nunc ad historiam Creationis nostro proposito per-
gimus, dum occurrunt verba: **CREAVIT DEUS COELUM ET TER-
RAM.** Est itaque creatio emanatio Divinæ virtutis, & connexio infiniti ad
finitum, ex nihilo aliquid, omnipotenti opere producens. Sicut enim ex ni-
hilo ad aliquid infiniti sunt recessus & distantia, ita ipsissima productionis actio
infinitam virtutem requirit. Dum enim omnes artifices ex præexistente ma-
teria & organis sua opera efficiant, solus ille qui omnipotens est, ex nihilo ali-
quid, & sine organis omnia momentaneè producit, cujus operationis virtutem
ne dum intellectus apprehendere, sed in hac mortali vita fide solum degustare
potest.

potest. Propterea DEUS Sancto suo verbo vivum creationis characterem hominibus reliquit, ut quilibet ea, quæ ex operibus ejus non satis intelligere, ex verbo spirituali scripto apprehendere possit.

Cum enim Israeliticus populus in deserto & itinere ad terram promissam partim Ægyptiorum de æternitate mundi Hæreses in mente ruminasset, partim de ingressu in terram sanctam dubia conspirasset, operosus ille æternus sapientiæ spiritus, antesignanus Moſen informavit, ut de origine mundi, temporis longe ante nativitatem ejus præterlapſi, Myſteria conſcriberet, ſicque ſupremi Numinis nomen ad corda eorum revocaret.

Cum autem creatio momentanea DEI operatio ſit, & creaturæ à primo Ente talem eſſentiæ & eſſentiæ actum acquirant, qui ita limitatus eſt; ut quovis momento præterito in antiquum nihilum redire poſſit. Status enim noſter in continuo fluxu verſatur, qui præſenti præteritum, & futuro præſens annectit, neque ſimultaneæ ſunt noſtræ durationes. Quapropter neceſſarium fuit, ut omnipotens virtus creationis continuaretur, quæ hodie & adhuc dum perſeverat, etiamſi ſabbatho definita, nullas novas ſpecies producat, ſed omnia velut in manu & gremio altiſſimi conſerveret.

Hinc rerum omnium felicitatem colligere licet; quæ conſiſtit in reverſione ad principium. Spiritualis enim creatura ſcilicet Anima humana redire cupit ad creatorem; qui inſlavit eam corpori, ut exprimi hominis creatione apparet. Materialis autem quæ ex nihilo producta, non in nihilum negativum, ſed ad principium ſcilicet ſummam naturalem perfectionem ejus inclinatur, & omnibus modis deſtructionem ſui in nihilum fugit, & adverſatur, è contra in principio omnem felicitatem acquirit. In creatione enim omnia pulcherrima, robore naturæ, juventutis & bonitatis feliciffima fuiſſe mox in ſequentibus percipiemus.

Sicut omne artificium ſuum artificem designat, neceſſitate naturæ & relationis; ita quis mundi Architectus omnipotens fuerit, declarat Moſes verbo **אלהים** in plurali numero, literali ſed & Myſtico ſenſu Perſonarum Deitatis & pluralitatem & coopertionem deſcribens, & unitatem eſſentiæ per ſingularem numerum **ברא** creavit, explicans.

Sic ergo S. Trinitas mundum ex nihilo creavit, & tradidit æterno Adamo, ut omnipotenti virtute verbi eum exornaret, propterea mox ſequitur, quod Spiritus Dei ferebatur ſuper aquas fovendo, unde ſpiritus animalis; Poſtea que factum eſt primum verbi mandatum **FIAT LUX** &c. & exortus eſt ignis velut baſamum naturæ ſubtiliſſimum. Itaque primo die corpora, à quibus omnis naturæ virtus & motus dependent, per verbum à Spiritu Omnipotenti Creatore producta fuerunt.

Propterea S. Apoſtolus Paulus in Epistoſa ad Ephes. 3. verſ. 8. ſic loquitur: *Mihi omnium ſanctorum minimo data eſt gratia hæc in gentibus Evangelizare in veſtigabiles divitias Chriſti, & illuminare omnes; quæ ſit diſpenſatio Sacramenti abſconditi à ſeculis in Deo, qui omnia creavit ut innotescat principatibus & poteſtatibus in celeſtibus, per Eccleſiam multi formis Sapientia Dei, ſecundum præſinitionem ſecularem, quam fecit in Chriſto Jeſu Domino noſtro &c.* Quodſi ergo Myſterium etiam Angelis à ſeculis abſconditum fuit, quod Deus per Chriſtum omnia creavit, & in temporibus Meſſiæ S. Apoſtolo Paulo gratia commiſſa fuit Evangelizare & explicare Eccleſiæ Chriſti multi formem ſapientiam Dei, quam fecit in Chriſto Jeſu, ut tandem per Eccleſiam principatus & poteſtates Angelorum inſormentur, ineffabile utique erit & nunquam ſatis celebrandum Myſterium.

Absolutis creationis & creatoris conſiderationibus, mentis oculos ad creaturam hunc dirigimus, quæ eſt **COELUM ET TERRA**, ſive ſyſtema mundi ad uſque ſphæram ſtellarum fixarum, quam velut ſupremam arcem naturæ & creatoris, ſideribus ſplendidiffimis ab æterna luce accenſis, ultra & ſupra cælum & terram à Deo poſitam eſſe, mox audiemus.

100.
Sacra ſcriptura vivus creationis character.

101.
Cauſa deſcriptionis ordinis creationis.

102.
Status rerum in mundo fluidus & temporaneus

103.
Propterea continuata creatio vel conſervatio Divina neceſſaria.

104.
Rerum omnium felicitas in reverſione ad principium.

105.
Animæ principium in creatore.

106.
Corporum felicitas in primæva pulchritudine.

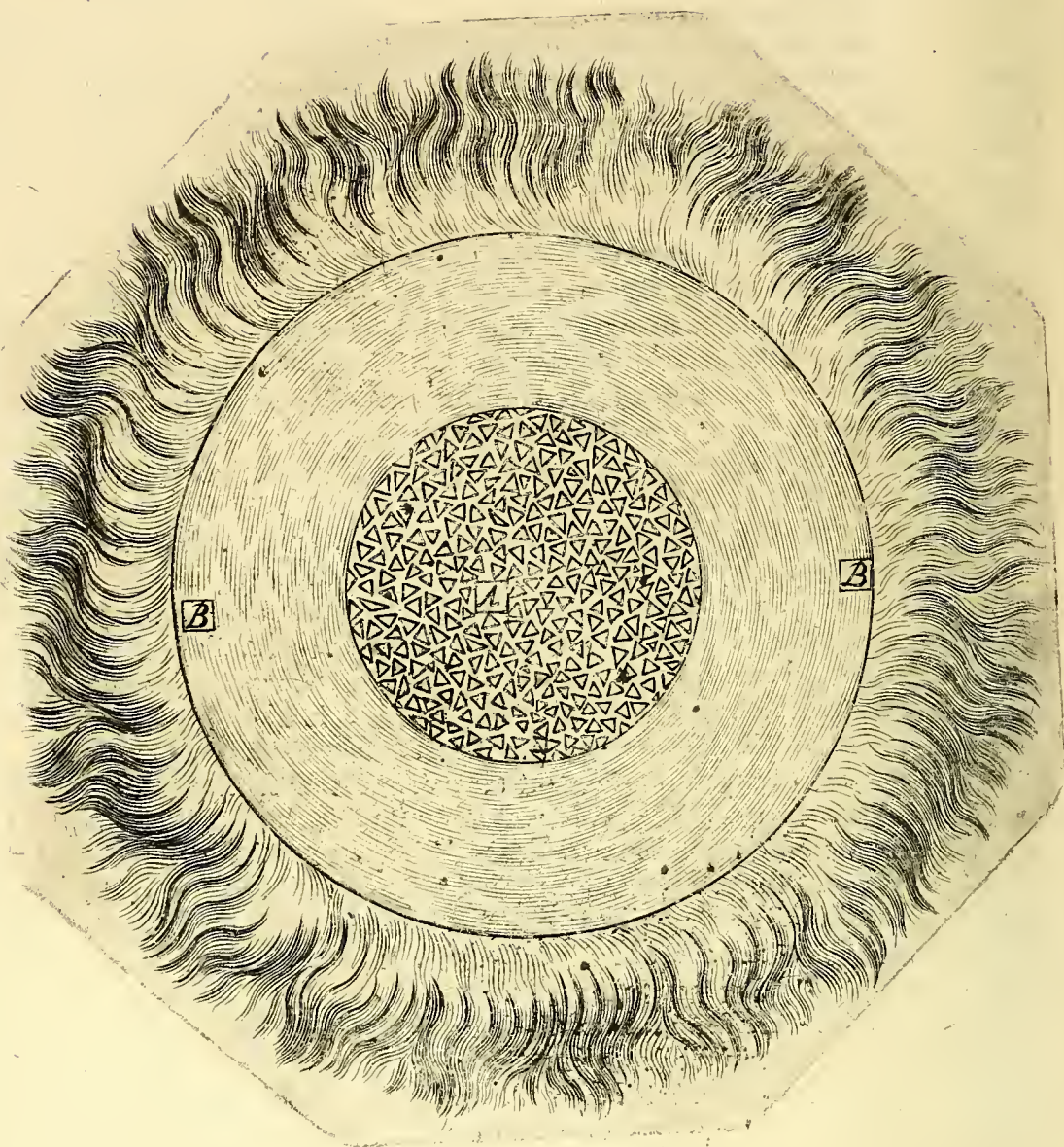
107.
Creator mundi eſt Deus Tri-Unus.

108.
Adamus æternus eſt univerſi exornator & protector.

109.
Chriſtum Dominum creatorem coram Eccleſia & Angelis primus declaravit S. Apoſtolus Paulus.

110.
Sublimitas myſterij creationis.

111.
Nunc ſermo de creatura cœli & terræ.

112. *Tres mundi Ægyptiorum terrestres; aqueus, & igneus.* Sunt igitur ad mentem Ægyptiorum tres mundi, prout in schemate præ-
senti apparent. Terrestris in centro. A. cœlestis sphaera BB. sed igneum mun-
dum prout nondum creatum sub radijs divinæ lucis occultamus, & sermonem
de cœlo & terra instituimus.

113. *Cœli & terræ dimensio primæva adhuc dum constantissima.* Creationis terminum substantiam esse; suppositum sine ulla contradi-
ctione verissimum erit. Nunc ponamus problematicè, spacium à superficie B.
per centrum A. ad usque oppositum B. quod pro cœlo & terra recenter creata
substituimus, esse octo millium milliarium longitudinis diametralis, facillimus
esset computus latitudinis & profunditatis circularis, quæ hodie, sicut primæva
fuit, adhuc dum in cœlo aquoso & centro naturæ terrestri perdurat. Namque
semel à Deo qualiscunque sit, posita dimensio immutabilis, & usque ad totalem
rerum interitum perennis est.

114. *Substantiæ rerum semper durabiles sunt.* Quod declarat 1. ipsa Creatoris æterna constantia 2. substantiæ creatæ im-
possibilis interitus, quia nimirum à tali Ente essentiam accepit, cui non resistere,
nec sponte contra ejus omnipotentiam annihilari potest 3. posito, spacium B. per
A. ad oppositum B. ab ignorante pro vacuo existimari, erit nihilominus & manebit
spacium emensum, alias ad nihilum recederet ille vanus spectator; sin ergo

115. *Quia creator immutabilis,* cavitas non dicam tot milliarium; sed longitudinis latitudinis & profunditatis
dimen-

dimensionibus determinata sit, habebit utique quantitatem ad corpus. 4. Propterea cum diameter ille à nobis pro octo millibus milliarum depictus, puris substantijs repletus sit, namq; Deus ullum accidens, multo minus vacuum vel nihilum creavit, sequitur nec retrocedere nec terminos mutare posse systema illud creatum, dum substantia non recipiat magis & minus secundum vulgatum; proprium enim & inseparabile attributum, scilicet dimensionem relinqueret, quod repugnat. 5. in tota illa dimensione nullum vacuum corporibus intercedere potest, per quod mutaretur, quia quantitas realiter à substantia differret, & poneretur extra corpus, & superficies vel terminus medius inter corpora vicina esset immensa; cum vacui nulla Dimensio sit; quæ omnia hæc quam absurda & ridicula sunt, quivis facile patescit. 6. Nullam substantiam extensione majorem fieri posse, ex inde manifestum est, quia indissolubilis est connectio loci cum extensione corporum, ubicunq; enim locus, ibi extensio, hinc locus non acquirit plus per Auri quam per Aeris aut spongiæ substantiam, quia partium materiæ quantitas non dependet à soliditate aut porositate, sed à sola extensione; quæ eadem est in corporibus solidis & porosis; densitas autem & laxitas à rerum figuris emanat, & quod corpus poris intercedit, ad illud realiter non spectat, nec ex inde magis vel minus extensum est, insuper ante reliqua creata, illa aquæ & terræ poris alia corpora intercedere potuisse, impossibile fuit.

Exinde sequitur substantiam cæli & terræ primitus creatam sine omni latione vacui solidissimam, immutabili quantitate dimensionem, perfectissima figura sphaerica exornatam fuisse. Nullum enim corpus sine demensione, & nulla quantitas sine figura reperitur.

Figuras autem cæli & terræ diversorum corporum quod spectat, omnium figurarum simplicissima & perfectissima primo est rotunda, quæ in puncto requiescit. A puncto autem fluit linea, quæ expressa & sese multiplicans, primam compositam figuram triangulam producit, usq; dum hæc omnia puncto in principium recurrente, rotunda sphaerica mundi forma in sinu & manu altissimi terminentur. Clarissimum autem est quo remotus à centro, eo perfectiorem figuram corpora obtinuisse, propterea punctum pro lucis proximè successuræ, Lineam pro Cæli, & Triangulum pro Terræ figuris, hoc in schemate nobis adaptamus, nam quomodo reipsa cum eorundem essentijs conveniant in sequentibus docebimus.

Cæli nomine Aquas significari, ex Sacro textu res clara est. Nam super quo, velut altero, inter duo sola existentia perfectissimo, ad contra distinctionem alterius informis; Spiritus Domini ferebatur fovendo, illud Cæli nomine intelligendum sed de aquis expresse Moses &c. 2. Evincit id vocis מַיִם Etymologia & sensus literalis, & 3. Aquas tunc temporis productas fuisse, textus scripturæ loquitur, quod nimirum tertio die aquæ segregatæ solum, non verò demum creatæ fuerint.

Aquas figura longa præditas esse, 1. earundem quantitas declarat, cum enim diversa corpora à Deo primitus creatæ fuerint, quorum primum lucis Idea perfectissimum, rotundam formam obtinuit, Aquæ secundum gradum consistentiæ ferentes, proximè sequentem figuram, quæ longitudo est, acceperunt. 2. ostendit idem & locus, in quem à Deo Aquæ repositæ fuerunt, scilicet infra lucem, forma rotundâ conspicuam, ex quo colligere licet; quo centro proximior locum, eo ignobiliorem materiam; atq; etiam figuram imperfectiorem reportasse: 3. scala natura à simplici ad compositum descendens monstrat, corpora quo centro proximiora eo magis composita, & multiplici figura depressa esse.

Hinc. 4. tanta est aquæ grossities, ut dum ignis effluvia vitra & solidissimos lapides penetrent, Aqua è contra vix chartam pertransire possit. Ratio autem in vitro videns est, namque ejus pori obliqui igneis globulis transitum concedunt, propter rotunditatem corporis, in angulos omnes accedentis, ut in schemate litera A. apparet.

116.
Et creaturæ
nullius de-
structionis
principium
interitum
habent.

117.
Nullumque
vacuum mu-
tationis me-
dium.

118.
Quia sub-
stantiæ pro-
prium est
immutabi-
lent esse.

119.
Corpora non
admittunt
vacuum su-
perficiem.

120.
Nulla sub-
stantia ex-
tensione ma-
jor fieri po-
test.

121.
Sed figura-
rum est, esse
densum, la-
xum, soli-
dum &c.

122.
Substantia
primitus
creata soli-
dissima fuit.

123.
Figuræ cor-
porum pri-
mavorum.

124.
Ignis figura
rotunda.

125.
Aquæ figura
longa.

126.
Terræ figura
triangularis.

127.
Cæli nominæ
aquæ deno-
tantur.

128.
Aquas longa
figura con-
stare proba-
tur.

129.
Ex ejus
quantitate.

130.
Ex ejusdem
loco.

131.
Ex scala sim-
plicium &
compositorum.

132.
A deficiente
solidorum
penetratione.

Lit. B

Lit. A

133.
A Motu.134.
A compressione.135.
A splendore.136.
Sententia
Platonis de
Elementorū
figuris.137.
Terræ nomi-
ne solida
corpora de-
notantur.138.
Terræ figura
Triangularis
est, quod de-
monstrat.139.
Figuratum
ordo.140.
Facies rerum
aspectabilis.141.
Terra dehi-
ans.142.
Undola vesti-
gia.143.
Aquæ puri-
tas, corpus-
cula terrena
deprimens.144.
Crusta terre-
stris.145.
Resolutio per
chymiam.146.
Corporum
solidorum
robur.147.
Lapidum so-
liditas unde?

Aquam vero non admittit, non tantum propter grossitiem, sed & ob longitudinem in anfractibus pororum hærentem, videatur lit. B. 5. Motus Aquarum etiā explicat figuram oblongam; cum aquarum natura in fluido & liquido consistat, corpuscula se se invicem comprimentia ob longam teretem & lubricam figuram diffluunt, & ad latera remouentur. Hinc in peripato diversissimæ opiniones de humido, quod difficulter in proprio, facile vero in alieno loco contineatur &c. 6. Declarat etiā figuræ longitudinem compressio aquarum arctissima, quam in lagena experiri licet, quæ si aëre repleta, Hermetice sigillata, & igni superposita sit, igneorum corpusculorum transcursus facile admittit, si vero aquam contineat, quam primum ignis effluvia ad aquam pertingunt, propter spaciū defectum aquam moveri, & vasis compages etiā si fortissimas frangi animadvertet. 7. splendor aquarum etiā corpusculorum superficialium longitudinem certò refert. Si enim ad stagnantis aquæ ripam aliquis deambulat, imaginem ejus velut è speculo intuetur, quæ planam & nitidam superficiem demonstrat, velut in unionibus, quæ pulcherrimè resplendent nativæ formositate, si vero superficies eorum confundendo aspera fiat, & multis angulis opaca, omnem fulgorem amittent. De figura aquarum Plato ita scribit. Aquæ eam speciem solidorum, excepta cubica, quæ difficillime movetur attribuimus eam quæ facillimè igni, mediā aëri; & minimum corpus igni, maximum aquæ, medium aëri, & rursus acutissimum igni, secundum aëri, tertium aquæ. Ex his omnibus eam speciem, quæ paucissimas habet bases necesse est ex natura facile moveri, & maxima secandi vi præditam esse, ut quæ omnium acutissima levissima sit, & ex paucissimis partibus constans, secundam secundario, tertiam tertio loco. Plato in Timæo.

Terræ nomine omnem solidam materiam, quæ vel nunc in corporibus Planetarum, vel à superficie terræ ad usque centrum mundi latet, à Sacro scriptore denotari, sequentia satis declarabunt. Propterea Plato inquit: *Terram quod in se non habet, solidum esse inquit. in Timæo.*

Terram Triangulari figura à Deo exornatam esse, supra jam diximus, quod nunc probamus 1. cum ad talia simplicia corpora nullæ figuræ præterquam rotunda, longa, & triangula idoneæ reperiantur, reliquis pro igne & aqua jam dispensatis, ultima pro terra Triangularis manebit. 2. ostendit etiā ejus moderna facies, Terram compositā figurā, corpusculis longis, latis, acutis, tortuosis, triangularibus, constare, namque bases & latera corporum terrestrium non bene coalescunt, ita ut terra velut omnium rerum mater ad recipienda è crateribus stillantia balsama aperto velut ore sitiat, illisque ex satiata pinguis & gravis evadat. Videmus etiā, præprimis in veris & autumnii tempore, terræ semper admixtam esse aquam, cœlo imbribus, nebulis & rore lachrimas edente, ut in terræ plano incedenti ramorum depressione vestigia squalore madida conspiciantur, quod magis apparer in locis aquosis. Econtra vero aqua ob lubricitatem & tenuitatem admixta corpora terrestria ad fundum ire propellit, hinc aquæ præsertim radijs solaribus depuratæ, cristallinæ apparent. Ex iisdem etiā triangularibus corporum figuris exoritur crusta terrestris à sole indurata, per aquarum extractionem, quæ in locis paludosis interdum profunditate non pedem exæquat, in fertili planitiæ ultra quindecim pedes rarò descendit, in montibus vero ad usque petrarum & minerarum radices excurrit. Frigida acia & triangularia esse corpuscula terrestria, etiā resolutio per artem spagyricam instituta ostendit, quæ terram à vinculis societatum igne liberatam, rigidam, floridam pulcherrimam offert. Nec minus requirit id corporum terrestrium soliditas, & robur, præsertim in lapidibus & metallis, quæ enim non firmiter cohærent, nec solidis ex rebus, vinculis naturæ optimis clauduntur, levi motu resolvuntur; propterea terrestrium tanta soliditas, hinc lapides duritiem & con-

& constantiâ acquirunt ex corpusculis terræ grossis & rigidis, spiritu & balsamo cœlesti coalescentibus &c. 3. Locus certo evincit, aquis in longitudinem extensis, id quod diversum est corpus infra delitescens, figurâ magis ad compositionem accedere; quod 4. ipse naturæ ordo demonstrat; qui ad centrum naturæ figuras pro solidorum firmitate idoneas, in sublimi autem pro rerum conservatione simplices reposuit. 5. Pororum laxitas testatur, angulos hinc indiq; dehiantes esse, namq; superficiem terræ penetrant Aeris & aquarum corpuscula, totam crustam terrestrem pervadunt syderum effluvia, quod in Merallorum generatione liquet, quinimo durissimos lapides & Muros inexpugnabiles permeant spiritus Nitrosi, ita ut tales pororum ductus non nisi ab angulorum inordinata positione evenire, & in simplici terreno corpore primam simplicissimam figuræ compositionem reperiri necessum sit. 6. cum planities aquarum à longa nitida figura resplendear, nam propter angulorum radijs luminis oppositorum inæqualem superficiem, semper opaca est arëa terrena; Hinc in nocte Novilunij ex specula prospicientiæ terræ convallibus nil nisi nebulæ tenebrarum apparent, è lacubus vero aut fluvij, vel Salo, resiliunt lucis syderum faces, quæ in aëre corruscum lumen efformant. 7. Figuram compositam triangularem testatur Terræ corporis æterna quies. Terram enim velut basin & centrum universi immobilem esse infra demonstrabimus. Tandem Plato figuram Terræ aquilium laterum triangularem, & totius ejus globi cubicam esse docuit, propterea quod ex quatuor generibus immobilis sit. videatur Plato in Timæo.

Est igitur cœlum & terra Mater omnium rerum, & prima materia totius hujus ædificij mundani, ignis vero vita quasi est, omnia conservans, fovens & fermentans. Videmus enim luce in compositis ex mixtis corporibus extincta, omnia ad resolutionem & primam materiam festinare. Exhalat ex animalium cadaveribus spiritus animalis, ad aquas Crystallinas ascendens, humidum illud radicale Aristoteli & Galeno olim incognitum. Ex vegetabilibus deficiente nativo calore, siderea aquoso Terrestria effluvia emigrant. Ex mineralium Regno, extincto oleo solari, redundat copiosum sal terrestre, succusq; Mercurialis. Atq; in omnibus hisce Regnis ad generationis & corruptionis opus, cœlum & terra, substratæ primæ materiæ vicem gerunt. Omnia enim versus centrum velut ad quietem naturæ per resolutionem descendunt, atq; ibi cœlestium spirituum emissionem in aquam & terram denuò revertuntur. Sic etiam omnium generationum ortus, & spermata totius naturæ, ab aquis & terra, velut basi & matre dependent, ut in eandem velut magnetem omnium cœlestium virtutes deriventur, & Omnipotenti Rectori ad Idearum individualium conservationem obediant.

Hinc materiam vocavit Moses abyssum, & Plato eam appellavit Matrem altricem germinum, sinuum receptaculum, sylvam, locum, uti optime collegit Gabriel Buratel, de materia & privatione lib. 10.

Hisce fulcris primordialibus subsistit universum mundi systema pulcherrimum. Nec enim alia elementa in mundo reperies quam cœlum & terram, quibus loco formæ superaddita lux, & ex his tribus omnis naturæ fons, velut ex oceano scaturiginem & recursum in mare accepit. Namque corpora ex terra scilicet sale, ex aqua nimirum liquore & spiritu, & tandem ex igne ceu sulphure & forma constare, dudû demonstravit curiosa Magistra Alchymia, & naturalis corporum resolutio. Propterea ex hisce informibus cœlo & terra primo creationis ordine suppositis, Deus postea infinitas corporum varietates & Ideas eduxit.

SECTIO II.

Cap. 1. Genes. vers. 11.

TERRA AUTEM ERAT INANIS ET VACUA ET TENEBRÆ SUPER FACIEM ABYSSI ET SPIRITUS DEI FEREBATUR SUPER AQUIS.

Vacuum in natura reperiri, à primo creationis principio impossibile fuisse, jam supra rationibus deduximus, quas paucis repetere hoc loco operæ pretium erit. 1. Ponamus systema mundi esse duodecim millium

148.
Locus cœlestis,
149.
Ordo naturæ.
150.
Pororum laxitas.

151.
Terræ opacitas.

152.
Quies globi terreni.
153.
Platonis testimonium de figura terræ.

154.
Cœlum & terræ primæ materia est totius universi.
155.
Ignis velut forma & vita est omnium rerum.

156.
Omnia denuò in aquam & terram resolvuntur.
157.
In aquam & terram omnium cœlestium virtutes descendunt.

158.
Materiæ primæ nomina.
159.
Elementa tria in mundo.

160.
Terra, aqua, ignis, sal Mercurius & sulphur.

161.
Nullum in natura vacuum,

161.
Nulla cavitas
sine extensio-
ne & nulla
extensio sine
corpore.

163.
Posito vacuo
superficies
rerum infinita
essent.

164.
Corpora nec
quantitatem
figuram mo-
tum aut lo-
cum habe-
rent.

165.
Nullum esset
mundi syste-
ma.

166.
Nulla esset
fuga vacui
in natura.

167.
Sensibus in
accessa non
pro nihilo
æstimanda
sunt.

168.
Terra quo-
modo vacua
fuerit secun-
dum Mosen.

169.
Causa descri-
ptionis status
cœli & terræ
primævi.

170.
An illa pri-
mæva terra
adhuc dum
in natura vi-
sibilis sit?

171.
Sabulum
Dref Hel-
montij.

172.
Terra proba-
toria Metal-
lurgorum
proxime
accedit ad
terram pri-
mitivam.

173.
Prima mate-
ria qualis fue-
rit?

174.
Inter duo
primitus
creata quod-
nam prima
materia fue-
rit?

175.
Prima mate-
ria ante lucem
creata est.

milliarium latitudinis diametralis, ab una extremitate ad aliam, sitque illa cavitas tot milliarium solo vacuo repleta, cavitatis nomen proxime præsupponet certam dimensionem; alias non esset cavitas; sed nihilum; & per consequens nec vacuum; si ergo cavitas dimensa, utiq; habebit longitudinem, latitudinem & profunditatem, & per consequens corpus, quia ubicunque dimensio ibi corpus & substantia, nullumq; vacuum reperitur; quia extensio spacij & loci interni non differt ab extensione corporis, sed pertinet necessario ad substantiam quæ corporea est 2. si vacuum esset intermedium corporum, tunc superficies rerum infinita, immensurabilis, & per consequens terminus medius inter vicina corpora, non locus; spacium aut cavitas esset, quod absurdissimum est. 3. nec quantitas, figura, motus aut locus corporibus ipsis remaneret, quia superficies corporum ad infinitum terminaretur. Sic 4. etiam nullum systema in mundo absolutum esset, quia infinitis parafangis corpora sine ordine distarent. 5. Nulla esset in natura vacui fuga, quam inexpugnabilem & insuperabilem esse didicerunt omnes, qui naturæ penetralia inspexerunt, de quibus infra.

Restat ergo, vacuum quod aliqui Philosophi finxerunt, esse vel partum ex Jovis cerebro oriundum, vel cavitatis repletionem ab aliqua materia factam, ad quam sensibus non pertingere possunt, & pro ignoto Deo vacui nomine colunt. Non enim ea quæ sensibus inaccessa sunt corpora, quo nihilo reputanda esse, mox ubi de cœli effluvijs sermo erit, percipiemus.

Vacuum ergo, de quo sanctus scriptor, fuit absentia seminum & Ideorum, quæ postea terræ insertæ fuerunt. Namq; Moses populum Israeliticum de cœli & terræ creatione certo ordine informare intendens, inquit: in principio creatum esse cœlum & terram, sed ne forte existiment, idem cœlum, ut ipsorum oculis patens, & terra tunc temporis aspectabilis fuit, ab ipso denotari, & sequentem ejus scripturam de exornatione per sextiduum pro falsa existimari, prooccupando interloquitur: & terra erat inanis & vacua, scilicet seminibus hisce & specificis rebus nondum exornata; neq; sydera lucebant in cœlo, sed tenebræ erant super facie abyssi aquatum, & Spiritus Domini ferebatur super aquis, nihilque movebatur intrinsece, nisi à spiritu fovente vel incubante, ut Syrus interpretes vertit.

Qualis autem illa terra primæva inanis & vacua fuerit, difficile est alicui in hoc rerum mundanarum statu sensibus offerre; cum omnipotentia & omnisapientia Dei per sextiduum operosæ creationis innumerabilium Idearum ita eam exornarit, ut pristinam faciem nostris oculis occultet. Ultra montium radices sabulum naturæ virgineum reperiri, quod Dref & qualem vocat, scribit Helmontius. Terram, qua Metallurgi in expurgandis nobilium Metallorum corporibus utuntur, & Testis probatorijs imponunt, ad primitivam terræ faciem proxime accedere; ex his rationibus conijcitur; 1. quod extremis ignis purificationibus à seminibus rerum minutissimis liberata, & qua elixivante salibus spernaticis ferè destituta sit. 2. mirabile est, quod vi divinæ benedictionis ad producenda germina & recipienda semina appetitu ferè insatiabili gaudeat. Hinc 3. Terra talis chartica sal centrale appellari potest, exinde, quod metallum igne fusa resolvat, sibi que intime ad proximet. 4. quia cœli effluvia velut simplicitate affinia attrahit, quod aeri aliquandiu exponendo quispiam experiri poterit. 5. quia in corporum resolutione extrema, velut basis & prima ac ultima materia permanens est, rebusque matricem fecundatis exhibet.

Ut autem omnibus fiat notissimum; quamnam materiam pro prima illa rerum matrice intelligamus, præsupponimus primo ad sensum sacri textus, duo primitus sub cœli & terræ nomine creata fuisse corpora, quorum unum videlicet aquæ divino spiritu fotæ fuerint, & sic non ad infimum naturæ gradum reponendæ, cum ex foru illo omnipotentis splendida aquarum Idea proveniret. Terram autem inanem & vacuam, & super ejus abyssu tenebras fuisse, S. Textus clarissime refert; secundo præsupponimus primam illam materiam ante lucem creatam fuisse; cum lucem prægrefferint tenebræ secundum Mosen, sic ergo præpositam habuit materiam, quam postea repulsis tenebris illuminavit, ergo lux non fuit prima materia.

Cum

Cum autem præter aquam, terram & lucem, nihil primo die creatum fuerit, sequitur aut ex his unam, aut nullam materiam fuisse primævam, sed positivam utique fuisse primam materiam consequens est, quod fuerit prima creatura, & per consequens substantia, namque creationis est in substantia non in accidente terminari.

Quod si ergo prima materia substantialis est, utique corporearum creaturarum prima materia erit corpus primum, quod ita productum, ut prima simplicitate omnium creaturarum basis sit, & in quo lucis & tenebrarum, generationis & corruptionis sempiterna vicissitudo resolvatur.

Corporea autem dum statuitur prima materia, erit necessario quantā, figurata & mobilis, cum corporum inseparabile, consequens sit quantum esse, & quantitatem certæ figuræ & motus, ut umbra corpus subsequantur.

Hoc autem nemo applicet ad sanctam Eucharistiam, in qua longe supra cursum naturæ tremendo mysterio accidentia panis & vini in sola existentia, mutata rerum essentia remaneant, sic ut in hoc casu inter essentiam & existentiam realis differentia intercedat.

Ut vero ad nostrum priorem discursum revertamur, tritum est in communi philosophia illud axioma: Materia & forma relata sunt, propterea etiam simul. Quod si ergo prima materia erit corporea, quantā, figurata, & mobilis, erit utique informata, cum à forma rō esse & existere dependeat. Respondeo talem quam alij sibi imaginantur formam, in natura nullibi reperiri, sed ponam exemplum, Deus creavit primam materiam tali corporis sigillo characterisatam, cessante Divina ejus sustentatione cessat & cum tota ejus idea materia prima; quæ igitur est causa totius essentia & existentia? nonne sigillum vel Idea à Deo impressa? quam à divina benedictione & providentia in secula durationem accepisse, clarissime Moyses in sequentibus docebit. Idea igitur quam Plato & primi philosophi docuerunt, nihil aliud est, quam sapientia divina radius, innumerabiles specie differentes creaturas sub primis creationis sigillis constanter conservans, & in manu omnipotentia sustinens.

Sed opponent alij, hoc quidem de primā materia quæ se merè passive habet, quadrare posse, sed aliam rem esse cum reliquis corporibus scilicet igne aëre, aqua, metallis, mineralibus, plantis & animalibus. Regero iterum, etiam si talia simplicia & composita corpora mirabiles edant actiones, nihilominus omni forma prorsus carere (excepto homine) deducam exinde. 1. quia positis istis formis realiter à corpore diversis, sine ulla necessitate nova entia, nunquam creata effingerentur. 2. formæ illæ aut essent spirituales aut materiales, si spirituales velut anima & Angeli, quot hæreses orirentur in Mundo? Si materiales, ergo constarent ex primis corporibus, simplicibus vel compositis, & res in circulum rediret. Melius ergo est, relinquere materiam sine omni forma solitariam, nam 3. æternæ veritatis regula est, cessante virtute creatoris, etiam creaturam in pristinum nihilum reverti, cum creatio sit actio ex nihilo aliquid produciens, dum itaque creatio momentanea actio sit, quæ infinitam virtutem requirit, infinito corpore omne momentum, præteritum ad nihilum cessaret, propterea ut creaturā conservaretur, optimus & misericors Deus creationis actum per providentiam continuavit, & ut ad omnipotentiam & omniscientiam ejus omnia Bonā manerent, benedictionis sigillo cuncta obfirmavit.

Quæ igitur Animalia bruta, Herbae arbores, Metalla, lapides & cæli, siderum, aquarum supracælestium, aëris, aquarum & terræ varijs corporibus coagmentata fuerant, permanserunt, & reservata specierum per semina propagatione sola individua taliter mutata sunt, ut putrilagine corrupta emisissent ad superiora ista siderū, cæli & aquarum corpora, ex quibus constabant, sic ut succedente cæli influxus ordine, per generationem mundi pulchritudo servaretur.

Hinc advertimus etiam virtutem DEI in minimis operosam, quod singula suam speciem conservare velint, & interdū Herbae, ad ultimos cineres combustæ

176.
Prima materia positiva realis est.

177.
Prima materia substantialis est pro ut creata.

178.
Omnia substantia quantā figurata & mobilis.

179.
Realis differentia inter essentiam & existentiam in sancto Eucharistia mysterio

180.
An posita materia requirantur formæ, vi relationis?

181.
Materia essentia & existentia causa.

182.
Idea Platonis quid sit?

183.
An composita corpora forma prædita sint.

184.
Negativa defenditur ex causis.

185.
1. Entia sine necessitate non sunt multiplicanda.

186.
2. Formæ illæ neque essent spirituales neque materiales.

187.
3. Quia omnia à Divina virtute dependent.

188.
Conservationis sigillum à creatione omnia sustentat.

189.
Corpora sublunaria ex cæli & terræ corporibus coagmentata sunt.

190.
Benedictione divina perfectissima in speciebus conservantur.

191.
Divina virtus operosa in speciebus

femine

serum con-
servatione.

192.

Summa rerum naturalium felicitas

193.

An mirabiles rerum virtutes non à formis oriuntur?

194.

Actiones brutorum animales unde?

195.

Aquæ supra-cœlestes omnis virtutis animalis causæ sunt.

196.

Sensus brutorum exteriores unde?

197.

A sideribus proven.

198.

Non omnia sensibus nostris in accessu falsa sunt.

199.

Modus animantium unde?

200.

Natura brutorum, plantarum &c. ostenditur.

201.

Homo est cœlum, Angelus & Dei imago.

202.

Nulla forma à Materia distinctare peritur.

203.

Neque qualitates reales ullæ conceduntur.

204.

Exemplum caloris & primarum qualitatum.

205.

Neque dantur secundæ qualitates.

femine reservato reviviscant, quæ rerum naturalium summa felicitas est, redire ad pristinum creationis statum, in quo omni flore, virtute & pulchritudine gaudebant, & sic ad mandatum Dei crescere & sese multiplicare allaborant.

Cum autem omnis difficultas, formarum ergo, in tam mirabilibus animalium & vegetabilium actionibus versetur, quas putant non in sole, sideribus, & toto cœlo residere, & quod ipse aliquis non habet, alteri communicare non potest, necessum ergo esse dicunt. ut aliunde oriatur; Respondeo ipsis; examinemus brutorum omnes actiones, deprehendemus primo in iis sensum communem, phantasiam & reminiscenciam parvam; hæc omnia ab Aquis supra-cœlestibus in nos & bruta descendentibus oriri, spiritus divini foras aquarum primigenius certo evincit. Nam præter quod sacer textus utatur voce מרחם, quæ foras velut Gallinæ declarat, videmus in brutis & hominibus præ majori cœli influxus ordine alium ingeniosiores, quendam prorsus stupidum & stolidum, hoc animal sagacissimum, illud è contra ejusdem speciei negligens esse, quod præsertim in equis & canibus reperiri licet; quo ergo plus de cœli influentiis fruuntur bestię, eo astutiores & allacriores sunt. Sensus eorum exteriores quod spectat, cum ipsa sint cœli effluvia, quæ per oculos, aures, nares, linguam & omnes nervos ad cerebrum inrrant, & interiora sensuum organa excitant; quare non à sideribus provenire poterunt; cum manifestum sit, omne lumen & colorem à luce & sole descendere, quod si ergo solis radij interiora afficiunt, ut possint exteriora mediante lumine percipere, quare non ipsa perceptionis virtus cœlestis sit, nemo mihi aliter persuadere poterit. Namque non ea, quæ cujuslibet Rustici manibus & oculis obvia tantum; pro veris habenda sunt, sed & quæ acutiori mentis penicillo eliminanda, sic enim neque Deus omnipotens & omnis sapiens habendus esset; qui nudè & crûde omnia condidisset, neque ad gloriam ejus ex mirabilibus exaltandam, homini rationem addidisset. Motum, respirationem, pulsficam virtutem, nutritionem & similia à cœli virtutibus oriri facile credent; si superiora satis sibi approbata habebunt.

Exinde concludo, positis ex mandato Dei combinantibus his & illis cœli & terræ corporibus, orietur hoc vel illud animal, planta &c. resolutis iisdem, cessabit ejus Idea vel character, qui quamdiu durat, cœli & terræ virtutes connectit, ita ut nutritione succedat auctio, sufficienti auctioni generatio, usque dum flore ætatis palleſcente, ad putridum naturæ oceanum descendant.

Longè aliter autem cum homine accidit in creationis opere, namque inspiravit sibi Deus ipse spiraculum animæ viventis; & sic factus homo, qui est cœlum Angelus & ipsissima Dei imago; cujus anima velut monarcha in corpore regnat, sed de omnibus hisce in capite quinto & sexto plura.

Et recensitis hisce paucis elucescet; quod præter primam materiam, solæ reliquæ à Deo exornatæ materiæ compositæ ingrediantur, & nulla realiter diversa forma materiæ assistat, sic ergo nec qualitates vulgo notæ à formis illis fictitiis fluentes defendendæ erunt.

Sunt autem qualitates vulgi in tres classes distributæ, prima continet calorem & frigus; humiditatem & siccitatem. Quid quæso respondebunt earum Patrôni? si vel ad minimum leviora corpora propè fornacem turbinis instar gyrari aspiciant; nonne enim ad eorum sententiam per fornacem transit calor non ignis; quod si ergo calor tanquam accidens hujus effectus causa; & accidentis est inesse; in quo subjecto sustentabitur calor per fornacem diffluens? non in aëre quem humidum esse, Aristoteles & S. Thomas refert, 2. de gener. & corr. l. 2. textu. 23. Ignis autem siccus est, cumque contraria non possint esse in uno subjecto, eodem tempore. ubi ergo calor ille extra fornacem sese diffundens manebit; meliusque erit in veritatis semita manere, quam falsa generationum insomnia enarrare.

Secundas qualitates quod spectat, ab iisdem vocantur corpora gravia, levia, mollia, dura, aspera, levia, alba, nigra, odorata, fœtida, insipida, &c. nonne omnes dependent à sensibus, quibus sublatis à parte rei nihil molle, durum, grave

grave, aut leve esset, &c. Repellentia, adstringentia, abstergentia, attenuantia, suppurantia &c. Non spectant ad simplicium & compositorum corporum actiones, quas ex communicatis rerum virtutibus, alia sursum, hæc deorsum, illa retrorsum, &c. effluere, & sic organicas actiones variare experientia testis erit, & de hisce omnibus plura in Physicis.

Non autem omnem prorsus virtutem materiæ denegamus, sed à Deo in primâ creatione corporibus variè mixtis sigilla impressa esse ponimus, dum creator dixit: Fiat lux, fiat firmamentum, fiant luminaria &c. Sicq; determinata fuit divina virtus ad extra per quoddam sigillum, quod omnipotentiam ejus repræsentat, quod obfirmatum postea fuit per benedictionem, & sic hætenus in myriadibus individuorum per species conservatum. Hoc sigillum vocamus Ideam, sed non realiter diversam à materia, neque ita pro ut artificis Idea in ejusdem cerebro, vel melior vel deterior est quam exemplar expressum, sic enim nunquam procedet in divinis ratio humanæ veritatis, namque Idea illa est radius bonitatis divinæ, rerum essentias perlustrantis, & sic existentia à primâ creatione decreta perseveret. Non igitur Idea diversum quid realiter extra materiam existens, sed ipsa materiæ existentia, à Deo modificata est, & sic existentia cum essentia realiter, naturaliter non differunt, nisi quando & ubicunque supernaturaliter Deo placuerit.

Hinc plato dixit: *Ideam nullus opifex facit*, dialog. 10. de Rep. *Et Ideam plurimam divino ex igne efficiebat opifex.* In Timæo: *Item Ideam ingentiam, immobilem & manentem, & de ejusdem naturæ & intelligentia subjecto, & exemplum eorum quæ generantur, quæcunque in generatione sunt esse dicimus & intelligimus*: Timæus locus de Anima mundi. Item Apuleus inquit: *Idea sunt omnium simplices, & æternæ, nec corporales*, lib. de Dogmat. Platonis & Alcinous *Idea sunt, si Deus ipse sit intellectus vel intellectuale quoddam, notiones illi sunt æternæ & immobiles quæ sunt Idea.* Cap. 9. de doct. Plat. Marsilius Ficinus inquit: *Idea qualibet est ipse Deus, & Idea, ultra quod est causa, ut exemplar, est etiam causa efficiens*, in Plat. Parm. cap. 13. Gabriel Buratel dixit: *Idea habent in Deo esse virtuale, in verbo formale, in intelligentiis & anima humana participativam.* Bu. de Ideis lib. 1. *Idea ex Dionysio sunt prædefinitiones & voluntates Dei*, inquit August. Steuchius de perenni Philos. lib. 1. cap. 12. hinc Ideam & mentem divinam idem esse, eodem in loco concludit, & ex Plotino adducit: *Ideas nihil aliud esse, quam vires illius sapientie infinitas, immensas, admirandas, quibus in omnia tendit ejus ineffabilis inventio & molitio*, lib. de perenni Phil. cap. 20. Concludimus itaque Ideam Platonico-rum esse meram Dei providentiam, & naturæ sub certis sigillis sapientiæ divinæ sustentationem.

Idea hæc merito luci comparanda est, sicut lux omnia illuminat, sed pro recipientium objectorum varietate, album, flavum, rubrum, cæruleum & viridem colorem producit.

Sic universalis tantum Idea est, sed cuncta suis ad extra varietatibus distinguens. Hinc Marsilius Ficinus: *Idea tot sunt in conditore, quot species naturarum corporumque sunt in mundo.* cap. 16. in Plat. Parmen. Si enim Deus unica creatura contentus fuisset, quid omni sapientiæ ejus satisfecisset, non dicam de æterna bonitate, quam etiam exercuit in mirabilibus ejus quod produxit creaturas gloriam Majestatis suæ æviterne resonantes. Ex quibus & in minimis etiam creaturis, qualis sit Deus facile judicari poterit. Materiam varie descripserunt antiqui Philosophi, ut; Chalcid. in Plat. Timæum refert, dicens: *Materiæ primæ stoici nullam dederunt formam, nec qualitatem, alii formam, ut Thales aquam puram ut rerum initium, iidem Homerus & Anaximenes ærem, & Heraclitus ignem, alii immobilem sine ortu & interitu, ut Xenophanes, Melissus, Parmenides sed Parmenides unum perfectum & definitum, Melissus infinitum & indeterminatum, Empedocles variam & multi formem materiam docet, substitutam, quatuor radicibus, ignis, æris, aquæ & terræ. Aristoteles eam absolute formæ carentem constituit, & mundum sine interitu esse, divina providentiâ perpetuitate propagatum, ac sine genitura.*

206.
Pro forma
ista philoso-
phorum Ide-
am defendi-
mus.

207.
Idea non rea-
liter diversa
est à materia.

208.
Neque prout
Idea artificis,

209.
Essentia &
existentia re-
rum natura-
liter non dif-
ferunt.

210.
Platonis sen-
tentia de I-
dea.

211.
Apuleus.

212.
Alcinous.

213.
Marsilius Fi-
cinus.

214.
Buratel.

215.
Dionysius.

216.
Steuchius.

217.
Idea Platonis
cum divinæ
providentiæ
virtute coin-
cidit.

218.
Idea luci
comparanda,

219.
Idea particu-
lares similes
coloribus.

220.
Quare tam
infinitæ sint
particulares
Idea.

221.
Philosopho-
rum opinio-
nes de mate-
ria. Stoici,
Thales Ho-
merus, Ana-
xim. Hera-
clitus, Xeno-
phanes, Me-
lissus, Parme-
nides.
Empedocles,
Aristoteles,

222.
Platonis sen-
tentia de ma-
teria.

223.
Aristotelis o-
pinio.

224.
Hyle vel cha-
os prima ma-
teria.

225.
Terra prima
materia.

226.
Qualis sit illa
terra choatica

227.
Quare sensi-
bus homi-
num non ap-
pareat.

228.
Resolutio
corporum
naturalis.

229.
Sal centrale à
Platone lau-
datum.

230.
Omnia con-
vertuntur in
sal centrale.

231.
Sal centrale
ubique repe-
ritur.

232.
Sensibile quo-
modo oria-
tur.

233.
Visus à luce.

234.
Auditus ab
aëre.

235.
Odoratus à
sulphure.

236.
Gustus à sale.

237.
Tactus à cor-
porum figu-
ris.

238.
Tactus est u-
niversalis sen-
sus.

Plato suam de prima materia sententiam in Timæo proferit similibus ver-
bis: *Materia prima, quæ receptaculum & mater esse debet ejus quod factum est, &
quod videri potest, nec terra, nec aër, nec ignis, nec aqua debet dici, nec quæ ex his, neque
ex quibus hæc facta sunt, sed species quadam, quæ videri non potest, & informis est, &
omnia suscipit.* Johan. Fran. Picus Mirand. de Mat. prima cap. 2. inquit: *Ma-
teriam primam analogia cognosci voluit Aristoteles, Plato verò notatione Averroes
vero ita eam ex transmutatione cognitam voluit, ut ex operatione forma cognoscitur.*
Hinc addit prædictus Mirand. *Materia prima dicitur ab Aristotele subjectum unius
cujusque primum, ex quo quidpiam fiat, non ex accidenti, vel sic corrumpitur in quod ulti-
mo resolvitur, ex quo sunt quæcunque sunt, & in quod ea ipsa corrumpuntur.*

Quod si ergo à prima creaturarum existentia in primæ materiæ essentiam
inquirere velimus, inveniemus primum Hyle vel Chaos, quod à Deo vacuum
& inane esse declaratum fuit, aquæ vero divino spiritu totæ, & sic non infor-
mes extiterunt, ita ut prima materia facile in primævam terram choaticam
determinetur. Hinc plato dicit: *Terra dicitur γῆ sed melius significat quod vult si
γῆναι nomines, γῆναι enim genetrices recte vocatur.* in Crat. Terram nullum Philosophum
principium posuisse asserit Aristoteles, cum tam Pherecides Syrus terram dixerit esse rerum
unicum principium, & Theodoretus ait, Colophonium & Xenophanem ita sensisse, non se-
cus Parmenides ita existimasse censetur, qui Xenophanis opinionem confirmavit, inquit
Iohann Fran. Picus Mirand. in exam. vanit. gent. doct. lib. 1. cap. 1.

Qualis autem sit illa Chaotica terra primæva mater rerum, hoc sensibus
nostris non obvium est, sed ad mentem Platonis sola ratione perceptibile erit.
Namque prima illa chaotica materia, non tantum lumine siderum & solis illu-
minata, sed Cæli influentis humectata, insuper à Deo innumerabilibus specie-
rum Ideis exornata fuit, ut in sola rerum generatione & corruptione appareat.
Examines autem totum corruptionis rerum in mundo occasum, nihil visibile
apparebit, in quo naturæ cursus sistatur. Corpora animantium, vitali Aura
evanescente, primo exhalant sidereos spiritus, quibus succedit aqua dehiscens
& diffuens, remanentibus grossioribus terræ corpusculis, quæ vel in igne, com-
positorum nexus dissolvende in cineres resolvuntur, ex quibus tandem Sal, quo
elixivato terra iners, sed adhuc suis compositis particulis constans extrahitur,
usque dum decursus naturæ in ultimo quodam sale centrali terminetur. Pro-
pterea Plato dicit: Sal juxta legis sententiam est Diis gratum corpus, in Ti-
mæo, & in Symposi. Salis *Laus à Poetis descripta erat, ob admirandam ejus
utilitatem.*

Centrale Sal, ultimum esse in naturâ; apparet, quod omnia vel in igne
comburendo, vel in aqua putrefaciendo, etiam salidissima vitra, velut ultimi
naturæ parietes, in salia convertantur, nec minus omnia salibus repleta esse,
cuius innotescet, qui vel aërem coagulare & resolvere, siderum effluvia con-
centrare noverit, omnia salibus referta, & sic sal universalem rerum materiam
& basin substantiarum esse agnosceret.

Ex prima igitur Materia & Ideis à Deo productis creatorem omnipoten-
tem in mundo harmonice referentibus, oritur sensibile vel effectus siderum, me-
diantibus cerebri organis in anima resonantium. Exempli gratia visus affici-
tur à luce & lumine, quod à supremo Cælo & Sole corpora illustrat, & sic re-
flectendo variis coloribus oculos afficit. Auditus oritur in aëre, & penetrat
per aquas, ad usque urinatorum aures in profundis. Odoratus à sulphure de-
pendet, & hoc è sideribus tam cælestibus quam terrestribus, sive metallis &
mineralibus, in vegetabile & animale, regnum se se diffundit. Gustus à sale
originem ducit, quod sidereum, Meteoricum & terrestre esse, mox demonstra-
bitur. Tactus denique figuras corporum observat, sicque infimus sensus est,
qui cum terra cohæret, unde Plato, *solidum nihil potest esse absque terra*, in Timæo.
Sed tactum præter terrena corpora, etiam aquarum, ignis & omnium corpo-
rum figuras animadvertere, magis autem terrena, & ab hisce velut solidis regu-
lam desumere, omnibus notissimum est.

Hinc cum Pythagoras animadvertisset, cœlum in hominibus resonare, *harmonicaratione totum Mundum constare censuit, sic ut cœlestia, distantia, & congruis consonisque sibi invicem intervallis, impetunimio & velocitate raptatis, suavisissimos cantus edant, citante Johann Ferrariensi lib. 2. de cœlesti vitâ capit. 13. Qui ulterius inquit: Dorilaus scripsit, Mundum esse organon Dei, & ipsum Musica ratione constare, septem stellas inter Cælum & terram vagas, quæ mortalium geneses moderantur, motum habere & intervalla Mysticis diastematibus congrua; sonitusque varios reddere, pro sua quaque altitudine ita concordēs, ut dulcissimam quidem continent melodiam, sed nobis inaudibilem propter vocis magnitudinem, quam capere aurium nostrarum angustia non possunt.* Ferrariens. loco supra allegato.

Est igitur sensibile non in supposito materiali aut Idea corporum, sed effectus saltem Cœli à siderum virtutibus in inferiora diffluentibus & percussis, in sensibus nostris perceptibilis, qui à parte rei nil mutat in objecto, propterea nec realis qualitas aut modus corporum dici poterit, cum ablatis sensuum organis tota sensatio tollatur, manente materia semper in eodem & pristino statu, sine ulla motione aut alteratione, uti infra docebimus.

Cum autem in materia nulla forma nullæque qualitates reales reperiantur, illa tamen certis limitibus determinata, figurata & mobilis sit, quæritur quidnam materiam proximè insequatur? & respondetur, Materiam proximè sequi quantitatem, cum neque corpus sine dimensione & quantitate naturaliter existens excogitari possit. Est igitur quantitas attributum materiæ, quod solo conceptu ab ea differt, ut numerus à re numerata, interim tamen quantitas determinat materiam & extensionem in longum, latum, & profundum, & si parum decedat de quantitate, necesse est ut ab ipsa materia vel substantia tantundem auferatur.

Hinc quæstio exoritur, an dentur in natura atomi vel corpora indivisibilia? Et respondetur quod non. Quia omnia corpora quanta ex extensa sunt, & omne extensum divisibile. Neque etiam nobis imaginari possumus, corpora ullam indivisibilia, cum omnia cogitatione dividere possimus, & cognoscamus esse divisibilia, alias enim iudicium cum cognitione dissentiret; & posito Deum effecisse corpora indivisibilia, non tamen sibi ipsi adimere potest divisionis potestatem, quod omnipotentia repugnaret, multa quoque videntur in natura minutissima, quæ in tot alias partes nihilominus resolvi & dividi possunt, prout in chymia docebimus:

Alia & nova iterum quæstio emergit, an quantitas à materia separari possit, & reperiri cavitas, in quâ sit vacuum vel omnium corporum privatio? Respondetur, impossibile esse, ut ullus locus sine corpore sit, namque cavitas, longa, lata & profunda esset, haberetque terminos finitos, ubi autem extensio ibi corpus & substantia. Sed putant nonnulli plus continere mensuram quandam auro fuso repletam, quam si aqua vel oleo referta sit, sicque quantitatem aliquid vacui intermedii posse admittere; quibus opinio melioris sapientiæ spongia deleri poterit, si advertant, in spongiæ poris semper esse vela ærem; aquam, ignem aut similia corpora, spongia autem, vel compressa vel extensa substantialiter nec major nec minor sit, sed eius figuræ tantum in compressione mutantur, evacuata aqua, vel expulso aëre ejusdem poros inflante. Sic naturalia corpora omnia porosa sunt; sed hoc magis, aliud minus, propterea vasculum, quod Auri unciam unam continet, non ultra dimidium plumbi, unam tertiam partem cupri, & vitrioli albi denarium; vel grana 24. admittet, pro ut optime collegit Franciscus Baco, Baro de verulam: Impetus philos. folio. 694. edit Francof. in fol. Quod ergo corpora alia sint compacta & solida, alia porosa, hoc ad ipsorum figuram spectat. Sed quare intermedia corpora aërea, ignea &c. Non ejusdem ponderis, & gravitatis sint? Hoc à DEO ter optimo ita determinatum, ut tales materiæ sursum ultra terrēna se se elevare, & periodica rotatione quotidie revolvi, terrena vero angulis & figuris grossioribus centrum occupare debeant, sicque frigida & congelata aqua, & caro, levior est quam æstivo tempore, tepida aqua, itidem & caro viva longe

239.

Harmonicus naturæ concentus Pythagoræ.

240.

Musica cœlestis.

241.

Quid sit sensibile.

242.

Non est qualitas aut modus rei.

243.

Quidnam materiam proximè consequatur.

244.

Quantitas attributum materiæ.

245.

An dentur Atom?

246.

Negativa deo fenditur.

247.

An detur vacuum.

248.

Negatur.

249.

Extensio quantitatis in auro respectu reliquorum corporum.

250.

Omnia corpora porosa sunt.

251.

Quare plurima corpora se se elevant.

252.

Quare corpora longelata leviora sunt?

253.
Quare viva
caro & fervi-
da aqua le-
vior.

254.
Figura pri-
mus modus
materie.

255.
Ordo exor-
nationis re-
rum in crea-
tione.

256.
Figura Mun-
di & Elemen-
torum.

257.
Platonis sen-
tentia de fi-
guris rerum.

258.
Motus se-
cundus & ul-
timus modus
materie.

259.
Quare terra
non movea-
tur.

260.
Motus omni-
bus naturali-
bus corpori-
bus competit.

261.
Omnia quæ
primitus à
Deo mota
sunt, necessa-
riò moven-
tur.

262.
Motus in vi-
ta bonum
quies malum

263.
Motus acti-
vus convenit
rebus perfe-
ctis, passivus
primæ mate-
rie.

264.
Motus com-
petit etiam
terræ.

longe levior quam emortua, & hoc accidit, quod in utrisque siderea frigoris aut caloris effluvia sint, quæ aquam aut carnem sublevent, sicut pueri cum vesicis inflatis natare discunt, & in naufragio miseri vitam asseribus & tabulis ex un-
dis eripiunt.

Quantitatem proxime insequitur figura, quæ non immediate à materia, sed ab extensione dependet. Nulla enim figura sine quantitate, hinc quanti-
tas proximum attributum, figura autem & motus modi erunt, & bonitas vel perfectio ultima qualitas rerum naturalium. Posuit enim Deus corpora in
mundum debita quantitate proportionata, dein fecit perfecta & Idealibus si-
gillis exornata, postea etiam mobilia, ut certas periodos singulis diebus absol-
verent, tandem vidit valde bona esse, & sic totus naturæ chorus absolutus &
perfectus fuit.

Figuram Mundi vel totius universi quod spectat, circularis & spherica
est, pro ut creatori & æternitati conveniebat. Unde Plato: *Decora erat illa
figura, quæ in seipsa omnes figuras comprehendit, Ideo globosum & rotundum undique à
medio æqualiter ad extremis distans illam tornavit, figura omnium perfectissima, &
quæ ipsa sibi ipsi simillima existit, simile dissimili multis modis pulchrius esseratus.* Plato in
Tim. Ignis figura etiam rotunda sed tenuissima est, pro ut Plato in Timæo lo-
cro asserit. *Aqua longè grassior, figura longa, longe tardioris motus est;* Propterea
cum de mobilibus corporibus loqui intendisset Plato in Timæo inquit: Aquæ
eam speciem solidorum, excepta cubica, quæ difficillime movetur attribui-
mus, eam quæ facillime igni, mediam aëri, & minimum corpus igni, maximum
aquæ, medium aëri, & rursus acutissimum igni, secundum aëri, tertium aquæ.
Ex his omnibus eam speciem, quæ paucissimas habet bases, necesse est ex na-
tura facile moveri, & maxima secandi vi præditam esse, ut quæ omnium acutis-
sima levissima sit, & ex paucissimis partibus constans.

Tertium quod materiam afficere & variare potest, est motus, quare non
sine maxima causa Philosophi antiquiores dixerunt: Quod natura sit princi-
pium motus. Omne enim in universo hoc movetur, quamvis terra non uni-
versali cosmicâ rotatione revolvatur, quod accidit propter ejusdem inhabita-
tores, namque ministros circa Dominum, non hunc circa ministros ob ambula-
re decet, particulari tamen quocunque motu eam moveri posse experientia
testis est.

Motum naturalibus rebus à Deo inditum esse, requirit ipsius motus na-
tura, in cœlestibus enim corporibus motus perennis est, qui si ad momentum
impediretur, non aliter nisi à contrario fieri posset, sicque illo contrario totus
mundus periret. Omnia enim quæ à Deo mota sunt, semper moventur, si ve-
rò quiescant, ab alio destruuntur cum nunquam tendant ad quietem vel ipsis
contrarium ex propria natura.

Hinc cœlum necessariò semper movetur, sidera fato divino oriuntur &
occidunt, tria naturæ regna, nunquam ociosa sunt, & in motu vita consistit, ita
ut Plato dicat in Theæteto: *Motus est bonum circa animam & corpus, quies malum.*
Naturaliter ergo cœlum moveri, terram quiescere existimamus, cum à prima
creatione talia munera ipsis à Deo imposita sint.

Cum igitur Motus duæ species à Philosophis recenseantur, præsertim à
Platone in Theæteto, una faciendi, altera patiendi. Unde Marfilus Ficinus
inquit: *Motus duplex, alius in agendo, alius in patiando, & ex his omnia fieri Thales
Milesius, Homerus, Epicharmus, Heraclitus, Empedocles & Pythagoras opinati sunt:* Fi-
cinus in Platon. Theæteto. Duplicia erunt etiam in mundo corpora, unum
semper mobile, nimirum spæra cœli, alterum semper quietum nempe punctum
terræ, sicq; Cœlum agens, terra vero patiens erit, pro ut à prima creatione
munus suscepit, ut scilicet prima materia mater & receptaculum rerum o-
mnium sit.

Motus autem prout universalis corporum modus est, etiam terræ compe-
tit, sed particulari determinatione, namq; si quis glebam de Cœlo projiciat,
recta per aërem ad terram descendet, sicut etiam cœlestium corporum parti-
cularis

cularis motus rectus est, cum semel astantem proximam sphaeram penetrarint, directe ad inferiora descendunt, ut in radiis solis & lunæ animadvertere licet, quod autem non omnia siderum effluvia ad terram pertingant, exinde accidit, quod loca cœlestia semper debent corporibus repleta esse, & sic semper eadem materiæ partes æqualibus locis coæquari, hinc non in tantâ copia ad terram descendunt, neq; aliter nisi per circulum moveri possunt, cum semper superius sidus inferius velocitate superet, & sic analogam materiam majori celebritate propellat.

Naturaliter ergo mota semper manent motâ, virtutē Idearum, nec possunt impediri, nisi à violento & cum ipsorum destructione; neq; etiam extra motus ordinem extra vagari, aut in alio, quo motus impediretur, diu commorari possunt, sic pisces non in aëre, aves & omnia gressilia non diu in aquis, nulla creatura, præter aurum, argentum & Adamantem diu ignem sustinere potest, sed omnia resolutis naturæ vinculis ad occasum festinant.

De unica corporum qualitate nimirum bonitate vel naturali felicitate à Deo ipsis primitus concessa, sermo erit infra, sufficiat hisce principia corporum parum delineasse, & descripsisse primam materiam, quod in toto universo hoc una existat, & per hoc cognoscatur, quod sit extensa, & mobilis secundum partes, sed ad totum quiesca, cum è contra reliqua omnia corpora suo motu universali à Deo perfecta fuerint.

Exinde orta est fabula de demogorgone, quem primum & supremum Deum nominare Poëtæ consueverunt, ut Leo Hebr. lib. 2. de amore testatur, qui ulterius ita dicit: *Demogorgonis fabula allegoria, rerum omnium generationem atq; procreationem è summo creatore emanantem, atq; ex primâ materia prodeuntem, eleganter admodum significat.*

Prima materia uti in ordine naturarum prima & ultima est, sic ex compositis corporibus descensum facit ad ultima rerum salia, quæ postrema esse, omnes homines sibi imaginantur, sed visibilia omnia salia adhuc dum suis partibus constare experiuntur ij, qui vitra tractant, omnia enim ultimato in vitrum converti testantur Alchymistæ, qui ex solidissimo Auro vitrum conficiunt purpureum, admixtione salium fixorum, & extrema ignis adustione, quod pictores **Gold-Purpur** nominant. Ex Mercurio vivo, quem servum fugitivum veteres appellant, aliquando tot repetitis per fortes aquas præcipitationibus, vitrum pellucidum, ponderosissimum, Rubinum splendore rutilo referens, præparavi tantæ fixitatis, ut unicum granum aliquot millia brevi tempore in tantam soliditatem, ad vitrum etiam perduxerit. Quod si ergo ex summe fixo, scilicet auro, & summe volatili, nimirum Mercurio, vitrum præparari possit, utiq; ex omnibus reliquis, materia ad vitrariam artem idonea erit.

Requiratur autem ad vitrariam artem præprimis sal, quod si ex nobilioribus corporibus extractum sit, velut ex cana maritima, arboribus levissima ligna marcore putrida exhibentibus præparetur, & loco arenæ silices, cristalli & similia addantur, sit translucidum & clarissimum vitrum, sed commune ex sola arena & cineribus mortis imaginem præferentibus præparatur.

Vitrum in salem resolvi ultimato, sed centralem & primam materiam, credibile est, cum ex vitro nil nisi sal educi possit, ut apparet in vitro veneto, quod vel in camera ad muros nitrum sudantes, vel in aëre aperto facile corrumpitur, & sic velut glacies in liquorem resolvitur, nec minus vitra salibus multis & igne tentata corruunt, cujus rei causa est, quod salia nitrosa aërea & aquarum fortium vel spirituum naturam vitri invadant, sicque resolutis repagulis ab arenæ corpore dissolvant.

Ex hisce omnibus apparet, quod sal sit ultimum in corruptione, sed & primum in generatione. Ex omnibus enim Metallorum mineris ellicitur copiosissimum sal, quo etiam scatent metalla, repleta sunt omnia vegetabilia, imo in ipsa generatione Sal spermaticum vel salivalis humor, voluptatis causa in animalibus, est præcipuum seminis fermentum, unde cum voluptas illa omnem appetitum venereum excitet, non immerito in Peripato declaratum fuit, quod

265.
Quare non omnia siderum effluvia ad terram pertingant;

266.
Naturaliter mota semper manent motâ.

267.
Extra propriam sphaeram nihil diu movetur.

268.
De qualitate rerum unica;

269.
Materia prima una est;

270.
Demogorgon, primâ materia;

271.
Sal, naturæ gradus extremus.

272.
Vitrum sal ultimum artificialiter concreviscens.

273.
Vitra metallorum.

274.
Omnia in vitrum denuo resolvi possunt.

275.
Ars vitraria quomodo procedat.

276.
Vitri solutio in salem.

277.
Sal ultimum est & primum.

278.
Sal in generatione 3. Regnorum naturæ concurre.

279.
In sole & sa-
le omnia.

primæ materiæ appetitus insatiabilis sit. Hinc etiam sulphure & spiritu in-
plantis evanescente, ex salibus in cineratione paratis, interdum excrefcit nova
planta, manente seminali virtute in sale lixivioso. Exinde etiam metallorum
salia tantâ virtute prædita sunt, ut ex Saccaro vel Sale Saturni, Jovis, Martis,
innumera medicamenta præparentur. Vos estis Sal Terræ, inquit Salvator
suis Apostolis. In Sole & Sale omnia; Antiqua Philosophorum cantilena
fuit.

280.
Salsedo ma-
ris indicat
terram sal-
centrale esse.

281.
Salsedo aquis
propria non
est.

282.
Nova de ma-
ris salsedine
opinio.

283.
Salsedo maris
ex meteoris
oritur.
Non ex su-
perficie terræ.

284.
Salina corpu-
scula in aëre
volitantia
sunt causa
salsedinis a-
quarum.

285.
Aër copiosissi-
mo Sale re-
pletus est.

286.
Incolæ sub
polares nullo
sale esculen-
to opus ha-
bent propter
aëris salsedi-
nem.

287.
Undenam il-
la salsedo or-
iatur.

Terram Sal centrale esse; præter extractionem terræ probatoriæ Me-
tallurgorum, edocet nos præprimis Salsedo maris, quam à terra mari consphæ-
rica oriri, probabile est, exinde, quod Mare terræ ad usque profunditatem con-
rignum, velut lambendo subtiliora corpora extrahere potest, quæ in superficiei
maris à solis radiis aduruntur, pro ut ultra Hispaniam in quibusdam locis Mare
non falsum solum, sed & amarum est. Salsedinem non esse Maris vel aquarum
essentiæ propriam qualitatem, ostendit aquæ marinæ destillatio, dein subtilis-
sima fultratio, etiam nautis nota ars; dulcem aquam præparandi, nec non flu-
minum è mari descendendum per terræ meatus edulcoratio, sic ut Salsedo
non nisi à terra oriri possit, secundum vulgi opinionem. Sed salsedinem, Ma-
ris, magis ex Meteoris, quam à terra oriri, exinde videtur, quod mare in pro-
fundo dulce sit, & terrena corpuscula propter gravitatem figuræ crassioris ter-
ræ quam aquarum, non propria vi ex profundo ad superficiem usque ascende-
re possint, & sal ex aqua marina excoctum, solaribus corpusculis repletum sit,
quod in chymia notissimum est, etiam si Sal illud marinum ex locis ad polos lon-
ge remotis afferatur, ubi obliquiores radii nullum æstum vel adustionem exci-
tare possunt, quodque etiam in fundo maris ita præparari & elevari ex loco,
oleo Solari impervio, nulla ratione persuaderi poterit. Propterea existimo,
Salina corpuscula, quibus aër intensissimè repletus est, per pluvias, ventos,
omnesque intempestates in amplissimum pelagus demergi, quæ quia à Solis
radiis elevata, in aëre subtilisata, & ita balsamo solari turgida sunt, non ad
fundum maris permeare possunt, sed olei vel spumæ instar supernatant. Aë-
rem autem copiosissimo Sale repletum esse, incolæ regionum ab ecliptica lon-
ge remotarum, præsertim in Laponia, Islandia, & conterminis Insulis testan-
tur, tantam ibi salis aërei copiam esse ut homines nullo sale esculento pro con-
dendis cibis indigeant, quin imo Sal nostrum artificiale non perferre possint.
Cum autem ibidem semper fere superficies terræ congelata & nive tecta sit,
neque à calore tot exhalationes excitari possint, sequitur aliunde talia salina
corpuscula accedere, namque non oriri possunt ex aquis, quæ naturaliter salis
non sunt, & ibi locorum fere semper glaciè occlusæ: Nec ex aëre
ipso, qui alias in omnibus regionibus substantialiter aquæ falsus esset.
Neque ex salium fodinis & fontibus, quia tantam & hemisphæricam
orbis partem perspirantem salsedinem efflare non sufficerent. In sum-
ma à terræ corpusculis, ex siccis, sole ambustis locis in aërem ascen-
dentibus, & cœlestibus siderum salibus associatis, provenire neces-
sum erit.

288.
Scorbuti af-
fectus ad ma-
re Balticum.

289.
Spiritus aeris
nitrosus.

290.
Sal ex Me-
teoribus.

291.
Sal nivis.

Quam pertinaces ex Salsedine oriundi affectus ad littora maris Baltici,
humana corpora fæda putrilagine afficiant, Medicorum practicorum innume-
rabiles quotidianæ observationes testes erunt; nec opus est, ex peregrinis locis
testimonia afferre, namque in hisce nostris regionibus aër falsus deprehenditur,
dum ex fereno æthere nitrosi liquores pyrotechnica arte exhauriuntur, qui
coagulati nil nisi sal subtilissimum volatile exhibent. Ex nive, pruina, gran-
dine, & rore, præprimis majali, sal educi notissimum erit. Et hiemali tempo-
re aspectu pulcherrimum est, in collibus nive congelata obtectis, reperiri pe-
culiæres ventorum, acclivia & declivia percurrentium vias, quasi cruore salis
aëret conspersas & depictas, ex qua nive salis copiosa pars singulari modo extra-
hitur. Neque tandem opus est, ut extra fenestras hac de causa prospiciamus,
in homine velut microscopo hæc omnia quam pulcherrime annotanda erunt.
Namque sine aëre animantium nullum, neque piscis sese sustentare potest,
quod

quod si ergo Aërem in pulmones, velut follem cordis, inspiramus, conglutat se se sal aëris cum cordis fuligine oleaginosa, sicque generantur, velut in vini destillatione, per refrigeratorium, non tantum spiritus ex Solaribus corpusculis, sed quæ hæc in aëre comitata fuerunt salina terræ effluvia, in aquoso liquore resoluta, per sudorem & urinam à natura rejiciuntur, ita ut admirabilis salis volatilis quantitas per destillationem ex urina resultet.

Cum autem omne salis principium è terra & sideribus ortum ducat, quæritur, quomodo tam in exhausta salium quantitas generetur? Videtur respondendum esse, sicut ignis globuli aquam sursum educunt, & tamdiu retinent, donec vinculis solutis, in forma pluviarum, nebulae, roris aut grandinis decidant, & hoc plerumque fit, crusta terræ æquinoctiorum temporibus ac temperato aëre aperta, sic in æstate sole verticuli puncto ad proximante relevant è sinu terræ solis ardentes flammæ ex adustis corporibus velut cineres conflagratos; quibus cum salibus siderum & oleo Solarimixtis, salia volatilia generantur, prout quivis oleaginosa sicca, ex gratia succinum & gummatata destillant, processus naturæ & ignis effectus satis superque apparent. Sic ergo in locis sub Eclyptica, præsertim in Hispaniæ & Aphricæ oris, Sol superficiem terræ longis excubiis adurit, & velut destillat, ut ex radiorum repercussione, & terrenorum volatilisatione, globuli ignei solares semper multum terrestri materiæ sursum secum in aërem transportent; Globuli vero tali pondere gravati, nec festinanter sursum ascendere, neque angulis terræ tenaciter implicati, sese sicut ab aquarum corpore, exsolvere possunt, propterea à novis ex Sole velocissimo motu ad terram descendentibus globulis, ad latera viæ solaris & versus Polos repelluntur, ibique velut in aëre stagnantes; morborum misimata & Meteorum intemperates efficiunt, prout infra docebitur. Ex hisce forsitan conijceret aliquis, nos existimare Solem elevare Salem in superficie terræ reconditum; prout in omni terra maxima salis quantitas reperitur. Sed Respondendum erit, Solem non extrahere solum, sed efficere Salem, movendo terræ corpuscula, tota enim terrena massa Sal est, sed nullius saporis & longe alterius naturæ, quam reliqua omnia quæ vulgo salia vocantur. Salis enim effluvia ingrediuntur Sal terræ centrale, quod sublimant, excoquant, & elaborant, ita, ut corpuscula vel in aëre, Sali Mercuriali copulata, & in mare aquas vel nivem projecta, tum demum tale Sal nostrum efficiant. Namque in mari diluta Sal fixum marinum exhibent, à quo omnium locorum falsugines è mari scaturiunt. Sed in maritimis locis Sal fossile reperiri manifestum est; ubi mare tam copiosum salis fermentum rejicit, ut spiritu isto salifico gravidis montes, salifodinas ingentes parturiant. Sic ergo Sal noster esculentus ex tribus naturæ principiis constat, sale nimirum centrali terrestri, in quod ultimò resolvitur: Dein oleo Solari, quod cum extrahitur, solare aurum amicè imbibit: Tandem liquore Mercuriali, quem præter ordinariam quam continet aquam phlegmaticam, aliquando in lactis formâ extraxi, tam fragranti odore suavem, ut vix credibile sit, cuius laboris processum plurimis jam amicis communem feci.

Nec enim existimet aliquis Solem non tantæ virtutis esse ut terrena corpuscula elevare possit. Nam 1. præstat hoc ignis culinaris in destillatione Salium volatilium. 2. Comburentur loca sub Eclyptica sita tantopere ut deserta, & velut cineribus contexta sint. 3. Salia esculenta tam fixa; grossa, & ponderosa, additione sulphuris solaris oleaginosi volatilia fieri posse fermentatione, & unius diei spacio, cuilibet curioso quotidie visibiliter demonstrabo. Cum ergo salia omnia fixa arte volatilia fiant, quare non sol subtilizare possit inanem terræ fœtum, quem è gremio educit, lactat & nutrit, posteaque matri restituit, ut proles naturæ omnes conservet. Juxta vulgatum illud: Ascendit à terra in cœlum, iterumque descendit in terram, & recipit vim superiorum & inferiorum &c.

Est igitur triplex Sal 1. centrale, fixum, irresolubile, 2. lixiviosum fixum in aqua solubile 3. volatile penetrantissimum. Primum est omnis odoris & sa-

poris

292. Aet in pulmonibus coagulatur.
293. Sal aëres per urinam profuit.
294. Salis hujus aërei origo.
295. Sol sublimat adusta terræ corpuscula.
296. Sicut ex succino & gummatibus salia per artem igne extrahuntur.
297. Globuli solares ignei sal terræ elevant.
298. Quare versus polos fugiant ab Eclyptica.
299. Sol non elevat salem vulgo norum.
300. Terra Elemehtaris est aliud sal quâ vulgi esculentum.
301. Quomodo sol præparet salia communia.
302. Sal marinum & falsugines unde sal fossile.
303. Sal esculentus ex quibus partibus constitit.
304. Salis sal centrale.
305. Salis oleum solare aurum solvit.
306. Salis spiritus Mercurialis lacteus.
307. An sol elevare & sublimare possit sal terrenum?
308. Salia fixa olei solaris additione omnia fiunt volatilia.
309. Triplex sal naturæ.

310.
Sal fixum
centrale irre-
solubile pri-
mum.

311.
Sal fixum ef-
fuleantur fo-
lubile.

312.
Sal volatile
oleaginosum
est.

313.
Olea possunt
in sal volatile
converti.

314.
Quomodo
saligenere-
tur.

315.
Quid fuerit
facies abyssi.

316.
Duplices a-
quæ primæ-
væ.

317.
Supremæ spi-
rituales lu-
minosæ.

318.
Inferiores te-
nebricosæ.

319.
Abyssus ter-
re centralis.

320.
Tenebræ
sunt defectus
corpufculo-
rum solarium
in aëre.

321.
Tenebræ
tangibiles.

322.
Luminis ef-
fluxus semper
nobis præ-
sentia sunt.

323.
Albumasar &
Hippocrates
de lumine
noctis.

324.
Ignem in aëre
circumvaga-
ri testantur
seq.

325.
Aëris corpus
diaphanum.

326.
Caloris ne-
cessitas.

327.
Attritio filicis
& Chalybis.

328.
Quomodo
ignis ex filice
reflueret. 329.
Aëris proba-
tio artificialis.

poris expers, secundum autem cum in naturali unione trium principiorum, scilicet sulphuris & spiritus fere æquales partes acceperit, fixum est, sed non ita tenaciter coherens ut lapides & metalla, propterea quia sola mixtione constat, solvitur in liquore quovis aquoso, ita ut sola salivæ aspersione, gustus sensum nervorum filamenta movendo, afficiat, de quibus in sensibus. Sal autem volatile mirabilis est essentia, in hoc, quod plus fere cum olei quam salis natura conveniat, namque sola alicujus salini liquoris affusione, olea destillata in solidum corpus, & postea in pulverem, tandem destillatione in sal volatile converti, multis jam pharmacopæis notum est. Sic ergo salina attrahunt oleaginosas, quæ si æquali mixtura conveniant, exoritur sal fixum, si vero sulphur vel oleum salis pondus duplo superet tunc sal volatile evadit, si quadruplum sulphuris adfit, erit oleum.

Primæ & nostratis terræ naturis & proprietatibus leviter delibatis, progredimur ulterius pensitando, quomodo tenebræ superfacie abyssi fuerint; Et primo quidem facies abyssi, fuit mare illud infimum, tenebricosum, terrenæ sphaeræ incumbens, sicut hodierna luce fretum maximam terreni orbis partem obtegens, facies abyssi, & ipse abyssus nominari potest. Divisit autem Ter optimus conditor à principio statim omnia tali ordine, ut aquæ superiores sancti spiritus æterna luce foras, fere ad spiritualem naturam accedentes, omnium supremæ & subtilissimæ fuerint, hisce succedit crassior pars tenebricosa, aquarum, ex qua postea hæ inferiores aquæ factæ sunt, & hæ facies abyssi dicitur. Tandem abyssus in centro remansit, corpore terrenæ molis spisso, solidissimo, tenebricoso; Hæcque fuit prima rerum facies & mundi aspectus, antequam in supremis lux crearetur. Paucis nunc inquirendum restat, quid tenebræ sint? Tenebras esse meram lucis privationem merito à Philosophis æstimatum fuit, nam luminosis cœli corpusculis in altum retractis, tenebras manu tangibiles intensissimas in Ægypto exortas fuisse legimus, Exod. 10. vers. 21.

Tales etiam in novilunio tenebras in Palestina mortuo Salvatore per tres horas durasse, referunt Evangelistæ, præsertim Mathæus cap. 28. vers. 45. Sicut ergo ante lucem tenebræ fuerunt, sic Deus Creator & servator Mundi, lucem quandocunque sibi placuerit, nobis occluso cœlo denegare, & omnimodè extinguere, sicque plusquam Cimmerias tenebras palpabiles, aëre densato & luminis effluviis remotis in crassato, nobis offerre, & velut infernali carcere carceritatis concludere poterit.

Propterea in hac perenni mundi æconomia Ter optimus rerum conditor lucem pro mortalium vita noctesque diesque aërem percurrentem ordinavit, ut in novilunio etiam, & aëre nebulis & nubibus opaco, lumen pro animalium vita interviret. Hinc Johann Ferrariensis lib. 1. de cœl. vita cap. 1. fol. 16. *Retulit in libro de judiciis astrorum Albumasar: Hypocratem nobilissimum Medicum scriptum reliquisse, quod nisi de nocte stellarum lux aeris crassitudine atque densitate sublevarer, omne animatum genus periret.* Quam opacus autem sit aër nihilominus ignis scintillas ex Sole & sideribus in aëre vagantes continere, testatur. 1. Aëris corpus diaphanum, mediantibus enim lucidis corporibus de nocte flammæ longissime remotas, imo sidera immenso spacio distantia intueri possumus. 2. Caloris influentis necessitas, deficiente enim vitæ spiraculo à Sole redundante Balsamico, vitam extinguere experti sunt, qui in antris & cavernis montium collapsorum, vel in aquis suffocati fuerunt. 3. Facies Solares in aëre, etiam nocturno circumvagari experimur collisione filicis & chalybis, ubi non sulphur solum in filice latens tritura excitatur, sed à corpusculis attritione collisis inflammatur. Cum enim attritio fiat motu solidorum velocissimo, quo aëris corpuscula repelluntur, aërque astans, non tam festinanter spacium evacuat, ut replere possit, accurrunt vicini ignis globuli, qui in copia sibi invicem occurrentes, flammam concipiunt, & filicis sulphur subito conflagrant; quod in omnia alia tritura etiam apparebit. 4. Idem videre licet in vaporum artificiali resolutione. Cum aliquis cucurbitam vitream in verso orificio super ardentem candelam, aquæ ad duorum digitorum eminentiam immersam imponit,

tunc primo flamma homogenea corpuscula, aquosis effluvijs semper in aere circumvagantibus adhærentia, scilicet vi ignis auctâ resolvit, hæc postquam nexu ignis soluta fuerint, roris instar à parietibus vitri distillant, ignis autem qui tam à candelâ ascendit, infimul cum igne aeris occulto vitrum pertransit, cumque obimpeditum aeris, motum, à parietibus vitri nova ignis materia non succedere possit, in locum corporis ignis transeuntis ab inferioribus aqua succedit, sicq; flamma cum luce extinguitur, qua evanescente, usque dum omnis calor, scilicet ignea corpuscula per vitrum exhalarint, semper aqua majus majusque spacium in cavitare occupabit donec totus aer igne vacuus fuerit.

Spiritum DEI aquas superiores singulari foru fecundasse & velut lacteas effecisse infert sublimitas vocis *מַיִם* quæ ex interpretum sensu, instar gallinæ ovis incubantis, ceu maris fotum declarat. Exinde supracælestes aquæ factæ sunt velut ubera, per quæ lac luminosum nectar & ambrosia cælestis in inferiora defluit. Hinc Aristoteles tanti mysterij ignarus, de humido radicali hominis scripsit: *ἀνάλογον εἶναι τὸν τῷ ἄστειον στοιχείῳ ὡς ὁμοίωμα* *consimile siderum Elemento.*

Humidum radicale, vel spiritum totius Regni animalis ab aquis supracælestibus, & balsamum cordis nativum à luce & sole dependere, de monstrat eorundem naturæ & essentia excelsitas, quæ omnia terrena sua essentia & virtute longe superat, ostendit etiam corporum admiranda subtilitas. Neq; enim, si pericruteris omnes naturæ rimas, abditosq; rerum recessus, nullibi nisi de cælo descendentem spiritum invenies, quo animalium vita conservari possit, quod in minutissimis piscibus animadvertere licet, qui in antro aere firmiter præcluso, vel sub aquis glacie densiori obductis emoriuntur. Neq; enim reperire licet quidpiam, quod fugientem animantium vitam prolongare, fatumque retardare possit. Cum illa semel in utero concepta aura cælestis, quamprimum infans in lucem prodierit, senescente tempore velut oleum ab igne sensim sensimq; vigorem amittat, sicq; varijs mutationibus lassata rerumq; terrenarum mixturis debilitata, tandem evanescat. Produxit ergo spiritus sancti fatus in aquis supracælestibus virtutem omnia subtilissime penetrantem & foventem, quæ cum luce combinans, in inferiorum Regno minerali serpente Mercurij, in vegetabili benedictam viriditatem, in animali plasticam virtutem progenerat, sic ut spiritus supracælestis aquarum cum luce maritatus, anima mundi merito appellari possit. Si enim omnium animantium semina in gremio recondit, & omnem virtutem moventem è cælo elargitur, non mirum quod Plato animam certa ratione mundo concessam esse existimarit.

Hinc cum animantia omnia, imò & ipsum hominem ex ovis generari infra demonstrandum sit, mundum ex aquis & terra productum ovo non dissimilem fuisse, nec figurâ repugnat, nec contenta hujus ovi mundani, cum in ejus ambitu splendidus liquor abbumini consimilis, in centro vero solidior, vitellum referens apparuerit, atque ex his foru divino in admiranda animalium organa totum formatum vivificatum & exornatum fuit.

Cum autem ex spiritu virtus, ex virtute motus descendat; Aquas sancto divino spiritu vivificatas, motum acquiescisse necessum erit. Omnium autem motuum perfectissimus est circularis, qui in principium recurrens, æternitatis Ideam præsentat, propterea aquas periodica rotationis revolutione à principio motas fuisse sequitur. Hinc cosmicus & universalissimus mundi motus à spiritu divino fovente originem traxit, qui postea motus luci primæ & con-

cessus, primi mobilis constantiam & perennem rotationem efficit.

330.
Resolutio vaporum aquosorum artificialis.

331.
Vacui fuga manifestissima. 332.
Caloris transitus per vitrum.

333.
Spiritus Dei foru superiorum aquæ lacteæ factæ sunt.

334.
Spiritus animalis lac luminosum ex aquis supracælestibus.

335.
Humidum radicale & calor nativus cælitus descendunt.

336.
Cælestis cibi ad vitam necessitas.

337.
Senectutis causa.

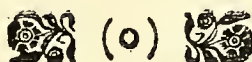
338.
Spiritus universalis fovens mundi cælestis.

339.
Anima mundi di Platonis.

340.
Omnia ex ovo.

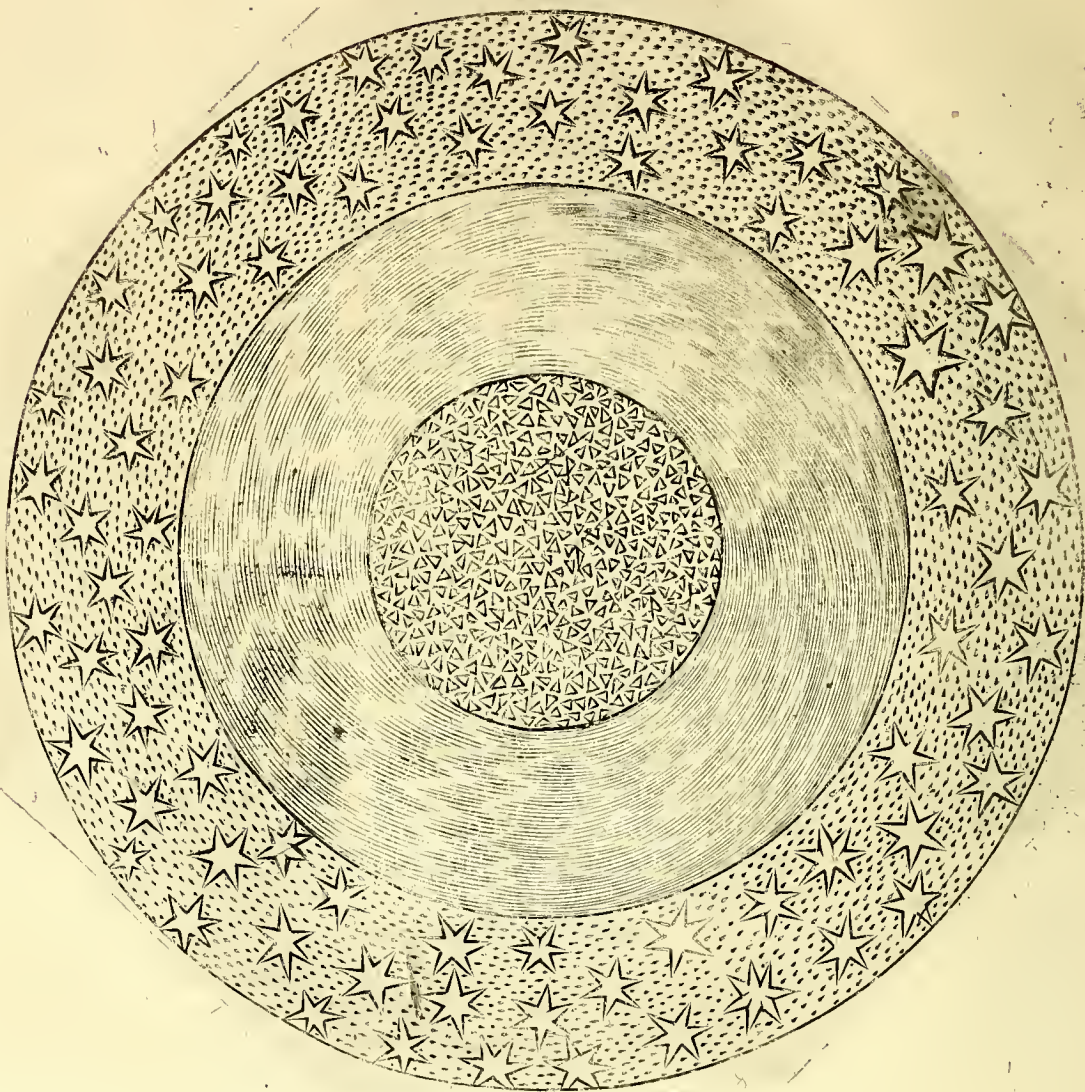
340.
Prima mundi facies ovum representans.

342.
Motus cæli cosmicus quando incipit.

SECTIO III.

Cap. I. Genes. vers. III.

DIXITQUE DEUS FIAT LUX, ET FACTA
EST LUX.

343.
Lux primævæ
est cœlum
stellarum fi-
zarum igneū.

Ubi erat, inquit *יהיה* Dominus cum ponebam fundamenta terræ, cum me lauda-
rent astra matutina, & jubilarent omnes filii Dei, Job. 38. vers. 4. Astra ergo in
orientem laudârunt Dominum Deum creatorem, cum tertio die posuisset
fundamenta terræ sequitur exinde, sidera in exortu lucis primævæ crea-
ta fuisse, cum Deus dixisset, fiat lux, sive appareat novum cœlum sideribus lu-
centibus repletum.

344.
Lucis sphaera
supra aquas
supra cœle-
stes, sita est,

Lucem velut sphaeram ignis, ultracœlum aqueum in supremis creatam
esse, clarissimus est sacer textus, qui refert, dixisse Deum, fiat lux, non separen-
tur aquæ vel terræ partes contiguæ, aut inter ponatur, permisceatur &c. lux,
sed dixit Deus, fiat lux; propterea cœlo & terra jam constitutis sphaeris, non lo-
caliter & totaliter mutabilibus, quia imperfectio & mutabilitas in creatorem
nulla

nulla cadit, sequitur lucis sphaeram supra aquæum cælum extensam & velut Divinum jubar & lumen effusam esse. Cum enim Deus terram velut feculentam massam ad centrum collocasset, supra hanc aquas multum nobiliores, tandem lucem supremo cælo imposuit, ut opus hoc æterni artificis splendorem referret. Hinc Marfilius Ficinus Epistolarum lib. 2. inquit: *Lumen vobis à Deo factis est quidam Divina charitatis splendor, & ut ita loquar est Deus quasi se ipsum finiens, & ad operum suorum capacitatem sese insinuans.* Et in Dialog. 7. super Platonem de Republ. inquit isdem Ficinus: *Lumen triplex visibile; intellectuale super visum, & Divinum super intellectum.* Et in Theolog. lib. 8. cap. 13. *Lumen ut placet Orphicis & Heraclito, nihil aliud est, nisi visibilis anima, unde per hoc omnia reviviscunt, Anima vero est Lux invisibilis.* Lux ergo supremum in naturâ & primum ante faciem Dei propterea velut extrema naturalium superficies; in æternum bonitatis ignem collocata est.

345.
Lumen est
primum Dei-
tatis splendore
in naturâ.

Sphaeram autem lucis virtuosam & efficacem Deus creavit, in locum spiritus aquis picus incubantis, ut cuncta foveret, & motu calore & vita mundanâ conservaret, propterea non Solidam & contiguam ignis corporibus; velut candentis ferri rotam ordinavit, sed ut ejus effluvia aquas prius tenebricosas omnemque terram solidissimam penetrarent, vorticibus varijs in numerabilibus distinctam effecit, sicque inter vorticum amplissimorum globos, vicina aquarum corpuscula pertransire, sidera distinguere, & intermediam partem velut opacam facere possint.

346.
Quare Deus,
lucis sphaerâ
certis vorti-
cibus distinctâ
xit.

Nec enim à sphaerâ egredi aut diem efficere potuissent ignis effluvia, nisi alia in eorum spacia, descendantibus obvia, ascenderent, hinc sidera à Deo in cælo igneo distincta sunt, ut inter eorum corpora naturæ cursus & recursus fierent. Quædam enim stellæ sunt longe sublimiores quarum virtus, cælo contiguo ignis mari occulto non pertransire posset; nec ad inferiora descendere, propterea ut omnia in toto universo, futuro, naturæ Domino & tribus sublunariis regnis inservirent; Deus permeabile interstitium cæli ignei corporibus reliquit.

347.
Sine distinctis
vorticibus cæli
igneum non
tam virtuosum
& effica-
cax fuisset.

Sunt autem lucis primævæ vel stellarum fixarum vortices velut æs fustum, vel aurum in igne micans, prout sensu oculorum pateat, ut exinde colligendum sit, effluvia ignis à vorticibus egressa, non tantum propria virtute figurâ levitatis, sed & retrò labentium aquosorum corpusculorum occursu, propter aquæ grossitiem deprimi, ut festinanti motu ad stellas revertantur. Sic ergo continuo fluxu rotationis tam vastissimi corporis descendunt, motuque naturæ proprio ad sphaeram naturalem recurrunt.

348.
Vortices cæli
sunt velut æs
fustum.

Sicut omnibus manifestum est, stellas alias alijs longe sublimiores, & innumerabiles in cælo igneo reperiri, sic non sine imperscrutabili causâ tantam siderum varietatem in cælo creatam esse, sequitur, prout ad hominibus manifestandam majestatem & omnisapientiam, Deus non unum animal brutum, & unicam herbam, aut arborem pro cibo & vita sustentandâ, sed innumerabilem specierum multitudinem produxit. Sic cum omnia in inferiori hac scena cælitus elargita vita fruantur, tantam varietatem totius Regni mineralis, vegetabilis, & animalis à sideribus, tot sigillorum cælestium Ideis variegetis, conservari, proximum erit, ut judicemus. Hinc variabiles figuræ, distincti lucis colores, & virtutes siderum admirabiles sunt, de quibus in Astronomiâ.

349.
Quomodo
effluvia à si-
deribus ad
terram per-
tingant.

350.
Non finem
maxima causa
tanta vorti-
cium cæli
multitudo &
diversitas.

Dixit autem Deus fiat lux, ut illuminentur corpora tenebricosa in facie abyssi, & ipse abyssus terræ chaotica non amplius tenebris occlusus, sed lumine clarus sit. Lux ergo à suprema sphaera Deo mediante radios virtutis diffundens omnia replevit & illuminavit, sed non ita, ut in solidò aliquo, velut sol quarto die in terrâ radios reperiens, limpidum Diei lumen effecerit, namque tunc temporis nec aer lucis medium, nec terræ superficies ab aquis segregata, nec sensus pro luce aspicienda deficientibus adhuc dum animantibus producta fuerunt. Penetravit ergo Lux universum mundi globum, aquas & terram solidis corporum nexibus occlusam referando, ampliando, expandendo, ut un-

351.
Sigilla & cha-
racteres cæli
inferiora de-
terminant.

352.
Quale fuerit
lumen lucis
primævæ.

353.
Lumen potius
informatio-
nis non il-
lustrationis.

dique cœlum transpiare, sicque harmonicum naturæ concentum resonare possit. Unde Plato *nihiligni vacuum esse dixit*, in Timæo.

354.
Figura ignis
rotunda cir-
cularis.

Cum itaque ignis naturæ à Deo creata munus sit, ut universum mundum illuminet, figuram habebit omnium subtilissimam, penetrantissimam, quam etiam simplicissimam esse, requirit ejus essentia nobilitas, quam ad spirituales naturam accedere, & Deitatis exemplar esse supra memoravimus. Necessè igitur erit, ut habeat rotundam figuram, quæ infiniti imago est ad motum paratissima, hinc Plato: *Figura quæ paucissimas habet bases, necesse est, ex natura facile moveri, ex maxima vi secandi præditam esse, ut quæ omnium acutissima, levissima sit, & ex paucissimis partibus constet.* In Timæo & Loco inquit: *præterea ignis quia tenuissimus est, per omnia permeat, Aer per alia præter ignem, aqua per terram.*

355.
Ignis est pri-
mum mo-
bile.

Motu ignis omnia moveri, declarat primum mobile, quod à Luce dependet, præterea Plato dialogo 10. de legibus inquit: *Motus primus est, qui se ipsum movere potest, & alia movet, & si staret principium Motus ab ipso procederet, & qui mutatur ab alio, & alia movet secundus motus est.* Antequam enim ignis existeret, spiritus Divinus incubando motitabat aquas cœlestes, præterea in ejus locum substituta lux fecit diem, informationis orbis terrarum, non tantum periodicò cœlum rotando, sed & omnia effluvijs spiritualibus Balsamicis fovendo & subtilizando.

356.
Ignis in lo-
cum spiritus
incubantis
succellit.

357.
Propterea
ignis omnia
attenuat &
sursum in
cœlū elevat.

Quo enim tenuior & subtilior quæcunque res mundana sit, eò perfectior est, quare adhuc dum fovendo & attenuando lucis virtus in locum spiritus incubantis operosa est, ut omnia in naturali bonitate & felicitate conservet, exinde non tantum aquosa, sed & terrestria corpuscula ab igne sursum eleventur purificantur & tandem in oleorum vel salium Balsamicorum forma ex aëre destillant, & omni naturæ Regno nutrimentum exhibent.

358.
Duplex mo-
tus lucis cir-
cularis &
rectus.

Accepit autem lux duplicem motum à Deo, & quidem primum circula-rem, per quem ad idem principium à quo processerat, reverti, & perpetuam æternæ bonitatis conservatione frui posset, Hinc circularis motus immortalium & incorruptibilium corporum proprius est, de quo Plato ita: *Motus circularis est omnium admirabilem fons, dum magnis & parvis circulis, velocitatibus & tarditatibus manifestis procedit.* Plato de legibus Dialog. 10. Præter primi nobilis sempiternam rotationem, Lux quoque naturalem motum à Deo acquisivit, rectum nimirum, quo globuli ignis lucidi à velocitate igneæ sphaeræ evolantes, ad locum ignis primævum redire, sicque naturali perfectione frui possunt.

359.
Motus ignis
rectus decla-
ratur.

Globulos autem lucis igneos à rapidissimo motu per omnem mundi ambitum repellere, ipsius motus natura, quælibet in rectum tendit, nobis evidenter declarat, ut si exempli gratia è funda diu rotata lapis projiciatur, non pristinum circula-rem motum retinebit lapis, sed recto cursu viam quamcunq; absolvere; sic globulos cœlestes ad vorticum extrema delapsos, per totum terræ diametrum pertransire posse, nec corporum ulla obstacula impediunt, cum spiritualis lucis essentia nullibi inclusa, vitra, metalla & lapides pertransire possint; A solidis etiam siderum substantijs impelli ipsissima corporum ratio persuadet, & tandem cum aquosa cœli luci proximi vel aquarum supra cœlestium effluvia, scilicet continuo fluxu & reflexu vorticum lucis interstitia obnubilent, hisce grossis corpusculis aquarum viarumque cœlestium spacia coarctari, sicq; ignis globulos impetuoso motu propelli, & fortiori vi prædita esse, sanæ rationi non contrarium erit.

361.
Stellarum si-
xarum exti-
ma superfi-
cies flammea.

362.
Aurea Græ-
corum mun-
di superficies.

363.
Via lactea
unde exorta
est.

Sidera ergo stellarum fixarum constituunt in corporeo mundo supremam sphaeram, ita ut terram versus varie distincta conspiciantur, ad exteriorē vero superficiem nil nisi purissima contigua ignis flamma sit, hinc à Græcis aurea superficies dicta fuit, quæ procul dubio etiam lacteæ in cœlo viæ causa erit, quod Deus certam velut viam contigua flamma præmonstrans, supremi cœli naturam ostendere voluerit, cum inferiores stellis, supracœlestes aquæ, lumen siderum transmittant. Hinc Aristoteles: *Lacteum circum Anaxagoras & Democritus existimârunt esse lumen quorundam, quæ non habent lucem à Sole, sed lac esse ipsorum lumen proprium, sed lac semper idem est in ejusdem Astris, ergo opinio Anaxagoræ & Demo-*

Democriti falsa est, ut inquit Meteor. 1. su. 2. cap. 5. sic Averroes Meteorum 1. cap. 3. nobiscum consentit, dicens: *Lacteus circulus sit, quia cum sint in eo plures stellæ, propter propinquitatem earum reflectuntur earum lumina in superficie ignis, aut hujus corporis fumosi, & admiscuntur lumina & est æternus.*

364.

Philosophorum opinio de via lactea.

Nec enim sententia hæc de suprema sphaera ignea prorsus nova, sed jam à Platone approbata est, qui in Timæo Locro ita dicit: *Mundus tangi potest propter terram videri propter ignem, quæ duo extrema sunt, per ærem vero & aquam colligavit vinculi robustissimi proportionem &c.* Itemque alibi: *Mundus cum sit solidus tangi & videri potest, terram & ignem sortitus est, media inter hæc ærem & aquam.*

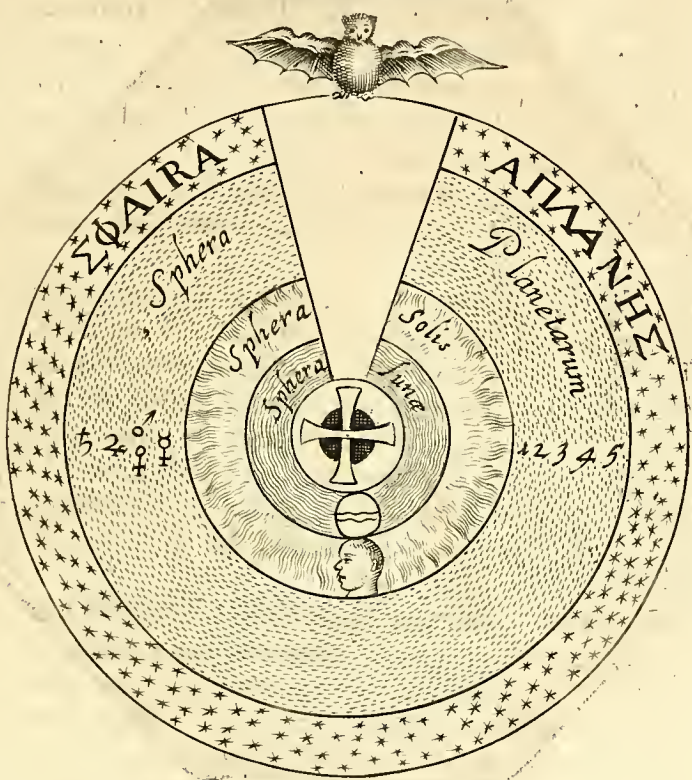
365.

Superficies mundi ignea secund. Platonem.

366.

Stellæ fixæ supernæ secund. Ægyptios.

Fuerunt etiam veteres Ægyptij in certa persuasione, mundi sphaeram supremam igneam, stellisque scintillantibus repletam esse, quorum systema mundi antiquissimum R. Pater Kiræterus in Oedipo Ægypt. tali forma describit,

367.

Systema mundi Ægyptiorum;

SECTIO IV.

Versicul 4.

**ET VIDIT DEUS LUCEM QUOD ESSET BONA
ET DIVISIT LUCEM A TENEBRIS.**

IN Deo nulla mutatio, nec vicissitudinis adumbratio, propterea quod semel, semper bonum erit, hinc lucem illam primævam in sua perfectione & bonitate hucusque mansisse, & nonam stellarum fixarum sphaeram primo die compleveram, & nihil amplius ad totius complementum in ea desideratum fuisse, verba S. Scripturæ restantur: *Et vidit Deus quod sit bona.*

368.

Lucem primævam statim perfectam fuisse & exornatam.

Cum igitur primum hoc ab ipso Deo bonum declaratum, & exornatum sit, Physicam & essentialem omnium rerum bonitatem à Luce incipere, sicque à sphaera suprema Divinæ luci proxima, & in æternum bonitatis ignem locata, omnem bonitatem ad nos defluere existimandum erit.

369.

Ex sphaera in æternum ignem locuta, omnis naturalis bonitas.

370.
Duo in natura
suprema
unum & bonum.

371.
Naturalis re-
rum felicitas
in quo consi-
stat?

372.
Bonitas quid
sit?

373.
Lucis felici-
tas est in suo
esse quod ac-
cepit a Deo.

374.
Lux simulata
est Dei.

375.
Duo sunt
corpora, coe-
lestia, lucida,
& tenebri-
cola.

376.
Maculae lu-
nae unde exor-
tiantur?

377.
Lucis & te-
nebrarum
effectus in
aestate &
Hyeme.

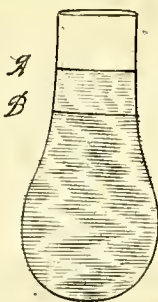
378.
Duo sunt
caelitus ad-
venientia,

Ut autem intelligamus in quo formalis bonitas consistat, praesupponimus primo, duo esse summa in natura, unum & bonum, unum est principium & bonum finis, sicuti ex fine creationis bonitas refultat, quae ab uno principium acquisivit, bonitas haec acquiritur aut in se ipso, scilicet in opere creationis, aut in ipso creatore, sed hac bonitate praeter hominem & Angelos, omnes reliquae creaturae frustratae sunt, si enim bonitatem acquirerent in ipso Deo, converterentur in Deum, mutata corporali natura in spirituales intelligentes, nam bonitas formaliter est conversio ad suum principium.

Propterea ut ad Lucis naturam accedamus, bonitas eius est in se ipsa scilicet in tali felicitate, qua primo est, esse enim accepit a Deo, qui est primum & ipsissimum esse, a quo reliqua omnia essentiam acquisiverunt. Deinde felicitas est, quod sit actus, & in hoc iterum Deo similis est, qui est primus actus, & dum ignis ignem producit divinam fertilitatem, dum se intra terminos suae continet sphaerae, iustitiam, dum nobis inservit, beneficentiam pro suae naturae modulo immitatur, ut optimè Philosophatur Joh. Picus Mirandul. in Heptaplo Bonitas etiam summa lucis consistit in suae essentiae puritate, qua propè ad spirituales naturam accedit, animae humanae sensuum ope inservit, Angelorum organon est, unde Angeli lucis spiritus dicuntur, Deusque ipse per lucem & calorem nobis omnia naturalia beneficia à caelo elargitur, unde de lumine Dionysius Areopag. lib. de Divinis nominibus ita: *Lumen ex ipso bono est, ideo & ipsum bonum luminis cognomento laudatur, tanquam in imagine quadam exemplar expressum.*

Lucem in supremis, tenebras adhuc dum in abyssu permanisse evidens est ex Sacro textu, qui ita pergit: Et separavit Deus lucem à tenebris, duo igitur praeter terram fuere corpora à Deo condita, Lux nimirum & tenebrae Lux caeli supremi, tenebrae vero aquarum nomine, prout hodie adhuc Aërex Aquis extensus, omnesque aquae inferiores tenebricolae sunt, & luminis effluvia intra sinuum capacitates absorbent, Terra vero quae duriori nexu sed & grossiori corpore coagmentata est, reflectendo lucis radios, de se splendorem mutuatum emittit, hinc in Lunae vicino corpore terram lumen, Mare vero maculas tenebricolae causare, manifestum est.

Lucis & tenebrarum manifestas operationes sentimus aestatis & hiemis, Diei & noctis tempore, dum in altero calor & vivificans virtus omnia germinare & frondescere, in altero frigus cuncta alta quiete sopita, & velut emortua apparere efficit. Duo igitur sunt caelitus ad nos descendentes corpora, Lux & tenebrae, sive calor & frigus, quae utraque substantialia esse, apparet cuivis vel minimo naturae curioso, praepriis destillatoriae artis experto, licetque simili experimento rem declarare. Ponatur hiemali tempore duae cucurbitae vitreae, ad dimidium aqua fontana repletae, altera super ignitos carbonem, una

ad aërem frigori expositum, vel in gelidam aquam, sintque ambae cucurbitae ad punctum A aqua repletae, videbis mox ingredientibus caloris & frigoris corpusculis, aquam dilatari & ascendere in cucurbita ad punctum B. usque dum aqua in carbonibus imposita cucurbita, nimio calore agitari & ebullire incipiat, in altera vero congeletur, sicque in una motus, in altera quies excitetur. Si vero explorare intentes, qualia corpora cucurbitam illam aquae con-

congelatæ intrarint, poteris tali modo examinare; Aërem, ventosque à vitro excludi, experiuntur omnes, ope fenestrarum, aquatim aliam vitrum penetrare posse, impossibile est, quod si ergo cucurbitam ad dimidium aqua repletam, & à foramine, viti fusione conglutinatam & obturatam, frigidissimum ad aërem reposueris, animadvertes nihilominus aquam elevari, ad punctum B. & sic congelari tantopere, ut tandem vitrum aquæ dūtici cedat & dissiliat. Causa igitur hujus aquæ expansionis & congelationis non in caloris privatione, aut in substantia aëris aut aquarum, sed in cœlo quaerenda, ex quo lux & tenebræ, calor & frigus ad nos descendunt.

Cum autem in primo creationis die nil nisi lux & aqua in cœlo, terrâ vero in centro mundi existerit, aquas ad lucis oppositionem tenebras vocatas fuisse, evidens est, diximus autem supra; supremas aquas cœlestes Divini Spiritus foris purificatas fuisse, hinc per vitra, parietes, imo ad usque subterraneas terræ cameras penetrare, & omnia pervadere posse quis dubitabit? sed viderur hoc mirum, quod lux subtilissimo balsamo cuncta vivificet, spiritus è contra omnia extinguere & enecare videatur. Ad hoc facilis est responsio, quod sicut in sub-lunaribus nihil, etiam si sole calefactum sit, nisi sufficiente aqua humectatum, efflorescere potest, sic deficiente rore vel cœlesti spiritu, nihil perdurare poterit, hinc tempestatū vicissitudines à Deo sapientissimo ordinatæ, ut sperma Naturæ hyemali tempore, & de nocte è cœlo descendere, sicque succedente veris & æstatis calore à sole interdum omnia vivificari possint. Hinc fertilior Annus, in quo corporum cœlestium manifestæ percipiuntur operationes. Secundo frigus sub-lunaria afficiens non ex supracœlestibus aquis, sed ex substantia siderum superiorum, præsertim Saturni, ad nos defluere in Astronomia demonstrabimus. Lucem Balsamum rubicundum è cœlo distillans esse, & tenebrarum tempore frigidam auram è cœlo deferre; quam Roris vel spermatis cœlestis nomine dignam, nexu & naturali associatione cum Balsamo Lucis Animalibus occultum vitæ cibum præbere, vegetabilibus forum suppeditare, & in minerali regno Aurum generare, ante aliquot annos edocui, in meo Elixire Solis & vitæ de quo infra plura audiemus.

Hinc propter terræ fertilitatem tanta est Eclipticæ obliquitas, ut calori frigus, tenebræ nocti, motui quies succederent, calorisque & frigoris cœlestis sensibilem operationem percipimus in Borealibus nostris regionibus. Nam Sole per tropicum capricorni ad septentrionalem mundi plagam revertente, vegetabilia cuncta pullulant nostris in regionibus, Arborea succum & gemmas protrudunt, &c. è contra vero per tropicum cancri à nobis recedente sole, spermatio cœli lacte omnia maturefcunt, radices in terræ gremio latitantes succo prolifico gravidæ turgescunt, usque dum nive & frigore congelante, reservata omnia ad novam veris resurrectionem reviviscant.

Frigus autem calori non oppositum sed amicum esse, experimur, cum cœli spermata in igne probationis libramus, in omnibus autem, quæ pro cibo hominibus à Deo elargita sunt, præsertim in pane, copiosissimum cœli nectar latitare, ostendere potest quilibet qui Siliginis & Zeæ flores per alembicum distillat, namque melleagineum liquorem ex floribus istis prodire, jam jam Pharmacopæi didicerunt. Liquorem autem istum melleum ex Solari Balsamo & siderum spiritu constare, ejus effectus probârunt, sic ut Solè conco mitante, quælibet ferè cœli effluvia temperata & rorida sint, è contra Solis lumine deficiente, aquæ cœlestes inferioribus nimis molestæ (cum in calore vita sit,) & cum pluvialibus, putealibus, omnibusque marinis & fontanis aquis associatæ, eas penetrando & pororum interstitia occludendo congelent.

380.

Corpora non
nisi subtilissi-
ma possunt
pertransire
vitra.

381.

Cœlestia
corpora penē-
trant vitra.

382.

Duplicia
sunt subtri-
plissima cor-
pora.

383.

An cœlestis
spiritus noc-
ere possit.

384.

Tempesta-
tū vicissitu-
dines quare?

385.

Lux & spiri-
tus cœli om-
nia fovēt.

386.

Quare Ecli-
pticæ obli-
quitas?

387.

Motus natū-
ræ post sol-
stitia.

388.

Frigus cœle-
ste non op-
positum est
calori.

389.

Calor & fri-
gus cœleste
debent asso-
ciari.

390.

Quomodo
aquæ conge-
lantur?

SECTIO V.

Vers. V.

APPELLAVITQUE LUCEM DIEM ET TENEBRAS
NOCTEM, FACTUMQUE EST VESPERE ET MANE
DIES UNUS.

391.
Lux non est
causa tempo-
ris formalis.

Luxem non esse causam temporis formalem, patet exinde, quod tempus ante lucem jam ab ortu in meridiem duraverit, primi mobilis namq; periodica revolutio à principio ab oriente in meridiem deducta fuit, cum lux crearetur, hinc luce oriente, à meridie, vespera incepit, cui in secunda nox

392.
Lux non est
diei princi-
pium.

& mane, diem perfecit. Hinc lucem non esse diei principium, sed tantum nomen diei à Deo accepisse, patet, quod cœlum & terra ante lucem creata fuerint, Namq; aut cœlum & terra primo die producta sunt, aut non, si prius, tunc ante lucis existentiam præsupponendum aliud formale Diei principium quam Lux: Si non primo die producta, cœlum & terra, tunc erunt vel octo dies creationis, quod est contra S. scripturam vel cœlum & terra erunt ante tempus producta, & per consequens ab æterno, quod est contra fidem orthodoxam. Manet ergo, quod cœlum & terra primo creationis die producta sint, & quidem incipiente cœlo, primi mobilis motus simul ortum ducebāt ex foris spiritus sancti, usque dum exorta Luce, ex vespera & mane factus sit dies unus, propterea formale temporis principium erit foris aquarum supracœlestium, qui postea in ignem velut formam universi, à Deo creationis virtute derivatus fuit.

393.
Primi mobi-
lis motus an-
te lucem à
foris Spiritus
divini.

394.
Quando dies
incepit?

Dum autem diurnum tempus in diluculum, mane meridiem, vesperam & crepusculum dividatur, qua parte dies incepit? merito à quibusdam quaritur? & Responderetur pro locorum diversitate in quibusdam terræ tractibus fuisse mane, meridiem, vesperam & crepusculum, sed ad situm Paradisi, & loci in quo humanæ prosapiæ ortus fuit, perfectissimam lucis in angulo medij cœli positionem statuendam esse, suadet & ordinis & naturæ perfectio, & scriptura etiam quæ procedente illo lucis motu, factam fuisse vesperam & ex vespera & mane, diem primum describit.

395.
A meridie &
in angulo
medij cœli
facta est lux.

396.
Lux post sex-
tam diei horā
creata est,

Lux ergo ad primi mobilis revolutionem post finitam sextam diei horam creata est, hora nimirum duodecima post meridiem, hinc septima hora tot mutationum genitrix, unde crises & periodica febrium mutationes, præprimis septenarius numerus maximum in humana vita pondus gerit, nam primo dierum septenario conceptio ovi formæ in tuba uteri detinetur, velut in via ad agrum naturæ, donec septimo die ad uterum delapsa, cruore inundetur, formatio membrorum septimo septenario elapso, exornatio septem mensium spacio absolvitur, hinc septimestris partus vitalis est. Post partum primus septenarius annorum infantiam, secundus pueritiam, tertius adolescentiam, &c. septimus septenarius annorum est meta & periodus nostri floris & augmenti; Hinc anno quadragesimo nono desinunt menstrua mulierum, & natura velut astrali percussione extincta sterile scit; septimo septenario mille annorum, ad revolutionem sphaeræ octavæ primæ Lucis stellarum fixarum, magnam illam naturæ periodum finitam, omnia ad primum creationis horoscopus reditura fore, putabant aliquando antiquissimi Philosophi. Hinc septenarius numerus sacer à veteribus habitus est.

397.
Septimus nu-
merus quare
antiquis sacer
fuerit,

398.
Quare Judæi
non à meri-
die diem
incipiant?

Hisce præsuppositis, mirum est, cur Judæi non ex literalis scripturæ sensu diem à meridie incipiant, & per vesperam & mane Astronomorum more ad usque meridiem terminentur, cum è contra à vespera & mane & meridie diem describant, uti in sequentibus apparebit.

399.
Lux primaeva
non fecit diē
in terra,

Primum autem hunc diem, non talem fuisse, qualem nos quotidie aspiciamus, apparet exinde, quod Lux nondum ad terram penetravit, prout quarto die inveniēmus. Propterea Lux illa supplevit divini spiritus forum, aquas movendo, usque dum reliqua omnia exornata & inferiora etiam ad motum & lumem suscipiendum disposita fuerint.

Cum

Cum autem dies nondum adhuc terram collustravit, quæritur quomodo factum fuerit mane vespera & meridies? Et respondetur ex siderum motu, è puncto verticali meridiano ad occidentem, factam fuisse vesperam, ex lapsu & ascensu per Horizontem oppositum ad usq; orientem, factum mane, & sic per consequens ex diversitate cœli punctorum, cujuslibet sideris tempora defluxisse. Hinc Plutarchus: *Terra est organon temporis, non quod convertatur modo stellarum aliarum, sed quia loco suo hærens, præbet illis currentibus exortus & obitus, quibus modi temporum primi, dies & noctes finiuntur, & ideo eam etiam appellat Plato custodem & opificem noctis.* Plutarchus in Pat. quæst.

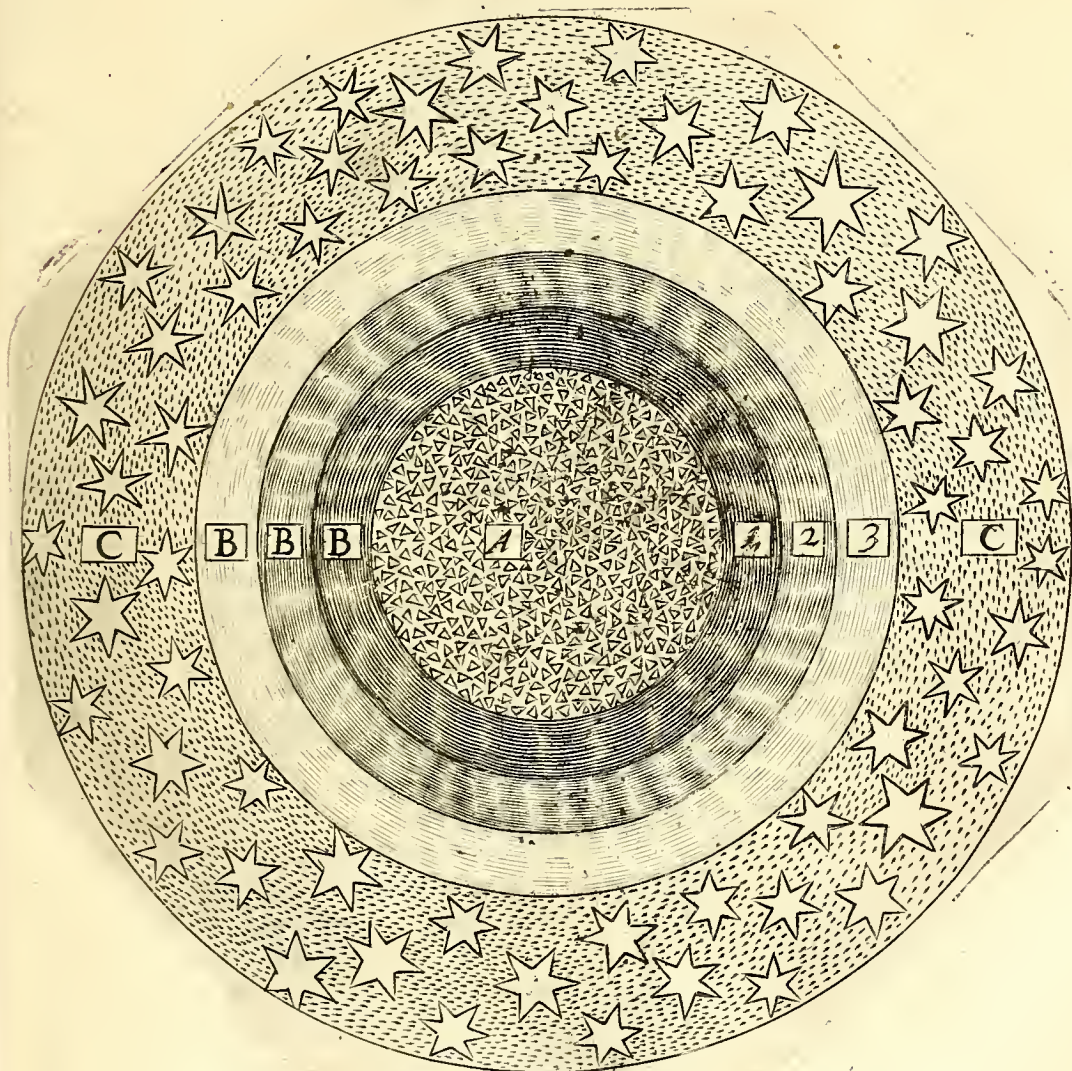
400.
Quomodo
factus fuerit
dies?

401.
Terra orga-
non temporis
est.

CAPUT II. OPUS CREATIONIS II. DIEI.

SECTIO I.

DIXIT QUOQ; DEUS FIAT FIRMAMENTUM IN MEDIO
AQUARUM ET DIVIDAT AQUAS AB AQUIS.

402.
Prima naturæ
exornatio.

L It. A Terra BBB. Aquarum sphaeræ quarum 1. Aquæ infra cœlestes 2. Aër 3. Aquæ supra cœlestes CC. Sphaera ignis vel lucis primæva Tribus Elementis, Cœlo, Terra & Luce distinctis primo die creatis, Ter maximus rerum conditor opificium suum altero die exornare incepit, sicque in medio aquarum amplissimam aream extruere, & in eam totum naturæ chorum velut in Amphitheatrum introducere proposuit. Dixit ergo: FIAT FIRMAMENTUM in medio aquarum, quod naturæ cancellos obfirmet, ne cæco & inordinato impetu omnia deformiter confundantur. Cum itaq; firmamentum in medio aquarum productum, & quasi ex aquis expansum sit, mediam inter supra & infra cœlestes aquas naturam habebit, sicut Aër crassior sit aquis supra cœlestibus, sed subtilior longè his infra cœlestibus, Aquæ tamen naturæ, sed tali familiaritate spiritib⁹ nostris propinquæ, ut pro sustentatione aëreo corpore opus habeant, hinc nullum animal, imo nec pisces sine aëre vitam diutius conservare possunt. Propterea Aër, est corpus liquidum, aquosum, & subtile, omnibus aliis corporibus transitum permittens, pro Regnis naturæ sustentandis à Deo conditum. Producto æthere, inceperunt loca naturalia corporum, ut quodlibet libera lance vibratum, ad suam ascendere sphaeram, sicq; levia sursum, gravia deorsum se se reclinare possint.

403.
Aër ex aquis
expansus.

404.
Mediæ naturæ
est inter aquas
duplices

405.
Aër quid sit.

406.
Firmamentum
quate
vocetur Aër.

407.
Aër firmat
inter meteo-
ra.

408.
Quare Deus
animata inter
aquarum
sphaeras col-
locavit?

409.
Natura a-
quarum su-
pra cœle-
stium expli-
catur.

410.
Cœlum fecunditatis
scaturigo est.

411.
Panis & vinum à Deo
singulariter
benedicta
sunt.

412.
Locum inter
utrasq; aquas
occupat aër.

413.
Aër undi-
quaque ho-
mogeneus
est usque ad
superiora si-
dera.

414.
Nulla in cœ-
lo quinta es-
sentia.

Firmavit ergo aër inter loca naturalia, & quidem primo inter mundum cœlestem & terrestrem, de quo Jobi c. 38. ipse Jehovah dicit: *Nunquid nosti ordinem cœli, & pones dominium ejus in terra.* Tali aëris obfirmatione factum est, ut cœlestia corpora vinculis inferiorum exsoluta, per aërem ad Cœlum revertantur, terrestria è contra, facili transitu ex aëre ad nos recedant.

Propterea etiam inter Meteora aër certa obfirmavit loca, ut quæ ad mortium altitudinem venerunt effluvia aquosa, in nebulas, pruinas, pluvias & rorem convertantur. Nonnulla in sublimi rapiuntur, quæ ex sulphure & salibus constant, & materiam cometarum variorumq; phœnomenorum præsentant.

Cum enim ignis Elementum nimis subtile penetrans & consumens sit, ne variis ex organis & partibus composita mundana corpora resolvat & dissipet, Deus ad aquarum cameram animata corpora collocavit, ita, ut ex terra & mari corpus, ex aëre & supra cœlestibus aquis spiritum, ex luce Balsamum & vitam suscipiant, sicque ignis radii in mollibus aquosis aëris corpusculis obtusi & temperati, è sublimi velut per undas penerrent, & in solido terræ plano percussis, lumen & virtutem terrenis elargiantur.

Ex hisce consequitur, superiores aquas pellucas & luminosas esse, quæ scilicet à Divino spiritu prius foræ erant, jam à luce collustratæ in nectar & ambrosiam cœlestem conversæ sunt. Propterea divinæ benedictiones semper largissimas cœli influentias promiserunt, Terraque Canaan lac cœleste, & mel Solis, superflue destillans, sancto Dei populo concessa fuit, nullibique plus Balsami Solaris & cœlestis spiritus reperitur quam in pane & vino ad hominum vitam à DEO singulariter benedictis. Supra enim memoravimus, quod spiritus florum siliginis purissimum mel redoleat, quid spiritus panis in medicina & chymia proster, in sequentibus ostendemus. Vinum Solari Balsamo refertum esse, cordis exhilaratio, spirituum resuscitatio, totaque ejus chymica anatome attestabitur, cum in vino Resina & oleum delitescat cujus operationes nemo satis percipere aut sufficientibus laudibus decantare potest.

Supremas has aquas summe spirituales, subsequitur Aër, qui totum illud spacium ad usque inferiores aquas & ad Oceanum occupans, ubique unam eandemque naturam tenet. Namque cœli materiam homogeneam esse cum corpore aëris nostri inferioris, pater exinde, quod contiguitate, fluxu & refluxu combinet, & misceatur, nec non essentia ortu eundem horoscopum acquisierit. Propterea inanis & falsa est illa quinta essentia cœli ætherei, quam sine ulla ratione excogitatam invenimus, namq; Primo contradicit illa, expresso nostro sacro textui, in hac re clarissimo, secundo cum aër sufficiens sit ad luminis transmissionem & heterogeneorum segregationem, quid opus erit ficta

facta nova quinta essentia cœlesti, aut 3. si ex longe subtiliori & ad ignis naturam proxime accedente materia cœlum constaret, & motus velocitate, & corporum fervore ductum omnia conflagrata fuissent.

An vero, positis harmonicè inter se invicem conspirantibus per æthera superioribus & inferioribus, diversa cœli positiones etiam reales aëris varietates inferant, nullo modo admittère aut nobis imaginari possumus, ducti sequentibus rationibus. Primo enim etiamsi in infirma hac regione omnium rerum effluvia per aërem diffundantur, sicque varii magnetes velut catena quadam aërem obnubilent, nihil tamen reperitur, quod naturam aëris, divini creationis virtute & benedictione obsignatam, destruere possit. Sed dum omnia propriis Ideis & corporibus vestita sunt, nedum in minimis & accidentalibus naturam rerum immutari, sed potius pulcherrimam mundi harmoniam conservari, animadvertimus. Et videmus in aëre nive, pluviis & nebulis contristato, quam leviter solares radii & lumen omnia repurgare, sicque aer purissimus fieri possit, non tamen ab omnibus aliis ascendentibus & descendentibus corpusculis immunis, id enim ab optimo conditore studio provisum, ut nimirum variis corporibus combinantibus, animalia pro spirituum generatione auram vitam haurire; & aquosis transpirationibus fervidum cordis æstum temperare possint. Secundo de media aeris regione res facile procedit, quam puriorem esse & proprius ad ignis naturam accedentem existimant, sed quamvis ad eam aquei vapores, ponderis gravitate præpediti, non penetrant, sulphureas tamen exhalationes, salinis mistas subtilioris scilicet naturæ, eo usque ascendere manifestum est. Propterea dum varias ibi igneas metamorphoses & ludibria naturæ aspexere Philosophi, Ignæ naturæ æthera esse existimarunt, sed frustra; Nonne enim in supremis montium cacuminibus nivis & glaciei colles aspiciamus; ita ut propter summum aëris frigus, ibidem habitare impossibile sit; ex tali causa, quod frigoris à planetarum sphaeris defluentis subtilitatem, sicut & ignis purissimi effectum, animalis natura non tollerare possit, & in iisdem locis Solarium radorum debilis reflexio sit; propterea etiam in locis ad Polos à solis radiis obliquis & dissitis, mare ferè semper crusta glaciei occluditur, sicque nisi ibidem terra nive densissima tecta; & à subterraneo calore fota, animalibus cibum suppeditaret; omnia animantia fame & siti ibidem locorum perirent. Nec enim siderum natura corpus aliud pro interstitio eorum requisivit; nisi quod omnino heterogeneum foret; Nam vel simile in propriam substantiam & ad vertices activitatum in exhaustos raperent, vel repellendo in terram; aut versus centrum ab ipsis remotissimum protruderent. Sed nullam aliam, nisi aëream materiam motibus omnibus; etiam ventis vehementissimè impellentibus, cœlitus ad nos pervenisse unquam deprehensum fuit.

Aquis sic divina virtute per aëris interstitium divisis, remansit grossior aquatum pars infra expansum, terræ innatans, velut immensum pelagus, quod à centro remotiorem & terra superiorem sphaeram occupans, à primi mobilis rotatione periodicam revolutionem accepit. Omnia enim, præter Tertiam (quam in respectu ad Cœlum vix sensibile punctum referre, Astronomi existimant) à primi mobilis impetu rotari, & solam terram quiescere; didicerunt omnes naturæ cultores, ita ut Mare abortu in occasum singulis viginti quatuor horis devolvatur, & ad Solis in angulis cœli propositum periodicos sex horarios, motus manifestet.

Mare vel aquas infra cœlestes tunc temporis primæ divisionis non falsas fuisse, patet exinde, quod falsedo non sit de substantia aquarum, & antequam terrestri globo permixtæ, vel Solaribus radiis reperfactæ fuerint aquæ primæ, nullam ac redinem salinam reportasse necessum est, utpote cum

Salis generatio ex Sole & terra dependeat; uti
supra deduximus;

415.
An in aere
contenta ejus
naturam va-
rient?

416.
Negativa de-
fenditur.

417.
Vapores non
mutant aë-
rem.

418.
Aer facillime
purificatur.

419.
Quare aer
semper vapo-
porosus?

420.
Qualis media
Aeris Regio.

421.
Quare supre-
mum aerem
igneum pu-
tatint Philo-
sophi.

422.
Quare supre-
ma montium
cacumina in-
habitabilia
sint.

423.
Quare loca
sub Polaria
inhabitabilia
sint.

424.
Quare Aeris
natura non
sit ignea aut
siderica.

425.
Qualis fuerit
aquatum in-
fra cœlesti-
um primæ
naturæ?

426.
Maris motus
unde?

427.
Mare quando
non falsum
fuerit?

SECTIO II.

ET FECIT DEUS FIRMAMENTUM, DIVISITQUE
AQUAS, QUÆ ERANT SUB FIRMAMENTO, AB HIS
QUÆ ERANT SUPRA FIRMAMENTUM, ET
FACTUM EST ITA.

428.
Verbum *וַיַּעַל*
fecit denotat
expansionem
aquarum.

429.
Expansum
pro loco pla-
netarum & co-
muniū cor-
porum mu-
tabilitatem.

430.
Nulla spha-
raturæ cœli
soliditas.

431.
Namque ef-
fent plurima
expansio nu-
meranda.

432.
Planetæ na-
turali simpli-
ci motu ro-
tantur.

433.
Non datur
duplex in
cœlo motus.

434.
Quare satur-
nus motum
retardat.

435.
Aër est Am-
phitheatrum
omnis muta-
tionis.

436.
Aër omnia
resolvit.

437.
Simplicia di-
utius aërem
sustinere pos-
sunt.

438.
Aër omnibus
rebus mixtis
& compositis
inservit.

439.
Quomodo
meteoræ igni-
tagenerentur

440.
Quomodo
fertilis ter-
ræ oriatur.

441.
Exemplum
cum spiritus
vini destilla-
tione.

Dictum prius est Deum voce *וַיַּעַל* produxisse firmamentum, nunc verò repe-
rit sacer textus *וַיַּעַל*, & fecit Deus firmamentum, de notando expandisse
aërem ex corpore aquarum, velut velamen & pellem ut loquitur in
Jobo.

Fecit ergo Deus EXPANSUM, FIRMAMENTUM, in locum & se-
dem Planetarum, omniumque corporum mutationi obnoxiorum, hinc dia-
phnum mollem mobilem & subtilem formavit Aërem, neque vera est illa de
Sphærarum cœli soliditate opinio, quam ex constanti & regulari siderum ordi-
ne promanasse, non nulli existimant, quasi planetæ tabulæ, veluti aquis supra
cœlestibus cristallinis affixi essent. Namq; Deus unicum tantum expansum
fecit, & si aër cum superiori cœli regione Planetis intermedia specie diversus es-
set, plura firmamenta producta fuisset consequens foret, neq; planetæ in Solido
cœlo sua loca miris gyrationibus stationibus & retrocessionibus, libere muta-
rent. Manet ergo planetas in cœlo, sicut pisces in aqua, & terrestria animan-
tia in montibus & convallibus hinc & inde vagari, ita tamen, ut eorum motus
plane naturalis & necessarius, terrestrium verò & aquatiliū animalis & liber
sit; Neq; enim duplex realis motus in cœlo est, unus nyctimeræ revolutionis, al-
ter retrocessionis, priori contrarius; Nam in cœlo nulla contrarietas aut vio-
lencia, sed quod Saturnus parum quotidie periodicam revolutionem retardet,
accidit, quod ejus essentia crassior longe sit quam stellarum fixarum, & quo
centro proximiora, eo tardiora & grossioribus partibus ponderosa erunt corpo-
ra, usq; ad lunam, quæ planetarum tardissima, donec tandem in terra omnis
motus evanescat, & in centro quies fundetur.

Fecit præterea Deus firmamentum, ut in ejus area cœlestia cum terrestri-
bus mirabilis naturæ ludō combinent, sicq; terra cœli virtutibus, meteoris me-
diantibus imprægnetur, hinc quæ longo tempore in aëre existunt, omnia putre-
scere & resolvi animadvertimus. Metalla & præprimis ferrum solidissimum
ferruginem induit, Muri inexpugnabiles quasi marcore corroduntur, ligna pu-
trefcunt, quæ in aquis abscondita, alias in lapides indurari experientia notavit.
Plantæ in aëre à radice avulsæ emoriuntur, nec tandem animalia & ipse heros
naturæ homo, ultra seculum aërem sustinere potest, namq; obfirmat & impellit
Aër, ut siderea ad sphæram naturalem levitate ascendant, gravia è contra ad
quiem descendant; sic ergo quæ simplicia sunt, diutius in aëre perseverant,
prout oleum, quod igneæ naturæ, difficulter corrumpitur, quod si vero falsedo
& mixtura intercedat, oleum mutata veste splendorem amittit, atque in salis
volatilis forma per aërem ascendit, donec amisso sale ad ignis sphæram
pertingat.

Inercedit ergo Aër omnibus Elementis ut ex iisdem corpora composita
fiant, Exempli gratia, in locis sub Eclyptica, à Solis adustione ascendit Balsa-
mum solare, salino terrestri corpore mixtum, cumque plus olei quam salis con-
tinet, oriuntur exinde meteora ignita; si vero plus salis quam olei, spirituosus
liquor instar Aquæ vitæ vel ardentis generatur, à quo fertilis agrorum, o-
mnisque terræ fecunda humectatio, hinc nebulam Paradisum humectasse le-
gimus Gen. cap. 2. Quod artificialiter experiri licet, in spiritus vini destilla-
tione, si quis accipiat fæcum vini libras viginti, & dimidiam parrem lenta exi-
catione in pulverem redigar, alteram parrem humidam in peculiari vase, & sic-
cam in alio destillet per Alembicum, ex sicca materia prodibit copiosissimum
Sal volatile, ex humida vero, quia sal illud volatile concomitans habet humi-
dum phlegma, vapor pertingens ad frigidum Alembicum, ad combinationem
cum aëre per Alembici rostrum aut refrigerium alterante, convertitur in spiritum

vini.

Vini, sic ergo primo prodit spiritus, & evaporato Sale, ascendit denum phlegma inspidum. Consimili modo accidit in humano corpore, liquor, chyli forma, à lacteis venis attractus, in corde destillatur ita, ut vapor salinus ad pulmones ascendat, qui à frigido ibidem intrante aëre coagulatus, in spirituosa forma ad cor revertitur, cum non satis ad animale naturam elaboratus sit, à cordis virtute, velut sub malleo & incude à pulsu conglutinatur, & contunditur, sicq; influens spiritus maturescit, & in omnes partes dispergitur. Qualem ergo omnis spirituosus liquor naturam habeat, ex his facile resolvi poterit, exempla infinita dabimus in praxi chymica.

Aëris interstitio divisisse Deum infra cœlestes à superibus aquis, idem est, ac essentiam aëris aquis infra cœlestibus subtiliorem, & supra cœlestibus crassiorem effecisse Deum, quod in natura manifestum est, namque in aëre omnium corporum effluvia deprehenduntur, in aqua vero sublunari, particulae terrestres cessante motu ad fundum subsident, igneae exhalant, aërque ipse semper aquam superat, hinc aërem comprimi posse, aquam vero non ita, notissimum est, cujus causa est, quod ignea siderum effluvia semper in aëre circumvolitent, quæ quamvis lagenam vel cavitatem libere pertransire possunt, hinc aër ad extensionem lagenæ coriaceæ ampliatur & comprimitur, aqua vero corpore longo, crassiore non tam multum de igneis siderum corpusculis admittit, propterea nec extensionem nec adstrictionem patitur.

Duplices autem recensentur aquæ divise, & primo quidem infra cœlestes quod concernit, longe ignobiliores, quamvis crassiores minus tamen efficaciae tenere patet, quod inferiora non attrahant superiora, sed inferiora trahantur & eleventur à superioribus, hinc quotidie nebulae, pruinae, pluviae, ita ut animalia perfectiora à Sole elevata, cum imbribus multoties decidisse de cœlo, historiae referant.

Qua autem virtute infra cœlestes aquæ sursum in aërem eleventur, facile experiri licet per distillationis artificium, nam nihil per alembicum distillat, nisi subitus igne accenso, quod si ergo materia igne agitata ascendit, consequens erit, calore siderum corpora inferiora rotari & elevari, praesertim cum ignis figura rotunda, valde mobilis sit, aquam rapidissimo tractu ab eo elevari, nemo non expertus est, qui radios aquosos saepius æstivo tempore è regione solis in aëre erectos aspexit:

Sed quomodo superiora ad inferiora descendant, difficilis labor est exacte perferuari, namque omnia cum in naturali sphaera versantur; circulari motu ferri, res plana est, quam primum vero extra sphaeras transeunt, directo motu progredi, requirit contraria alterius sphaerae natura, namque grossiora corpora inferioris sphaerae impediunt, & repercuriant rotationis impetum, ita ut volentia à sphaera inferiori tardiori impetu retenta retrocedere & per rectam viam abire cogantur, & sic pro corporum varietate multas refractiones pariantur.

Hinc cum siderum supremi cœli effluvia motu rapidissimo dispersa per supra cœlestium aquarum oceanum penetrent, semper associata aquosa effluvia ad usque terræ gremium reportant, quæ à Sole & sideribus Planetarum, occursumque variorum corporum impedita & depressa, hinc & inde rejiciuntur usque dum solutis vinculis, quælibet ad propriam sphaeram ascendant, & sic non tantum subtilia ad retrocessionem, crassiora impellant, sed & solidiora ponderis sigillo levia ad ascensum promoveant. Hinc vana est de magnetica Elementorum ascensionis & descensionis virtute opinio, cum loca à Deo pro corporum natura primitus ordinata, & disposita fuerint.

Ab inferioribus aquis ascendimus ad cœlestes, quas spiritu divino fortas fuisse, in principio audivimus, hinc non tantum subtilissimam naturam omnia ad ignis formam penetrantem acceperunt, sed & syrus interpres explicat vocem נֶפֶשׁ pro fortu velut gallinae ovis incubantis, ita ut ab omnipotentis spiritus fortu, vitalem auram atque vivificantem virtutem acquisierint, propterea ob talium aquarum absconditatem, tot de humido radicali errores exorti sunt olim in Medicina,

442.
Spirituum generatio in humano corpore quomodo fiat?

443.
Aer medianus inter utrasque aquas substantiam tenet.

444.
Aer comprimi potest, aqua vero non.

445.
Inferiores aquae longe ignobiliores superioribus.

446.
Quomodo inferiores aquae sursum eleveantur?

447.
Quomodo superiores aquae descendunt?

448.
Quomodo suprema lux supra cœlestes aquas ad nos derivet?

449.
Quomodo cœlestia corpora iterum ascendant.

450.
Elementa non magnetica virtute moventur.

451.
Aquae supra cœlestes à divino fortu vivificantur.

452.
De spiritu
nativo plasti-
co opiniones.

453.
Aristoteles.

454.
Galenus.

455.
Spiritus vita-
lis plasticus
ex aquis su-
pra celesti-
bus.

456.
Humidum
radicale, ter-
renorum om-
nes vires
superat.

457.
Oculus vi-
tae cibis.

458.
Spiritus vita-
lis manife-
stus in genera-
tione & cor-
ruptione.

459.
Supra coele-
stium aqua-
rum manife-
sti effectus in
generatione.

460.
Evanescent
spiritus vita-
lis.

461.
Mors natura-
lis.

462.
Violenta
Mors.

463.
Differentia
inter spiri-
tuum anima-
lem & ani-
mam spiri-
tualem.

464.
Unde me-
tempsychofis
Pythagorae
ortum dux-
it.

Namque dum veteres Philosophi in animalium occultos recessus inquisi-
vissent, spiritusque animalis nativi plastici virtutes, & quare semel extinctus il-
le spiritus naturaliter nunquam restaurari possit, explorare tentarent, in mille
erroribus plenas opiniones inciderunt. Aristoteles dixit *ἡ δὲ ἐν τῷ πνεύματι φύ-
σις ἀλόγος* & *ἔστι τὸν τῷ ἀσπρῶν στοιχείῳ* & ea quae in semine natura analogia existens astro-
rum Elemento. Galenus saepius confessus est, se neque in senio cognovisse quid
sit calor natus. Cum itaque spiritus vivificer, nobisque jam ex Sacris literis
notum sit, ultra hoc firmamentum arcum esse divino creatoris spiritu fotum, ab
illa sphaera omnium animantium vitalem spiritum divina gratia vivificatum ad
nos defluere existimamus.

Advertimus enim nostro in corde, praeter nativum calorem, humidum
radicale talis naturae esse, ut omnium inferiorum rerum virtutes longè superet,
nec ab alio humido nisi coelesti liquore conservetur. Hinc cum agnovissent
plurimi, neque pisces in antris aëre occluso, nec ulla animantia in cavernis sub-
terraneis vitam conservare posse, in aëre occultum vitae cibum esse didicerunt;
Vocavit autem cibum istum coelestem sendivogius de die rorem, de nocte a-
quam rarefactam, cujus spiritus invisibilis nobilior sit universa terra. Spiritus
autem coelestis aqueus manifestus est, non tantum in generatione sed & corru-
ptione animantium: Videmus enim ex corporibus putrilagine deficientibus
spiritum ad coelum exhalare, unde provenit. Sicque etiam in conceptione ad
Semen parvas liquoris guttulas referens, manifestum est, auram coelestem per
nutrimenta & spiritus vitales à matre descendentes, in maxima copia deferri,
unde animal in tam maxima corporis organa mole excrecat.

Dum ergo supra coelestes aquae animantium regno in nutritionem cedunt,
primario etiam generatrici facultati, à Deo singulari benedictione plantatae
succurrunt. Hae de causa non tantum naturali influxus ordine, sed & divina
providentia accidit, quod sphaera illa coelestis supremam in inferiora operetur.
Exinde Philosophorum multorum ignorantia circa caloris nativi exortum &
exhalationem, quam Deus certis temporum periodis in paenam peccatorum
ordinavit.

Cum enim homo ultra septimum septenarium aetatis annorum pervenit,
cessat paulatim ille influxus sphaerae animalis, exinde & virtus generatrix eva-
nescit, Auxtrix vero si corpus forsitan mole accrescat, non solidum & laudabile
nutrimentum sed caco-chymiam accumulat, unde evanescente spiritu animali
& ejus Dominio Monarchico in microcosmo cessante, armantur contra natu-
rae Dominum formae omnes inferiores corporum, per Elementa & alimenta ad-
venientium, sicque in locum vigoris debilitas, in sedem floris putrilago & hu-
morum contrariorum bellum succedit. Usque dum devastata arce naturae,
caloris vitalis in exteriora influxus sopiatur, sicque mortis simulacrum homo,
in somnum mundanae quietis decumbat.

Ex hoc naturali in morte accidit, violenta vero extinguuntur quam plu-
rimi, qui immoderatis rerum non naturalium applicationibus, vel humores fe-
roces superfluos generari, vel virulentam putredinem oriri causant. Iis velut
fulmine ictus spiritus animalis avolat, cum omnibus ad ruinam vergentibus,
vel calore influenti nimis acuto, vel humoribus calores suffocantibus vel oppo-
sito alicujus sideris influxu, quibus vinculum illud animale rumpatur necesse
est, sicque subtilissimus ille Coeli Spiritus nexu solutus ad auram avolat.

Hac vero ne quispiam intelligat de immortalis hominis spiritu aut anima
humana, quam Deum peculiari inspiratione creasse in sequentibus docebimus,
nimirum ut sit incorruptibilis, immortalis, & in intelligibili mundo vivens sed
de plastica virtute Archei, & de brutorum gressilium, reptilium & volatili-
um formis hoc dictum sit, quorum vira & fluxus temporaneus interitu autem spiri-
tus vitalis eorum ad sidera avolat.

Exinde Metempsychosin Pythagorae ortum duxisse existimo, qui putavit
formas e Corporibus morte abeuntes in sideribus reservari, ad periodicum
tempus reversionis in mundum terrestrem, ita ut interdum hominis, Leonis, &c.
anima

anima transeat in porcorum, asinorum; aliorumque corpus, pro Spiritus ubi-
 versi arbitrio, & laudabili priori corporum habita administratione. Verum e-
 nim vero, quamvis effluvia spiritualia animantium ad supremam sphaeram redi-
 re statuamus, nihilominus tamen, non ut formas aut integras ideas eas reverti
 aut redire concedimus, sed disgregatis ordinibus minutissimorum corporum.
 Ut exinde Idearum animantium formationem non Caelo sed speciebus anima-
 lium & seminali virtuti à Deo benedictione plantatae designemus sicque fide-
 rum influxu calorem, in simulque ex cristallina Sphaera generalem animalem il-
 lum spiritum pro specierum varietate operantem ad nos deferri existimemus.

465.
 Quomodo
 brutorum
 corpora ad si-
 dera exhalant

466.
 Ideæ à Deo,
 non à Caelo
 dependent.

SECTIO III.

Vers. V.

ET VOCAVIT DEUS FIRMAMEN- TUM COELUM.

Spatium quod inter aquas supra cœlestes & nostrates interjacet, vocavit
 Deus Cœlum, $\kappa\omicron\upsilon\varsigma$, nominis derivatione à $\kappa\omicron\upsilon$ illic $\omicron\upsilon$ aquæ duæ supra cœ-
 lestium aquarum existentiam infallibilem denotando, unde etiam Prophe-
 ta David, Psalmo 148. dixit: Laudate Deum Cœli Cœlorum, & aquæ quæ
 supra Cœlos sunt, laudent nomen Domini.

467.
 Cœli nomē
 denotat du-
 plices aquas.

$\kappa\omicron\upsilon\varsigma$ autem vel ex pansum, omnem locum inter aquas supra cœlestes &
 Sphaeram terrestrem, Cœli nomine denotare patet; primo quia aquæ infra ex-
 pansum naturaliter existentes nullæ aliæ reperiuntur, nisi mare, expansum au-
 tem Cœlestem Regionem significare, patet ex opere quarti diei, ubi Deus fide-
 ra in expansum locavit. Infra expansum autem nubes non constituunt aquas
 sed vapores, & si in aquas resolvuntur non naturaliter ibi existunt, sed deci-
 dunt. Deus etiam ante siderum & exhalationum ortum de aquis infra expan-
 sum collocatis hic loquitur. Secundo aëris creatio alias à Mose nuspiam rela-
 ta fuisset, cum tamen inter naturalia Corpora tam necessarium, ferè maximum,
 & usui animantium summe appropriatum sit. Tertio quia vox $\kappa\omicron\upsilon\varsigma$ de aëre sæ-
 pius in sacra scriptura usurpatur uti mox Gen. i. v. 20. & Jacobi 37. v. 18.

468.
 Expansum
 quare voca-
 tum sit Cœ-
 lum.

469.
 Aërem esse
 Cœlum vel
 expansum.

De Cœlo sic scribit Marsilius Ficinus: *Cælum dicitur virtus in opifice mundi
 excellenter cuncta comprehendens, atque movens, firmitas vero terra, hoc Cælo, hac terra
 Dii Damonesque sunt progeniti, omnes utriusque participes, per hac nacti quoque sunt fa-
 cunditatem ad motum, rationesque distinctionis illa oceanus appellatur hac Teihys, per
 hac habent seminariam rationem quasi Phoroyñ specialem distinctionem, quasi Saturnum
 harum productionem quasi Rheam* Fic. in Plat. Tim. c. 23. Veterius in Ennead
 Plotini inquit: *Cælum est quasi spiritus afflatus ex ore diviniore animæ, ideoque omnia
 vivificans & nutriens, & est quasi oculus quidam visusque animæ, quo sæpe affectus ani-
 mæ nobis & Consilium indicatur, cujus radiis & intuitu omnia coalescunt* lib. i. c. 3.

470.
 Cœli virtutes
 ex philoso-
 phis explic.

Leo hæbreus inquit: Cœlum apud Philosophos est animal quoddam per-
 fectum. Cœlum propter suam simplicissimam maximeque spirituales natu-
 ram ejusdem membris atque instrumentis, septem videlicet Planetis corpora i-
 sta inferiora gignit, atque cognoscit, quod quidem in homine cæterisque perfe-
 ctis animantibus usu venire nequit, Dialogo 2. de amore, Plato inquit: *Mundus
 est animal animatum mentisque compos re vera ob Dei providentiam factus est.* In Ti-
 mæo; quod explicat Marsilius Ficinus dicens. *Mundus à vita quadam & ani-
 ma continetur & ducitur quod conjectantur Platonici ex tribus potissimum argumentis,
 videlicet ex firmâ diversarum Mundi partium copula, ex mirabili motu Cali ex perpetua
 rerum generatione sub cælo: Et à mente regi ex triplici ordine licet conjectare, ex ordine
 qui in ipsa mundi copula & sphaerarum motu, & in rerum generatione conspicitur, & con-
 jectari licet animam & mentem ab ipso bono unoque dirigi ad regendum ex eò præcipue,
 quod & connexio partium, motusque & generatio & omnis horum trium ordo in unum
 tendis bonumq; dirigitur ideo sub ipso bono regnum geminum continetur, intellectus, id est
 Saturni & animæ, id est Iovis.* Fic. in Plat. de leg. dial. 4.

471.
 Cælum est
 animal apud
 Philosophos.

Cœli

471.
Græcorum
fabulæ de
Cælo Dei
providentiâ
declariant.

473.
Saturnus.

474.
Jupiter.

475.
Parcæ

476.
Neptunus.

477.
Pluto. 478.
Vestæ & ve-
stales virgines

Cœli Rectorem antiquissimum dixerunt Poëtæ esse Saturnum, qui apud Platonem intelligitur superna intelligentia in qua fit universalis omnium lex, ut inquit Marsilius in Plat Gorg. Saturnus ex opi tres liberos cæteris insigniores fertur habuisse, Iovem Neptunum & Plutonem, dixit Leo habreus dial. 2. de amore. Cæli scopiis est Iupiter, per Cælum enim omnibus præbet vitam Iupiter, ait Apulejus in Asilep. dixerunt autem veteres Jovem in Cælo regnare per Parcæ, de quibus Plato inquit: Parcæ tres necessitatis filia, Lachesis, Cloto & Atropos sedens in Cælis circum circa, in singulis sedibus aequaliter distantibus, albis vestibus induta, coronas in capite gestantes, & canunt ad sirenum harmoniam, Lachesis præterita, cloto præsentia Atropos futura. Plato de Repub. dial. 10. Neptunum maris & aquarum Regem & Plutonem terrenis imperare antiqui Græci retulerunt. Vestam & vestales Virgines Terræ præsidere, & æterni ignis curam habere scripserunt. Quæ omnia quam pulcherrime cum divina providentia & omnipotenti directione concordent, in Philosophia Gentilium Hieroglyphica proxime sequente resolventur.

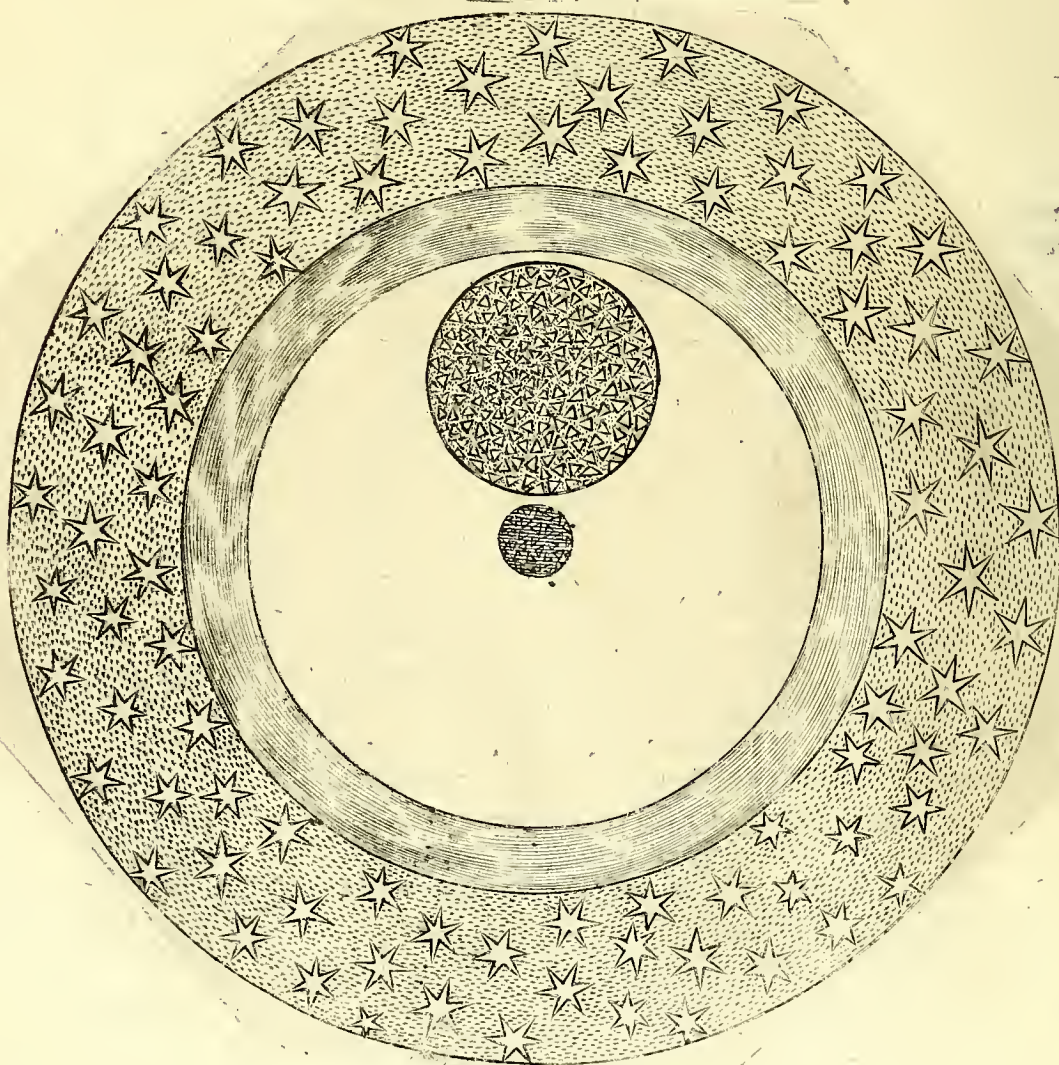
CAPUT III.

OPUS CREATIONIS III. DIEI.

SECTIO I.

Vers. IX.

DIXIT VERO DEUS CONGREGENTUR AQUÆ QUÆ SUB
COELO SUNT IN LOCUM UNUM ET APPAREAT
ARRIDA ET FACTUM EST ITA.

AD literalem sacri textus sensum unusquisque putaret hoc de Terra & Mari nostro sublunari intellectum & scriptum esse, sed quia in memorata tota creationis historia hactenus explicatum fuit vastissimum hujus mundi systema ex luce, aqua & terra tanquam partibus essentialibus & integrantibus subsistere & ex aliqua aquarum parte intermedia aërem expansum & subtilisatum fuisse; Sequitur primævæ terræ totam massam, cum parte aquarum tina, non in tam minutissimum terræ punctum coaluisse, neque annihilatam fuisse, quod de nulla creatura referri potest. Quæritur ergo quomodo acciderit, quod ex tam vastissima mole, terra in Cœli respectu vix visibilis magnitudinis extracta, cum aliqua aquarum parte in centro remanserit & quorsum illa maximâ corporum moles delata fuerit? Respondendum videtur, textum clarissimum esse: Congreguntur aquæ quæ sub Cœlo sunt in locum unum; ut appareat arida; in altero nimirum loco; ab aquis segregata; quod explicat textus in sequenti versiculo: Et vocavit DEUS aridam terram; in singulari numero videtur & congregationes aquarum vocavit מַיִם Maria, in plurali numero denotando fuisse Maria in Cœlo & terrâ.

Aquæ igitur terram inundantes adhuc dum tenebricosæ & abyssum referentes congregatæ fuerunt, in mediam firmamenti regionem; ut ibidem ad quartum diem pro Planetarum formatione materiam exhiberent. Terræ vero centralis solidior pars cum aliqua aquarum portione remansit in centro, ut sit quiescens basis totius mundi sempiternæ mobilis, & pro tribus mundanis regnis theatrum exhiberet.

Magna autem aquarum moles ab arida segregata, non ex sola aqua, sed ex terrena cum aquosa materia abyssum referrente constitit Hyle enim vel Chaos confusum in abyssolatitasse, & sic abyssorepurgato & arefacto, confusam istam materiam ex Cœlo vel aqua & terra constantem in sublime collocatam fuisse, consequens est. Hinc sidera Planetarum quarto die formata non arida sed humida vel fluida, non tam solidæ quam terra substantiæ esse, neque eandem cum inferioribus figuram, motum & qualitates accepisse, facit textus ostendit.

Mansit itaque in medio firmamenti immensa tenebricosa moles suspensa, usque dum Deo jubente quarto die in septem maxima Planetarum corpora segregata, & in centro scilicet sole, accensa fuerit, ut quarto in capite docebimus.

In centro vero apparuit arida, quam אֶרֶץ Terram vocavit Deus, & nihil aliud fuit, nisi primæva mater nostræ hujus terræ aspectabilis, quam Deus aridam fecit omnipotenti virtute in ejus gremio producendo mineralia; metalla, lapides durissimos, ut sint fulcra aridæ superficialis crustæ & intrinsecuse efficiant Cameræ & cavernas; in quibus aquæ depuratæ reserventur pro Hydrophilaciis sufficientem amphoram sitientibus creaturis exhibentes, nec non ut inter petrarum & minerarum parietes excoquatur sulphur vel bitumen minerale, ad solis cœlestis normam inferiora calefaciens, Thermas effundens, metalla & mineralia elaborans, unde ignivomi montes sulphureæ Cavernæ, succinō nigro & destillantibus oleis repletæ, de quibus in Physicis: Terram primigeniâ Sal naturæ centrale esse, supra Cap. 1. Sect. 2. Satis comprobavimus. Quæ igitur aliæ terrarum nobis occurrentium species sunt; velur cretacea, argillacea, arenosa, bituminosa, calcea, omnia hæc à metallorum Ideis dependens, sed quæstio est, an אֶרֶץ & אֲדָמָה Arez & Adamus unam eandemque terram significant, cum Adamus ex nobiliori luto creatus; immortale corpus à Deo acquisi erit. Respondendum videtur, terram benedictione in varias species exornatam fuisse, ut alia pro nutriendis plantis; animalibus & metallis generandis, idonea fuerit, quæ ergo rubra terra quam Hæbrei Damascenam vocant, pro humani corporis ædificatione assumpta, procul dubio de arbore vitæ vel Paradysi solo fertilissimo de prompta fuit; Propterea Paradisus Eden vel deliciarum hortus vocatus, quod terrarum omnium fertilissimus fuerit, & sole pinguis, cujus terra velut axungia solis rubi-

479.
Tota Cœli & terræ moles primæva non recessit ad invisibile punctum.

480.
Quomodo terra vel arida extracta fuerit.

481.
Aquæ extra aridam congregatæ fuerunt.

482.
Maria duplici Cœlestia & terrestria.

483.
Aquarum collectio in firmamento.

484.
Terra in centro ut sit basis rerum.

485.
Multum aquosæ materiæ mansit in terra.

486.
Hyle vel Chaos Hæbreorum.

487.
Sidera quarto die formata sunt corpora humida.

488.
Mansit in medio terra tenebricosa.

489.
Terra fuit prima rerum materia.

490.
Quomodo Deus aridam fecerit terram.

491.
Sulphuris terrestres vires.

492.
Variæ terrarum Species.

493.
Terra Adamitica, lino Damascenus.

494.
Arboris vitæ gleba,

495.
Paradisus lo-
cus fertilissi-
mus.

496.
An nusquam
amplius terra
Paradisiaca
reperiatur.

497.
Solis balsa-
mum.

498.
Aurum ex a-
rena enascens

499.
Quinta me-
dicinalis es-
sentia in auro

500.
Paradisiaca
terra pro im-
mortalitate
hominum
nullibi repe-
ritur.

501.
An metalla in
creatione
producta sint

502.
An vero in
mineralibus
floruerint?

503.
prioris sen-
tentiae defen-
sio.

504.
Plantæ parti-
cipant de mi-
neralibus vir-
tutibus.

505.
Arbores in
metalla de-
generant.

506.
Omnia sub-
ordinata sunt

507.
Aquæ terra
superiores
adhuc dum
sunt.

508.
Aquatam
corpus terre-
no nobilius
est.

509.
De humidi-
tate deliria.

cunda emicuit. Hinc Adamus de Paradyso & vitæ arbore relegatus est, propter mortis pœnam sustinendam, ne defructibus vitæ arboris comedit, vel sanitate terræ paradisiacæ frueretur.

Quæritur autem à quibusdam an nusquam talis balsamica terra Paradisiacæ similis reperiatur, quibus respondere licet, ex sole quidem stillare tale balsamum omnia fecundans, & in vegetabili regno saluberrima Citria, Arantia mala imò & nectar hominum Vinum maturans, in animali regno, Corfontem caloris conservans, in minerali regno aurum generans, prout in locis soli expositis arenosis aspicere licet, quomodo arenæ pulvis oleo soli imprægnetur & ad flumina spiritus metallicos deferentia vivificetur, sicque aurum rubicundum brevi tempore evadat, uti in Elixire solis & vitæ ante annos aliquos jam exposui. Restat ergo cum in aliquo quod resolutioni & putrefactioni resistat quinta illa medicinalis essentia quærenda sit, quod in auro investiganda erit, in quo quidem præ maturam mortem Coercens & salubre medicamentum reperire licebit, sed cum Paradisiaca terra arte præclusa, & hominem mortis prædam esse, à severissimo Judice Justissimo, jam declaratum & conclusum sit, frustra de vita hac æternum conservanda labores omnes suscepi erunt.

Quæstio autem inter eruditos difficilis resolutionis est: An metalla in creatione omnia perfecte producta fuerint? An vero in mineralibus velut in incunabulis floruerint ad futuram mundi exornationem. Sed respondere optimum judico, Primo Deum vidisse omnia quod sint valde bona, propterea etiam pulchra & perfecta, quod si ergo metalla per secula virtute accretiva in perfectionem maturare debuissent, nondum valde bona fuissent. Secundo Deus fundavit terram metallis & mineralibus, ut sit arida, prout hodie apparet, Fulcra ergo hæc solidissima Deum in abyssum aquarum pro montium & convallium fertilitate immeruisse, aspicimus. Tertio sicuti seminum fertilitati ager correspondere debet, ita varietate terrarum agrum Deus mirabiliter fertilem fecit, & fecundavit, ut plantæ de minerarum & metallorum primis spiritibus succum nutrimentitium accipiant, propterea juxta tritum illud: Non omnis fert omnia tellus, hic reperitur tristissima abies & pinus, alibi vineta, super montibus & sabulo auro fertilissimis lætissimis, alibi quercus martiali solo rutila. Vidi plurimas arbores in convallia decedentes fluminibus aut terra cooperatas, in lapides & metalla conversas. Propterea, quarto, Deus mineralia & metalla velut matricem Plantarum præordinavit, ut pulcherrima harmonia universi concentum resonarent & sic mineralia vegetabilibus, vegetabilia animalibus inservirent, cum alias mineralia & metalla durior cortice vestita, in tenerum animale regnum non ingredi potuissent.

Aquas semper Cælo proximas, terra superiores fuisse, ostendunt verba אֲנִי מְלֵאכָה אֶת הָאָרֶץ אֲנִי מְלֵאכָה אֶת הָאָרֶץ Aquæ infra Cælum hinc certissimum est, quod aquæ primitus longe majorem circulum abolverint, exinde aquæ quæ adhuc in terræ globo remanserunt, terra superiores & ejus superficiei maximam partem obregunt. Hocque accidisse existimo propter fertilitatem, ut undique rivos per terram diffundere, sicque amplissimum hortum abunde irrigare non solum, sed & nebulis pruinis, pluviis omnibusque aqueis effluviis sufficientem copiam exhibere possit.

Propterea etiam aquarum substantiam terra longe subtiliorem & nobilior rem esse, declarat per sese corpus aquarum, ubi purum, dilutum & filtratum reperitur, nec minus sitis primævus, nam quo aliquid Cælo proximus fuit, eo nobilius corpus acquisivit, namque omne crassum, tenebricosum ad centrum vergere & conglobari, leve vero & tenue Sphærice sese diffundere à summo creatore inditum est. Exinde vana sunt deliria de humido, quod difficulter in proprio, facile vero in alieno termino contineatur, namque ex prædictis totius rei veritas facile elucescit.

Congregatis autem aquis & à terra separatis dubium erit, an insula præsertim novi orbis remotissima tunc temporis extiterint? An vero Diluvio universum terræ circulum inundante à contiguita terra loca ista mundi segregata fuerint? Cum de submersa vastissima Atlantide insula antiquissimi Græci multa confabulati fuerint, ut propterea existimandum esset, fluctibus diluvii absorptam fuisse contiguitatem vel Aphricæ vel Europæ cum America, quam Scaliger & alii Atlantidem vocant. Si vero circa limites Sacræ scripturæ navigandum sit, opinio hæc facili negotio resolvitur statuendo eandem fuisse faciem terræ in temporibus ante diluvianis, quam postea, cum DEUM omnia siccitati restituisse, & nihil destruxisse nisi luem peccati, referat sacer codex. Navigiis autem insulas ab orbe condito frequentatas fuisse, ex Arcæ Noadicæ navigio consequitur, cum & mundani orbis cognitio primis parentibus ex Astronomiæ & Physices scientiis, ab acumine ingeniorum creationis virtute rutilantium, longe illustrior, & navigiis nulla ætas destituta fuerit.

Hinc autem aliud dubium exoritur; Terreni orbis divisione in partes insularum remotissimarum, sequeretur non congregatas fuisse aquas sed divisas; in loca, diversis terræ interstitiis longè dissita & separata: Sed respondendum, quamvis globus terrenus superficie non ubique contiguus appareat, in fundo tamen quam maximam coherentiam esse, didicerunt nautæ, Urinatores &c. Præsertim montium totius orbis concatenationem delineavit pulcherrime R. P. Kircherus in mundo subterraneo; Ut terra nihilominus una sit, à polis utrinque in medio aquarum vibrata sicut versus Eclipticam plurimis majoribus spaciis emineat, ad Polos vero & loca alias inhabitabilia mare contiguum, unum numero Oceanum, sicque unam terram utrumque primævum pelagus ostendet.

Res summe miraculosa est terram velut pontem aquarum animalibus amœnissimum theatrum & locum inhabitationis concedere, dum nullibi ferè ultra centum, in locis plurimis ultra sex pedes soliditatem non adæquet, sed subtus nil nisi aquarum sentina appareat, exceptis montium radicibus, quas interdum ad centum & plures ulnas in profundum firmat.

SECTIO II.

Vers. X.

ET VOCAVIT DEUS ARIDAM TERRAM, CONGREGATIONESQUE AQUARUM APPELLAVIT. MARIA, ET VIDIT DEUS QUOD SIT BONUM.

Terra voce primitiva à terendo dicta, nominis impositione denotat sese immobilem esse, & à reliquis mobilibus velut axin à rota atteri.

Est autem terra sal elementare, grossum, triangulare, immobile, centralem mundi partem occupans, quietis basis, trium regnorum mundi sedes & habitaculum.

De natura terræ primævæ supra quam plurimè enarravimus, terra autem seminibus mineralium, vegetabilium, & animalium procifera pro uniuscujusque varietate suo loco ostendetur. Nunc de motu terræ pauca proponenda erunt. *Thales Milesius qui pro rerum omnium principio aquam posuit, statuit, orbem terrarum aqua sustentari, hinc super eam more navigii vectari, & mobilitate sua fluctuare, tunc quom dicitur tremere, ut pulchre refert, Marcus Antonius Matta de pulchro lib. 3. fol. 58. ubi addit Niceas syracusanus fuit, qui (si Theophrasto credimus & Ciceroni qui illum sequitur) Cælum, Solem, Lunam, Stellas, supera denique omnia stare censuit, unam in omni mundo terram moveri eam circa axin summa celeritate se convertere, eademque effici omnia quæ nunc fieri opinamur, quasi stante terra Cælum*

510.
An insule
primitus ex-
stiterint?

511.
Atlantis sub-
mersa insula.

512.
Eadem fuit
facies terræ
in ante dilu-
vianis tem-
poribus ac
postea.

513.
America co-
gnita fuit.

514.
Contiguitas
Terræ in
profundo
maris.

515.
Montium
concatena-
tiones.

516.
Crustra terre-
stris miracu-
losa.

517.
Terra à te-
rendo dicta.

518.
Quid sit terra.

519.
Terra jam
fecundata
est.

520.
An terra mo-
veatur.

521.
Thaletis o-
pinio.

522.
Niceæ syra-
cusani opinio.

523.
Cleantis Sa-
mil sententia.

524.
Philotai mo-
tus terræ.

525.
Heraclidis &
Ecphanti ro-
tatio terræ.

526.
Platonis de-
clatio.

527.
Neoterico-
rum intro-
ductio.

528.
P. Jo. Bapt.
Ricciolus
Soc. JESU.

529.
An aquarum
fluxus terræ
motum ne-
cessitet.

530.
Sacre scriptu-
ræ testimo-
nium.

531.
Quare aquæ
moveantur?

532.
Ex aquarum
motu sequi-
tur potius
terram quie-
scere.

533.
Morus &
quies sunt re-
lata.

534.
Deliquia na-
turæ a primo
mobili ad
immobile.

535.
Maria quare
in plurali nu-
mero appel-
lentur hoc
loco.

moveatur & ita quidem ille censuit, quanquam Plutarchus in libro, quem de
vultu qui in Lunæ orbe ostenditur inscripsit, hanc sententiam Nicea Syracusano
non, sed Cleanti famio tribuit, eumque impietatis ab Aristarcho accusatum
refert. Hactenus Natta Jo. Franciscus Picus Mirand. recenset etiam
plurimas antiquorum Philosophorum opiniones, dicens, Terram alii non
moveri dixerunt, Philolaus in Gyrum rotari existimavit circa ignem in obli-
quo Circulo instar Solis & Lunæ Panticus Heraclides, & Pythagoreus Ecphan-
tus minime illam transponunt, rota instar cinctam, sed movent ab occiden-
te in oriente Circa ipsius ejusdem centrum lib. 1. ex. van. doct. Gent. Cap.
12. Terram stare Plato sentit, nec audiendi sunt qui aliter dicant inquit
Sebast. Foxius in Plat. Phadro. Resuscitata nuper antiqua illa de motu
terræ opinio quod plurimos invenit Patrones qui dixerunt, Terram si-
dus esse vel Planeram, Solem in centro mundi quiescere, terram
circa Solem vagari &c. Qui optime refutati fuerunt à Physicis & A-
stronomis, præprimis à R. Patre Soc. JESU, Joh. Baptist. Ricciolo
Ferrariense.

Terram cum aquis consphæricam factam fuisse, notissimum est, cum
ergo aquæ manifestissime deprehendantur ab ortu in occasum circa
mundi axin moveri, Anne terra de tali Consphærico motu participet,
inter multos magna dubitatio exorta fuit; sed audiamus Sacram scri-
pturam & Deum ipsum, apud Jobum ita dicentem. *Quis posuit ejus
mensuras si nosti, & quis retendit super eam lineam, super qua bases illius
solidate sunt, aut quis dimisit lapidem angularem ejus.* Cap. 38. vers. 5.
si igitur terra basis & lapis angularis est, qui in aquas dimissus, &
solidatus, quare movebitur? Aquas autem retenta primæva virtute
moveri, necessum est, cum supra punctum terræ ante divisionem ex-
riterint, & cosmico universali motu circa centrum primitus rotatæ
fuerint. Cujus antiquæ stationis & divinæ ordinationis nunquam obli-
viscentur, sicque ab ortu in occasum nyctimero motu volutantur, uti infra
videbimus. Cum ergo aquæ in motu naturæ cosmico tardissimæ sint, se-
quitur terram omnino quiescere, cum ambo non tantum motus, sed &
quies naturalibus corporibus competant, hinc Baro de Verulam lib. 3. sy-
stem. Cœli pag. 633. ita sentit. *Consentaneum videtur, quod quies non tollatur
de natura secundum aliquod totum, hoc ex eo maxime liquet, quod incitationes &
celeritates motuum cœlestium remittant per gradus & desitura in aliquod immobile,
& quod etiam cœlestia participent, ex quiete secundum polos, & quod si tollatur
immobile dissolvitur & spargitur systema.* Apparet igitur cum Sphæra decima
rapidissimo motu universalem cosmicam periodum efficiat, velut superfi-
cies mundi aurea Græcorum, & primum mobile, stellæ fixæ econtra ultra
quadraginta mille annos revolutionem tardissime trahant, Saturnus Trigin-
ta, Jupiter duodecim, Mars tribus annis, Sol annuo, Venus & Mercu-
rius velotiori adhuc, Luna menstruo spacio cursum absolvant, Mareque
præter menstruum & diurnum præcipue sex horarium observet, apparet in-
quam, quod terra pro immobili velut naturæ basi & centro habenda sit.

Congregationes aquarum vocavit Deus מַרְיָא Maria in plurali nume-
ro, denotando quod sicut unum in terræ sinu mare undiquaque conti-
guum, sic aliud ab hoc distinctum esse in Cœlo, quod postea in plurima
maria distribuendum sit. Plane enim repugnat, totum amplissimum syste-
ma Cœli & Terræ quod aquarum & inanis terræ mole denotatum fuit, abi-
isse in Sphæram quandam, quæ in respectu ad expansum & Cœlum solum
invisibile punctum referret, potius igitur literaliter ex Sacre Scripturæ sensu
concludimus, aquas adhuc dum maximâ terreni salis parte confusas con-
gregatas fuisse ad certum locum & apparuisse in centro aridam, cum ma-
xima aquarum remanentia, Unde Joan. Franciscus Picus Mirandulanus in-
quit: *Mare ad Terram sesqui alteram paulo majorem proportionem habet.* lib. 3. c. 10.
in Astrolog.

Exinde falsa est quorundam persuasio, qui putant Planetarum corpora solida & arida esse, prout Marcus Antonius Natta lib. 3. de pulchro fol. 59. de Xenophane memorat, dicens: *Xenophanes non ignobilis Philosophus, quem in plurimis Parmenides & Zeno secuti sunt, à quibus Eretriarum Philosophi defluerunt, habitari dixit concavum Luna sinum, eamque esse terram mariarum urbium & gentium at non hoc contentus, aiebat, eandem illic homines vitam incolere, quam hic nos & omnia esse paria, veritus, ne si quid de esset, essent miseri & velut in insulas quasdam deportati viderentur. Ergo habent fontes, flumina, Maria oceanum, insulas, silvas, rupes, omnis generis animantia, solem qui illis in die luceat, & quod plus est, quam vis in Luna inclusi, aliam habent Lunam, quæ nocturnum ipsis lumen exhibet, sicut hæc nobis.* Hæc Marcus Antonius Natta.

Econtra plurimi existimarunt, Planetas omnes ignea sidera esse, de quibus prædictus Natta allegato in loco addit: *Platonici, & eos secuti stoici, auctore Empedocle, ajunt solem, Lunam reliquaque astra, ex igne consistere quod ostendit & circumfusa luciditas & assidua mobilitas & loci, quem incolunt sublimitas & ferventissima caliditas, non tepefaciens, modo sed exurens inferiora.* Sed hæc omnia à verbis & sano sensu sacri textus nos abducere, in sequenti capite probabimus.

Cum ergo duplices aquarum congregationes fuerint, quæ duæ maria effecerunt, & alterum illud mare cœleste in septem flumina quarto die distributum sit, nunc de mari terrestri sermonem instituemus.

Mare est collectio & confluxus omnium aquarum. Aqua autem corpus Elementare, longum, teres, flexile & mobile, terra subtilius, sed quam maxime ipsi familiare, propterea ejus falsedinis particeps & cum terra unicam sphaeram constituens.

Præter corporis puritatem & perfectionem autem longe majorem naturæ excellentiam in aquis animadvertimus, exinde quod periodice cosmice moveatur. Aquas enim vel immensum illud Pelagus, universalis primi mobilis concentu moveri, fluxus & refluxus ejusdem evidentissime declarant. Etiam si enim in uno, currente motu parum irregulare videatur, in altero tamen sex horarum cosmici nimirum motus quadrante pulcherrime sese manifestat, dum propter angustias terræ & coarctationem fluctuum ad insulas veteris & novi orbis, 24. horarum spacio quatuor mutationes fluxus & refluxus, pro solis in quatuor angulis Cœli positurascencias & impulsionem efficit, ejusdemque solis effectum declarat mare maximis mundationibus in semestri motu æquinotiorum periodos, & solis ad æquatorem, præsentiam & virtutem demonstrans, nec minus solis & Lunæ harmoniam ostendit semimenstruo, itemque menstruo fluxu, ita ut Cœlum & Solem pro Principe ejus Neptuno agnoscat & veneretur.

Mare ab ortu in occasum moveri, sed ad altitudinem terrarum veteris & novi orbis oblique sitarum ascendere, sicque ex hac impedita defluxione & retrocessione, ad insulas, varios motus efficere, jam veteribus approbata opinio est. Namque sic scribit Joan. Picus Mirandulanus lib. 3. in Astrol. c. 18. *Adelandus ex opinione Saracenorum, probat non lunam causam esse, sed cum ipsa sibi maris brachia puta quæ interjecta terræ dirimis moles, obviare & consuere impetu, concitato properent, sit tum montibus interpositis, tum ipsius terræ situ, ut ab eodem cursu dum deficiunt referantur, unde, inde quo paternus motus naturalis impellit, loci ipsius positu revocantur.* Optime hæc explicat Baro de Verulamio libro de fluxu & refluxu maris dicens. *Primum est quod manifestus reperiatur, motus & fluxus aquarum ab Oceano Indico usque ad Oceanum Atlanticum, usque incitatio & robustior versus fretum megellanicum, ubi exitus datur versus occidentem: Magnum itidem ex adversa parte orbis terrarum à mari scythico in mare Britannicum, atque hæc consequentia aquarum manifesto voluntur ab oriente in occidentem in quo advertendum imprimis, in istis tantum duobus locis maria esse pervia, & integrum circulum*

536.
Planetarum corpora non arida sed fluida.

537.
Xenophanis opinio.

538.
Luna autem inhabitabilis sit.

539.
An Planetæ ignea sidera sunt?

540.
Mare terrestre quid sit.

541.
Motus maris unde?

542.
Maris motus à primo mobili.

543.
Quare fluxus & refluxus maris?

544.
Motus maris sen estis.

545.
Semi mens-
struus item-
que menstruus fluxus maris.

546.
Repercussio maris etiam veteribus nota.

547.
Saraceni teste Adelaudo.

548.
Baronis de Verulamio explicatio.

conficere posse, cum contra per medios mundi tractus objectu duplici veteris & novi orbis abscondantur, & compellantur in duos illos alveos Oceanorum geminorum, Atlantici & Australis, qui Oceani exoriguntur in Austrum & Septentrionem; Hæc Franciscus Bacco, Baro de Verulam.

549.
De maris fluxu Jo. Fr. Pici Mirand. relatio.

De maris fluxu varix fuerunt Antiquorum opiniones, quas Jo. Fr. Pici Mirand. recenset, dicens: *Maris fluxum alii in solem, qui ventos elevat, impellentes undas retulerunt, qui venti ubi posuere, resulset & resluat pelagus, à qua opinione nec Heraclitus abhorruit, nec Aristot. Pythias Massilicensis incremento Luna maris augmentum, decremento maris minutionem assignavit. Timæus Pythagoreus fluminibus in Atlanticum pelagus mittentibus retulit causam, Jeluocus Mathematicus terram & Lunam causam dixit. Vid. Exam. van. doct. in. gent. lib. I. c. 12.*

550.
Philosophorum opiniones de maris falsedine.

551.
Anaximander.

552.
Anaxagoras.

553.
Antiphon Methrodorus.

554.
Xenophanes.

Maris falsedinem supra explicavimus cap. I. sect. 2. Paucis addemus quam varix de ea Philosophorum opiniones sint, quas prædictus Jo. Franc. Pici Mirandulanus loco præsentè allegato recitat, dicens: *Mare putavit Anaximander esse primæ humiditatis reliquias, quarum magnam partem excusserit ignis, & transmutaverit exustione residuum, Anaxagoræ visum est, cum ab initio stagnaret humor consumptam ejus esse partem solaris itineris frequentia, & eo quod pinguis erat evaporato, reliquum in saluginem & amaritiem concessisse. Terra sudorem combusta ob solis ardores existimavit in causa esse, nec alienus ab hac opinione fuit Antiphon Methrodorus & Platonici, aquæ partem quæ plurimum habet aeris dulcem esse, ob refrigerationem collutam, quæ vero ob excalesfactionem, exhalationem perpeffa sit, saluginem contraxisse volunt, quam Xenophanes voluit acceptam mixtionem terræ. Hæc Mirandulanus.*

SECTIO III.

Vers. XI.

ET AIT GERMINET TERRA HERBAM VIRENTEM
ET FACIENTEM SEMEN ET LIGNUM POMIFERUM FACIENS
FRUCTUM, JUXTA GENUS SUUM, CUJUS SEMEN
IN SEIPSO SIT SUPER TERRAM ET
FACTUM EST ITA.

555.
Dion. Areopagita.

556.
Tertapropia Virtute nil germinat.

557.
Divina virtus operosa in Plantis.

Plantæ omnes vitam nutritivam & motricem ab ipso bono sortitæ sunt, inquit, Dion. Areopagita de divin. nominibus. Divina enim virtute plantæ productæ sunt, hinc terram propria virtute nil germinare experiri possumus terra prius ignis in cinerationibus ab omni seminum plantarum virtute viduata, quam sine specifico semine nihil producere, plurimi approbarunt. Virtus ergo omnipotens divina intercessit, quæ terram incultam germinare, & herbam virentem & semen facientem proferre jussit, quæ omnia pulcherrima harmonia conjunxit, & lucis primævæ motu & fotu plantas nutrit, ut è terræ gremio frondescere, sicque hyemis tempore subtus novas radices & turiones producere, vere vero in folia & flores revirescere possint.

558.
Plantæ ubi vis locorum reperiuntur.

Plantas omni terrarum loco pro hominum, avium, brutorum piscium, & insectorum vita positas esse, etiam in profundo maris & fluminum plurimas ex crescere, omnibus notissimum est, propterea etiam reperiuntur in solitudinibus & locis aviis & in viis, paludosis, nemoribus, in supremis montium cacuminibus, & in tetris semper nive obtectis, ut in Laponia, Islandia, Gröenlandia, quin imo in extremis ad polum sitis montibus *Spitzbergen* vocatis, cochleariam pro scorbuto illuc navigantibus in festo, repellendo, se repperisse, multi ex septentrione reduces verissimi testes retulerunt.

559.
Omnia composita plus ex cœli quam terræ corporibus constant.

Cum autem omnia composita corpora, præsertim viventia, non ex aqua terræ & aëre nobis proximis corporib⁹ consent, sed in plantis appareat siuderea virtus, quam ostendunt in balsamo solari, spiritu vitales animantiū partes corroborante & tandem in distillatione tales essentias evaporare in incineratione, relictis paucis

paucis terræ pulveribus, reliqua ad Cœlos evanescere. Testantur omnia magis ex Cœlo quam terra, naturas eorum acquisivisse, hinc quam vegetabilium essentia sit, paucis inquiramus.

Plantas quam plurimas non nisi in locis solis radiis expositis excrescere, in tenebrosos emori, nonnullas ad solis in horizonte circuitum sese vertendo versus Phœbum caput inclinare, alias oriente sole constringi floresque occludere, aspiciamus, quas cum sole familiaritatem & harmoniam habere clarissimum est, & sic solares Plantæ vocantur. Invenimus e contra herbas & arbores, quæ in locis nemorosis opacis, & paludosis crescunt & si silvis excisus sub Dio solis radiis exponantur, arefcunt & radicitus emoriuntur, gaudent autem frigore, & humiditate propterea plerumque sole à nobis remotissimo efflorescunt & virent, pro ut Helleborus niger, Hellebor after, Aconitum hyemale &c. Cum autem Saturnus frigoris & humiditatis præses sit, Saturninæ Plantæ eæ primis nostris Botanicis vocatæ fuerunt, & sic de reliquis secundum ordinem Planetarum.

Cum autem tertio die Planetæ nondum in Cœlo creati fuerint, unde cum iisdem altero demum die productis tam mirabilem harmoniam acquisierint non immerito inquirendum erit? Dico autem primo, Planetarum materiam tertio die jam extitisse in corpore aquoso, ad expansi medium collecto, ubi non tantum de Cœlo & terra primitus creata, materia omnis præter aridam in unum locum conflavit sed & luce primæva omnia illuminante in formata fuit, hinc nihil ad siderum naturam complendam defecit, quam distributio in certos globos & cœli vortices, ac medii illius solaris orbis accensio impositis sigillis, ut sic ad finem mundi perdurarent. Secundo potuit DEUS mineralibus & Plantis ante Planetarum creationem talia corpora & hisce Ideis insignia dedisse, ut postpositis Planetis ab iis forum & conservationem acquirerent, & Ideales constitutiones inter se invicem convenirent hoc enim sapientiæ divinæ competit, quæ harmoniæ melodiam & naturalem amorem omnibus implanta- vit, ut singula se invicem conservarent.

Cum ergo Planetis nondum in Cœlo oberrantibus Plantæ horoscopum Cœli jamjam aspexerint, facilis resolutio est, quod à sideribus lucis primævæ vel stellarum fixarum nec non ab aquis supracœlestibus primum influxum acquisierint. Penetrat enim hic siderum supremorum influxus ad usque intima terræ, propterea hyemali tempore etiam plantæ parturiunt per radices, in quibus nonnunquā major virtus, ac in tota planta æstivo tempore florecente reperitur. Hinc tota à radice dependet virtus seminalis, caules, folia, flores, & fructus produciens, intrinseco motu, eademque signatura speciei in locis à sole remotis, quam in eisdem propinguis, quod spiritus cœlestis in illas influentis operationem designat.

Attamen ad Plantarum in scena hac mundana repræsentationem, solis influxum, summè necessarium esse animadvertimus, in locis ab Ecliptica descendentes, ubi nec eandem maturitatis perfectionem herbæ, flores, & fructus præsentant, virtuosam, qualem sub maturitate solis radiorum acquirere possent.

Propterea quamprimum ad tropicam Capricorni lineam sol egreditur, animadvertimus in temperatis hisce Borealibus regionibus arbores & fultices statim sensim succum attrahere, & ad solis ad æquatorem accessum flores parturire, quæ vero ante solstitium æstivum è terræ sinu non prodierunt viridia, ante periodi solstitialis revolutionem non ampliùs florere, certissimum est.

Dixit autem DEUS Creator; Producat terra אֶרֶץ herbam teneram, secundum Buxtorffium herbam voluntariam & insativam, & אֶרֶץ herbam sativam, cultura ex semine proventientem. Quod mirum videtur, si quis perspectum habuerit, omnes herbas certis in locis sponte & involuntariè crescere, quas enim Germania non habet, reperiuntur in Italiæ & Aphricæ oris scilicet solares plantæ e contra Saturninæ versus Polos excrescunt, sic ut mirabile

560.
Plantæ aliæ in locis soli expositis crescunt.

561.
Aliæ in locis frigidis opacis.

562.
Plantæ ante Planetarum creationem quomodo servatæ.

563.
Ideæ Plantarum ante Planetarum creationem ipsis consimiles.

564.
Influxus spheræ nonæ in Plantas.

565.
Hyemali tempore & plantæ parturiunt.

566.
Virtus plantarum in radice.

567.
Solis influxus necessitans in plantis.

568.
Eclipticæ obliquitas in plantis notabilis.

569.
Duplices plantæ sativæ & sylvestres.

570.
Andantur herbæ sativæ nullibi sponte crescentes.

571. Omnes her-
bæ certis in
locis volun-
tariæ.
fit cochleariam quæ hisce in regionibus sativa est, ultra Grœnlandiam ad ex-
tremos naturæ montes desertos sponte excreſcere propterea omnes herbæ,
videntur voluntariæ, præprimis si quis attendere velit, Paradisum fuisse hor-
tum, in quo omnium plantarum species Deo mandante provenerint, ut naturæ.
Domino, Paradisi incolæ, inservirent; Sed respondendum videtur, pro ut,
Deus Adamum in Paradisi hortum locavit, ut eundem culturâ conservaret,
Gen. 2. v. 18. Sic Deum duplices ipsi herbas dedisse, alias pro cibis ipsius &
quidem meliori cultura servandas, alias pro bestiis & volucris, itemque re-
ptilibus terræ & aquarum, quas sine omni cultura DEUS germinare jussit, ut
rudiori natura vel fœtum ex radice excludant, vel ex semine agro inculto per-
misso, sine frigoris aut caloris corruptione, quasi novercante natura sine blan-
ditis generent.
572. Paradisi cul-
tura Adamo
commissa.
Divino autem decreto toti regno vegetabili provisum est, ut omnes ejus-
dem species semen proprium efforment. Propterea dum quædam herbæ syl-
vestres vel propter telluris sterilitatem, vel propter siderum malignitatem se-
men infœcundum producant, vel tempore naturæ convenienti semini terræ
mandare non possint, Deus iterum talibus herbis sylvestribus concessit conser-
vationem specierum per radicum propagationem, sicque ea radix, quæ anni
vel byennii spacio arida & sterilis facta succum ex caule, refluxu ad terram re-
dundantem, fursulo vel turioni adhuc molli & vivido ad latus digito transver-
so vel plus remotum, confert, & altero anno novam, specie eandem plantam
producit, quod clarissime in Aspargis & variis herbis licet animadvertere, ut
propterea plantæ non ex solo semine, sed ex radice speciem conservent. Re-
periuntur enim Plantæ velut Filix, Salix &c. Quæ semen non retinent ad ma-
turitatem, propter sterilem Ideam Saturninam. Sic ergo virtus earum proli-
fera in radice & toto permanet; Hinc salicis frondes in terram insitæ radices,
acquirunt & frondescunt, multæ etiam Plantæ in cineres combustæ, Phœnicis
ortu, ex sale reviviscunt, ut absinthium, & plurima quæ etiam ex sale essentiali
in aqua miro ~~magis~~ artificio apparere, retulit R. P. Kircherus, in mundo
subterraneo.
573. Quomodo
Plantæ se-
menferant.
574. Plantæ steri-
les plerumq;
in radice par-
turiunt.
Lignum omne fructuosum esse, sacer Hæbreus textus in hoc versiculo o-
stendit. Propterea etiam si non omnis arbor poma, pyra cydonia mala & nu-
ces producat, nihilominus singulas arbores frugiferas esse, declarat operosa na-
turæ ancilla Chymia, quæ ex fructibus abietis hispidis, ex hirsutis sumach & Ri-
cini Botris, liquorem, sed medicinalem exprimere potest.
575. Filix & Salix
ex radice pul-
lulant.
576. Plantæ Phœ-
nicis ortu re-
viviscentes.
Ligna autem fere omnia fructuosa sunt, alia in radice virtutem continent,
alia in trunco, prout Pinus & arbores gumatibus gravidæ, de quibus Aristot.
*Arbores quæ succum habent, ut resinam, gummi, myrrham, thus, & thymiam alia nodos,
venas, ventrem, lignum, corticem & medullam intra se, alia ut plurimum in cortice sunt,
& aliarum fructus sub cortice est, inter ipsum & lignum.* Aliæ in foliis floribus &
fructibus usui humano inserviunt ut flores Citri, cum pomis, itemque Arantia-
rum granatorum & similes, quarum succus pro naturarum dispositione aroma-
ticus, oleaginosus, amarus, dulcis vel insipidus est. Hinc Albertus magnus de
veget. tract. 2. c. 3. inquit. *Arborum magnarum humor in quibusdam est viscosus,
siccus, digestus, in quibusdam est acutus abundans, viscosus in vite est subtilis, aquosus
acre a pinguedine pinguis.*
577. Lignū quo-
modo omne
fructuosum
sit.
578. Ligna Res-
mola.
Fructibus arborum parum delibatis, nunc quomodo earum semen super
terram sit, ex oraculo verbi divini explicandum restat. Semen arborum in ra-
dice primò consistere, demonstrat ejusdem radice fœtatio dum furculos cir-
cumquaque sub terra parturit, qui demortua interdum, matre in ejusdem spe-
ciei arborem reviviscunt. In trunco arboris semen occultari, manifestant
frondes à trunco amputatæ in terram vel aliam arborem insertæ, quæ ejusdem
speciei arborem & fructus producant. In ramis & oculis arborum etiam se-
minalem virtutem esse, declarat, quod tales oculi vel gemmæ arborum trans-
plantatæ efficiant, quod arborum rami hic poma alba, alius, viridia, tertius ru-
bicunda & sic variarum specierum fructus proferant; quæ quidem arte elabo-
rata,
579. Utilitas li-
gnorum ex
floribus &
fructibus.
580. Semen arbo-
rum in radice
581. In trunco ar-
borum semen
582. In ramis &
oculis;

rata, nihilominus ab alia arboris fronde inserta esse indicant.

Semen ergo arboris in tota Planta existere, omnino judicandum, præprijis mirabile est, quod cum sylvestri trunco frons arboris sativæ inseritur, virtus illa dulcia pomâ ferens, non ultra rami illius altitudinem sese extendat, inferior enim ramus excrecens, acres fructus & sylvestres profert, propterea seminaleni virtutem frondis uniuscujusque ad vitam usque in eadem manere sicque effluentem succum nutritivum idealiter, formaliter & virtualiter disponere, omnino sequitur.

Pergimus in explicatione S. Textus & deducimur ad illud, quod æternæ veritatis oraculum dicat: Plantas ferre fructus juxta genera vel species earundem, sic pervenimus ad scopulum arduæ quæstionis, quænam genera vel species Plantarum sint? Dico autem Plantas, vel essentia analogiam, vel Ideæ harmoniam cum Planetis habere; & quidem cum septem in cælo Planetæ notabiles deprehendantur ad eorum classes referre, persuadebunt nobis sequentes rationes.

Primo in prioribus retulimus, quod multæ Plantæ in locis solis radijs exultis crescant, flores ad solis semitam reclinent, & occidente luce sese constringant, sic etiam memoravimus, illas quas vocamus, solares plantas non nisi in Regionibus ad Eclipticam sitis crescere, difficulter & diligenti culturâ enutrirî, in locis parum remotis & temperatis, frigus autem vel aërem Polis vicinum minime perferre posse, sicque in nostris temperatis Regionibus exponuntur cælo rum demum, quando sol Arietem vel taurum egreditur, Hyemē vero servantur in Cameris aëre accensis lignis tepēfacto, & quæ sylvestres, Plantæ sola dies sunt, non nisi sole nostri Horizontis vertici adproximante revirescunt; sicque media æstate efflorescunt, præsertim in locis solis radjjs pervijs, & quo plus de solari Balsamo exhauriunt, eo majorem proceritatem acquirunt. Secundo Plantas è cæli uberibus maximam corporis molem acquirere ex generationis ipsarum mirabili opere manifestum est, namque semen alicujus herbæ fructicis vel arboris in durissima saxa & petrosa montium agclivia cadens, non deserit suam activitatem, sed rimis lapidum adhærens, inter scrupulos naturæ vertices suam formositatem & signaturam præsentat. Sic vitis libentissime crescit inter vastissima saxa, gaudens ardentiori solis radiorum reflexione; Zeam siliginem & consimiles fructus, vidi in summis Alpibus exprescentes ex campis durissimo silice sterilibus, ubi longo itinere nec gleba terrestris apparuit. Totas arbores ex devastatis Arcibus excrecere, nec non ubique ex muribus plurimas herbas recentes prominere, ocularis inspectio & experientia docebit. Unde ergo tantam corporum molem acquirant indocto cuivis res ardua foret? sed dicendum, sicut aër totus cæli influentijs repletus est, sic nunquam difficile esse, ex minimo semine magnam cujusdam plantæ molem excrecere, cum spermatica illa virtus fermentans omnes in solido propinquo reflexos cæli radios recipiat, atque pro locorum diversitate semina à Deo distributa sint. Sic in rupibus & cameris montium excrecunt, herbæ longe aliæ, quam in agris & prætis, interdum sine semine existimantur plantæ in locis invijs excrecere, cum per avium excrementa illuc projecta fuerint semina, sicut & piscium spermata capaces aves aquaticæ ex lacubus & fluminibus deportant, & in alia loca undosa profeminant. Præterquam quod semina vegetabilium ex mandato Dei universæ terrenæ glebæ concredita sint, & sic indeterminatam non dicam infinitam potentiam habeat terra ad singulas res producendas, si modo cælum favens & horizon conveniens sit.

Tertio apparet ex Plantarum Chymica Anatome, maximam earundem partem cœlestem & sideream esse, quod ex destillatione resultat, namque exempli gratia, ex citri Arantiarum & similibus lignis, floribus & fructibus extrahitur oleum, transcendens rotius terræ, aquarum infra cœlestium, atque aëris virtutes propterea in longe superiori sphaera ejus crater inquirendus erit. Sal illud quod ex fæcibus vini siccis destillat, non aëreum aqueum & plane terrestre esse, sed ex siderum corporibus constare, & oleum solare includere, in nostris

583.
Semen multiplex in una arbore.

584.
Quænam sit Plantarum species?

585.
Plantæ cum Planetis analogiam habent.

586.
Solares Plantæ.

587.
Plantæ de cælo nutriuntur.

588.
Vitis inter saxa excrevit.

589.
Arbores ex devastatis arcibus excrecunt.

590.
Quomodo Plantæ è cælo nutriantur.

591.
Semina per Avium excrementa prostrata.

592.
Plantæ exhibent oleum sidereum.

593.
Sal sidereum ex Plantis.

594.
Plantæ vene-
riatæ homini
contrariæ.

observationibus clarissime ostendemus. Descendamus ad plantas soli contra-
rias & Saturninas, velut Aconitum Napellum, Helleborum, Confiliginem,
quæ vitales & animales spiritus convellente sylvestri succo refertæ solari cordi
venenum exhibent, sicque destillatæ fumū pro oleo, virus pro saccharo & dulce-
dine offerunt. Lunares plantæ magna copia terræ, & multo sale abundantes
parum vel nihil olei, exiguam spirituosam lympham exhibent, prout brassica,
cucumis, cucurbita, melones &c. sicque ex resolutione discendum, quales Idææ
vel signaturæ unaquæque planta sit.

596.
Plantarum
formæ vulgo
materiales
ex qua mate-
ria consistit ?

Quarto in tota hæcenus trita Philosophia notissimum est, quod Plantarum
formæ pro materialibus agnitæ sint; Nunc quæro ex qua ergo materia consistent,
si dicent ex materia aquæ & terræ, Respondeo, ergo non opus esse, ut illud pro
occulto habeant, quod in scholis receptissimum, si vero asserant, ex Cœlis, tunc
infero ergo essentiam habebunt, vel ex Cœlo stellato, vel Cœlo Planetarum,
vel ex aquis supracœlestibus, vel conjunctim ex omnibus cœli & terræ corpo-
ribus, & sic provehentur in nostram sententiam, namque oleum, spiritum, &
aquam præter terram in vegetabilibus reperiri, semper oculari probatione
ostendendum erit.

597.
Nutritio ho-
minis ex
Plantis indi-
cat siderum
spiritum ipsi
inesse.

Quinto Plantas ex meliori, quam terreno luto elaboratas esse, demon-
strat earundem usus nobilissimus, quod nimirum præprimis ad cibum, non di-
cam æternæ vitæ in Paradiso, sed ad salutarem hominis pastum creatæ fuerint,
cum enim homo compendium sit totius universi, & parvum omnium rerum
exemplar, necesse est, ut omnes ipsius partes analogæ materia nutriantur. Non
ergo cœlestia corpora sustentari possent in homine, si plantæ ex aqua solum &
terra constarent, propterea ut similia labra lactucis sint, Deus Cibos tam ad sa-
nitatem, quam medelam ita ordinavit, ut omnibus in corpore languescantibus
partibus succurrerent, omnium autem cœlestium rerum corpora in homine ex-
pressis parvis characteribus latitare, infra demonstrabimus.

598.
Plantarum
vita irredu-
cibilis indicat
ipsis cœli spi-
ritum inesse.

Sexto apparet, quod vita Plantarum quæ in calido & humido consistit, se-
mel conflagrata nunquam amplius restitui possit, quod si ex aqua & terra con-
starent, facile reduci posset; sed semina quæ partim per annum partim ultra quin-
gennium (sed raro) durant consumpto humido radicali & calore nativo extin-
cto reviviscere nemo unquam audivit, hinc ex superiori rerum ordine ortum
duxisse existimandum erit.

599.
Varietas
Plantarum
mirabilis.

Cum autem admirabiles earum varietates sint, aliæ singulis mensibus cre-
scant, & decrescant, aliæ igneæ, aqueæ, terrestres, albæ, nigrae, virides, flavæ,
fætidae, odoratæ, amaræ, acres, dulces, salæ, mirabilibus figuris & signaturis
præditæ sint, quid impedit, quo minus ad septem Planetarum classes referantur.

600.
Saturninæ
Plantæ qua-
les sunt ?

Est autem in ordine prima classis Saturnina, cujus color præsertim florum
cæruleus atro violaceus & viridis, odor fætidus, sapor ingratus signatura horri-
da, acuminata, radice capillata, folijs intercisissimis semine vel nullo vel ad maturi-
tatem non perveniente, locus talium Plantarum est in opacis nemoribus &
montium umbrosis convallibus, florent plerumque post solstitium, & hyemali
tempore, dum omnia frigore & pruinis sopita & in terra recondita sunt, propte-
rea fere reliquis omnibus Plantis adversa & inimica sunt.

601.
Joviales
Plantæ.

Secunda classis continet Joviales Plantas, quæ sunt coloris flavi, odoris
mellei, saporis dulcis, figuræ longæ, radice tenui, folijs albo viridibus, & in lu-
teum colorem vergentibus, crescuntque in locis pinguibus & humidis, velut pra-
tis campis & hortis, florent plerumque mense maji & Junio, suntque omnium
frugales suaves & amœnæ.

602.
Martiales
Plantæ.

Tertia classis Martialis est, in cujus sphaera sunt Plantæ coloris flammei
odoris Aromatici, saporis acris, figuræ aculeatæ, vel quæ hastarum bipennium
vel parmarum formam ferunt, crescuntque tales Plantæ in locis solis radijs
combustis, florent circa solstitium æstivum & propter intensum quem possident
ignem intemperatæ & naturæ nimis violentæ sunt.

603.
Solares
Plantæ.

Quarta classis solarium, colore albo, lucido, sapore Balsamico, talique etiam
odore suavissimo, signatura orbiculari latis folijs pinguibus, & mollibus, fructus
ferens

ferens rotundos, crescunt in locis pinguibus fructusque post solstitium æstivum maturant.

Quintum genus est Veneræ naturæ, coloris rubei, odoris spermatici saporis acidi, gerens folia ex orbiculari figura ad acuminatam terminantia quasi triangularia in locis siccis circa æquinoctij autumnalis tempora fructus ferentes. 604.
Veneræ
Plantæ.

Sextum est Mercuriale, coloris viridis, odoris pluvialis aquei, saporis subtilissimi figuræ capillatæ, radice rotunda, bulbosa & tuberosa, fructu oblongo, crescuntque tales Plantæ in locis perflabilibus & aëri aperto expositis florent plerumque circa æquinoctium vernum sed fructus circa autumnale ferunt. 605.
Mercuriales
Plantæ.

Septimum continet Lunares Plantas, colore albo, cretaceo, cineritio & similibus, odore putredinali, vel nullo, sapore salso, folijs latissimis, orbicularibus, radice rara fructu aquoso molli, crescens in locis terrestribus, paludosis, singulis mensibus aliquid maturitatis, interdum tot repetitis vicibus flores & fructum ferentes. 606.
Lunares
Plantæ.

SECTIO IV.

Versicul 12.

ET PROTULIT TERRA HERBAM VIRENTEM ET
FACIENTEM SEMEN JUXTA GENUS SUUM, LIGNUMQUE
FACIENS FRUCTUM ET HABENS UNUMQUODQUE SEMEN-
TUM SECUNDUM SPECIEM SUAM, ET VIDIT DEUS
QUOD ESSET BONUM, ET FACTUM EST, VES-
PERE ET MANE DIES TERTIUS.

MAndato divino obtemperans terra, plusquam momentanea actione suscepit omnes Plantarum Ideas, & produxit herbas frutices, arbores, ferentes poma, pyra, cydonia, fraga, ribes, nuces, velut pictor qui longa temporis mora varia & pulcherrima in tabula sua depingit, sic vivam creator in amplissimo hoc terreno amphitheatro, unico in momento omnia produxit, ut nunquam satis admirandus hortus deliciarum extiterit, floridus & frugiferus.

Non autem omnis fert omnia tellus quod vulgo tritissimum est, sic reperiuntur loca, in quibus hæc, in alijs alia species plantarum libere excrefcit, unde igitur tanta locorum terræ varietas proveniat, meritò inquirendum erit. Cum circum quaque naturam universi aspiciendo, omnia examinamus, nihil invenire poterimus, quod vel levem mutationem subeat, namque cælum deprehendimus semper constans esse, sidera stellarum fixarum nullis alterationibus obnoxia sunt, Terra & mare semper eandem faciē retinet sic quod ejusmodi varietatum Causam prebeat, nihil obvium erit, quam septem Planetarum corpora quæ varie locum, figuram, & virtutem mutant, hinc ab ijsdem tot metamorphoses, tot locorum diversitates oriri credendum erit. Namque loca solis radijs exposita, balsamica, pingua, bituminosa & sulphurea esse animadvertimus, pro ut in Sicilia, Arabia, & Ægypto experiri licet. Econtra in Suecia, Dania, Norwegia tam aër quam aqua & terra falsedine spissa referta sunt, loca tropicis circulis, quo viciniora, eo magis temperata, ita ut in Germaniæ & Galliæ regionibus pro rerum omnium delicijs varia loca reperiantur, sic ergo in ijsdem fere omnes plantarum species excrefcant. Saturnus enim suas influentias effundit in loca tenebricosa, opaca paludosa, & palustria, nemorosa, Jupiter in horros, agros, bene cultos, prata, & temperate humida loca, Mars gaudet aridis, sed pinguibus campis. Solis radij fertilis quæque prata & rura efficiunt, Venus impregnat, sicca sed pingua loca omnium fertilissima. Mercurius dominatur montanis perflabilibus regionibus, & Luna tandem in fluxu salino impetus in mari & fluminibus excitat, propterea locis paludosis, undosis putridis præesse dicitur. 607.
Exornatio
horti terre-
stris.

Non autem omnis fert omnia tellus quod vulgo tritissimum est, sic reperiuntur loca, in quibus hæc, in alijs alia species plantarum libere excrefcit, unde igitur tanta locorum terræ varietas proveniat, meritò inquirendum erit. Cum circum quaque naturam universi aspiciendo, omnia examinamus, nihil invenire poterimus, quod vel levem mutationem subeat, namque cælum deprehendimus semper constans esse, sidera stellarum fixarum nullis alterationibus obnoxia sunt, Terra & mare semper eandem faciē retinet sic quod ejusmodi varietatum Causam prebeat, nihil obvium erit, quam septem Planetarum corpora quæ varie locum, figuram, & virtutem mutant, hinc ab ijsdem tot metamorphoses, tot locorum diversitates oriri credendum erit. Namque loca solis radijs exposita, balsamica, pingua, bituminosa & sulphurea esse animadvertimus, pro ut in Sicilia, Arabia, & Ægypto experiri licet. Econtra in Suecia, Dania, Norwegia tam aër quam aqua & terra falsedine spissa referta sunt, loca tropicis circulis, quo viciniora, eo magis temperata, ita ut in Germaniæ & Galliæ regionibus pro rerum omnium delicijs varia loca reperiantur, sic ergo in ijsdem fere omnes plantarum species excrefcant. Saturnus enim suas influentias effundit in loca tenebricosa, opaca paludosa, & palustria, nemorosa, Jupiter in horros, agros, bene cultos, prata, & temperate humida loca, Mars gaudet aridis, sed pinguibus campis. Solis radij fertilis quæque prata & rura efficiunt, Venus impregnat, sicca sed pingua loca omnium fertilissima. Mercurius dominatur montanis perflabilibus regionibus, & Luna tandem in fluxu salino impetus in mari & fluminibus excitat, propterea locis paludosis, undosis putridis præesse dicitur. 608.
Unde rerum
varietas ori-
tur & con-
servetur.

Non autem omnis fert omnia tellus quod vulgo tritissimum est, sic reperiuntur loca, in quibus hæc, in alijs alia species plantarum libere excrefcit, unde igitur tanta locorum terræ varietas proveniat, meritò inquirendum erit. Cum circum quaque naturam universi aspiciendo, omnia examinamus, nihil invenire poterimus, quod vel levem mutationem subeat, namque cælum deprehendimus semper constans esse, sidera stellarum fixarum nullis alterationibus obnoxia sunt, Terra & mare semper eandem faciē retinet sic quod ejusmodi varietatum Causam prebeat, nihil obvium erit, quam septem Planetarum corpora quæ varie locum, figuram, & virtutem mutant, hinc ab ijsdem tot metamorphoses, tot locorum diversitates oriri credendum erit. Namque loca solis radijs exposita, balsamica, pingua, bituminosa & sulphurea esse animadvertimus, pro ut in Sicilia, Arabia, & Ægypto experiri licet. Econtra in Suecia, Dania, Norwegia tam aër quam aqua & terra falsedine spissa referta sunt, loca tropicis circulis, quo viciniora, eo magis temperata, ita ut in Germaniæ & Galliæ regionibus pro rerum omnium delicijs varia loca reperiantur, sic ergo in ijsdem fere omnes plantarum species excrefcant. Saturnus enim suas influentias effundit in loca tenebricosa, opaca paludosa, & palustria, nemorosa, Jupiter in horros, agros, bene cultos, prata, & temperate humida loca, Mars gaudet aridis, sed pinguibus campis. Solis radij fertilis quæque prata & rura efficiunt, Venus impregnat, sicca sed pingua loca omnium fertilissima. Mercurius dominatur montanis perflabilibus regionibus, & Luna tandem in fluxu salino impetus in mari & fluminibus excitat, propterea locis paludosis, undosis putridis præesse dicitur. 609.
Septem Pla-
netarum cor-
pora omnium
mutationum
causæ sunt.

Non autem omnis fert omnia tellus quod vulgo tritissimum est, sic reperiuntur loca, in quibus hæc, in alijs alia species plantarum libere excrefcit, unde igitur tanta locorum terræ varietas proveniat, meritò inquirendum erit. Cum circum quaque naturam universi aspiciendo, omnia examinamus, nihil invenire poterimus, quod vel levem mutationem subeat, namque cælum deprehendimus semper constans esse, sidera stellarum fixarum nullis alterationibus obnoxia sunt, Terra & mare semper eandem faciē retinet sic quod ejusmodi varietatum Causam prebeat, nihil obvium erit, quam septem Planetarum corpora quæ varie locum, figuram, & virtutem mutant, hinc ab ijsdem tot metamorphoses, tot locorum diversitates oriri credendum erit. Namque loca solis radijs exposita, balsamica, pingua, bituminosa & sulphurea esse animadvertimus, pro ut in Sicilia, Arabia, & Ægypto experiri licet. Econtra in Suecia, Dania, Norwegia tam aër quam aqua & terra falsedine spissa referta sunt, loca tropicis circulis, quo viciniora, eo magis temperata, ita ut in Germaniæ & Galliæ regionibus pro rerum omnium delicijs varia loca reperiantur, sic ergo in ijsdem fere omnes plantarum species excrefcant. Saturnus enim suas influentias effundit in loca tenebricosa, opaca paludosa, & palustria, nemorosa, Jupiter in horros, agros, bene cultos, prata, & temperate humida loca, Mars gaudet aridis, sed pinguibus campis. Solis radij fertilis quæque prata & rura efficiunt, Venus impregnat, sicca sed pingua loca omnium fertilissima. Mercurius dominatur montanis perflabilibus regionibus, & Luna tandem in fluxu salino impetus in mari & fluminibus excitat, propterea locis paludosis, undosis putridis præesse dicitur. 610.
Loca Solaria.

Non autem omnis fert omnia tellus quod vulgo tritissimum est, sic reperiuntur loca, in quibus hæc, in alijs alia species plantarum libere excrefcit, unde igitur tanta locorum terræ varietas proveniat, meritò inquirendum erit. Cum circum quaque naturam universi aspiciendo, omnia examinamus, nihil invenire poterimus, quod vel levem mutationem subeat, namque cælum deprehendimus semper constans esse, sidera stellarum fixarum nullis alterationibus obnoxia sunt, Terra & mare semper eandem faciē retinet sic quod ejusmodi varietatum Causam prebeat, nihil obvium erit, quam septem Planetarum corpora quæ varie locum, figuram, & virtutem mutant, hinc ab ijsdem tot metamorphoses, tot locorum diversitates oriri credendum erit. Namque loca solis radijs exposita, balsamica, pingua, bituminosa & sulphurea esse animadvertimus, pro ut in Sicilia, Arabia, & Ægypto experiri licet. Econtra in Suecia, Dania, Norwegia tam aër quam aqua & terra falsedine spissa referta sunt, loca tropicis circulis, quo viciniora, eo magis temperata, ita ut in Germaniæ & Galliæ regionibus pro rerum omnium delicijs varia loca reperiantur, sic ergo in ijsdem fere omnes plantarum species excrefcant. Saturnus enim suas influentias effundit in loca tenebricosa, opaca paludosa, & palustria, nemorosa, Jupiter in horros, agros, bene cultos, prata, & temperate humida loca, Mars gaudet aridis, sed pinguibus campis. Solis radij fertilis quæque prata & rura efficiunt, Venus impregnat, sicca sed pingua loca omnium fertilissima. Mercurius dominatur montanis perflabilibus regionibus, & Luna tandem in fluxu salino impetus in mari & fluminibus excitat, propterea locis paludosis, undosis putridis præesse dicitur. 611.
Loca Satur-
nina.

Non autem omnis fert omnia tellus quod vulgo tritissimum est, sic reperiuntur loca, in quibus hæc, in alijs alia species plantarum libere excrefcit, unde igitur tanta locorum terræ varietas proveniat, meritò inquirendum erit. Cum circum quaque naturam universi aspiciendo, omnia examinamus, nihil invenire poterimus, quod vel levem mutationem subeat, namque cælum deprehendimus semper constans esse, sidera stellarum fixarum nullis alterationibus obnoxia sunt, Terra & mare semper eandem faciē retinet sic quod ejusmodi varietatum Causam prebeat, nihil obvium erit, quam septem Planetarum corpora quæ varie locum, figuram, & virtutem mutant, hinc ab ijsdem tot metamorphoses, tot locorum diversitates oriri credendum erit. Namque loca solis radijs exposita, balsamica, pingua, bituminosa & sulphurea esse animadvertimus, pro ut in Sicilia, Arabia, & Ægypto experiri licet. Econtra in Suecia, Dania, Norwegia tam aër quam aqua & terra falsedine spissa referta sunt, loca tropicis circulis, quo viciniora, eo magis temperata, ita ut in Germaniæ & Galliæ regionibus pro rerum omnium delicijs varia loca reperiantur, sic ergo in ijsdem fere omnes plantarum species excrefcant. Saturnus enim suas influentias effundit in loca tenebricosa, opaca paludosa, & palustria, nemorosa, Jupiter in horros, agros, bene cultos, prata, & temperate humida loca, Mars gaudet aridis, sed pinguibus campis. Solis radij fertilis quæque prata & rura efficiunt, Venus impregnat, sicca sed pingua loca omnium fertilissima. Mercurius dominatur montanis perflabilibus regionibus, & Luna tandem in fluxu salino impetus in mari & fluminibus excitat, propterea locis paludosis, undosis putridis præesse dicitur. 612.
Jovialia loca
& Martialis.

Non autem omnis fert omnia tellus quod vulgo tritissimum est, sic reperiuntur loca, in quibus hæc, in alijs alia species plantarum libere excrefcit, unde igitur tanta locorum terræ varietas proveniat, meritò inquirendum erit. Cum circum quaque naturam universi aspiciendo, omnia examinamus, nihil invenire poterimus, quod vel levem mutationem subeat, namque cælum deprehendimus semper constans esse, sidera stellarum fixarum nullis alterationibus obnoxia sunt, Terra & mare semper eandem faciē retinet sic quod ejusmodi varietatum Causam prebeat, nihil obvium erit, quam septem Planetarum corpora quæ varie locum, figuram, & virtutem mutant, hinc ab ijsdem tot metamorphoses, tot locorum diversitates oriri credendum erit. Namque loca solis radijs exposita, balsamica, pingua, bituminosa & sulphurea esse animadvertimus, pro ut in Sicilia, Arabia, & Ægypto experiri licet. Econtra in Suecia, Dania, Norwegia tam aër quam aqua & terra falsedine spissa referta sunt, loca tropicis circulis, quo viciniora, eo magis temperata, ita ut in Germaniæ & Galliæ regionibus pro rerum omnium delicijs varia loca reperiantur, sic ergo in ijsdem fere omnes plantarum species excrefcant. Saturnus enim suas influentias effundit in loca tenebricosa, opaca paludosa, & palustria, nemorosa, Jupiter in horros, agros, bene cultos, prata, & temperate humida loca, Mars gaudet aridis, sed pinguibus campis. Solis radij fertilis quæque prata & rura efficiunt, Venus impregnat, sicca sed pingua loca omnium fertilissima. Mercurius dominatur montanis perflabilibus regionibus, & Luna tandem in fluxu salino impetus in mari & fluminibus excitat, propterea locis paludosis, undosis putridis præesse dicitur. 613.
Solaria. Ve-
nerea, & Mer-
curialia.

Non autem omnis fert omnia tellus quod vulgo tritissimum est, sic reperiuntur loca, in quibus hæc, in alijs alia species plantarum libere excrefcit, unde igitur tanta locorum terræ varietas proveniat, meritò inquirendum erit. Cum circum quaque naturam universi aspiciendo, omnia examinamus, nihil invenire poterimus, quod vel levem mutationem subeat, namque cælum deprehendimus semper constans esse, sidera stellarum fixarum nullis alterationibus obnoxia sunt, Terra & mare semper eandem faciē retinet sic quod ejusmodi varietatum Causam prebeat, nihil obvium erit, quam septem Planetarum corpora quæ varie locum, figuram, & virtutem mutant, hinc ab ijsdem tot metamorphoses, tot locorum diversitates oriri credendum erit. Namque loca solis radijs exposita, balsamica, pingua, bituminosa & sulphurea esse animadvertimus, pro ut in Sicilia, Arabia, & Ægypto experiri licet. Econtra in Suecia, Dania, Norwegia tam aër quam aqua & terra falsedine spissa referta sunt, loca tropicis circulis, quo viciniora, eo magis temperata, ita ut in Germaniæ & Galliæ regionibus pro rerum omnium delicijs varia loca reperiantur, sic ergo in ijsdem fere omnes plantarum species excrefcant. Saturnus enim suas influentias effundit in loca tenebricosa, opaca paludosa, & palustria, nemorosa, Jupiter in horros, agros, bene cultos, prata, & temperate humida loca, Mars gaudet aridis, sed pinguibus campis. Solis radij fertilis quæque prata & rura efficiunt, Venus impregnat, sicca sed pingua loca omnium fertilissima. Mercurius dominatur montanis perflabilibus regionibus, & Luna tandem in fluxu salino impetus in mari & fluminibus excitat, propterea locis paludosis, undosis putridis præesse dicitur. 614.
Lunaria loca.

615.
Saturninæ
Plantæ quæ
nam sunt?

Sic igitur mandato Dei produxit terra secundum locorum & Idearum varietates plantas primo saturninas ut sunt Napellus, Aconitum, Atriplex, Cannabis, Cicuta, Cupressus, Cuscuta, Filix, Hyoscyamus, Hellebori species, Lappa major, Muscus, herba Patis; Pinus, Polipodium, Solopendrium; Savina, semper vivum, Senna, Solanum, Tamariscus, Abies, Abrotanum, Absinthium, Adiantum, bonus Henricus, Bruscus, Capparis, Cataputia, Cochlearia, Cyanus, Fumaria, Galega, Mezereum, Myrtus, Nasturcium aq. Pervinca, Pyrola, Polygala Ranunculus, Rutæ species, Salvia. &c.

616.
Joviales
Plantæ quæ
nam sunt?

Joviales Plantæ sunt: Agrimonia, Rhabarbarum Rubia Tinct. Verbascum, Cheyri, Siligo, Hordeum, Triticum, Linum, Amygdalæ, Avena, Avellanæ, Fagus, Olea, Amaranthus, Anserina, Hieratium, Ageratum, Barba, Hirci, Calendula, Colutea, Consolid. Sar, Curcuma, Endivia, Lactuca, Farfara, Genista Hyperico. Jacobea Melilotus Senecio, Taraxacon. &c.

617.
Martiales.

Martiales sunt: Acorus, Allium Arum, Bistorta, Buglossa, Card-benedictus, Carlina Cæpa, Chermes, Cinera, Crocus, Dipfacus, Eryngium, Esula, Flammula, Ilex Coccigera, Ononis, Quercus, Rosa, Raphanus, Sinapi, Ortica, &c.

618.
Solares.

Solares sunt: Alchymilla Angelica, Antora, Asarum, Betula, Borrago, Citrus, Cydonia Garyophilata, Granatus Lil. Conuall. Veronica, Vincetoxicum, Vitis, &c.

619.
Veneræ.

Veneræ sunt: Acetosa, Anchusa, Alkekengi, Gargophilli, Basilicum, Berthonica, Boleticervo: Calamenta, Montana Geranium, Ripes, Berberes, Cerasa, Chamædris, Fragaria, Mellissa, Metha, Oxalis, Satirion, Origanon, Oxiacantha, Pæonia, Prunella.

620.
Mercuriales.

Mercuriales sunt: Anerhum, Anisum, Apium, Asparagus, consolid. Regal. Daucus, Ebulus, Sambucus, Ficus, Faniculum, Juniperus, Lavendula, Linaria, Majorana, Narcissus, Orchis, Petroselinum, Peucedanum, Ros marinus, Spicæ species, & Sophia. &c.

621.
Lunares.

Lunares sunt: Bellis, Beta, Blitum, Brassica, Brionia, colchicum, caulis floridus, ciceres, Phaseoli, cucumeres, cucurbitæ, Fabæ Lactuca, Rapum. &c.

622.
Plantæ ex
pluribus cons-
tellationibus

Multæ etiam reperiuntur Plantarum species, quæ signaturam ex duobus, vel pluribus planetis acquisiverunt, & sic in folijs & floribus, vel radice & folijs variantur, de quibus in
Botanica.

SECTIO. I. Versu 14.

626.
Distributio
in Planetas
aquosos &
terrestres.

H 3

sub=

627.
Solis corpus
ex omnibus
æquale.

628.
Pyramides
cœlestes.

629.
Pyramis
aquarum des-
cendens.

630.
Linea æqua-
litas solis.

631.
Pyramis
Terræ as-
cendens.

632.
Tria cœlitus
ad nos des-
cendunt.

633.
Aquola Jo-
vialia & Sa-
turnina.

634.
Quomodo
fiat glacies.

635.
Frigoris ex-
perimentum.

636.
Speculum
Fluddiauum
frigoris effe-
ctum præ-
sentans.

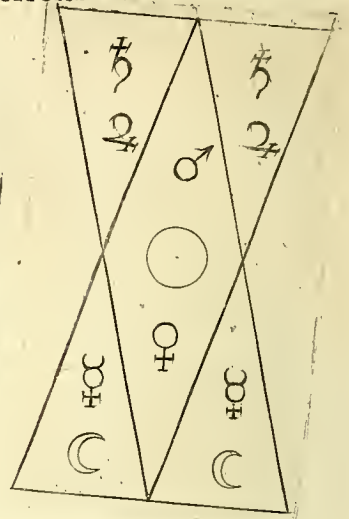
437.
Liquor ex-
halitu homi-
nis coagula-
tus.

638.
Frigoris ef-
fectus in
gangræna no-
tabilis.

639.
Balsamum
solis vitæ
pabulum.

sublimi, mediam & æqualiter mixtam in medio, solidissimam in infimo loco mansisse, sicut Saturnus, Jupiter & Mars ex aquosa substantia, Venus, Mercurius, Luna, ex terrestri formata fuerit. In sole autem velut æquilibrio omnium, materia quædam utrinque disposita est, hinc cum ab effluvijs siderum spheræ nonæ jam per triduum informata fuerit, addidit Deus ipse talem singularem Idæam, ut materia illa solaris ex tribus rerum principijs perfectissime constans inflammata fuerit, in luminare magnum, quod reliquis omnibus Planetis resplendescentiæ lucem & radios suppeditaret.

Mandato igitur Dei dehiscens ille globus magnus cœlestis sese pro septem luminum semper sibi invicem superiorum formatione in duas Pyramides distribuit, quarum superior aquosa fuerit, inferior vero terrestris uti in hoc schemate patet. Ubi Pyramis aquarum descendens ∇ pro ut antiquis notata fuit continet præ primis Saturnum & Jovem, Pyramis vero terræ ascendens Δ comprehendit Lunam & Mercurium, sol vero duplici triangulo gaudens, à supremis participat de aquis exinde Marti aquoso communicat balsamum, ut ejus olea cœlitus destillantia sese in aromaticam pinguedinem per terram diffundere possint. Venus vero cum ex terrestri sale constet, adjuncto solari sulphure, generat fermentum acido liquore totius naturæ salutare & frugiferum, sic ut ex tali revelatione divina, omnium siderum essentiæ & in inferiora influxus facile dignosci possint.

Tria ergo cœlitus ex sideribus ad nos descendunt subtilissima Pyramidis aquosæ effluvia ex Saturno & Jove præ primis stillantia, quæ hyemali tempore cum aquis nostris inferioribus combinant, & sic interstitialongorum corpusculorum occludendo aquam consolidant & glaciem effingunt. Penetrant autem illa Saturnina corpuscula per omnia corpora præprimis per metalla, & vitra, sicuti supra ostendimus, aquam prius attollant antequam in glaciem indurescat. Probavi autem quomodo illa frigoris corpuscula concentrari & visibilia reddi possint, exemplo desumpto à muris & cavernarum parietibus, qui quam primum illi Saturni influxus incipiant cessare, largissimum sudorem niveum profundunt, sic posui in cucurbitam amplissimam maxima glaciei frusta, & applicando amplum recipientem undiquaque obturatum, reposui in hypocauftum moderatè calefactum, cum glacies incepisset liquefcere, per rostrum alembicij decedentes guttulæ denotarunt, frigus per vitrum evanescere; non enim frigus vel effluvia Saturnia fuerunt concentrata, sed sicut ignis in furno accens⁹ per ferreas cameras & vitra densissima agit in aquâ, ejus corpuscula elevando, sic frigus vel aqua Planetarum sponte ascendens, parû aquæ secum sursum exaltat, & sublimat, quæ aqua parietibus vitri vel alembicij vel recipientis adhæret & sic frigus in aurâ avolat.

Frigoris manifestas operationes aspiciamus etiam in speculo raritatis & densitatis Roberti Flud, de fluctibus, ubi per vitra summe obturata frigus transit, sicque liquorem dilatat & ascendere impellit. Frigus per os hominis respiratione attractum, & in cucurbitam efflatum, liquorem mirabilis in medicina operationis exhibere, jam plurimis medicis notissimum est. In summa qui frigus non essentialiale quid esse existimat, visitet eos qui gangræna à frigore afficiuntur, quam pessima symptomata, acerbissimos cruciatus, instante frigoris intempestata patientur, in eorum calendario inveniet.

Alterum quod ex Planetarum sideribus ad nos destillat, est solare balsamum, nostræ totius vitæ pabulum. A sole enim cor nostrum conservari, ex aëre, cibo & potu, solari præprimis vino, animadvertimus, nec enim qui longissime à solis via remoti habitant, neque aëre balsamico, cibo, oleaginoso & potu ex cœli spiritu tam generoso, uti possunt, præmatura morte abripiuntur, ut Finnonnes, Lappones & Polo contermini.

Quæ

Quæ sub sole crescunt, Plantæ omnes oleaginosa & balsamica sunt, ut Rorella, citrus, Arantius &c. Aurum solis balsamo rutilum est, & mineræ ejus, axungia solis rubescunt, uti aliquando demonstravi in Elixire meo solis & vitæ, quod ad Rheni flumina oleum solis rubicundum destillet, in Sabulum altissimum tenuissimum Rheni, sicque in æstate sabulo, sole inprægnato, & nive in Alpibus liquefacta & convallia inundante, insimul cum undis spiritus metallici sabulum illud imperfectum metallum, semine communicato progenerent fiatque ponderosissima arena rubicunda granulis ex solido auro repleta, quæ à pluribus ad id solum operam navantibus lotionem & cum Mercurio attritione extrahuntur. Nec mirum est, hoc naturaliter procedere, si quis naturæ Simiam agere velit, contundat silices in frusta, ad scrupuli unius pondus, & irroret eos ad justum tempus & debitam mensuram aqua pluviali, vel rore mayali, videbit excrecere silices in mineras auri fertilissimas, sic etiam silices minutissime contusos cum majoribus vitris ustorijs aliquis calcinare & in rubicundissimum pulverem convertere posset, qui vero pulvis Leonis sanguine cruentus est, & non tantum in medicina sed & Alchymia multum valet, prout istum cruorem aliquis suis spiritibus adhuc dum vegetum & vivum exprimere poterit.

Tertium quod ex cœlo Planetarum ad nos descendit est sal sidereum quod 1. ex nive extrahendum, per factam subitanæ mutationem solutionis nivis, reponendo in aquam fervidam mox in gelidam, & sic tot repetitis vicibus, prout ego probari, donec in fundo sal rubicundum subsideat. 2. Ex rore sal facilius extractionis est, sicut ex pruina 3. Spiritus aëris coagulatus, cujus aliquando magnam copiam præsentem Domino Barone Joh. Henrico de Vlatten, Pincerna Juliacense, spiræ Nemetum ex libero aere extraxi, & purum sal esse, deprehendi, qui sidera salina corpuscula spirare manifestè ostendit: Quid urina hominis, nisi sal aëre attractum, in pulmonibus cum lymphâ mixtum elaboratum & velut lixivium excretum quotidie, hoc destillationes salis & spiritus urinæ declarant. De Nitri generatione, de meteorum in aëre conceptione longiorem discursum hac brevitate prætereo, quia singulis notissimum est, tantam salis copiam in aëre volitare, ut plurimi ex admiratione ad usque insaniam provenerint & nitrum Aëreum pro universali materia agnoverint.

Sicigitur Planetæ facta sunt luminaria, non ut lucem sed virtutem rebus, sublunaribus exhibeant, si enim lucis ergo tantum Planetæ vocandi essent, lunæ munus in novi lunio cessaret, nec in reliquis Planetis, interdum nomen maneret. Propterea Deus soli lucem excelsam reliquis Planetis lumen de lumine elargitus est, ut sint omnes Planetæ in signa, & tempora, dies & noctes uti infra audiemus.

Quid autem verum luminare sit, prout in sole aspicere licet, merito quaeritur? Priscianus de lumine sic scribit. *Lumen est species ignea, non tanquam corpus igneum, sed tanquam species quadam ab igne participata, & ideo Pythagorici instrumentum visus existebant, esse igneum & solare propter lumen.* in Theoph. c. 19. Item Marsilius Ficinus inquit: *Lumen est visus cæli ex spirituum cælestium gaudio proficiens.* Ficinus Epist. lib. 2. Joh. Carpentarius inquit: *Color veluti flammula quadam fulgoris à singulis corporibus emanans, partes habens visui ad eandem accommodatas.* In Alcinoi digress. 7. Ex hisce videre licet, non longe à scopo nostro abestasse Philosophos & lumen proxime ad substantiam reposuisse. Sed quid lumen revera sit: Pauci attigerunt.

Luminaria antiquitus plurima & varia, temporum injurijs & oblivione perperdita fuisse, referunt scriptores, præprimis de lampade perpetua, oleo in combustibili semper lucente, quam in Deorum gentilium sepulchris repertam sæpius fuisse memorant. Conficiuntur autem Ellychnia incumbustibilia hodie adhuc ex Amiantho vel Albello lapide unde Byssus, Item ex Alumine plumoso, lapide felenite &c. pro liquore assumunt, olea nunquam carbonibus reiicientia, scilicet destillata, balsamica, spiritus item vel essentias vini, spiritum Mercurij. Aurum proprio in sulphure solutum, & in balsamum conversum in vase à corruptione libero aureo occluso, lampadem perpetuam exhi-

640.
Solares Plan-
tæ oleagi-
nose.

641.
Aurum ex
Balsamo so-
lari crescit.

642.
Aurum ex
silicibus cre-
scens.

643.
Silices solis
radijs calci-
nati.

644.
Sanguis Leo-
nis. 645.
Sol sidereum
ex nive.

646.
Ex rore &
pruina.

647.
Ex spiritu
aëris coagu-
lato.

648.
Ex urina ho-
minis.

649.
Ex nitro &
omnibus
meteoris.

650.
Planetarum
non esse mu-
nus princi-
pale ut lu-
ceant.

651.
Sed ut illumi-
nent terram.

652.
Luminare
quid sit?

653.
Lumen est
substantia.

654.
Luminaria
antiquorum.

655.
Ellychnia in
incumbusti-
bilia.

656.
Oleum perpe-
tuum.

657.
Sole est iam-
pas perpetua

exhibere, meo sensu Judico. Solem enim faciem perpetuam esse, testabuntur omnes terrarum incolæ. Fiunt etiam varia luminaria ex lucis resplendescencia in speculis concavis & resplendescentibus, quæ mechanicis notissima sunt.

658.
Luminarium
cœli definitio.

Luminaria ergo sunt corpora à Deo in firmamentum posita, ut vel propria luce vel radiorum reflexione terram illuminent.

659.
An Planetæ
ex primæva
luce producti
sint?

Plurimi versantur in opinione, exprimæva luce etiam solem & Planetas productos fuisse, sed contrarium ostendit ipse sacer textus, qui Deum lucem vidisse bonam, & in essentiali bonitate confirmasse, exinde non amplius mutasse ostendit. Neque etiam divina sapientia concedit, creaturam ab optimo ente in esse perfectum constitutam, ullum ulteriorem bonitatis gradum suscipere posse. Non enim urget necessitas statuendi, Deum usum fuisse ad solis lucem ista primæva luce, cum in Deo nulla necessitas omnipotentia contraria. Nec etiam de alijs sideribus quam Planetis loquitur Moses, in præsentis quarti dici opere, cum cœli amplissimi stellati in primo die mentionem fecisset, sub nomine lucis primævæ quod etiam apud Jobum ipse *יהוה* declarat dicens, sidera matutina jam ipsum laudasse, cum posuisset fundamenta terræ, quod tertio die factum legimus. Ad differentiam ergo supremorum siderum suscepit Deus quarto demum die creationem stellarum erraticarum, inter quas solem expresse luminare majus vocavit, de notando ipsum formaliter lumen emittere, sicque reliqua omnia illustrando velut faces & stellas repræsentare namque hætenus inferiora omnia Cimerijs plusquam tenebris involuta, nec Plantæ nisi à siderum noni Cœli luce vitam & calorem attraxerunt.

660.
Negativa de-
fenditur.

Factum autem est mandatum Dei ad sidera Planetarum ut dividant *בין היום ובין הלילה* inter diem & noctem. Exinde quando in inferioribus hisce dies exorta fuerit, non immerito quæritur? Sacer autem textus refert, ex vespera & mane factum esse diem, propterea à meridie primum, & exinde consequenter cujuscunque diei ortum & terminum esse sequitur. Sed cum creatio momentanea actio sit, quo in puncto cœli, ad situm Paradisi sol primo exortus steterit, in primordio suæ creationis, à curiosis laboriose inquiritur & plurimis probabile est, solem ad septuagesimum æquatoris gradum primo apparuisse, propterea quod Paradisus circa Libani Regionem extiterit, & sole è medio cœli ad vesperam declinante ex vespera & mane dies factus fuerit.

661.
Quando dies
in terræ pla-
no exortus
fuerit?

662.
A meridie
diei princi-
pium.

663.
Ubi sol in
creatione
primo appa-
ruerit?

664.
Quo sub
signo sol
creatus fue-
rit?

665.
Sol in Leone
creatus.

666.
Macrobij sen-
tentia.

Quo autem sub signo cœlesti sol creatus fuerit, ulterius quæritur, & respondetur, si attendamus omnes fructus Paradisi maturos fuisse, quod ex Gen. 2. patet. Locus insimul ab Ecliptica non longe remotus, nec non solis in cœlo fortitudo & dignitas declarat, in Leone solem tunc temporis extitisse, sicque in Paradiso autumnum appropinquasse, in alijs terræ plagis fuisse æstatem, Ver, hyemem, &c. pro variis locorum & polorum elevationibus. Quo etiam Macrobius collimat, dicens: Mundi in genitura Aries medium tenebat Cœlum, Cancro gestante Lunam, sole oriente cum Leone, cum Mercurio Virgine, Libra cum Venere, Marte cum scorpione, sagittarium Jupiter obtinebat, & Saturnus Capricornum lib. 1. in Som. Scip.

667.
Paradisus
sub Leone

668.
Wilhelmi
Postelli re-
latio.

669.
Adamus sub
Leone natus
& sepultus.

670.
Nimrodica
civitas Babi-
lon sub Leo-
ne.

671.
Abrahami
sepulchrum.

Paradisum autem sub Leonis signo situm fuisse, plurimi Auctores referunt, quod Paradisi hortum quærentes post lapsum miseri mundicolæ ad signum Leonis confugerint. Hinc Wilhelmus Postellus inquit: *Nimrodus sub summa solius unius signi cœlestis omnium vivacissimi; aspectus virtute id est sub Leone, ponebat suæ Babylonicæ civitati, Basin, & ignei solaris ve Deicolum instituebat. Deus ex eodem loco corpus Adami voluit eligi; Constitutis itaque tabernaculis, circa sepulturam Adami (in Syria Sancta) cum illo suo corpore constellatione Chaldaica genito & nato sub ejusdem Leonis vi simul & fundatis civitatis Nimrodica voluit renovari loci illius sacri memorias, & possessionem propterea Abraham sepulchrum pro suis publica moneta emit.* Hæc Postellus Compend. Cosinogr. fol. 47.

Sole itaq; per signa Zodiaci delapso, facta est vespera, ex qua & mane dies, nox vero spacium inter vesperam & mane absumsit. Plato inquit: *Nox & dies unius & sapientissimi arcuitus solis circumvolutio est.* In Timæo item in Cratyllo dies dicatur *ἡμέρα* ab *ἡμέρα* id est desiderantibus ut loco tenebrarum sol orietur, & Speculipus: *Dies est solis iter ab ortu in occasum, lumen nocti contrarium* lib. de def. Plat.

Dies

Dies à lumine exoritur, luce autem quid in mundo nobilius? Hinc Dionisius Areopag. lib. de div. nominibus inquit: *lumen ex ipso bono est, & bonitatis Imago. Ideo ipsum bonum luminis cognomento laudatur, tanquam imagine quadam exemplar expressum.* Et Marfilius Ficinus: *Lumen est quasi Numen quoddam in mundano hoc templo Dei similitudinem referens, lumen rebus à Deo factis est quidam divine charitatis splendor, & ut ita loquar, est Deus quasi se ipsum finiens, & ad operum suorum capacitatem sese accommodans* Epist. 2. libro. Propterea etiam Veteres Philosophi putarunt, Lumen ultra corporum naturam ascendere, de quibus Ficinus ita: *Lumen visibile Phœnices dicebant esse, divina, Angelicæque intelligentiæ actum quandam perennem, per solarem fronsstram ad oculos emicantem atque inde per materias, passim perspicuas quasi convenientes sibi diffusum.* Fic. in Plat. de Rep. dial. 7. Hinc Angeli Lucis, Spiritus in Sacris vocantur, & memorabile est, quod Deus omnibus sanctis, præprimis Moyfi, Eliæ, & Paulo Apostolo in luce & igne apparuerit, e contra Diabolus in tenebris obambulat, & Polus mundi frigidis appropinquat. Exinde Pfellus inquit: *Dæmonum sex sunt genera, primum igneum, secundum æreum tertium terrenum, quartum aquatile & Marinum, quintum subterraneum, sextum est lucifugum, imper scrutabile & penitus tenebricosum, & circa hæc suas vires exercent.* V. Michael Pfellus de Dæmonibus, qui ulterius de Dæmonibus sic loquitur: *Dæmones bruta invadunt, non tam nocendi studio, quam vivifici caloris aviditate, frigida enim loca habitantes, calorem humidum appetunt & vitalem & foveas & ad balnea advolant, calorem enim ignis & solis ut comburentem & exiectantem fugiunt.* Loca ad Polos mundi inhabitabilia esse, non propter tenebras & immentum frigus; sed & propter diaboli ferociam & dominium testantur omnes, qui illuc peregrinati sunt, in Extremis Grönlandiæ regionibus aliquando homines Tuguria ædificasse, & per semestre hyemis & tenebrarum tempus permansisse, referunt, sed Diabolam tot ipsis molestias & inquietudines movisse; ut æstate appropinquante reduces facti non amplius illuc navigare desiderassent. Quale imperium Cacodæmon habeat in Lapones & Finnonos historiæ & peregrinantium relationes testantur.

Sicut igitur sidera distinguunt inter diem & noctem, sic dies labori & celebranda gloriæ divinæ, nox vero quieti & ocio destinata est. Hinc lumine solis à nobis recedente, etiam robur & læticia hominum debilis in pavorem & tristitiam pallefcit. *Solem est statua Dei in mundum posita secundum Platonem; & in sole Deus posuit thronum suum,* inquit Psalter, propterea recedente sole perturbantur omnia, & fugiunt animantia ad quietem. Exinde animato mundo anxietatibus sopito, & gloriæ divinæ lampade in eorum cellulis extincta, furit & vagatur undiquaque Leo rugiens & infernalis Draco, usque dum hominem fucata facie decipiat. De lumine pulcherrime scripsit Plato, lib. de Repub. Dial. 10. ita: *Lumen in aster Columna maxime Iridi simile sed splendidius & purius, quod est Cæli vinculum omnem circumvolutionem continens, ut in Triremibus succingula ab extremitatibus autem extantum eolum necessitatis, per quem omnes verti circumvolutiones, & ejus fufum & hamum esse ex adamante, & verticulum mixtum ex hoc & ex aliis generibus.* Hæc Plato, denotans omnium naturalium rerum vires & virtutes in lumine contineri. Hinc sacrificia supremo DEO igne celebrata fuerunt, precum Thymia erant Aromata, & thus, Parcæ inter sidera locatæ, & Vestales Virgines ignem in terra æternum conservabant, quin & hodie accensis flaminis & lampadibus Dæmones fugari & suffitibus coerceri experientia testatur.

Quo ergo plus de lumine participant corpora composita, eo salubriora sunt. Solares Plantæ præprimis Vitis, Citrus, Crocus &c. Balsamum Cordis restituunt & conservant. Animalia solaria degunt in locis solis radiis expositis amænis & balsamicis, ipsique solares homines sunt magnanimi robusti, læti & alacres, exinde fiunt Reges & magnates orbis. E contra Saturnus tenebrarum rector, gaudet astutis, maleficis, & perfidis hominibus, ex quibus Latrones, fures, & abactores efficit. Inter animalia bruta regit Martes, Murres, Catos, Talpas, & omnia de nocte victum quaritantia. Amat & Muscas

674.
Luminis diurni pulchritudo.

675.
Lumen Deitatis exemplar.

676.
Phœnicum opinio delumine.

677.
Angeli lucis spiritus.

678.
Deus in luce apparuit.

679.
Diabolus in tenebris obambulat.

680.
Dæmonum varietates ex Pffello.

681.
Dæmones solem & ignem fugiunt.

682.
Dæmones magis versus mundi Polos habitant.

683.
Quare Dæmon magis in tenebris vagetur.

684.
Sol Thronus altissimi.

685.
Plato de Lumine pulcherrime describit.

686.
Sacrificia ex Igne.

687.
Cœlites conservant ignem.

688.
Luminosa corpora salutaria.

689.
Tenebrosa noxia.

Araneas, Scorpiones, & Ascellos, de quibus in sexto capite. Ex vegetabilium regno influit in Napellum, Aconitum, heleborem, & omnia quæ in opacis sylvis putridisque nebulosis campis excreſcunt. Propterea cum Saturni Idea & Cœlestis character Soli adversus & inimicus sit, contrariæ ex illis operationes in naturâ existunt.

690.
Unde contrarietas in natura.

691.
Temporis definitio Philosophorum.

Divisione facta inter diem & noctem, primum temporis primordium incipit. Tempus autem à Philosophis varie definitum fuit. Proclus inquit *tempus est numerus motionis cœlestium corporum*. Elem. Physic. Speusippus de Plat. definit: *Tempus est Solis motus, progressionis mensura*. L. Apul. de log. Plat. *Tempus est ævi imago, si quidem tempus movetur, & perennitas fixa & immota est naturâ, & ire in eam tempus, & in ejus magnitudinem finire & dissolvi potest, si quando hoc decreverit fabricator mundi*. Tempus Pythagorici existimarunt esse Spharam ultimam, ceteras ambiens, inquit Gabriel Burat. de tempore lib. 8.

692.
Platonis sententia de tempore.

Tempus cum Cœlo factum est, & simul facta simul etiam solventur, si quando solutio aliqua contingeret, & secundum exemplum æternæ naturæ factum est, ut quam similitum ipsi pro vitibus sit, nam exemplar per omne ævum est id, quod est; Inquit Plato in Timeo. Et in Parmenide; *Temporis participationem significare, videntur hæc verba, erat, factum est, & erit*. In Timæo Locro sic ait; *Tira in tempore reperiuntur, Erat, Est, & Erit; Sed Est æternitati, erat & erit temporis articulis & imperfectiōni quadrant*.

693.
Tempus Saturno à veteribus attributum.

In Hieroglyphicis antiquorum literis, Tempus Saturno attribuitur, qui in una manu serpentem, in altera falcem tenens, *q̄b. & dictus est à Græcis mutato x in q̄ ut refert Pierius Valerianus Hierogl. lib. 56*. Serpens autem, quem Saturnus in dextra manu tenebat, caudam suam sub guttur attractam tenebat, & osculabatur, sicque temporum perpetuitatem designabat, de quo Maro:

694.
Serpens Hieroglyphi temporis.

Atque in se sua per vestigia volvitur annus

695.
Falx temporum hierogl. & stellæ.

Falx in altera manu, quod tempus omnia demetat, & auferat, ostendebat. *Tempora etiam stellis depinxerunt veteres non solum, quod à stellis ortum ducant, sed & quia nihil in toto mundo statam temporis legem magis observat, quam Cœlestia corpora*. Vid. Pierius Valer. Hierogl. lib. 44.

696.
Horæ unde nomen acceperint?

Prima temporis diurni & nocturni divisio facta fuit in horas de quibus Pierius Valer. ita scribit: *Horas hic intelligendum eas tres anni partitiones qua suo quaque tempore singula maturan; Ver quippe, æstatem, autumnumque: Que tempora Ægypti quatuor unum quodque mensibus nostris complexi sunt, ex Hori Regis partitione à quo his etiamnum horis nomen inditum, ut quadrimestris esset unusquisque eorum annus. Quin & Persæ & Assyrii, quos nos annales, horas vocitarunt. Cum vero Horus ab Ægyptiis Apollo esse pradicetur; nostri una cum Græcis nomen idem ad quatuor & viginti horas transulere, quas Solis esse filias Homerus dicit. Hierogl. lib. 33. & in lib. 6. inquit: Æquinoctium utrumque Ægypti Sacerdotes*

697.
Ab Hori Rege Ægyptiorum.

ἡγεγυλφικῶς scribere si vellent, Cynocephalum sedentem effingebant, causam eam secuti, quod animal id utriusque æquinoctii tempore duodecies, per horas quippe diei singulas, ac duabus itidem noctibus ejusmodi, potus excrementa profundit.

698.
Cleocephalus est antiquorum hora

Horarum observandarum ratio Clepsydre prius excogitata est; quarum principis usus in Urbe Achanta trans Nilum fuit, ubi inter alia vas admodum ingens erat, in quod singulis diebus sacerdotes singuli numero trecenti & sexaginta, ad Anni scilicet rationem, qui apud eos habebatur, subductis inter calaribus quinque, aquam ex Nilo deferebant, quæ suo emissa cavo per ejus generis horologium horas indicaret &c.

699.
Clepsydre antiquissima cum aqua facta.

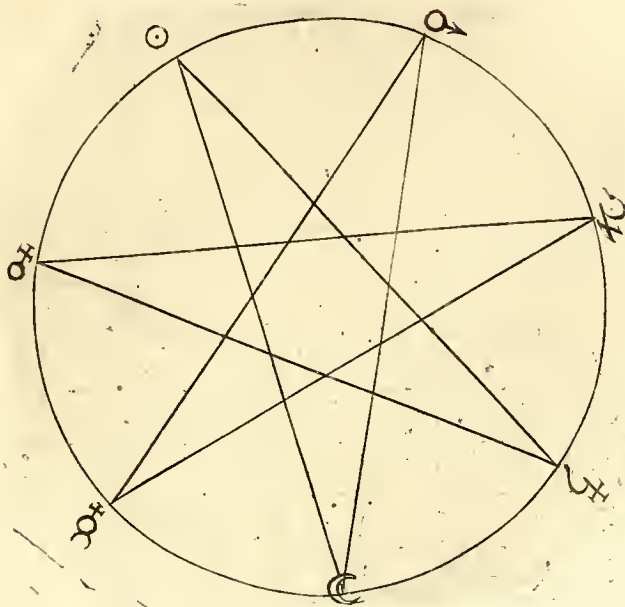
Ex hisce datur intelligi, quod nam sit animantium id genus, quod nullo expresso nomine. Victorinus Rhetor memorat eo loco, ubi M. Tullius in Rhetoricis temporis finitionem querit, ait enim is, Trismegistum, quum in Ægypto esset, sacrum quoddam animal Serapidi disatum, duodecies toto die urinam facere observasse, idque pari semper interposito tempore unde ipse diem per duodecim horas dimersum esse coniecero. Hactenus Pierius Val. Dies ex ordine creationis septem absolutos, hebdomada effecisse, adhucdum omnibus gentibus in usu est, septimanam autem secundum septem Planetarum numerum, dierum distributiones accepisse hodie notissimum est.

700.
Serapidis animal prohoris numerandis.

701.
Septimanæ unde?

Sed cum omnium Astronomorum consensu Saturnus supremus & Luna infima sit, mirum cur in numerandis septimanæ diebus, talem situs cœlestis ordinem non observarint veteres, & si voluissent, à solis die incipere quare non subsequitur Dies Veneris & Mercuri, sed Lunæ, Martis, &c. Omnia perverso ordine? Sed hujus partitionis causâ Jacobus Gaffarellus optime explicat, dicens: *Ideo Planetarum ordinem non sequi, quod eo, quo sunt ordine dispositi, decursu suo efficiant septem angulos, intervallo equali ab invicem distantes ad modum figura Geometricæ quæ vocatur Isoreles, quarum bases sunt latera heptagoni in circulo descripti, juxta id, quod in hac figura exhibetur, quæ perspicue Planetarum motum adumbrant.* Ut in figura apparet.

702.
Quare dies
septimanæ
non obser-
vent ordinem
Planetarum
cœlestem?
703.
Explicatur
per figuram

Ubi apparet circumferentiæ circuli adscriptos Planetas suo ordine collocari, Saturnum Jovem Martem &c. Interius autem aliter dispositos, nam prima linea à saturno ducit ad solem, secundo ab hoc ad Lunam, à Luna ducimur ad martem, & sic in sequentibus hæc Gaffarellus curiosus in aud c. 11. fol. 210.

Dies dividerunt antiqui in horas, quas Planetarum nominibus designarunt, cuiuslibet diei Planetam ejusque horam primam & octavam diurnam, nocturnam vero tertiam & decimam tribuendo, sicque ad ordinem Planetarum in infinitum pergendo, sed si primam siderum creatorum horam cuique Planetæ ea inscripta fuerit, examinemus, & supponamus, primum creationis diem solis fuisse, & solem creatum in verticali Paradisi puncto apparuisse, erit quartus dies productionis Planetarum Mercurii, cum ergo ab hora Mercurii incipiendo, pergamus per tabulam horarum Planetarum, erit sexta hora solis, quæ incidit in medium diei, scilicet Meridiem, quæ utique erit prima ad solis creationem sic postea pergendo, usque ad hæc tempora, prout in tabula præsentis. Cujus dies ab ortu solis primo incipiunt qui fuit Mercurii, cumque sol in angulo Cœli medio respectu Paradisi probabiliter extiterit, incidit in sextam horam diei Mercurii signum solis, eritque illius diei prima noctis hora solis, propterea etiam Judei forsitan à prima noctis hora diem incipiunt, & credibile est, impositionem nominum dierum ab hac Planetarum temporum supputatione ortum duxisse, quod alius dies solis, & sequens Lunæ, tertius martis nomen & insigne ferat, cum ex hac tabula clarissime appareat, quod finitis singulis Planetarum horis ad ordinem dierum nova hierarchia cœlestis succedat, ut in schemate præsentis.

704.
Horæ Plane-
tarum.
705.
Dies creatio-
nis primus
solis.
706.
Prima hora
creati solis,
fuit solis hora
707.
Quare Judei
à nocte diem
incipiant?
708.
A Planeta-
rum horis
sortiti sunt
dies sua no-
mina,

Hora Planetarum Diei.	♀	♂	♀	♂	♂	♂	♂
	♂	♂	♀	♂	♀	♂	♂
	♂	♂	♂	♂	♀	♂	♀
	♂	♀	♂	♂	♂	♂	♀
	♂	♀	♂	♀	♂	♂	♂
	hora ♂ prima	♂	♂	♀	♂	♀	♂
	♀	♂	♂	♂	♂	♀	♂
	♀	♂	♀	♂	♂	♂	♂
	♂	♂	♀	♂	♀	♂	♂
	♂	♂	♂	♂	♀	♂	♀
	♂	♂	♂	♂	♂	♂	♂
	♂	♂	♂	♂	♂	♂	♂
	♂	♂	♂	♂	♂	♂	♂
	♂	♂	♂	♂	♂	♂	♂
	♂	♂	♂	♂	♂	♂	♂
	♂	♂	♂	♂	♂	♂	♂
Hora Planetarum Noctis	♂	♂	♂	♂	♂	♂	♂
	♂	♂	♂	♂	♂	♂	♂
	♂	♂	♂	♂	♂	♂	♂
	♂	♂	♂	♂	♂	♂	♂
	♂	♂	♂	♂	♂	♂	♂
	♂	♂	♂	♂	♂	♂	♂
	♂	♂	♂	♂	♂	♂	♂
	♂	♂	♂	♂	♂	♂	♂
	♂	♂	♂	♂	♂	♂	♂
	♂	♂	♂	♂	♂	♂	♂
	♂	♂	♂	♂	♂	♂	♂
	♂	♂	♂	♂	♂	♂	♂
	♂	♂	♂	♂	♂	♂	♂
	♂	♂	♂	♂	♂	♂	♂
	♂	♂	♂	♂	♂	♂	♂
	♂	♂	♂	♂	♂	♂	♂

709.
Tabula horarum explicatio.

710.
Dies & horae Planetarum nullum effectum praestant.

711.
Hierarchiae Planetarum nunquam solide probatae fuerunt.

712.
Horarum divisio reservatur adhuc.

713.
Quomodo sidera dividant diem & noctem.

Videre licet ex hac tabula in singulis lineis Planetarum ad dies hebdomadis ordinem in horis hisce antiquissimis observari, sed quamvis haec, computationes vetustate & priscorum sophorum autoritate in maximam aestimationem venerint, existimo tamen nec nomina nec Planetas, ad tales supputationes quicquam operari in natura, nullo modo hactenus demonstratum est. Quid enim in solis die sol, postea succedendi die Luna, & tertio Mars efficit, sine omni angulorum punctorum Coelestium aut motuum propiorum computatione, & si quispiam haec attendere vellet, ordo dierum talis omnino cessaret, multo minus ex Hierarchiis coelestibus deducunt, hora hac in Caelo solem altera venerem, tertia Mercurium, quasi in solio & regimine praesidere, cum in omnibus astrologorum libris nunquam ullam solidam rationem in venerim, neque summos astrologos hac de re consulens quicquam nervosi percipere potuerim, sed de hac re in nova nostra Astrologia.

Horas in quadrantes minuta, secundas &c. divisas fuisse, suo loco etiam docebimus. Quare autem sidera creata sunt, ut dividant inter diem וְלַיְלָה & inter noctem? Sidera enim ex luce creata, effecerunt diem, nox autem lucis erit absentia & privatio, cum lux nihil conferat ad noctem; sed diem noctemque Deum non caloris & lucis solum remissionis gratia, sed totius naturae quietis causa, distinxisse existimandum, ut cessantibus radiis solaribus omnia sopiantur.

tur, & aeris recessus in mutationi obnoxia, cuncta placaret. Sed ut animalia urgente necessitate etiam nocte uterentur, posuit sidera alia præter solem, sed non tam excellenti lumine lucentia, ut sic quieti tempus vacaret.

Mulri fuerunt in opinione, lunam proprio lumine primitus noctem illuminasse, postea obscuratam, mutuatitium lumen accepisse, cum facile fieri potuerit, ut tam debili lumine maculis & nebulis obfuscaro, sensim sensimque lux illa in tenebras conversa fuerit, prout adhuc dum radii solares super diversis Lunæ plagis reflexæ varias in ea phasies representant. Nec minus quinque reliquos Planetas lumine majori à principio prædictos, successu temporis obfuscatos esse perhibent; prout in ipsissimo sole etiam plurimæ maculæ, hinc longè observatæ fuerunt, nec non sidera in austro omnino in nigra massas degenerasse, deprehendimus in maculis Austrinis, velut stellis dudum extinctis, & aliis quasi de novo accensis, à plurimis seculis observatis.

Verum qui constantiam naturæ & Cœli motus defendunt; nihil ab orbe condito hucusque immutatum fuisse propugnant; Nam primo absurdum & blasphemum est dicere, illud quod à Deo creatore valde bonum declaratum est, in manibus Dei conservatoris infirmari, cum nullius obliquitatis aut inconstantia nota in tam omnipotenti opifice deprehendatur, certum deinceps est, Deum ita omnia naturalia condidisse, ut quodlibet sua naturali felicitate fruatur. Nunc quæso, quomodo Planetæ sua naturali bonitate frui potuissent hætenus, si luce privati, quasi carceribus inclusi fuissent, nec insuper ullam habent reflexionem sidera, quam ad Deum Creatorem à quo acceperunt essentiam & bonitatem, sicque in summa felicitate respiciunt principium scilicet Creatorem, nec ulla alia creatura felicitatem ipsorum perturbare potest, cum continuo fluxu ad principium revolvantur, sicque principium unum sit, Deus, à nullo alio vel perturbari vel an nihiliari poterunt; sed manent in felicitate divinæ conservationis, usque dum pro voluntate Dei in nihilum vel alium statum resolventur. Lunam vel Planetas unquam mutatos fuisse, nec in sacris, nec in prophanis historiis legimus. Solares maculas ab orbe condito apparuisse fortitan, in dubio relinquimus cum à centum annis demum telescopiorum usu observatæ fuerint. De maculis ad Austrum & Cometis loquimur in Astronomia & breviter monemus, ea quæ nostro sensuum iudicio nova apparent, non pro novis sed neglectis habenda; & hominum vel incuriositati, vel ignorantia adscribenda esse; cum præsertim velut cæcutescentes in primis sensibus erremus, & velut somniantes facile præteritorum obliviscamur.

Verbum *signum* denotare aliquando etiam portentum, plurimi voluerunt, sidera enim non modo ordinaria naturæ signa esse, sed & super naturalia futura denunciare, prædixit ipse noster Salvator Luca 21. vers. 25. Sicut etiam hætenus plurimorum eventuum ostenta & præfagia fuerunt, sed quia hæc præter ordinarium naturæ cursum accidunt, relinquimus, & curiosum Lectorem ad historias hac de re ubique superflue tractantes remittimus.

Quid autem signa sint? paucis explicandum erit. Signum est futuri aliquis eventus denunciatio, idque vel naturale vel artificiale, sed naturale tantum in nostram contemplationem venit, quod est vel signum purum, vel signum & causa simul.

Sidera in simul signa & causas esse, eventuum quos designant, patet exinde, quod nullum naturale signum sit, nisi quod rei cuiusdam vel causa vel effectus, vel ab eadem causa producit, & effectum concomitatur. Supremas autem verum causas naturales, esse cœlestes in fluentias omnino liquidum est, hinc sidera signa universalissima exhibere necessarium erit.

Effectus siderum perscrutanti, occurrit primo magnitudo quæ quantitatis proprius modus est, cum autem Cœli immensa sit amplitudo, & sidera mirabiles globi, ita ut de sole referat Marsilius Ficinus in Dion. Areop. de divin. nomin. Itemque Joh. Picus Mirandul. lib. 3. advers. Astrol. cap. 10. plurimique Astronimi consentiant, solem centies sexagies sexies terram majorem esse, jam (inquam) Planetæ tam maxima sidera, tam nobilissima corpora sunt, & sideri-

714.
Quare vox à die distincta cuiusui?

715.
An Luna proprio lumine in principio gaudens abscurata fuerit.

716.
Solis maculæ

717.
Sidera nigra in austro & sidera nova.

718.
An creaturæ à perfectione primæva recesserint.

719.
1. Argumenta à divina conservatione desumpta.

720.
1. A naturalium rerum felicitate.

721.
3. Circulus essentia creaturarum est & Deo in Deum

722.
Propterea ab alio non destrui possunt.

723.
Sidera nunquam fuerunt mutata.

724.
Multa non sunt nova, sed neglecta.

725.
Signum interdum potest tantum.

726.
Signum quid sit, & quod duplex?

727.
Sidera sunt simul signa & causæ.

728.
Sidera sunt vastissima corpora.

729.
Cum sint in signa & tempora &c. necessario moribuntur.

730.
Motus tam
vultissimis
corporibus
inferiora suc-
cedent.

731.
Influentia fi-
derum quales

732.
Influxus ma-
teriae celestis
parit sensiles
effectus.

733.
Qualitates
sensiles in
sensibus tan-
tum exi-
stunt, sed à
parte rei ni-
hil sunt.

734.
Saturnus a-
quosus in
sensibus fri-
gidus.

735.
Jupiter a-
quoso tem-
peratus.

736.
Mars aquoso
igneus urens.

737.
Sol tempera-
tus Balla-
mum naturæ.

738.
Venus fertili-
tatis fermen-
tum salino
Balsamicum.

739.
Mercurius
temperatus
salino volati-
lis.

740.
Luna fer-
mento salino
turgida velut
terra celestis

741.
Signa à Pla-
netis depen-
dentia. 742.
Saturnus quæ
designet.

743.
Pestis futura.

744.
Pestis Anno
1666. ad Rhe-
ni & Mani
flumina furi-
ens. 745.
Jupiter quæ
designet bo-
na vel mala.

746.
Martis signa.

747.
Solis signa.

748.
Veneris signa

bus hisce à Deo specialiter concessum, ut sint in signa & tempora & dies & annos, sequitur exinde motis sideribus moveri corpora minora ignobiliora, quiescentibus autem illis, torpescere & inferiora hinc omnes motus & actiones à sideribus; & principaliter in inferioribus à sole dependere, existimandum, cum cessante motu solis, nec pisces in aquis, nec aves in aëre nec animalia in terra sese sustentare possint, sed omne regnum animale periret necessario, quia primus vitæ actus & motus à sole & cælo movente dependet.

Motum Cæli insequuntur ejusdem influentiæ: Cum autem in omnibus rebus duæ sint principales causæ, Idea nimirum & materia, & Idea æternæ sint in Cælo, constantes, ingenerabiles, incorruptibiles, sequitur materiam communicari, quæ siderum materia ex thesi nostra supra data constat ex sulphure spiritu & sale terrestri.

Primarium autem, quod in inferiora influit est sulphur vel ignis, unde sensibile lux & calor velut effectus, ex cælesti aqua spiritus, unde sensibile frigus, ex sole sidereo corpus, unde effectus sensibilis soliditas & subtilitas: Hi omnes autem effectus, non sunt nisi sensibus nostris perceptibiles, à parte materiæ autem præsentant, vel copiam Salis, Sulphuris, vel Mercurii, dum in objectum quoddam influunt, Ex. gr. Saturnus aquosus ab aliis sideribus non impeditus, inundat aërem cælesti aqua tantopere, ut exinde homines, & omne genus animantium molestum frigus persentiant, unde à Ptolomæo frigidus dictus est, Jupiter econtra temperatus, sed adhuc copiose aquosus, imprægnat aërem melle cælesti, & fecundat omnia quæ sub ejus radiis delitescunt. Mars inter igneos primus, solaribus Flammis exustus, ex pyramide aquarum demittit fervida sulphura, & olea adurentia. Sol fons vitæ & caloris, in omnibus æque temperatus cunctis communicat balsamum virtutis, ut ex eo seu cælesti cratere omnia in Cælo & terra recreentur. Venus ex Sphæra Ignis à pyramide terrestri salis effundit, fermentum frugale, terrenis fertilitatem & fecunditatem, producens. Mercurius pallidus ex sale copioso, reliquis autem temperate mixtis, effundit spiritum nitrosum volatilem & subtilem, Luna tandem infima terræ, que proxima tanta salis copia turget, ut ad ejus mutationes mare ascendat & exæstuet, rotusque interdum noster arcus cælestis lachrymas profundat, & nubi- bus obductis, nos quasi à Cælo segreget.

Atque hi sunt effectus siderum, signa autem futurorum specialium bonorum vel malorum sunt: Exempli gratia Saturni: Tempestas pluviosa sicut nuper accidit, Saturnio in aquario & piscibus versante, aliquot annis miræ intertempestates humidæ, exinde submersiones, locorum, animalium, fructuum, & frigore sterilitates &c. Subsecutæ fuerunt. In quibusdam Cæli locis minitatur Saturnus pestem & febres malignas, nativo calori contrarias prout fere semper ad revolutionem Saturni, triginta annorum pestis certa mundi loca infestare solet, & nuper Saturno in capricorno versante grassata fuit talis venenata lues, ab Anglia in tractu ad usque Francofurtum & Spiram Rhæni; Tunc temporis Lorminatum & Phisicum Francofurti agens, animadverti Saturno directo cursu procedente malum imminui, retrogrado autem exacerbari. Afficit insuper Saturnus in regno vegetabili aquosa & nemerosa & putridis in locis crescentia. In animali regno gubernat lienem & hypocondria, ubi sentina & colluvies humorum, hinc ex lineis obstructione oriuntur, Hydrops, febres albae seu cophlegmathides & varii serosi humores, cum lien serositatum, in corpore, domitor sit, & eo obstructo vitiosi humores præter naturaliter aliorum deriventur, Jupiter designat humidam tempestatem, frugalem auram, & solubria quæque omnibus tribus regnis naturalibus. Mars igneo furore inflammatur & resolvit omnia, auget sulphur oleaginosum, hinc biliosæ exæstuationes in cordibus hominum, latrocinia aliaque exaudacia & furore provenientia scelera & maleficia. Sol semper quidem salutis signum est, sed cum animus hominum solares cristas erigens, nimis interdum superbiat, & cor, solis Talamus, effluviis solaribus exalretur, à limite mediocritatis & virtutis defleat, sol signum erit superbiæ, lætitiæ &c. Venus fertilitatis Domina, quæcunque fecunda, fausta

& felicia denotat. Mercurius omnis vigoris & celeritatis signum. Luna mutationum & vicissitudinum in mundo directrix inconstantiam, rerum augmenta & detrimenta, omnesque vicissitudines designat.

Hactenus declaravimus quomodo Planetæ sint signa, & quid designent in tumultu naturæ, nunc vero ad microcosmum respiciendo, quid causent & designent quæritur? Communis Astrologorum opinio est, sidera homines inclinare & velut cogere ad actiones cœlestibus influxibus conformes, Galenus, mores temperamentum sequi, in seipso animadvertit, adeo ut plurimi eousque perducti fuerint; quod liberam hominis voluntatem & immaterialem mentem à cœlestibus regi orbibus putarint. Multi ad tantam insaniam & blasphemiam ascenderunt, docentes, etiam divina omnia oracula, mysteria, & potentia sideribus subjecta, certo ex eorum cursu incepisse & deijse de quibus plura in Astrologia. Propterea inquirendum proposui, quid nam in microcosmo Planetæ designent, paucis resolvere.

Et primo sidera quod spectat, præsupponendum eorum effluvia materialia & corporalia esse, non fictam quandam quintam essentiam materiales omnes sublunares proprietates longe superantem, hinc paritas actionem, nam nullum materiale agens, immateriale afficit, propterea cum homo in medio hujus universi habitet, fragile ejus corpus multi farie alteratur, unde minores & à corpore dependentes animæ facultates miras obliquitates patiantur.

Facultates autem in homine, quod spectat, sunt in universum tres: Cognoscens, retinens; & movens, cognoscens iterum est, triplex vel rationalis, sensitiva, vel naturalis. Rationalis cognoscens fere immaterialis est, & præcise sic sumpta, versatur circa æternas veritates ideas scilicet connatas ingenitas. Sed quia ex inferioribus facultatibus imaginativa nimirum & æstimatoria quæ sensuum ludibrio quam maxime falluntur, spirituales Ideas format quæ postea cum veritate rei male conveniunt, hac quidem ratione non, nisi indirecte, à materiali objecto afficitur.

Sensitiva cognoscens facultas versatur circa æstimationem imaginationem & sensus. Æstimatio, à nonnullis phantasia dicta diu dicat res ab imaginativa oblatas, prout bruta animantia hoc bonum appetendum illud malum & fugiendum esse judicant: Hanc facultatem à sideribus affici, ipsa experientia ostendit, Leo enim igneo calore robustus, non reformidat ullum periculum, cui e contra musterrestis, etiam folii decidens umbram & strepitum metuit, quod manifestum est, in hominibus magnanimis & meticulosis, quorum iudicium interdum velut vesperilionum oculus diei lumen abstinet, aliis inconsideranter agit, aliis delirat, prout organa phantasie male disposita vel à conformatione vitiose producta fuerunt. Imaginatio vel Sensus Communis ab intempestate cerebri interdum ita turbatus & inquietus est, ut vel prima principia rerum vix apprehendere possit. Sensus quam mirabiles Eclipses & obfuscationes patiantur infra in Medica praxi docebimus, cum enim siderum effluvia, nil nisi salina sulphurea, & aquosa Cœli spiracula sint, quibus cum sensus maximum in natura commercium habeant ab iisdem mire affici nullo modo negandum erit.

Naturalis cognoscens facultas agit per sympathiam & antipathiam quas ad occultas qualitates adhucdum refert hodierna gens ignorantium. Nonne enim manifestissime apparet, calorem unum alterum fortiolem attrahere, quod in candelæ accensione & ambustis maxime videre licet, quod ex ambusto membro præsens flammæ vel carbonum ignis omnem ardorem extrahat, & sic mille exemplis deduci posset, e contra vero natura ignis fugit oppressionem ab aqua hinc aqua ferro candenti & carbonibus aspersa, resultat cum sonitu, ad Sphæram naturalem recedens, sic timidus, frigidus homo metuit fortem, magnanimum, ovīs lupum cum e contra nimis rigida hyems sit, in qua lupus lupum devorare intenter.

Sed opponunt aliqui quare ergo felis murem devorat, homo Taurum, Leo lupum, lupus cervum &c. Essent contrariæ naturæ quo ad aversionem & antipathiam,

749.
Mercurii signa.

750.
Lunæ signa.

751.
Quid signa hæc in humanis corporibus efficiant.

752.
Astrologorum vanitas circa voluntatem & mentem hominis.

753.
Nulla in cœlo quinta essentia.

754.
Sed materialia effluvia in corpus humanum agentia.

755.
Quomodo facultates hominis afficiantur.

756.
Tres in homine, principales facultates.

757.
Rationalis cognoscens facultas indirecte afficitur.

758.
Sensitiva cognoscens facultas quomodo afficiatur.

759.
Æstimatoria facultas afficitur à sideribus.

760.
Imaginativa vel sensus communis afficitur cœlitus.

761.
Sensus omnes afficiuntur.

762.
Naturalis cognoscens facultas quomodo afficitur.

763.
Nulla darus Antipathia.

764.
An cibi sint sympathie vel antipathie qualitatibus imbuti.

765.
Humana caro hominis
noxia.

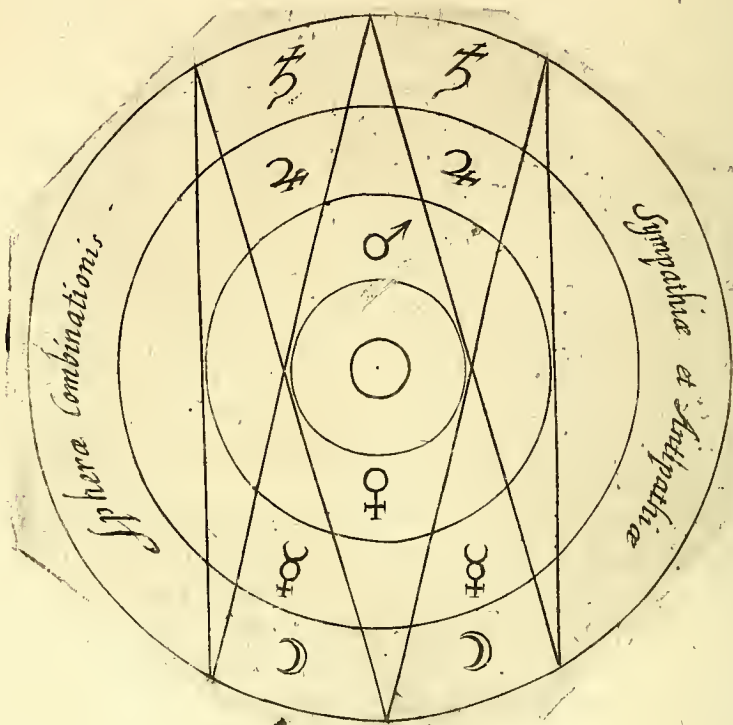
766.
Congruentia
Ciborum cū
animalibus.

767.
Probatur
schemate,

pathiam, sed in attractione nutrimenti pro sympathia convenirent. Respondeo cibum omnem ita à Deo destinatum esse, animantibus, ut certa qualitate alterativus sit, non quidem ex toto oppositus, alias venenum esset, nec ex omni parte consimilis, prout humana caro homini quam maxime nocet & putredinalem luis venereæ morbum efficit; Hinc solaria animalia ut Leo venantur martialia scilicet lupum, lupus agnum Joviale, vel capellam Mercurialem hævescitur Cytiso, lunari, de qua versus.

Torva Læna lupum sequitur, lupus ipse capellam
Florentem Cytisum sequitur lasciva capella,

Hinc etiam accidit venenum veneno contrarium esse, velut araneus maligna Saturnina infectione bufonem enecat lunarem, catus Lunarum murem saturninum devorat omniaque singulari naturæ ex harmonia agunt, ut in præsentis schemate videre licet.

768.
Omne nimium naturæ inimicum
juxta Hippoc.

769.
Effluvia cœlestia non per se maligna aut lethalia sunt,

770.
Quomodo effluvia siderum nocere possint?

771.
Quare interdū aliquis reformidet felles, mures &c.

Ubi extremitates naturæ, temperatis quam maxime contrariæ & venenatæ sunt, sicque etiam quo plus quidpiam de centro solari participat, eo majores æstus in natura affert, ut Arum, Euphorbium, sed quo longius à centro recedit majorem malignitatis suspicionem suscipit, ut cicuta, Aconitum, Napellus &c. Sunt autem effluvia Cœlestia non ex sese lethalia sed quia interdum vel nimis subtilia & simplicia, hominis & animantium naturā ex plurimis harmonicè consonantem resolvunt, dissipant, & confundunt; Propterea quam maxime conveniens est animantium generi temperatura. Jovis & Mercurii, post hæc Venereis fermentum, tandem Martis Sulphur, sed in balsamico consistens, Sol autem est fons totius vitæ, qui in symmetria Salis & Spiritus omnia pacificat, in excessu vero vel Salis vel Spiritus vel accedentis Martialis vel Venerei ignis resolvit, dissipat & depopulatur omnia, prout in febribus videre licet. Sed Luna morbida, alteratrix sal virulentum Saturnus omnium pessimus, lympham de Cœlo gelidam & vitam Embryonum in utero amputantem producit, ut exinde occulta, venenata & maligna putrida, lymphathia & antipathia actiones satis judicari possint.

His mediis & motibus alteratur variè naturalis illa facultas hominis cognoscens, ut exinde non mirum sit, Solatem hominem reformidare catos, mures, cancos, bufones &c. Et lunarem vel Saturnum hominem visu cujusdam heroici

heroici solaris, mentis animique consternatione commoveri de quibus in physica tractabimus plura.

Altera animæ principalis facultas retinens, non quidem immediatè & directe afficitur, sed tamen à siderum influentiis miras obfuscationes & perturbationes patitur. Cum enim retinens facultas Spirituales Ideas ab anima formatas velut in gazophilazio memoriæ retineat, accidit ut à Mercurialis liquoris vel præternaturalis humoris in undatione memoria interdum valde labefactata, nihil in Scenam depromere possit, vel nonnunquam omnia confuse miscere, & pictorum more stupenda præfigurare intentet, velut

Humano capiti cervicem pictor Equinam
Jungere si velit & varias inducere plumas
Undique collatis membris ut turpiter atrum
Desinat in piscem.

Duo autem sunt memoriæ officia, instruere 1. Appetitum 2. formare membra corporis embrionis.

Instructionis appetitus ministræ duæ sunt, ancillæ, inclinatio & aversio, & utraque vel connata vel ascititia, connata est instinctus naturæ. Nunc autem quæritur, an in memoria sit instinctus naturalis, vel Ideæ primitus congenitæ, cum Aristoteles Intellectum vocarit tabulam rasam, non oblitteratam quasi pristinos characteres longo tempore deleros referret, sed omnino rudem & inanem cui in contrarium multi Philosophi, studia reminiscen-tiam rerum appellarunt, quasi intellectus rei oblitteratam memoriæ revocaret; Verum respondendum videtur, proprie nullum esse instinctum nativum memoriæ scilicet ex Ideis rerum præteritarum exortum, cum non entis nulla sint prædicata, sed qualiscunque instinctus naturæ in memoria reperitur est dispositio saltem animæ membra ad varias actiones Organizantis, sicque hic longa rerum memoria pollet ex temperamenti ignei fertilitatè, alius mox præteritorum, obliviscitur, ex fluida cerebelli sterilitate, cum etiam gradus perfectionum animarum sint, sicut & Angelorum atque alius nobiliori anima organa disponente, quam decem vicini conspicuus sit. Quæ autem sunt notitiæ naturales & connatæ in homine, eæ non à memoria, sed à mente peculiariter à Deo indita præfluunt Ascititiam memoriæ inclinationem quod spectat, reperiuntur in ea characteres ex praxi locorum, temporum, personarum ex memoria, Ideis antea representatis, velut in speculis resplendescentes prout etiam variæ artificialis memoriæ inventiones excogitatæ fuerunt, tales autem ab influentiis siderum varie perturbari posse, demonstrant mirabiles hominum, ingeniorum varietates, Europæi enim ob æquale temperamentum sunt præstantes judicio Affricani subtilissima memoria, in fervido intellectu, nec ullus reperitur terræ tractus, in quo non etiam singularis morum & ingeniorum varietas conspicua sit, idque potissimum ex characteribus per praxin acquisitis; sic Helvetii juvenes longe aliam & vitæ & loquelæ methodum à parentibus addiscunt quam Batavi, quamvis utriq; ad Rheni terminos habitent, sed Helvetii declinant ad Italiæ confinia, solis effluviis fervidiora, Batavi e contra ad maris viciniam & solis ab Eccliptica remotione frigidiores sunt.

Altera memoriæ facultas, scilicet formatio Corporis membrorum libera quidem est, prout in omni regione homines iisdem membris exornati generantur, atque ubi vis locorum nascuntur mares & fœminæ, solo sexu differentes, sed alibi fœminæ longe calidiores sunt, & heroicæ quam in locis vicinis Ex. gr. Amazonum regio bellicosis mulieribus fertur famigerata. Quam mira salacitatis signa ostentent, Certoris prominens in Alcairo Asiæ, mæmarum vastitas in quibusdam Europæis, referunt ii, qui de Anthropometria tota volumina conscripserunt ut exinde verum sit, in singulis regionibus certis sideribus subjectis, aliam atq; aliam hominum formationem reperiri quibusdam in locis capitones stolidi, in aliis acuta calvariâ desipientes nasutuli conspiciuntur, sicq; difficulter aliquis nationem inveniet ex cuius formositate regulam pulchritudinis humanæ emetiri possit.

Tertia tandem principalis animæ facultas est movens, eaq; triplex etiam, rationalis,

772.
Quomodo
memoria
vel retinens
facultas affi-
ciatur.

773.
Duo officia
memoriæ 1.
appetitum
instruere.

774.
Aristot. ta-
bulam rasam
vocavit intel-
lectum.

775.
Nulla est in
memoria no-
titia præteri-
torum recen-
ter natis.

776.
Sed naturalis
notitiâ men-
te dependet

777.
Artificialis
memoria.

778.
Ingeniorum
varietates per
plagas terræ.

779.
Altera me-
moriæ facul-
tas est forma-
re membra
corporis.

780.
Formationis
membrorum
humanorum
ortus & ordo.

781.
Facultas ani-
mæ movens
qualis &
quotuplex.

782.
Facultatis
concupiscibili-
lis passiones
simplices &
mixtæ.

781.
Facultatis I-
rascibilis pas-
siones simpli-
ces. 784.

Passiones à
tempera-
mento & si-
derum cursu
dependent.

785.
Tempera-
mentum mar-
is. 786.

Tempera-
mentum fec-
minæ. 787.
Passiones sæ-
pius animæ
contrariantur

788.
Pugna animæ
cum Passio-
nibus à Pla-
tone exposita

789.
Affectuum
sedes in corde
secundum
Platonem.

790.
Facultas mo-
vens sensitiva
etiam affici-
tur. 791.

Facultas mo-
vens natura-
lis qualis &
quotuplex.

792.
Libera natu-
ralis movens
facultas.

793.
Signa caloris
vegeti & i-
gneæ naturæ.

794.
Signa Aquei
tempera-
menti. 795.

Sexus forma-
tio à sideribus
afficitur.

796.
Sensuum for-
matio cœlesti
aura adjuva-
tur. 797.

Illibera natu-
ralis movens
facultas du-
plex. 798.

Mores unde
proveniant.

799.
Formatio
membrorum
corporis à si-
deribus affi-
citur.

tionalis, sensitiva & naturalis: Rationalis movens est vel concupiscibilis vel irascibilis, utraque habet passiones vel simplices, vel mixtas, simplices facultatis concupiscibilis passiones sunt amor, odium, gaudium, dolor, mixtæ communes sunt cum irascibili atque sunt undecim: æmulatio, ira, spes, superbia, impudentia, pœnitentia; pudor, suspicio, misericordia, invidia, agonizatio, Irascibilis facultatis simplices passiones sunt, audacia, timor, constantia, pavor; hæcque omnes tam simplices quam Compositæ passiones dependent ex vario siderum cursu exempli gratia in mulieribus ita ad temperamentum frigidius alligatæ sunt, ut si mulier cordata, magnanimis, mas vero formidulosus, uterque sexus deformis esset, propterea vir calidus & siccus, mulier vero frigida & humida sit, necesse est, ut caliditas viri efficiat eum fortem, magnanimum, audacem, liberalem, & siccitas pariat constantiam, spirituum puritatem &c. Mulier vero propter frigiditatem debilis, timida, suspiciosa, invida, astuta, petulans, propter humiditatem; levis, infidelis, impatiens & garrulæ est, uti optime recenset *Monsieur de la Chambre* lib. cui titulus *Lart de connoistre les Hommes*. Sicque passiones cordi, Cor vero Planetis subiectum est. Propterea passiones sæpius animæ contrariantur, hinc Plato in L. 4. de Rep. dixit, *iracundiam à recta ratione diversam esse. Quod in infantibus quibuslibet conspexeris, qui ab ineunte ætate iracundia sunt pleni rationationis vero per pauci compos, de quo Homerum quoque differere dicit Plato, supra dicto loco*

Pectore tuso animum verbis compellat amicis

Quibus Homerus, tamquam hac inter se differant, alter horum alterum oburgare velit, ipsam videlicet rationem de meliore & pejore deliberantem ostendit & quo pacto is, qui sine ratione irascebatur compesceretur, hæc Plato; Qui exinde etiam iudicavit affectuum sedem in inferioribus latitare, uti pulcherrime exposuit in Timæo & Locrō dicens: At partis ejus (animæ) quæ rationis expertus est, ea pars quæ ad iram prona est circa cor, ea quæ concupiscit, circa jecur sedem habet.

Facultas movens sensitiva iterum vel concupiscibilis vel irascibilis est, sicuti autem sensus variis objectorum delectationibus & illecebris afficiuntur, sic mirè interdum cæcutiunt, uti vigilantium quam dormientium nonnunquam eadem ratio habenda sit, propterea sensuum motricem à siderum æstu vel raptu lædi nullus forsitan qui dubitat reperitur.

Tertia movens facultas, naturalis est, eaque duplex, vel libera vel illibera, libera quidem ex proposito animæ progreditur, illibera vero temperamenti necessitati & fatalibus connexa est. Libera naturalis facultas movens versatur, vel in formatione figuræ corporis, vel in sexus figuratione, vel in sensuum productione sed omnes à Cœli influxibus regi, declarat primo formatio figuræ corporis, quæ ubicunque major, robusta carne solida, artubus fortioribus, fronte ampla & quadrata conspicitur, signum præbet caloris vel ignei temperamenti; Econtra facies & figura parva, rotunda, mollis, debilis signum est, frigoris & humiditatis, propterea facies rotunda est signum Iræ & malitiæ, frons parva levitatis, & hominis incorrigibilis frons longa & glabra signum adulationis &c. Secundo sexus formatio, etiam si ad varia munera subeunda à Deo peculiariter dirigatur nihilominus cum Cœli influxibus convenire manifestum est, ex hoc, quod omnes fere mares foeminis calidiores sunt, ita ut natura semper provida, agrum in muliebri sexu temperie caloris & humiditatis ita dispositum plantarit, ut in eo igneum Cœleste Semen maris fructificare possit. 3. Sensuum denique formatio à sensili, præprimis quo ad visum, à cœlesti lumine dependens, quo plus de Cœli splendore attraxit, oculus, fortiorem & constantem visum acquisivit, & sic de cæteris sensuum organis.

Illibera naturalis facultas movens ex temperamenti necessitate, vel informat mat mores, vel format corporis membra. Mores sunt vel maris vel foeminæ, maris, audacia, liberalitas & constantia, foeminæ timor, prodigalitas, pavor. Omnia hæc Cœlesti ex aura provenire supra deduximus, ita ut formatio membrorum à consimili causa instituat, cujus enim calor cordis vehemens est, illo Pectus latum & amplum accepit, cui Luna in aspectu favet, ille cerebrum & cranium majus habebit, qui æstu martiali turget, felis vesiculam amplam for-

ritus est &c. Cum Cœlum certa loca naturalia & infundibula receptionis ubique inveniatur.

Explicatis hisce omnibus animæ facultatibus, superioribus & inferioribus percipimus omnes facultates materialibus organis subiectas, ab igne Spiritu & sale cœlesti, ex quibus humanum corpus constat, regi & gubernari. Restat ergo determinare, quid nam à siderum motibus & influxibus immune sit?

Dico autem Sola anima, & intellectus ejus immaterialis facultas remota est ab omni naturæ incurfu, anima enim nec quicquam à corpore mutuatur, neque aliud, nisi in motu commercium cum eo habet, sicut Angeli certis cum corporibus ex mandato divino concurrunt, sic immortalis anima ex decreto Dei, humano corpori inclusa velut Rex absolute omnia gubernat, & dirigit; sed prout interdum subditi parere recusant, sic corpus humanum ab incurfibus hostium vitæ hinc vel illinc ab æquilibrio temperaturæ varie retractum, Rectori bellum minatur, ut exinde variæ inquietudines & exorbitantiæ exsurgant.

Tempora à primi mobilis rotatione incepisse, docet sacer divinus codex, nunc sidera ad æternitatis adumbrationem tempus varie distinguendum creata esse, sequitur. Quid autem tempore utilius pulchrius & in mundo magis necessarium, quo omnia mensurari & subsistere scimus, velut ab effectu formæ mundi perfectissimo, quo maxime ad æternitatis contemplationem deducimur, hinc Plato in Locro. *Est autem tempus ingenti temporis imago, quod æternitatem vocamus. Quemadmodum enim universitas ad intelligibilis mundi exemplar creata est, ita & hoc tempus ad æternitatem, velut ad exemplar quoddam cum mundo ab opifice fuit constitutum* hæc Plato.

Temporis originem à sideribus deducere, informat nos ipse Sacer Codex, qui tantum dierum septem creationis meminit, ex quibus tota Compages septimanam efficit, septem Planetarum periodo absolutam, ut supra ostendimus, diem autem ex vespera & mane factum esse recenset, ita ut ad literalem textus sacri sensum dies à meridie incipiat, & per vesperam & mane usque ad alterius diei meridiem percurrat, propterea David Psalmo 55. vers. 18. dicit: *אֲשִׁיתָה אֶרְבֵּךְ בַּקֶּרֶךְ וְצִהֵרְךָ אֶרְבֵּךְ* vespera mane & à meridie vociferabo. Hinc Scaliger: *Totum ὡς ἀπὸ τοῦ ἡμεῖς ἑβραῖοι in quatuor partes dividebant, quas vigilias vocabant, prima vigilia erat à vespera, secunda à media nocte, tertia à mane, quarta à meridie. Alioquin nomen hoc צהר quo hodie horam nominant, antea nec notum quidem erat lib. 1. emendat, Tempor. Scaligeri.*

Quid de horarum ortu Plinius & alii jucunda jactitent, supra docuimus. Certissimum est, Astrologos diem noctemque in 24. horarum spacio divisisse, unde Scaliger in loco supra citato: *Astronomis propria est divisio diei in sexagesimas primas, secundas, tertias, & sic deinceps: Artificibus computi annalis, in horas, puncta, ostenta, minuta & partes. Hora est punctorum quatuor minutorum 40. partium 480. momentorum 1760. ostenta autem sunt arbitraria, quibuslibet aliarum divisionum in illa resolutis. Orientalibus vero computatoribus compendiosa horarum resolutio est, non enim in sexagesimas assem dividunt, sed in 1080. partes, ita ut 18. particula uni minuto horario respondeant. Hac divisione hodie Iudæi, Samaritani, Arabes, Persæ, & aliæ Orientis nationes utuntur. Hæc Scaliger.*

Ex horis ergo dies, ex diebus septimanæ ex quatuor septimanis fit mensis (secundum Scaligerum) qui vel naturalis vel civilis est. *Naturalis est vel Solaris vel Lunar Solaris est qui naturalibus circuli Solaris seginentis definitur, sive transitus solis de signo ad signum. Lunar mensis triplex habetur. 1. Quatenus ab eodem Zodiaci puncto ad idem Lunare revertitur. 2. Luna à sole progressus & reditus. Terti generis mensis est secundus dies ὁ μὲν τῆς συνόδου qui dicitur φάσις φεδαχρον & ὁ ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ mensis, Civilis est qui non naturaliter sed aequaliter divisus est.*

Ex mensibus ergo duodecim Annus constituitur solaris qui est dierum 365. & paulo minus quam quadrantis. Eadem fere quantitas attribuitur Veneri &

800.

Omnia corpora à cœlestibus virtutibus reguntur.

801.

Sola anima & intellectus ab omni incurfu naturæ liber est.

802.

Commercium animæ cum corpore.

803.

Inobedientia corporis & bellum cum anima.

804.

Sidera ad æternitatis exemplar efficiunt tempus.

805.

Temporis origo à sideribus.

806.

Prima temporis divisio veterum in vigilias.

807.

Divisio diei in horas puncta minuta ostenta &c.

808.

Collectio dierum & septimanarum in Menses.

809.

Ex mensibus 12. solaris Periodus Annus constituitur.

Mercurio Saturni annus est dierum 10955. horarum 12. Iovis Annus dierum 4331. horarum 18. Martis dierum 687. Luna dierum 29. cum semisse, & paulo plus quam duarum tridentum hora, quem mensem vocamus. Hæc omnia invenies in Scaligero de emendatione temporum latissime exposita & illustrata.

810.
Hominum
incuriositas
certam munda-
di Æram ne-
glexit.
811.
Chronolo-
gorum dis-
sensiones de
Æra mundi
recensentur,

Cum itaque Deus indelebiles temporum characteres sidera scilicet in Cœlum locavit, ut ab omnibus gentibus & populis aspici & notari possint, lachrimis de ploranda res est, protoplastos non designasse primum Cœli positum, unde Annorum mundi facilis computus & æra universi depromenda esset, ne tot de ortu mundi dubia & dissensiones tam multos curiosos in desperationis gurgitem abriperent. Recenset inter alios Jacobus Gassarellus curiosit inaudit. part. 1. cap. 2. pag. 47. mædis plurimas de Æra mundi dissensiones ad Christi Nativitatem dicens; *Hebræi Christiani numerant annos 3760.*

Paulus Boro Sempronienſis.	5201.
Arnoldus Pontacius.	4088.
Pererius, Bellarminus & Baronius	4022.
Genebrardus	4090.
Suarezius	4000.
Ribera	4095.
Onuphrius Panuinus	6310.
Scaliger filius	3948.
Sixtus ſenensis Maſæus & multa pars aliorum	3962.
Johann. Picus Mirandulanus	3958.
Petrus Balifardus	3964.
Gerhardus Mercator	3928.
Joannes Lucidus & alii	3960.
Janſenius	3970.
Carolus Bovillius	3989.
Paulus Pallatius	4000.
Malvenda	4133.
de quibus Scaliger tractatu de emendatione temporum omnium optime opinionones colligit, nuperque Keplerus de vero anno natalitio Chriſti compendioſam diſſertationem edidit.	

SECTIO II.

ET LUCEANT IN FIRMANENTO COELI, ET ILLUMINENT TERRAM ET FACTUM EST ITA.

812.
Quanam
corpora reci-
pianr lucem,
ut exinde in
oculis re-
splendeat?
813.
Quare vi-
trum pelluci-
dum ſit?

814.
Quare vi-
trum tam fra-
gile ſit?

Nili niſi firmamentum Cœli lucidum eſſe, verbis ex hiſce concluditur, ſolus ergo ær lucis receptaculū erit, terra autem illuminata lucis ſplendorem in ærem reflectit, propterea radios lucis ad uſque centrum terræ penetrare poſſe, concedimus, ſed terram ſolo calore & nullo lumine replere poſſibile eſſe, ejus naturā tenebricoſā oſtendit. Vitrum ex cineribus & arenā conſtatū translucidum eſſe, manifeſtum eſt, cum ex terreno corpore conſtet quare lucis receptaculum ſit, merito quæritur? Et reſponderi poteſt, primo in arenā multum eſſe ſulphureā ſubſtantię unde arena in aquoſis locis præſertim ad Rheni flumina in aurum excreſcit, & metallicæ naturæ ponderoſiſſimæ eſt, propterea arena lucis formam in ſeſe continet. 2. Ex arena & cineribus maximo ignis æſtu, & flammis ultra 24. horas prius materiam purificantibus, vitrum conficitur, an non ergo ignea corpuscula vitro ex tanta æſtu aëri expoſito, & coaleſcente, intus in maxima copiā occluduntur, hinc exoritur, quod vitrum fragile ſit, cum inter ramoſas ſalium partes omnia Sulphure repleta ſint, ut nec ſpaciū flexilitati relictum ſit, atque dum rami deberent varie inſecti, ad unam partem ex altera, propter globulorum compulſionem & attritionem franguntur compages, ut vitrum ad uſque flexionis activitatem tranſiliat, ſic ergo ignea corpuscula tenaciſſime coherentiā vitrum translucidum efficiunt, quod reſpectu ſolum lucidum eſt, ſi enim vitrum multo denſius ſit, lumen amittit, propter

pter terrestrium corporum interstitium ita ut tandem nimia densitate opacum reddatur.

Tria ergo lucis respectu sunt in universum corpora, lucem lucidum & opacum, namque aqua non per se lucida est, dum aliquis fluminibus æstivo tempore cristallinis pisces in littore natantes videt; sed propter luminis receptionem clarescit, sic enim aquæ non ultra quinque pedes profunditatem habentes, subtus arenam lucidam monstrant, velut in speculo, radii solares per aquas penetrantes super arenæ superficie reflectuntur, sin autem aquæ in profundum stagnant, nullus nisi superficialis splendor corruscans apparet. Sic etiam glacies hyberno tempore lucida est; non tantum quia ex spirituosius corpusculis concrevit; uti suo loco docuimus sed quia lumen illud undiquaque penetrare potest, si vero Fretum, aut profundior fluvijs glaciæ densissima fuerit incrustatus, nihil lucidi, nisi superficialiter resplendentis parum invenies, quia & materiæ crassities impedit luci transitum; & quia nullius reflexionis locum & terminum invenit.

Lucent ergo sidera per aërem, ut radii eorum ad usque nervum nostrum visorum penetrent, uti in physica erit tractandum, neque unquam aërem luce & calore prorsus destitutum esse, pater, quod sidera vigiliis æternis in æthere rotentur, propterea omnibus lucis effluviis prorsus extinctis, plusquam cimmeriæ & palpabiles tenebræ exorirentur, exinde quia aër globulis igneis tenuissimis destitutus, longe crassior fieret; & ex vacui fuga omnia coalescerent. Quo plus ergo luminis in aëre eo salubrior vita, ex constitutione divinâ, propterea nocturnus aër maxime nocivus est animalibus soli subjectis, quia radiis solaribus à superficie terræ remotis terrestria lunæ effluvia in eorundem locum recedunt. Ex hac causâ in Regionibus ad Polos propinquioribus aër falsedine terrestri repletus, scorbuto, Elephantiasi &c. Causam exhibet. Econtra ad Æquatorē aër saluberrimus quidem, nisi nimio æstu reflexionis radiorum solis animalium Regno fere in tolerabilis esset.

Alterum lucis officium est ut Terram illuminet, sive radios in terræ superficiem reflectendo intensum calorem excitet, quo Planetæ & animalia fota, velut pulli excludantur. Hinc Arabia plurimis in locis deserta est, propterea, quod Sol verticaliter imminens radiis edirecto recurrentibus omnia comburat, sterilemque terram & inhabitabilem efficiat, nec minus circa Polos ex Solarium radiorum reflexionis obliquitate, tantum frigus reperitur, ut semper mare glaciæ obductum, nec terra hominibus habitaculum vel escam animalibus sufficientem suppeditare possit, propterea Hippoc. oraculum verissimum est πᾶν τὸ πρὸς τὸν πόλιν, καὶ φῶς καὶ πᾶσι πᾶσι, omne nimium naturæ inimicum est. Aphor. 15. sect. 2. Super temperato & pullifico calore in Chymia multi operam navarunt, ut Ægyptiorum more fornaces extruere possint, in quibus non tantum ova excludere, sed & naturales generationum gradus imitari queant; sed sicut in natura novercans non quemlibet in Gazophylacium intronmittit, sic nebulis ignorantiae plurima involvit, ut nihilominus sola Magistra permaneat. Quis enim in omnibus locis uvas, mala citria, arantia, ficus, &c. Producet, etiam si terram & natale solum eousque transportet, nihilominus nec cælum ibi ad id negotium habebit ita propitium, nec aërem benignum, nec solem tam virtuosum ut minimo impedimento natura abortum patiat, propterea tanta & tam mirabili varietate Deus omnia condidit & terram undiquaque exornavit, ut ubique pro animantibus vitæ & sustentationis adminicula reperiantur, quamvis in hoc & alio feliciore & commodiori loco melius vivant, sed non cuivis contingit adire Corinthum, & opus est, sicut Salomon ex ophir, ut aliunde ad vitæ commoditatem commerciorum opere, & à Deo instituta hominum sodalitate, plurima per mare & terram transportent.

816.
Tria lucis respectu sunt tria natura corpora, lucens lucidum & opacum.

816.
Aqua quomodo sit lucida?

817.
Glacies quomodo lucida.

818.
Stagnantes aquæ opacæ.

819.
Aër nunquid omnimoda luce destitutus.

820.
Cimmeriæ & palpabiles tenebræ quomodo orti possint.

821.
Aër luminosus salubris.

822.
Quare nocturnus aër insalubris.

823.
Aër in subpolariibus regionibus falsedine mordax.

824.
Terræ illuminatio est fortissimum Regnum.

825.
Diversitas regionum sub Æcliptica & sub Polis.

826.
Pullificus calor temperatus.

827.
Quare non omnis ferax omnia tellus.

828.
Non eadem ubique terrarum felicitas.

829.
Nonnulla ex Ophir sunt afferenda.

SECTIO III.

FECITQ; DEUS LUMINARIA DUO MAGNA, LUMINARE MAJUS UT PRÆESSSET DIEI, ET LUMINARE MINUS UT PRÆESSSET NOCTI ET STELLAS.

830.
Sol luminare
magnum.
831.
Luna lumina-
re magnum.

Solem & Lunam duo maxima, Cœli Luminaria esse; etiam agricolis notum. Cum oculorum Sensibus pateat; magnum Luminare Sol esse & quidem maximum apparet ex paralaxi, & usu telescopiorum. Lunam magnum etiam Luminare esse, ejus virtus declarat, præsertim in maris motu; nec minus reflexio solarium radiorum, dum egregiam lucem & splendorem in terram diffundit, ut Arabibus, quibus æstus solis molestus est, nox diei vicem suppleat.

832.
Sol in medio
Cœli Plane-
tarum velut
fons ignis &
virtutis.

Cum Deus supremam mundi Regionem exercitui stellarum fixarum dum destinasset & erratica sidera, utpote omnium mutationum primordia in inferiora Cœli loca reponere decrevisset, tunc solem in medium eorum quasi maximum ignis vorticem locavit, à quo ignis velut è fornaci candente, omnia animalium regno adversa corrigere, eidem amica adjuvare, sicque influentiis benignis omnia conservare possit. Propterea sicut lux vitæ, tenebræ mortis simulacrum, ita Sol diei, Luna soporifera nocti præfecta est, ut Sol laboris, Luna quietis fax & sidus appelletur, propterea sidera quæ Solis signaturam ferunt

833.
Sidera quæ
solis signatu-
ram ferunt, i-
gnea sunt &
vigorosa.

♂, ♀, laboriosa animalia, oleaginosas planetas, sulphurea mineralia produ-
cunt. Sole enim oriente, quæ Spiritu & virtute luminis cœlestis vivunt, ani-
malia, somno diffuso avia & invia percurrunt, Aves Creatorem cantu glorifi-
cant, solaris gallus solis exortum prænunciat, e contra Saturnina & Lunaria ve-
lut Bubones, ululæ, vespertilioes &c. Sole decumbente in Scenam prodeunt,

834.
Animalia so-
laria diurna.

& in tenebris circumvagantur, Luminare ergo magnum Sol erit, non tantum
magnitudine molis, sed & virtutis & efficacæ cum omnia ex Sole virtutem vi-
gorem & motum acquirant.

835.
Saturnina &
Lunaria no-
cturna.

Lunam noctis præsidem nunc creatam esse, elegimus hinc Hieronymus
Cardanus in commentario super Ptolomæum Cap. 4. textu 29. ita contrarieta-
tem Solis & Lunæ explicat, dicens: *Vt vero ad rem potius accedam, tria præponere*

836.
Diversitas So-
lis & Lunæ
ostenditur.

docet (Ptolomæus) primum est, quod Solis opera à Lunæ operibus maxime distincta, Parti-

837.
Ptolomei ex-
plicatio con-
trarietatis ☉
& ☾.

bus anni: ☉ Diei & elementorum ☉ Regionum; Sol quidem æstate, id est, dum est ab

initio arietis, ad initium libræ potentior est, ☉ evidentiores facit effectus, Luna vero in
sex reliquis signis. Similiter Sol in Die potentior est, quam in nocte. Luna vero in no-
cte quam in die similiter Sol potentior est in aëre, quam in aqua, Terra vero utrisq; com-
munis est. Quod vero ad Regiones pertinet, Sol quidem in Regionibus dominatur magis,
quæ sub torrida sunt Zona & propinguis, Luna vero magis in his quæ juxta Polos sunt. O-
rienti magis præ est sol Luna occidenti hæc Cardanus.

838.
De Lunæ es-
sentia & cor-
pore variæ
antiquorum
opiniones.

Tanta hæc contrarietas non tantum à Summo Astronomo animadversa, sed & quotidiana experientia comprobata, denotat longe diversam esse, solis quam lunæ essentiam, hinc Joan. Franc. Pieus Mirand. ait: *Lunam Anaximenes & Parmenides, & alii ex solo igne conflagrunt, Pythagoras Petrosum Corpus, Heraclitus Terram, Anaxagoras & Democritus igneum firmamentum, Campis & montibus divi-*
sum voluerunt. In Exam. vanit. doctrin. Gent. lib. 1. c. 12.

839.
Luna est sidus
terrestre soli-
dum.

Lunam autem terrestre sidus antiquissimi vocarunt sapientes, propterea
magis ex terreno quam aquoso & sulphureo corpore eam constare dicimus, du-
cti sequentibus motivis. 1. Apparet ex aspectu & ope telescopiorum, densum
& opacum sidus esse, petrosi montibus & convallibus undique solidum, sed

840.
Luna ex ob-
servationibus
apparet terre-
stris.

non ita ut terra: Hinc Leo Hebr. dial. 3. de amore: *Lunare Corpus inter lucem*
Solarem Tenebrasq; terrestres medium locum obtinet. Figuram lunæ sæpius obser-
varam per pulchre depinxit R. P. Kircherus in mundo subterraneo. 2. Lunam

841.
Luna ex situ
cœlesti crassa
& terrestris
est.

terrestrem esse, etiam situs declarat, quo enim in creatione crassius & pondero-
sius corpus acquisivit vortex in firmamento Cœli, eo locum centro proximio-
rem occupavit, ut in aqua & terrâ videre licet, quibus subtilior aër & adhuc
subti-

Subtilior sed solidior Luna namque aer expansus est, & rarefactus, ut omnes Cœli & terræ globulos recipere & sursum deorsumque reportare possit.

Lunæ autem corpus subtiliori quam aëris atque salina substantia constans, conglobatum & non expansum est, ita ut solis lumen recipere, reverberare sed & de propria salina essentia sublunaribus communicare possit.

Sed concessio Lunam ex terrestri Salino corpore constare, quomodo quoad maris æstus ad Lunæ motus notabiles itemque ad meteorum intempestates nos excusare possumus, Lunam esse omnis aquositate, Reginam & Dominam, & per consequens ipsam aquosam sed respondeo 1. Maris æstus non formaliter ab essentia Lunæ, sed à lumine ejus mutuato provenire, quod ipsa periodicæ revolutiones ostendunt. 2. Etiam si ab essentia Lunæ ipsissima orirentur maris ascensiones & meteorum intempestates, acciderent ex natura ejusmodi salis cœlestis quod omnia fermentat & penetrat, sicque Luna in certis Cœli angulis & ad Solem aspectibus existens, vires in viciniam aëris & maris diffundere posset non solum sed 3. Sicut Cœli motus omnis terreni motus principium est, & ad Sphæræ novæ raptum usque ad Lunam omnia ordinariam periodum absolvent, sic luna mari proxima procul ab omni dubio, illud quod primitus in creatione proximum fuit, inquam, viciniae vinculo ex divina constitutione movebit. Solem autem maris æstus formale principium esse in Physicis docebimus.

Inter hæc nova quæstio exoritur, an effluvia & exhalationes ex terra & mari ad Lunam & solem usque pertingant? Quam ad decidendam suam sententiam profert Joan. Picus Mirandulanus Astrol. lib. 10. c. 13. dicens Luna plus à terra distat, quam ut ad eam terræ vapores & halitus pervenire possint, qui nec sexdecim stadia putantur à Physicis sursum attoli, ne dum ad Lunam, Venerem, Mercurium attollentur. Quam sententiam etiam defendunt Cosmographi & historici præsertim in descriptione montium Athi & Olympi, ubi in cacuminibus supremis sacrificantes nec imbrem, nec nivem invenisse Johan. Franciscus Bacco Baro de Verulam in histor. Ventorum folio 462. recenset.

Stellas vocavit Deus illos magnos vortices in Firmamento Cœli ex radiis solis refulgentibus lucentes sicut Luna omni Lumine proprio destituta minus luminare dictum fuit, subsequitur statim, Deum fecisse etiam stellas, hinc dubium est, an ullus Planetarum, vi connexionis verborum sacrorum proprium lumen acquisierit, cum sufficiat & solis resplendescencia ad tam exiguum lumen, quod pro tanta eorum corporum magnitudine ostendunt, sed tutius videtur mihi, statuere, Planetas omnes ex tribus naturæ primis principiis, Cœlo scilicet aqua, terra & luce vel igne productos. Sal sulphur & spiritum, sed terrenis longe subtiliora Cœlestia scilicet elementa continere, ita tamen ut Saturnus infra supra cœlestes aquas supremus, maximam aquarum portionem in congregatione absorpserit, Jupiter item ob magnitudinem corporis non minorem, sed reliquis substantiis temperatiorem aquam acquisierit, Luna autem terræ proxima, plus Salis terrestris, quam sibi superior Mercurius habet hicque iterum ex reliquis temperatus factus est, sed cum Deus in medium vorticem omnium temperatura æquilibrium tenentem ignem cœlestem reponere voluisset, fecit solem ut velut aurum sidus, omni compositionis mixtura harmonicum, & nobilissimum, ab omni corruptione & alteratione remotum, omnis caloris & Balsami fons, omnis denique motus ortus & principium esset. Posito ergo in centro Planetarum ignis vortice, necessarium fuit, ut proximi Mars & Venus ex candescerent, sed ne detrimenta perferrent, procul dubio Deus ipsis omnibus tantum de igne concessit reliquis planetis, quantum pro rei indigentia & exornatione naturæ requiretur. Marti igitur ex pyramide aquarum, & terra

842.
Quare ad
Luna inferior
ramen subti-
lior.

843.
Quare Luna
solida & den-
sa appareat?

844.
Quare Luna
sit aquosita-
tis Dominæ
cum terre-
stris sit?

845.
An maris
motus à Lu-
na exoritur?

846.
Sole æstus ma-
ris formale
principium.

847.
An exha-
lationes à terra
& mari ad
Lunam per-
veniant.

848.
Montium ca-
cumina à me-
teo, libera.

849.
An Planetæ
in creatione
proprium lu-
men acqui-
sierint?

850.
Planetæ con-
stant ex tri-
bus principiis
Elementis.

851.
Sol æquali
mixtura ve-
lut aurum
constat.

852.
Quare Mars
fuerit &c.

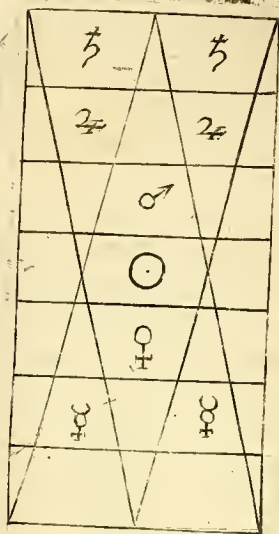
con-

853.
Et Venus fer-
tilis,

854.
Quare Jupi-
ter & Mercu-
rius luce pal-
lidi?

855.
Quare H &
D noceant?

856.
Nisi sensuum
organa crea-
ta fuissent sol
nunquam lu-
minare ma-
gnum fuisset.

857.
Saturnus a-
quosus est.

858.
Saturni No-
men.

859.
Ptolomæus
de Saturno.

860.
Quare frigus
à sensibus
percipiatur?

861.
Siccitas Sa-
turni qualis
sit?

862.
Cardanus de
Saturno.

863.
Saturnum si-
dus aquosum
esse probatur.

864.
Ex analogia
cum Aqua
nostra infe-
riore.

865.
Aquatū no-
strarum fri-
giditas ma-
nifesta.

866.
Frigus non o-
ritur ex terra.

867.
Neque a ma-
ri.

868.
Neque ex
aëre.

869.
Neque ex luna
& reliquis
quinque Pla-
netis.

constanti, caloris multum, Veneri ex terræ Pyra-
mide & aquarum portione quadam non minus,
sed pro materia terrestri recipientis dispositione,
non tam diffuentis ignis copiam concessit, hinc
Mars & Venus luce in cælo rutila aspectabiles
sunt, Jovi & Mercurio parum lucis dedisse, ex pal-
lore & debili igne ab illis redundante animadver-
timus. Saturnus & Luna noctis, morris & quie-
tis directores, compositis rebus ob naturæ simpli-
citate infensi, radiis influentiarum debilium sub-
lunarium temperaturam dissolvunt, vitamque in
calore natantem, defectu balsami solaris abripi-
unt. Plus ergo Planetæ mutuatitio solis, quam
proprio igne reipendunt, cum expresse Sol lumi-
nare magnum fuerit, antequam animalia crearen-
tur, quod si ergo in nullo corpore reflexionem ha-
buisset deficientibus animalium sensuum organis,
ad quid luminare factum aut dictum fuisset.

Saturni sidus uti inter Planetas supremum, in aquosa nostra Pyramide pri-
mum est, constans aquis à Deo in corporum cælestium divisione & exornatio-
ne factis, tenuissimis limpidissimis, propterea ab antiquis frigidissima stella vo-
cata est, eo quod ejus influentiæ aquarum corpusculis intercedentes, flumina,
lacusque consolident. Plato pulchre de simplicitate Saturni loquitur in Cra-
tyllo: dicens: *Saturnus* ἡρόν & appellatur, ἡρόν enim non puerum sed ipsius puritatem
& mentis in corruptibilitatem significat. Ptolomæus in lib. 1. de Astr. Judiciis in-
quit, *Saturni stella maxime frigidifica est, sed & non nihil arefacit*; Quæ ut recte per-
cipiantur repetenda erunt, quæ in primo capite hujus operis dicta sunt, quod
aquosa corpuscula in sensibus nostris frigida esse animadvertantur, exinde quod
calor nostræ vitæ organon, corpus aquarum à se diversum longe aliter in ani-
mæ nostræ propylæis repræsentet, & siccitas Saturni in eo maxime deprehen-
ditur, quod effluvia ejus subtilissima aquarum interstitia repleant & sic aquas
consolident. Cardanus ejus naturam & effectiones brevibus explicat, dicens:
*Saturnus est coloris plumbe; & obtusioris luminis, quovis alio Planeta id contingit partim
natura propria, partim ob raritatem substantiæ ejus: Maximus enim est omnium erratico-
rum, excepto Sole & Iove, ut cujus corpus globum terræ & aquæ contineat, (ut fe-
runt) nona series sexiesq; circuitus ejus sit in annis 29. diebus 157. horis 22. hæc
Cardanus.*

Saturnum autem sidus aquosum esse, apparet. 1. Ex analogia quam ejus
effluvia habent cum nostris inferioribus aquis, quas solas afficiunt; Neque e-
nim terra consolidatur, nisi aqua HUMECTATA in simul glacie occludatur,
nec aër spissior sit, nisi propter vapores aqueos in eo volitantes, quinonnunquam
in nivem, rorem, & pruina resolvuntur, Aëre semper eodem per manente.
Sic ergo illud quod frigus vocant, solam aquam nostram inferiorem afficit. 2.
Aqua nostra sublunaris in sensibus animantium manifeste frigida deprehen-
ditur, si omni igne libera & depurata quæta est, si ergo manibus attingere licet, il-
lud corpus quod frigidum animadvertitur, utique ad infalibilem notitiam ve-
niemus illius, quod longissime à nobis remorum, quod ex ejus effluviis frigidis-
simis aquosa natura judicanda sit. 3. Frigus non ex Terra oriri evidens est,
quod terra nunquam frigida sit, & quilibet in terræ cavernas sese occultans à
frigoris in cursu immunis sit. 4. Mare vel nostrates aquas non tantum frigus
excitare posse, testatur, quod alias ad maritima loca longe intensius frigus esset,
quam in montanis, sed notum est omnibus, in maritimis locis multum humidæ
ex aqua evaporantis materiæ reperiri, & facilius nives liquefcere, e contra in-
summis montium cacuminibus, quo usque aquea effluvia non ascendere pos-
sunt, maximum frigus esse, & in minoribus montibus præprimis Alpibus nun-
quam nivis & glaciei colles liquefcere. 5. Nec ex aëre frigus redundare posse,
exind-

exinde colligere licet, quod aër in cavernis terræ vel muris & cæmeris occlusus, & à Ventorum incurfibus munitus fere temperatæ naturæ sit, nec sensus ullo frigore efficiat. 6. Ascendimus tandem ad Lunam, quam frigidam esse multi existimant, propterea quod ejus lumine crescente hyemali tempore plerumque frigus exacerbetur, sed diximus supra suprema Cœli effluvia non nisi per radios solis ad terram derivari, sic ergo horizonte nostro omnino tenebrioso, neque effluvia Cœli superioris in inferioribus tanta velocitate spirant, suntque omnia quasi alta quiete sopita, econtra lumine solis in Luna velut in speculo reflexo, reperiuntur Cœli spiritus in inferioribus hisce, cum lumine Lunæ quotidie crescentis, usque dum averfa & decrecente luce omnia remittant. Lunam autem sicut & reliquos quinque Planetas, non frigidos esse, de quolibet jam suo loco demonstrabo. 7. Saturnum frigidum esse, omnium Astrologorum libri unanimiter testantur, nec operæ precium puto illorum verba & scripta allegasse. 8. Aquas supra expansum positas fridas esse, nullus qui sacris imitatus est, concedet, namque à Deo fotas vivificatas esse, ut calorem nostrum vitalem conservent, spirituosas & luminosas, supra in primo capite declaravimus. 9. Supremas stellas luce & lumine fulgidissimas, unquam fridas fuisse, nullus neque Astrologorum Chaldæorum aut Arabum, neque Philosophorum, unquam demonstrare potuit, quorum examen mox subsequetur. 10. Cum ergo solus Saturnus omnium consensu frigidus sit, formaliter & eminenter ab eo frigus in nostris sensibus sentiri, omnino persuasum habebimus exinde Aqueum esse judicabimus.

Frigus autem à Saturno exortum est, effluviis Saturni aquosorum transitus, aquas congelans & organa sensuum dolore afficiens. Manifestum autem est, Saturnum frigoris autorem esse. 1. Quod frigus etiam solidissima vitra, & durissima metalla penetrer, quod non nisi à sublimi corpore penetrantissimo fieri potest. 2. Saturno pervigili majus frigus excitari animadvertimus, quam si de die solis radiis combustus & temperatus sit. 3. Saturno ad verticale cujusque loci punctum accedente intolerabile frigus oriri & Astronomorum libri referti sunt, & quotidiana experientia millies approbatum est. 4. Aqua frigore Saturnino consolidata, nihil nisi crysallum præsentat solvitur autem tora illa intumefacta aqua nullo fere sensibili vaporante corpore, exinde simplicissima & subtilissima omnium Planetarum essentia judicanda, sed ex glacie crysallum oriri testantur: Albertus magnus in prim. de miner. extr. 2. cap. 2. & Chalc. in Plat. Tim. alique complures, ita ut Saturni essentia in Crysallo visibilis & permanens esset, de quibus in Physicis plura. 5. Frigus visibile etiam apparet, in rore, nive & grandine, præprimis in vapore congelato ad culinas, Balnea, item frigoris effluviis remittentibus ad muros & pavimenta, ubi parietes attractum frigus velut sudando profundunt, sicque frigoris essentia sese manifestat, & nostris oculis inter aquarum corpuscula præsentat. 6. Saturni facies representat sese in locis à sole distitis & remotis, ubi tristes speluncæ, profundissimæ in puritatem sentinæ, venenatis Plantis & horridis arboribus opacæ, Bubonibus & noctuis habitaculum, harpiisque & vespertilionibus lucum concedunt.

Jupiter in aquosa Pyramide secundus, post solem maximus Planeta est, de quo Ptolomæus ita: *Stella Iovis temperata natura est, media enim fertur inter frigiditatem Saturni & æstuosam Martis, calefacit autem & humectat, sed quia calefaciendi vis præcellit, ideo facundi ad illam venti excitantur*, hæc Ptolomæus, lib. de Astorum judiciis. *Iupiter à Græcis Zeus, quasi vitam dixeris, appellatur, & Iupiter ac Iuno à juvando dicuntur inquit*, Leo Hæbreus dial. 2. de amore. De Jove inquit Hieronymus Cardanus: *Iupiter maximus est aspectu, præter duo luminaria. Veneremque à qua tamen parum vincitur estque lumine clarus, plenus, ac nitidus, tanquam similis Veneri, ut nisi quis Astrologus sit, vix unum ab altero distinguere queat. Unde datam illius substantiam esse reor puramque & quasi ex natura solis, maximus præterea errantium excepto, sole, quippe cujus globus centies & octies terra & æque machinam contineat.* Hæc Cardanus. Jovis sidus tam vastissimum, ut

869.
Neque ex luna & reliquis quinque Planetis.

870.
Ergo ex Saturno.

871.
Neque aquæ supra cœlestes sensibiles ter afficiunt.

872.
Neque stellæ supremæ frigidæ sunt.

873.
Saturnus omnium consensus frigidus & aqueus.

874.
Frigus quid sit?

875.
Frigus à Saturno esse convincit quod.

876.
Frigus omnia penetrat.

877.
Saturno pervigili frigus augeatur.

878.
Saturno verticali intentione sum frigus est.

879.
Solutio glacie frigoris subtilissimam essentiam ostendit.

880.
Crysallum Saturni essentiam manifestat.

881.
Frigus visibile in rore nive & grandine.

882.
In sudore parietum remittente frigore.

883.
Saturni facies in locis frigidis.

884.
Jupiter temperatus.

885.
Jovis nomen.

886.
Cardanus de Jove.

887.
Jovis sidus salubre ex temperata.

tique non inutile, sed fecundum esse, & in inferiora influxus emittere, sana ratio suadebit.

888.

Jovis salutaris effectus.

889.

Mel Joviale.

Omnia autem Astrologorum consensu effluvia Jovis temperata sunt, & humida propterea ex pluribus aquæ quam ignis partibus ea constare existimandum & animadvertimus ejusdem effectus in omni naturæ regno, in minerali quippe generat, corpora multo Mercurio & spiritu mollia, & splendida, in vegetabili regno expinguibus arvis & pratis efflorescere facit frugalia & homini cibum & potum suppeditantia. Mel Joviale præprimis colligunt Apes & qui siliginis, flores destillat inveniet largissimam Jovis essentiam, velut ex cœlesti cratere ambrosiam stillantem de quibus plura in Physico systemate. Ex animali regno gubernat bruta, gressilia & reptilia, quæ in amænissimis fertilissimis locis degunt, influit tandem in corpora hominum qui mollis & temperatæ naturæ sunt, eosque temperamento laudabili atque optima constitutione exornat.

890.

Mars Igneo Aromaticus.

891.

Marris stella rutila.

892.

Sulphuris species.

893.

Martiale sulphur bituminosum.

894.

Martiale venenum in cane rabido.

895.

Canis marti facer.

896.

Rabies & Lycanthropia.

897.

Sol sidus temperatissimum.

898.

Epicuri sententia de Sole

899.

Cardani relatio.

900.

Philosophorum sententia de sole.

901.

Phœnices & Ægyptii de sole.

902.

Anaxagoras Euripides de aurea gleba solis.

903.

Substantiæ rerum quales

904.

Venus sulphureo salino corpore constans.

905.

Venus Acidalia.

906.

Sal Ægyptiis prohibitum fuit.

Mars proximum ad solis orbem sidus, ex aquosa Pyramide facit Balsamica Sulphure stillantia effluvia, hinc Ptolomæus *Martis stella & arefacit & urit sicut congruit igneo ipsius colori & viciniori solari, cum subjectus illi sit orbis solis.* Martis stella, copia reflexionis radiorum solis sintillans apparet & rutila, & notabiles sunt ejus effectus in inferioribus hisce nimirum in solari calore & lumine Vitæ animantium consistere omnibus Physicis approbatum est, jam autem sunt adhuc diversi calores, nimirum sulphur oleaginosum & acidum, illud ex aquis constans, hoc ex terra vel sale. Martiale sulphur resinosum vel bituminosum interdum ad tantum extremitatis gradum ascendit, ut omnia comburat, corrodat, & devastet, sicut apparet in Euphorbio & similibus Plantis, itemque in cane, quem sub marte essentiam acquisivisse unanimiter referunt, hic martiali in felici velut fulmine percussus, in rabiem prostermitur, sicque excessivo martis sulphure suffocatur. Exinde forsitan veteribus canis Marti facer fuit, quod martiale virus in canes, lupos, quin imo in homines sævissime ex æstuet in rabiem, Lycanthropia & similibus morbis, de quibus in medica praxi.

Sol, mare ignis cœlestis, unde reliqui Planetæ omnes lumen acquirunt, de quo Ptolomæus. *Animadversum est naturam solis effectum habere caloris, paulatimque siccitatis.* Epicurus dixit, solem non esse nisi qualem apparet, scilicet pedatem vel paulo minorem, ut refert Cardanus comment. in Ptolom. sed ad corpus terræ, 166. vicibus majorem esse, isdem Cardanus in libro de septem erraticis stellis refert. *Solem calidam naturam non habere affirmavit Democritus, igneas nubes esse putavit, Xenophanes solemque ex parvis igniculis fieri non negavit, Thales terrestres censuit, & ex terra illos quoque fabricatos Anaximenes, inquit: Joh. Fr. Picus Mirand. in Exam. vanit. doct. gent. lib. 1. c. 12. Pythagoras tanta veneratione solem prosecutus est, ut adversus eum nefas esse dixerit latium effundere, quod præceptum summe observandum, Hesiodus adhortatur. Phœnices & Ægyptii Solem & Lunam ita Deo esse dixerunt, ut eos tantum gignendarum abolendarumque rerum omnium causam affirmarent. Anaxagoras solem πυρρὸν hoc est ferrum candefactum esse, arbitratus est. Euripides Anaxagora discipulus cum eodem sentiens, solem auream glebam appellavit, Vid. Pier. Hierogl. lib. 44. fol. 433. De balsamicis solis effluviis non opus est multa repetere, cum partim in Elixire meo solis & vitæ, partim in antecedentibus & subsequenter multis reperiantur. Sufficiat hoc quod non tantum omnia composita ex igne solis & siderum, nec non ex aquis Cœlestibus & inferioribus, virtutem & vitam, ex Terra vero soliditatem & in inferiori mundo quietem habeant, quod Hesiodus optime agnovit, cum de fluminibus locutus esset, addit, hæc esse quæ mortale genus enutrient, una cum Sole & Catullus:*

Dum mulcent auræ, firmat Sol, educat imber.

Venus ex terræ Pyramide prima, miscens solis effluvia cum Sale centrali, exinde sal copiosissimum, omnis fermentationis principium sub acido sapore generatur, proinde etiam Venus Acidalia veteribus dicta, quod acidis rebus delectetur, lascivosque acidis saporibus generet. Hinc Pierius Valerianus inquit. *Ægyptii*

gyptiicum puritatem in prunis adamarent, sal summo studio rejiciebant, quod meram esse nequitiam intelligebant, cum propter calorem sal irritare libidinem, seminalemque vim ex pergefacere, & acueretur unde salacitas petulantia nomen. Exemplo vero sint Ostrea & conchylia, in hunc usum à nepotibus summo studio conquisita. Quin etiam mures abroso Sale pragnantes fieri tradit Aristoteles, à λυγρὸς prater a Venus, illique salacitatis ergo sanum ad portum maris Aruspices poni, apud Veteres jubeant. Et Marini Dei omnes lasciviores fecundioresque ponuntur à Poetis. Hæc Valerianus. Mirabile est in naturæ campo quod alii homines delectentur studiis, alii Venationibus, bello, navigationibus &c. In hisque exercitiis omnes delicias mundanas quærunt, unde igitur tales naturales inclinationes provenirent? nisi à celestibus corporibus, eorum effluvia nobis largissime conferentibus, unde Marcus Antonius Natta in libro de pulchro, de veneris hominibus ex veteri Poëta cecinit.

Felix quem Veneris certamina mutua perdunt,
Dii faciant leti causa sit ista mei.
Induat adversis contraria pectora relis,
Miles, & æternum sanguine nomen amet.
Quærat avarus opes, & quæ lassavit eundo
Equora, perjuro naufragus ore bibat.
At mihi contingat Veneris languescere motu
Cum moriar medium solvar & inter opus.

Non etiam inter homines tantum salacitas admirabilis, sed magis inter bruta reperitur, quid de Capra, Cerva, Columbibus, observatum fuerit. Zoologorum scripta repleta sunt.

Passeres & eorum ova & cerebella ad excitandam Venerem à Medicis exhiberi, jam olim inter Ægyptios notum fuit, qui Veneris currum à Passeribus trahi confinxerunt. Memorabile est illud Galieni Angusti qui dum sponfos jungeret dixisse fertur.

Ite (ait) O Juvenes pariter sudate medullis,
Omnibus inter Vos, non murmura vestra columbæ
Brachia non Hederæ, non vincant oscula conchæ.

Mercurius, ex terrestri Pyramide secundus, crassius sal venereo generat quod nitrosum in aëre volitans reperitur, & levi opera sub dio attrahitur, & concentratur. Est autem Mercurius semper soli vicinus, & propter fulgorem solis raro, aspectabilis, propterea Joh. Franc. Picus Mirandul. lib. 5. prænot. c. 6. inquit: *Mercurius pilleatus describitur, quia cum non distat plus triginta gradus, aut circiter à sole, videtur illi ob vicinos ardores opus esse Galero; Propter solis propinquitatem etiam accidit, quod ejus nitrum sole à nobis ad meridionalem plagam recedente, fere nullum, aut paucum in aëre reperiatur, namque quam primum Sol tropicam capicorni lineam transgressus, cum Venere & Mercurio faciem benignam nobis præmonstrat, statim in hisce Borealibus Regionibus, etiam sub nive & terra congelata, pullulant in inferioribus plantæ, animalia fere cuncta incipiunt congressus Venereos, avesque domesticæ parturiunt ova, sicut solis fiderei virtus, quam vulgo universi spiritum appellant, in hisce Regionibus manifestissima sit. Dum vero à Tropico canceri solis orbis nos deserit, quæ non à terra prodierunt viridia, non amplius illius anni curriculo ad florem pertingunt, sed quæ jam adulta & florida existunt, lente ad maturitatem & occasum defleunt. Ex quibus operationibus naturæ salis fiderei manifestæ operationes deprehenduntur.*

Luna ex terrestri Pyramide infima, solidius & magis opacum corpus quam reliqua omnia sidera acquisivit, de qua Prolomæus: Luna propterea quod proxime ad terram fertur, unde humidæ exhalationes exeunt, plurimum madefacit, arque ita prorsus subjecta corpora potissimum & mollior reddit, & putrefacit. Habet tamen propter illustrationem Solis etiam calefaciendi communicationem. Lunaria salina effluvia in rore potissimum animadvertuntur, propterea Luna crescente, omnia vegetabilia celeriori impetu à terra

907.
Salis usus ad
Salacitatem.
908.
Delectationes
Humane
varie sunt.
909.
Veneri ha-
mines.

910.
Animalia Ve-
nerica.

911.
Veneris cur-
rum trahunt
Passeres.

912.
Galieni Au-
gusti votum
ad Sponfos.

913.
Mercurius
Salino tem-
peratus.

914.
Mercurius
fere à sole
semper com-
bustus.

915.
Nitri aërei-
cum sole
transitus ex
plaga septen-
trionali.

916.
Spiritus uni-
versi vulgo.

917.
Salis Mercu-
rialis effectus

918.
Luna Salino
terrestri.

919.
Lunaria ef-
fluvia qualia
sunt?

920. Luna mutationes notabiles. excrescunt, quam Luna ad Solem recedente. Propterea Jo. Franciscus Picus Mirand. inquit. Luna vetere (ex Plinii & Varronis sententia ellicitur) de crescente scilicet, frumenta metantur, cedantur ligna; tondantur oves & capilli, verres, Iuveni, hedi, Arietes emafulentur, nova supponantur ova, calcantur musta, cum Luna sub terra, seminaria cum supra est, fiant; quorum omnium causa est multitudo & paucitas luminis lib. 3. de prænот. c. 6. In rore autem à Lunari sale imprægnato, omnium rerum fertilitatem existere, docet sacer textus, Gen. 2. vers. 6. Unde Aristoteles inquit: Luna est principium generationis propter solis societatem, receptumque lucis, sit enim quasi alter sol minor ideo conducit ad omnes generationes & perfectiones. Arist. de gen. anim. 4. c. 4. Luna autem cum ex Salino terrestri corpore constet, ut omnium Philosophorum communis opinio; quare secundum Ptolomæum humectet, merito à nonnullis quæritur? Et responderi potest, cum sidus terræ maxime propinquum sit, accidere, ut motu ejusmodi vorticis rapidissimo, non tantum aer propinquus, sed & meteora versus terram vagantia velociori impetu moveantur, sicque ad terram & mare repellantur, exinde non tantum vi motus, sed & propriis effluviis aerem replere, sicque mare & flumina turgescere possit efficere. Cum ergo Luna nobis vicina, humoribus imperet, ab ipsa putredines excitari, statuit Ptolomæus, Putredo autem est naturæ cujusdam rei contraria fermentatio, facta à fermento naturam superante & corrumpente unde quod supra de aëre diximus, quod nihil semper æternum sit, apparet jam, quod ex effluviis Lunæ ferinum sylvestre sal descendat, quod corpus nostrum variis mutationibus afficiat, & tandem per putredinem corrumpat. Propterea Hebræorum obstetricum conjuratio, fuge Lilit, parturientium portis inscripta נִלִּיתִי enim noctem noctuam, nycticoracem, onocentaurum, & Lamiam denotat, uti optime notavit Elias Hutterus in Dictionario Harmonico Biblico. Si vero Lunares influentiæ in fortiori corpore recipiantur, illud mirabiliter corroborant, & confortant, exinde non tantum de nocturno rore nobilissimi Spiritus, humano corpori salubres præparantur, & sale ejusdem roris, mineralium corpora solidissima referantur, sed & occultus ille vitæ cibus, de quo sendivogius in Lunaribus influentiis coagulatur, ut de rore Cœli spiritibus imprægnato, panacæa vitam diutissime conservans præparari possit, quam Ægyptiis notissimum fuisse Iocrates dudum retulit.

921. Summa nostra Astrologia. Jam autem videbimus quousque Astrologia nostra recedat, & dicimus primo, omnium siderum nonæ stellarum fixarum Sphæræ, esse unum eundemque homogeneous effectum, scilicet inferiora movere, & calefacere vel igne informare. 2. Proximæ subsequentis Sphæræ aquarum supra cœlestium munus esse, spiritu vivifico virtuosissimo omnia conservare & nutrire. 3. Planetarum officium à Deo ordinatum esse, rebus inferioribus generationis & corruptionis vicissitudines fluxus & refluxus suppeditare.

922. Planetarum influentiæ quales sint? Saturni enim influentiæ sunt sidereo aquosæ, in Peripato frigus, Jovis effluvia sunt melleaginea, fructuosa. Martis sulphur est resinofum aromaticum Solis Balsamum est omnium temperatissimum, velut anima Mundi, omnibus æque vitam & virtutem suppeditans, Veneris fermentum est sulphureo acidum Mercurii spiritus est Nitroso volatilis, Lunæ denique nectar est sal omnis fertilitatis, cum rore è Cœlo distillans, unde Catullus Poëta.

Tu Lucina dolentibus	Tē cursu Dea menstruō
Juno dicta puerperis	Metiens iter annuum
Tu potens Trivia & noto	Rustica agricolæ bonis
Dicta lumine Luna	Tecta frugibus explēs.

923. Reliqua in Astrologia vana sunt.

924. Tria cognitionis humanæ principia.

925. Conclusio contra vanam Astrologiam.

Reliqua quæ in Astrologia traduntur, pleraque vana, superstitiosa & inutilia sunt, Tria enim in omnium rerum cognitionem nos perducunt. 1. Revelatio. 2. Divina inspiratio. 3. Sensuum perceptio. Quæ igitur in divinis literis non manifestata, nec ab Ecclesia traducta sunt, omnino non pro canonicis & fide dignis rebus habenda erunt. Secundo quæ in mente nostra per divinæ imaginis reliquias nobis à Deo non infusa, sed potius à Diaboli astucia & fallacia suggesta, ea omnino rejicienda sunt. Tercio quæ nec ullo sensuum judicio unquam

de cæteris, sicque conservantur corpora cœlestia in sua puritate, integritate & essentia splendore.

943.
Materia siderum supremorum qualis?

944.
Homogenea est omnis materia siderum supremorum.

945.
Motus siderum supremi uniformis.

946.
Lucis supremorum siderum æqualitas.

947.
Effectus siderum æquales.

948.
Quare sidus leonis calidius sit reliquis?

949.
Planetarum corpora non solida sed fluida.

950.
Planeta non ex quinta essentia constant.

951.
Essentia siderum neque sensibus neque electione prædita est.

952.
Sidera ab Angelis moveri nonnulli existimant.

953.
Planetarum corpora ex igne aqua & terra constant.

954.
Duplicium quarum differentia.

955.
Planetarum vires.

956.
Solis universalis virtus.

957.
Panacea ex sole.

Materiam siderum quod spectat, in supremo cœlo stellato ignem purissimum, extra Sphæram, invisibilem demonstrat quod propter naturæ simplicitatem pro informatione totius mundi, non pro illuminatione creatus sit. Planetæ enim ut inter diem & noctem dividant, creati sunt. Homogeneam autem esse illam siderum materiam deducendum erit, ex uniformi ipsorum motu & ordine, ex lucis & splendoris æqualitate, & ex effectibus Harmonicè consonantibus. Cum enim ab Astronomis plures stellarum fixarum motus referantur, quos recenset Joh. Picus Mirand. dicens: *Ægyptii & Chaldaei, denique veteris omnis sententia stellarum verrantes uno tantum motu moveri putant, diurno vocato Hypparchus unum introduxit, quo raperentur ab occidente in orientem, contra Proclus ait, non moveri nisi uno motu, diurno scilicet; Thebis ait, moveri versus austrum & aquilonem & de tempore varie varia digladiantur invicem, super quibus & si nihil ego definio, unum tamen elicio, nihil certi definiri posse.* lib. 9. c. 11. in Astrol. Lucis aliquam inæqualitatem quidem in sideribus supremis animadvertere licet, sed prout alia longe sublimiora & minora esse deprehendimus, sic ad oculum & sensus fallaces esse judicamus. In effectibus siderum magnam disparitatem prætendunt Astrologi, ad quatuor Elementorum triplicitates referendo, & sic Leonem calidum pisces frigidos &c. vocando. Sed cum in cognitione primorum elementarium corporum gravissime aberrent, neque leonem calidiorem esse reliquis unquam defendere poterunt, cum in septentrionalibus hisce regionibus Leo verticali puncto proximior sit, quam reliqua sidera, & ad tropicum cancri sole nostram plagam exiccante & adurente, solaris virtus propter siccitatem magis in Leone quam in aliis signis animadvertetur.

Planetarum vero corpora non solida sed fluida, & velut aquosa esse, sacer textus intimat nimirum qui per maria describit, sed corpus unius Planetæ altero solidius esse, ipse aspectus declarat. Corpora autem Planetarum ex quinta essentia constare nobis unquam imaginari non possumus, cum aliud corpus solis esset, aliud Saturni & Lunæ in essentis diversa, sicque non quinque sed fere innumeræ essentia in Cœlo essent, & sublunaria rebus nostræ naturæ adversis conservarentur, quod absurdum. Insuper illa quinta essentia à nonnullis excogitata pro immateriali & animata, sensibus & electione prædita laudatur; cum autem sidera nostris sensibus obvia, quanta & mobilia esse cognoscantur, & eorundem effluvia, præprimis solis Balsamum manibus palpandum sese offerat, quid de immaterialitate sentiendum erit? sidera animata & facultate sensitiva & eligente præstantia esse, SI QUIS asserere velit, pro Hæretico & infano Oreste habendus esset. Quamvis sidera ab Angelis moveri, non tantum Dyonisius docuerit, sed & Crylippus exinde fatum defendere conatus fuerit, ut refert Pierius Valer. Hierogl. lib. 44. fol. 437.

Planetarum ergo corpora ex igne aqua & terra constare, non tantum auctoritatibus, præprimis sacræ scripturæ & veterum, sed & rationibus supra stabilimus, aquas autem illas Saturninas nostris inferioribus longe subtiliores esse, & fere ad supra Cælestium aquarum naturam accedentes, demonstravimus. In eoque duplicium è Cœlo descendentium aquarum differentiam esse, quod aquæ à Deo factæ sine omni sensuum læsione corpora ingrediantur, Saturni vero effluvia frigore sensus afficiant, sicque longe temperatiora sunt effluvia Jovis, quæ plus de igne solari participant, & jam ardentia fiunt Martis olea, quæ propter aquarum cum ignis copia, penetrantia, & vehementia sunt. Sol autem ex omnium æquilibrio factus, in minerali regno aurum progenerat, tali rerum mixtura compactum & perfectum metallum, ut ab omni putredine marcore & corruptione liberum sit; in vegetabili regno profert Plantas & arbores, Cœlesti virtute turgitas. In animali denique sustentat, fovet & recreat illud Cœleste vitæ Balsamum, quod siderum Elemento analogum esse Aristoteles declaravit, & tandem si contra morbos & mortem ullum prophylacticum remedium naturali virtute acquirendum esset, non alibi nisi de Sole depromendum foret, Venus & Mercurius velut Solis satelli-

satellites spirant salina effluvia, Venus quidem fermentum totius naturæ, ex sulphure solari & sale volatili constans, quod in omnibus rebus compositis reperitur, de quibus in Physicis multa dicenda erunt, manifestum etiam est illud acidum in corde hominis fermentum, quo mediante omnes concoctiones, digestiones, nutritiones, & evacuationes absolvuntur, Mercurii vero longe solidius sal, pro spiritu influente in humano corpore elaborando confert ita ut si vel parvo spacio animantia sale ejusmodi mercuriali destituantur, vita velut pondere in horologio ablato, paulatim esset, spiritibus sursum deorsumque à corde evacuatis, & per corporis poros ad sidera recedentibus. In vegetabili regno Mercuriale sal maximas vires suppeditare, & quomodo ex omnibus Planetis sal illud Mercuriale vel in solido, scilicet salis forma, vel in fluido, velut spiritu extrahi possit? Clarissime in Physicis docebo. Luna denique in rore exhibet lac luminosum, nutritionis cœlestis fontem, cumque lumen ejus ex sole descendat, pulcherrimum aurum ex rore extractum multi invenerunt, Rorem autem sole ad æquatorem festinante in plenilunio si collegeris, & chymica arte examinaveris investigabis tandem omnium siderum & totius naturæ vires, cum Luna velut infundibulum cœli, nunquam satis mirabiles virtutes contineat. Sed de Astronomiâ hisce satis, plura occurrent in Physicis, & Astrologia ad normam horum principiorum proxime Deo volente divulganda,

958.
Fermentum
quintessale.
959.
Sal Maceo &
Microcosmi.

960.
Lunæ effe-
ctus.

961.
Roris essen-
tia mirabilis
virtutis.

CAPUT

CAPUT V.
OPUS CREATIONIS
V. DIEI.

SECTIO I.

Vers. XX.

**DIXIT ETIAM DEUS, PRODUCANT AQUÆ REPTILE
ANIMÆ VIVENTIS ET VOLATILE SUPER TERRAM
SUB FIRMAMENTO COELI.**

962.
Creationis
ordo à sim-
plicibus ad a-
nimata sim-
pliciora. 963.
Quare pisces
juniorum
tempore per-
missi fuerint?
964.
Ordo cibo-
rum apud Æ-
gyptios.

Et dixit Deus : Nunc sideribus & lucernis celo impositis;
 Deus ad animalis regni creationem acceleravit, exornans quinto die mare &
 terram volatilibus & reptilibus, velut omnium simplicissimis animantibus, quæ
 ex tenui corpore & paucò animali spiritu constant, ut ex simplicissimis ad com-
 posita & perfecta, ordine primitus suscepto progredieretur. Exinde reptilia &
 pisces ab antiquis Ecclesiæ Doctoribus jejuniorum temporibus pro cibo per-
 missa fuerunt, quia post herbas & olera primum locum observant, neque cor-
 pus saginant aut obesum & voluptuosum reddunt, hinc Diodorus primum ex
 radicibus, secundum ex pisce Cibus apud Ægyptios fuisse refert.

יִשְׁכְּרֵזוּ Jischrezu producant, abunde prognerent **מֵאֵי** Aquæ, in duali numero supra & infra cælestes denotando, sic ut istæ spiritum, hæ vero locum & cum Cœli & terræ concurrentibus effluviis corpus concesserint quæ virtus spiritualis vivifica à Divino spiritu supremas aquas favente processit, ut supra exposuimus. *Exinde pisciculos pro animabus, Vulcano consecratos fuisse, propter Elementorum, quam continent puritatem, ex Festo Pompejorefert Pierius Valerianus, Hieroglyph. lib. 31. mandavit igitur Deus aquis non solum infra cœlestibus, sed & siderum aquis luminosis, & supremis cristallinis vivificis, ut ad novi operis productionem accurrant.* Hinc piscium substantiam non ex aqua nostra marina constare, Chymicorum schola experta est, sed omnia naturalium rerum principia continere, resolutionibus invenit. Namque pisces ex axungia, & sanguine sulphureo, liquore mercuriali & corpore salino constant, & fermentatione in sal volatile, oleum, spiritum & cineres redigi possunt. Concurrentibus ergo ex mandato Dei his omnium Cœli & terræ aquarum scaturiginibus sapientissime derivatis, subsecuta est sigillorum Creatoris impositio & impressio Idearum omnium & singulorum reptilium & volatiliū, ita ut nunquam nisi sublata Creatoris manu sustentante, post secula tandem Characterem illum amittere potuerint. Imposito autem divinæ sapientiæ caractere, statim subsecuta fuit vita, vel influxus vivificantium aquarum supra cœlestium, & aquarum ex corporibus Planetarum redundantium virtutes determinarunt diversas eorum omnium actiones ut quædam ejusmodi animantia fuerint tarda, læta, segnia rapacia &c. variis coloribus, figuris & signaturis variegeta, prout substantiam & naturæ essentiam acquisiverunt. Propterea Ideis hisce & Characteribus naturæ inclarescentibus non opus erit confugere ad occultos animorum brutalium latices, cum naturalium vitæ ciborum, membrorum, armorum, omniumque rerum usum, harmonicis naturæ concentus, Divinusque Magister implantarit, ut propterea non cum artificum automatis natura comparanda sit, sed cum æterni Creatoris & Conservatoris providentiæ explicanda, qui prout opus Idealiter, formaliter, eminenter, pulchrum produxit, illud à constanter formositate nunquam mutabilis minime discedere, sed in secula conservare voluit.

שֵׁרָץ נָפֶשׁ חַיָּה Reptile Animæ viventis & sese recreantis **נָפֶשׁ** enim *καταναίειν* recreare significat, unde **נָפֶשׁ** Anima, vita, & sanguis, citante Elia Huttero dictionario Harmon, Bibl, Quid vita vel recreatio animantium sit? Paucis quaerendum erit. Vitam in organica dispositione corporis membrorum consistere, omnes Medici affirmabunt, sed vitam in simul à Cœli & siderum influxu dependere non negabunt, dum pestilenti vel maligno miasmate infectus aër, brevi tempore miserandam hominum cladem efficere, & nullum animal recenti aëre destitutum in cavernis terræ occlusis vitam diutius protrahere possit, namque etiam in piscibus non respirantibus experiri licet, quod denegato Cœlesti pabulo sub glaciæ emoriantur. Hinc vita est actus corporum organicorum naturæ totius effluvia recipiens & expellens. Cum vero corpora quò sublimiora & majora fortiolem activitatis Sphæram agnoscant, Planetarum vortices immensurabiles non levem in inferioribus actionem & mutationem suscipiant, sub'unnarium vita pro tam efficacissimo corporum Cœlestium influxu miras varietates, & periodorum cum Cœlo decurrentium vicissitudines habebit, quod in piscibus præprimis ad lunæ deliquia in cancris & Ostreis manifeste reperire licet, de quibus in sequenti sectione plura.

אָרְיָה וְאֵינָה Et volatile volans *πτερόν*, cujus descriptionem Aristoteles dedit histor. Animal. 2. cap. 12. dicens: *Avibus omnibus inest caput, collum, dorsum & supina pars corporis & quod pectori proportionatur, crura bina hominis modo, sed quæ in aversum flectuntur, ut quadrupedes, carent manibus & pedibus prioribus, Alas possident & clunem femori similem longiorem ventremque mediotenus porrectum cohesione perpetua.* Aves ergo ex aquis omnipotenti creatoris virtute ortum duxerunt, hinc non mirum est, hirundines hyemali tempore in lacubus repertas, in aquis vitam frigore sopitam conservare posse, referunt enim quam plurimi, eas autumnali tempore circa paludosa loca sese congregantes, aquis immergere, & sic sine

M

cibus

965.
Cœlestium
& inferiorum aquarum concurrentibus in piscibus.

966.
Pisces animabus sacris.

967.
Piscium substantia ex quo consistat.

968.
Quomodo Pisces ex aquis creati fuerint.

969.
Vita piscium qualis?

970.
Ex sideribus influit.

971.
Occultæ animantium formæ manifestæ fiunt.

972.
Ideæ rerum Divinæ sunt.

973.
Vita est creatio in mundo.

974.
Vita ab organis & siderum influxu dependet.

975.
Vita quid sit?

976.
Planetæ sunt animantium vitæ primariæ causa.

977.
Aves quænam vocantur.

678.
Hirundines hyemali tempore in aquis degunt.

cibis & omni motu animali delitescere, usque dum sole vernali tempore eas resuscitante in apricum prodeant, & Societatis amore cantuque delectentur.

979.
Anser Clakis
ex ligno &
marina nascitur.

Exinde etiam notabile est, quod aves in aquis generentur præprimis de Anseris Claki refert Cardanus talia: *In Hebræis Clakis anseris genus nascitur, quod vulgo ex arboribus nasci creditum est, quæ tamen de illis Hector, Boetius refert, nunc subiiciam (inquit) nam de Claki ave vim generandi potius mari quam arboribus inesse crediderim, variis enim modis, verum semper in mari eam provenire conspeximus. Et enim si lignum in id mare proijcias, temporis tractu primum vermes, ex cavato ligno nascuntur, qui sensim enatis capitibus, atque alis, plumas postea adunt, demum anseribus magnitudine aequales cum ad justam pervenerint quantitatem, Cælum petunt avium reliquarum more delati per aera alarum auxilio non secus ac remigibus. Id quod luce clarius, Anno à partu virgineo Millesimo quadringentesimo nonagesimo plurimis spectantibus in Butghania visum est, nam cum in Berbs lege castellum fluctibus huiusmodi lignum ingens delatum esset rei novitatem qui primi conspexerant admirantibus, ad loci illius Dominum accurrentes, rem ipsam nunciant 15. adveniens trabem serra dividi jubet, quo facto ingens confestim apparet multitudo partim vermium alis adhuc rudioribus, aliis membra quidem formata habentibus, partim etiam jam formatarum perfectè avium, inter quas quædam plumas habebant, alia adhuc erant implumes hæc Cardanus lib. 7. de rerum variet. cap. 36.*

980.
Aves omnes
in terra habi-
tant.

צל הארץ Supra terram, exinde facilis educitur ratio, quod cum plurimæ aves supra mare & aquas volitent, quare victum de terra quærissent, nidos in terram reponant, Aves nonnullæ ad maris confinia ova solarium radiorum reflexioni littori & arenæ exponunt, ibique pullos excludunt. Unde Aristoteles inquit: *Aves aquaticæ omnes juxta paludes & loca herbam habentia nidos faciunt, quo fit, ut vel occupata negotio incubandi possunt sumere cibos, nec omnino in ediam laborent.* histor. animal. 6. cap. 8.

981.
Aves in infe-
riori aëris re-
gione voli-
tant.

982.
An in supre-
ma aëris re-
gione Aves
reperiuntur?

IN FACIE FIRMAMENTI COELI. *h*p al, Hebræis in & supra denotare, Lexicographis notissimum est. Exinde cum prius vocabulum super terram, rem ipsam determinet, aves in inferiori aëris regione habitare necessario sequitur. Hinc absurda & magna fuit illa cuiusdam persuasio, qui retulit, in suprema aëris regione reperiri peculiare aves nostris inferioribus longe formosiores, quas nescio qua fistula accersivit, & nunquam visas vel auditas aves, nostratibus majores ostentavit. Præterquam enim nec in historiis quicquam de iisdem relatum fuerit, animalia ob denegatos cibos & habitacula in aëre radiis solaribus fervido, nulla existere posse, naturarum impossibilitas requirit, atque idem absurdum est, ac si quis cum sternigukuo, vel volante illo viatore Lunatico in Planetis certa animalia, præsertim in Luna novum terrenum globum statuere velit, unde aves tam peregrinæ Icarico volatu ad nos permeare possint, hos nihil nisi cachinum mereri existimo.

SECTIO II.

Versicul. 21.

CREAVITQ; DEUS CETE GRANDIA ET OMNEM
ANIMAM VIVENTEM ATQ; MOTABILEM, QUAM PRODU-
XERANT AQUÆ IN SPECIES SUAS. ET OMNE VOLA-
TILE SECUNDUM GENUS SUUM, ET VIDIT
DEUS QUOD ESSET BONUM.

983.
Verbum נברא
mirabilem
productionem
denotat.

ET CREAVIT DEUS Verbum נברא prout in principio Creationis denotat productionem rei ex nihilo, sic in hoc loco mirabilem animalium corporum extractionem & ædificationem designat. Animalia autem hæc aërea & Aqua-

& Aquatilia, velut prima viventia & organis compositis exornata, peculiari providentia à Deo producta fuisse, ostenduntur. Hac forsitan de causa Ægyptii Deum Eneph Summum universitatis creatorem pingebant, ovum ex ore producentem, non tantum quod singulari adhibita cura animalia produxerit, sed quod humano generi spiritum oris inflaverit. Ovum insuper denotat rerum novam generationem, quam quinto die Animalium creatione primitus fundatam fuisse, patet, quod ea quæ quatuor diebus præcedentibus producta fuerunt, semper eandem rerum faciem & constantem harmoniæ ordinem conservent.

צֶתוֹס אֶת הַתְּרוֹס Cetos, Balenas, Dracones, Hydros, Thunnos, & innumera freti animantia Deum creasse sacer textus ostendit, הַצֶּד הַזֶּה significat magna ejusmodi monstra, qualia Cardanus describit, *reperi in orientali parte, Indici maris, juxta caput S. Augustini, ex causa quod ibi Oceanus maxime pateat, & Cælum Scythicum & asperum, varique homines, & ferinis moribus qualis piscis monstrofi generis Orthagoriseus, adeo magnus, ut ad cetaceorum naturam accedat, ovi figura, cute aspera, argenteique coloris, ore & oculis parvis, latis dentibus, qui grunnit captus ut porcus, ferini odoris, abundans multa pinguedine ut sus, noctu lucens, ut Rhondolietius referat, ab ejus nocturno aspectu perterritum servum suum aufugisse.* Orca Sæva maris bellua, qua balenam prosequitur, eamque aut interficit, aut ad littus adigit. *Physeter longa centum passibus & longior visa, hoc monstrum trux est, inquit Cardanus, & navibus periculosum lib. 7. de rerum varietate. De cetis sic scribit Albertus magnus lib. 24. de animal. cap. 1. Cetus est piscis major, cujus sæmina Balena est, & est multorum generum, alii hirsuti & sunt maximi, alii plana pellis & minores: Majorum fovea oculi unius, capit quindecim homines & aliquando viginti, os habet magnum cum spirat evomit multam aquam, ut naviculas impleat & submergat, Caudam bifurcatam habet, cujus latitudo est plusquam 24. pedum. Expertum est hunc piscem divisum, esse onus trecentorum currum, tam in carne quam in ossibus. Habet virgam intus, & testiculos, & emittit Virgam tempore coitus, & ut mulier habet vulvam sæmina. Ejus semen quod est mulii seminis, non totum concipitur intra vulvam, quaritur à Medicis & Amphora vocatur, & est preciosum contra guttas & Paratyph. Ex oculo unius ceti undecim lagena sanguinis educta fuerunt tempore Alberti & lagena una vix portabatur ab uno homine. Hæc Albertus Magnus.*

וְכָל בְּיָט חַיִּים הַיָּם Et omnem animam viventem atque mobilem. Omnia nimirum quæ sub aquis degunt, sive Pisces Sepentes, Conchæ, Cancræ, & ostreæ vocentur, modo animam viventem & mobilem habeant. Hinc mirabile est, pisces animatos & nullis animalium organis instructos esse, quod accedisse existimo, quia aqua flexilibus mobilibus corpusculis ipsis facilem transitum concedit, ut nullo opus habeant negotio ad obstacula removenda, propterea etiam Deus natalem locum piscibus in aquis concessit, ut extra eas non vivant, vel diu aërem non perferre possint, quamvis pisces fossiles & saxatiles dari, à nonnullis repertum fuerit. Hinc Aristoteles, *Pisces in Heraclea quæ in Ponto est, & in Rhegio de fossos enasci legitur; lib. de admir. aud. numero 70. & numero 69. scribit: Pisces apud Paphlagoniam effossos ex altis scrobibus oriri asserunt, virtute quidem præstantissimos, in locis ubi nulla prope stagnat aqua, sola tellure ipsis vitam suppetente. Eoque in loco etiam scribit Aristoteles, circa Babiloniam Pisces ex cavernis extra aquam exire pinnulis gradientes, crebro caudæ motu, contraque venantes refugere ad suas cavernas, illorum capita ranæ maximæ proxime extare, reliquas partes gobiis, Branchias cæteris piscibus. Mirabilia sunt hæc de piscibus relata, sed si piscium naturam proprie inspicere velimus, sunt pisces.*

I. Dentescin ore rescisso, de quibus Aristoteles: Pisces omnes quasi dentes serratos habent, excepto Scaro, qui unus ob eam rem ruminare creditur, secant

984.
Eneph De
Creator Æ-
gyptiorum,
985.
In ore ovum
tenens & ex-
cavans.

986.
Monstra ma-
ris maxima.

987.
Orthagoriseus.

988.
Orca.
989.
Physeter.

990.
Cetus.
991.
Balena.

992.
Sperma Ceti.

993.
Omnia quæ
in aquis de-
guant quinto
die producta
sunt.

994.
Quare Pisces
exterioribus
membris de-
stituti?

995.
Pisces fossiles,
& saxatiles
dantur.

996.
Pisces in rer-
ram gradientes.

997.
Dentes pisci-
um quales
sunt?

secant cibum sed male, ideo molares non habent frustra enim essent. lib. 3. de part. animal. c. 1. & in histor. Animal. c. 13. inquit. *Pisces omnes dentes habent, serratos & pectinatum cœcutes, excepto scaro; ac omnia serie dentium acuta atque multiplici fulciuntur, ligna quoque nonnullis sunt dentes.* Cardanus de piscium dentibus ita scribit: *Sunt qui unum ordinem tantum habent, ut Scarus & Anrata, quidam duplicem ut Galei; aliis est triplex ut malthe, quadruplex squatina & aliquando quintuplex, Lamia sextuplex Maraxo referunt novem esse lib. 7. de rerum varietate. 2. Linguam habere Pisces notissimum est, sed carnosam esse & eadem voluptates discernere Aristoteles de partibus animal. 4. c. 5. retulit, quamvis histor. animal. 2. c. 13. dicat: *Pisces linguam adeo duram & pene spinam habent, & ita adhaerentem ut interdum Lingua carere videantur.**

998.
Lingua pi-
scium qualis?

999.
Branchiæ pi-
scium quales?

1000.
Ufus Bran-
chiarum pi-
scium.

1001.
Non utiis-
dem respirent

1002.
Causa deli-
quii & mortis
piscium in
occlusis ca-
meris.

1003.
Branchiæ
Cor pera-
quam refri-
gerant,

1004.
Quot Bran-
chias habeant
Pisces?

1005.
An Pisces ha-
beant Pul-
mones?

1006.
Pisces sensi-
bus præditi
sunt.

1007.
Pisces audi-
unt.

3. Branchias habere quidem pisces cernimus, sed earum usum plurimi ignorant, & putant, pisces per Branchias respirare, cum lacus glacie obductus, & puteus occlusus, pisces non conservare possit, sed emoriantur & suffocentur, propterea aëris inspiratione pisces opus habere dicunt. Sed pisces quidem aërem in vesica & cavitatibus ventris continere concedimus, ut ab aëre elevati, eo melius natare, & sese movere possint. Hinc aërem aliqualem ipsis nutritionem scilicet cordis ventilationem per spiritum Cœlestem sicque etiam corporis distentionem exhibere admittimus, sed propterea respirare negamus, cum falsum sit, Pisces in cameris subterraneis subtus aqua stagnantibus occlusis statim emori, sed aliquandiu super vivere, docet experientia, neque si respirarent aëre minime destituti essent; cum Cameris iisdem occlusis, aër nihilominus intus remaneat, sed mortis & deliquii causa erit ab effluviis cœlestibus in cavernis occlusis consumptis, & per aquas & terræ ramos evanescentibus, nec nobis succedentibus, supra enim diximus, quod ex Cœlestium globulorum per organa disposita harmonica resonantia animantium vita consistat. Unde effluviis cœli deficientibus; cor piscium, quod similiter ac perfectorum animantium ex balsami cœlestis non aëris virtute pulsatur, & movetur, tandem à spirituum generatione cessare, atque animalia omnia sic in carcerata flaccescere & emori possunt. Sic etiam homo & omne animal occulto isto cibo cœlesti destitutum extinguitur, in locis undiquaque muris & parietibus occlusis; etiam si sufficientem aëris copiam astantem haberet, propterea ad animalium vitam plusquam aër requiritur, quod cœleste pabulum piscibus non respirantibus etiam non adimendum esse, natura demonstrat. Ejusmodi autem piscium branchias ad aquam recipiendam & expellendam pulmonibus substitutas esse videmus, & ut etiam cor in medio branchiarum residens aquarum refrigerio velut à pulmone temperetur. Hinc pisces quia aëris naturali usu destituuntur, in aëre vivere non possunt, sed quo latiores branchias & plus refrigerii aquosi opus habent, eo citius in aëre moriuntur, de branchiis piscium optime differit Aristotel. histor. Animal. c. 13. dicens: *Pisces quibus paucissima sunt Branchiæ, habent singulas utrinque easque duplices, ut aper, aliis binæ utrinque sunt; altera simplices, altera duplices, ut congruo & Scarro, aliis quaternæ, utrinque simplices, ut avipenser, murena, dentici, Anguilla, aliis quaternæ, duplici ordine novissima excepta, ut turdo, perca, Siluro, Cyprino. Mustelligeris etiam duplices & quinque sunt, utraque ex parte, Gladio à rostri mucrone ita appellato octonæ duplices, ita Branchiarum colligitur numerus.* Hæc Aristoteles.

4. Pulmones habere quam plurimos pisces, agnovit Aristoteles, histor. animal. 6. c. 12. dicens: *Pisces omnes qui fistulam habent, spirant & recipiunt aerem, non enim carent Pulmone, quod postea de Balena, vitulo, delphino &c. asserit præprimis. 4. hist. animal. c. 9. Delphinus studet ac mutit, efferens se in aerem, Pulmonem & alteram habet, Lingua tamen libera & absoluta caret & labiis quibus vocis aliquem possit articulum efformare.*

5. Sensus esse piscibus; quoad visum omnibus notissimum est, sed de reliquis sensibus scribit Aristoteles: *Pisces habent partes audiendi, odorandi, & sentiendi nullas conspicuas, præterquam oculos.* histor. Animal. 2. c. 13. Sed piscium sensus melius explicantur ab Alberro magno lib. 4. de anim. tr. 2. c. 1. dicente: *Pisces audire signum est, quod aliqui ad sonum Campanæ & Cimbalarum accedunt, alii fugiunt à strepitu*

strepitu & Piscatores dum eunt piscatum, prohibent fieri strepitus. Pisces sensuum olfaciendi habent, cuius signum est, quod multi fugiunt ab instrumento retium, nisi sint nova. Nec prohibet quod sonus non penetret aquas juxta quorundam opinionem, namque aquas sonorum receptaculum esse, pulchre demonstravit R. P. Kircherus in Phonurgia. Pisces gustus sensum habere Aristoteles hist. anim. 4. c. 8. asserit, exinde quod saporibus gaudeant & eligant præsertim pingua, escam non recentem rejiciant, & sic de tactu liceret ex gustu differere.

6. Pisces somno indulgere, præprimis docuit Albertus magnus de animalibus 24. c. 1. dicens: *Piscibus omnibus fere convenit parum dormire apertis oculis.* Et lib. 4. tr. 2. c. 3. inquit: *Pisces multoties capiuntur dormientes & plus dormiunt de noctu quam de die.* hinc Aristot. histor. animal. 6. c. 12. scribit: *Delphinus visus est dormire rostro emerso & stertere.*

7. Pisces sonitus emittere, piscatoribus notum est, sed voces proferre falsum, exinde Aristot. inquit: *Pisces vocis expertes sunt, sed sonos quosdam & stridores emittunt, qui vocales esse existimantur, ut Iyra & Chromis; his enim quasi grunitus quidam emittitur.* Aper etiam pisci quem Amnis Achelous gignit vocalis habitus est, & Trica & cuculus, alter enim quodammodo stridet, alter proinde ut cuculus avis abstrepat, unde nomen accepit. Histor. Animal. 4. c. 9.

8. Pisces mammas & lac habere, quamvis Arist. lib. animal. hist. 3. c. 12. negare velit, de vitulo tamen marino inquit quod lac reddat pecudum more & mammis foetum nutriat, hist. anim. 6. c. 11. De Delphinis sic scribit, *Delphinus mammas habet, non parte superiori sed prope genitale, nec modo quadrupedum pupillas conspicuas habet, sed velut alveolos quosdam humoris dios, utroque de latere singularem, quibus lac fluit, quod ore catulorum sectantium parentem excipitur, quod jam a nonnullis perspicuum est.* Histor. animal. 2. cap. 14. *In littore Aquitanico duos lactis cados & e Balena mammis extractos esse. recenset Rondoletius.*

9. Ventriculus piscibus est loco colli animantium habetque plures appendices, ut si durum quid piam comedant, velut ruminant, lente digerant. Propterea Aristot. inquit alii stomachum nullum habent, alii brevem sed ad concoctionem juvandam, alii modo avium ventriculos habent, & carnosos, ut mugilis, alii appendices habent, juxta ventrem frequentes, & iis cibos concoquunt lib. 3. de part. animal. cap. 1. Rapaces pisces tam magno ventriculo præditi sunt, ut conchas comedant, & pisces majores, imo homines, unde Rondoletius refert, *in piscium Lamiarum ventre reperi eos esse integros homines, lorice indutos ad modum Zona.* Cardanus lib. 7. de rerum varietate.

10. Prout omnia animalia sic etiam pisces cor habent, quod pulsifica virtute moveri supra memoravimus, cum autem maxima piscium pars non respiret, unde pulsus & motus cordis initium ducat, merito quæritur & responsum est, à globulis siderum aquas & omnia penetrantibus cor ipsorumque calorem foveri, itaque naturæ eorum implantatum est, ut continuo fluxu & refluxu calorem coelestem recipiant, & ex aëre exhauriant. Ingressus igitur sidereus ignis, movet cor, & progenerat sulphureum sanguinis liquorem, qui per venam sursum in caput deorsumque in ventrem dispergitur, quo piscis universi vires acquirit Propterea etiam omnes fere pisces pinguibus vescuntur, scilicet carne, hudo, & pingui aqua, salsa, oleaginosa, ex quibus sanguis sulphureus generatur.

11. Hepar habere pisces, omnibus etiam coquis notissimum est, exinde eorum sanguis repurgatur, & sulphurea pars in fellis vesiculam secernitur, sunt autem cor, ventriculus & hepar ob debiliorem calorem & organorum inopiam vicino loco quasi invicem coherencia, ut omnia unico caloris motu perficiantur.

12. Generationis organis exornatos esse pisces, eventus declarat, de quibus Albertus M. ita scribit: *Piscium nullus habet collum, virgam vel vulvam manifestam aut testiculos exteriores, vel interiores, aut mamillas, præter Delphinum & alia quæ ex utero sibi similia generant, de animal. lib. 2. tr. 1. cap. 27.* exinde Aristoteles inquit: *Pisces alii ova pariunt, alii animal, ova pariunt omnes qui squamma conteguntur, Animal, omnes qui genere Cartilagineo continentur, excepta ra* q. hist. animal. 2. c. 13. Generantur etiam pisces ex ovis, intus perfecti, alii ova

1008.

Pisces olfaciunt.

1009.

Pisces de gustant cibos.

1010.

Pisces dormiunt.

1011.

Pisces sonitus edunt.

1012.

Pisces mammas & lac habent.

1013.

Lac Balenæ copiosissimum.

1014.

Ventriculos piscium qualis?

1015.

Pisces comedunt conchas & pisces.

1016.

Homo in piscis ventriculo reperi.

1017.

Cor piscium quale?

1018.

Unde pulsifica virtus piscium?

1019.

Cæli virtus movet corda piscium.

1020.

Pisces pinguibus vescuntur.

1021.

Hepar piscium.

1022.

Viscera piscium coherencia quare?

1023.

Memoria genitalia piscium.

1024.

Duplex partus piscium naturalis.

1025.

Pisces ex ovis generantur.

extus fovent ut cancri, ova generantes nexu fibrarum, quibus sub cauda retinent, donec fœtus formati, excludantur. Hinc in ovis cancerorum interdum minutissime formatos & delineatos cancores invenies. Quidam ova parturiunt, quibus exterius semen inspergere putat Cardanus, sed falsum videtur piscatoribus dum ova fœcunda post congressum demum formata fuisse experti sint. Aristor. histor. animal. 5. cap. 5. inquit. *Pisces planicarti laginei, non solum ad motis supinis, sed etiam tergo fœminarum supinis marium superpositis modo cauda impedimento nullo ob crassitiem sit, coeunt; Ad quibus plenior cauda est, his attritis multo tantum partium supinarum coitus agitur.*

1026.
An exterius
vel interius
ova fœcunda
fiant?

1027.
Congressus
piscum ve-
neris.

1028.
Pinnæ pisci-
um quot &
quales?

13. Pinnas habere pisces videmus, quibus repunt & in aquis ambulant, unde Aristoteles: *Pisces qui non sunt lati quaternas pinnulas habent, binas parte prona, & binas supina: At binas qua parte prona lateribus geruntur omnes fere habent, reliquis quæ subdita sunt, de partibus anim.* 4. cap. 13. ubi postea addit, pisces per longi & serpentis speciem ferentes nullas habent pinnas, sed flexuoso impulsu sui corporis ita humore utuntur ut terra serpentes.

1029.
Species Pisci-
um unde?
1030.
Saturnini Pi-
scis.

1031.
Anguillæ ge-
neratio mira-
bilis.

1032.
Joviales Pi-
scis.

1033.
Salmonis Pi-
scis historia,

אשר שרצו חיים קמחם Quam produxerant, aquæ in species suas. Hicce audimus aquas in certas animarum species pisces produxisse. Cum autem ut supra diximus vita animantium à Cœli spiraculis dependeat, aliud Saturninum, Joviale, solare &c. Vivendi modum esse supra deduximus. Hinc Saturnina freri animalia sunt, quæ vel in profundis aquæ & putrido limo habitant, vel ex putredine absq; semine manifesto oriuntur ut Anguillæ de quibus Aristoteles histor. animal. 4. cap. 1. inquit: *Anguilla nec masculus nec fœmina est, nec prolem ex se procreare potest, & Albertus M. scribit: Anguilla ex putredine generantur, in aquis lutosis* de animal. 6. tract. 2. cap. 2. & tract. 21. cap. 9. Pierius Valerianus inquit, *sunt qui velint eas sponte in luto humescenteque humore provenire, sunt qui eas scopulis se asterere dicant, ea strigmenta vivere. neque aliam esse earum generationem.* Basilius, Anguillas non alio ullo modo, nisi ex fœculenta materia limoque procreari tradit. Ovum in nulla unquam Anguilla visum, neque fœtum in utero deprehensum, ut in iis quæ animal gignunt, Capillamentis tamen & lumbricis quædam similia in ventriculo reperiri, non tamen ea unquam animascere, neque eo loco gigni, aut immorari, quæ sint in fœtum evasura, quia non secus ac cibus concoquerentur. Hæc Pierius Hierogl. lib. 29. Joviales Pisces sunt, qui in dulcibus aquis vivunt, ut Salmones, quique Carne & Sanguine abundant, ut Orca, & ex ovis intus in pisce prodeunt, sed non respirant, pariuntque veris tempore. Fabulosum enim est, quod Cardanus ex Hectore Boetio recenset, de Salmonis Pisce, quod autumnii tempore ova pariat, & arena contegat, ex quibus veris initio pisciculi nascantur adeo molles, ut donec digiti magnitudinem non exceßerint, manu compressi velut humor concretus diffuant, eos tunc demum ad mare pergere, vigintique dierum spacio in magnitudinem tantam excrecere. Salmones enim dicit nimio libidinis congressulam exhaustos fieri, ut nihil præter ossa spinas pellemque supersit, ineptique esui sint. Sed contrarium docet experientia namque ad Rheni flumina Salmo incipiente vere è mari ascendit, sicque initio Martii jam ultra Argentoratum & Basileam ad minora flumina & ostia fluviorum percurrit, ibidemque mas & fœmina in locis arenosis, præsertim circa ripas parvulorum fluminum, in Rhenum delabentium congregiuntur sicque fœmina quidem ad dorsum sese reclinans, sæpius viam aliquam quasi arando, semitam, dorso correspondentem efficit, atque marem expectat, qui velocissimo cursu ejus ventrem transgreditur, repetendo id sæpius donec delassetur; Sicque spermate fœmina repletur, quæ postea parturit pisciculos minutissimos, rubros, friabiles, non glutinosos quos ibidem *Salmling* vocant. Hi varie & diu in aqua dulci ludunt, sensim in magnitudinem excrecunt, & tandem ad mare pergunt. Salmones ergo veris tempore per Rheni flumina ascendunt, & per totum æstatis decursum ad mare remeant, ut à calore nimio solis debilitati, interdum emorian-

tur, sicque aquis innatent, & variis instrumentis excipi possint, vocanturque demum, cum sanguis eorum morte coagulatus est, *Par* germanicè, vilique precio spiræ & *Wormatii* venduntur. Martialia maris monstra sunt, quæ alia aquatilia venantur, ut serpentes marini, lupus *Xiphius*, qui *Retia* secatur & naves perforat maxilla superiore, itemque venenati *Pisces*, *Dracones* marini, & qui cute aspera teguntur ut *Raia*, spinis vestiti ut *Echini*. Solaria sunt quæ non ex ovis, neque putredine, sed ex ipso pisce, mediantibus genitalibus membris oriuntur, & plurimis vitæ organis splendide exornata sunt, ut *Vitulus*, *Delphinus*, de cuius disciplina & moribus mira recenset *Cardanus*. *Balena* cuius membrum genitale tredecim cubitorum visum fuisse, refert isdem *Cardanus*. *Veneræa* animalia maris sunt, quæ ova foras emittunt, propter multitudinem spermatis & *Veneris* luxuriam, ut *Amia*, *Murenæ*, itemque pisces qui sæpius in anno pariunt, ut pisces *Saxatiles* & *Sardæ* *Mullus*que qui ter parit in anno secundum *Aristotelem* itemque *halecula*, quam omnium fecundissimam esse existimavit. *Mercurialia* sunt quæ renibus & vesica prædita sunt, itemque uno sexu mutilata, ut *phoxini*, *hiatula*, *passeres*, *rubelliones* secundum *Cardanum*. *Lunaria* sunt, quæ crusta vestita, ut *locustæ* & *Astaci*, omnium cancrorum fluviatilium species itemque durioris testæ, ut *Ostreæ*, durissima ut *purpuræ*, osse ut *holostrei*, cartilagine, ut *Torpedo*, *Corio* ut *Manati*, *conchis* ut *Tellini*, secundum *Cardanum* lib. 7. de rerum varietate. Ubi adponit verba *Horatii*

Lubrica nascentes implent conchylia *Lunæ*,
Sed non omne mare generosæ est fertile terræ
Murice *Bajano* melior *Lucrina*, *Peloris*
Ostræa *Circæis* *Miseni* oriuntur *Echini*
Pectinibus patulis jactat se malle *Tarentum*.

ET OMNE VOLATILE SECUNDUM GENUS SUUM, *ἄν γὰρ* *Aves* volantes sunt, quæ plumis vestitæ sunt, omnes rostrum habent, quædam longum, acutum, breve, aduncum, latum, angustum, pro ipsarum varietate, quod in juventute molle est, in senectute durum fit, mas, quidem semper latius rostrum, & circa cranium sese dilans habet, fœmina acutius. Hinc *Aristoteles* inquit: *Aves os sibi proprium habent, non enim labra non dentes, sed rostrum habent, auriculis carent, & naribus, meatusque odorandi in rostro continent, audiendi in capite, oculi omnibus ut ceteris animalibus bini, sine ciliis graviores, palpebra inferiore connivent, nictantur omnes ab angelo obeunte membranam, atque noctuæ speciem gerunt superiore etiam palpebra connivent.* *histor. animal. 2. cap. 12.* Oculis flammeis præditæ sunt nonnullæ aves, præprimis aquilarum & falconum genus, quibus acutissime vident, & visu fere omnia animantia superant. Auribus quidem aves carere omnes existimant, sed eas per porum quendam auditorium exquisitissime audire, quotidiana experientia edocuit. Odoratum exquisitissimum habere præprimis rapaces aves, exinde sequitur quod cadavera per milliaria itineris multa recipiendo odorem insequantur, inde vulgatum.

Nos *Aper* auditu, *Lynx* visu, *simia* gustu,
Vultur odoratu, præcellit *aranea* tactu

Gustu insignes esse aviculas manifestum, quod cibos eligant, & adpositis delicatioribus viliores relinquant. Tactum habere notissimum est, & dolore affici in variis corporis partibus falconarii testabuntur, Linguam sed valde diversam ostendunt aves, aliis est Longa, ut *Jynge* vel *motacillæ* quam serpentibus similem Linguam lumbrici more collectam & in sese reductam habere asserunt. Latam Linguam habent *psittaci*, *Sturni*, *merulæ*, quæ aves hominum voces modulantur, nonnullarum Lingua antè cornea apparet. Pulmone instructæ etiam sunt aves, cum earum natura calida & sicca sit, & respiratione opus habeant, præprimis cum aliæ aves pedestres sint, & nullum animal, nisi quod *Branchias* habet, pulmone destitutum sit, secundum *Aristotelem* 2. *hist. animal. c. 15.* Corde ventriculo hepate & intestinis prædita esse aves manifestum est, ex concoctione

sanguis-

1034.
Martiales Pisces.

1035.
Solares Pisces.

1036.
Veneræ Pisces.

1037.
Mercuriales Pisces.

1038.
Lunares Pisces.

1039.
Quid avis sit ex Aristotele

1040.
Oculi avium
1041.
Aures avium.

1042.
Odoratus avium acutissimus.

1043.
Gustus avium.

1044.
Tactus avium.

1045.
Lingua avium.

1046.
Jynge avis
Lingua serpenti formis.

1047.
Aves vocales
latis linguis præditæ.

1048.
Pulmo avium.
1049.
Cor Avium.

1049.
Cor Avium.
1050.
Aves renibus
& vesica de-
stituta sunt.
1051.
Ungues avi-
um.
1052.
Penna avi-
um.
1053.
Colores Pen-
narum uide?
1054.
Quare aves
in septentrio-
ne albæ repe-
riantur.
1055.
Pennarum
mutatio per
tempora &
ætatem.
1056.
Aves certis
Planeris sub-
jectæ sunt.
1057.
Saturninæ a-
ves solaribus
contrariæ.
1058.
Solarium a-
vium cum
sole mirabilis
harmonia.
1059.
Quænam
sint aves Sa-
turninæ?
1060.
Bubo.
1061.
Noctua.
1062.
Noctua de
die infestant
omnes mino-
res aves.
1063.
Nycticorax.
1064.
Vespertilio.
1065.
An avis an
vero mus sit?
1066.
Saturnina-
rum avium
proprietas.
1067.
Quænam
sint Joviales
aves?
1068.
Ciconiarum
species.
1069.
Ciconiæ pic-
tas erga pa-
rentes.

sanguinis elaboratione & excrementorum rejectione sed renibus & vesica de-
stituta sunt, neque mingunt, propterea quod serositates pro plumis alendis &
conservandis dissipentur. Suntque aviculæ quædam quæ non bibunt nisi æ-
grotæ, ut Philomela de qua infra: Ungues sunt avibus plerumque quatuor,
tres in anteriore & unus in posteriore parte, sed Jyngem duos in anteriore &
duos in posteriore facie habere, Aristot. histor. anim. 2. cap. 12. optime anno-
tavit. Pennæ avium velut vestes ex caule nascuntur, & varii sunt coloris, pro-
ut aves siccioris & calidioris naturæ sunt, namque aquilarum, corvorum, &
nigrarum avium temperamentum calidissimum est, Anseres, Olores, Anates,
& similes sunt frigidioris naturæ, mirumque est, quod versus Polos in locis &
regionibus frigidissimis etiam corvi & omnes oves albis pennis reperiuntur, id
ex acredine frigoris accidere, Aristoteles histor. animal. 2. cap. 12. Judicavit,
namque ibidem calor in omnibus animantibus debilis est, propterea cuncta ani-
malia & ipsi homines capillis albescentibus incedunt, neque propter caloris de-
bilitatem Lappones ultra triginta annos vivere plurimi referunt; exinde non
mutata specie, colores volucrum invertuntur. Mutantur autem pennæ avi-
um per tempora anni & ætatem, sic Grues in senectute nigrescunt, aquilæ rube-
scunt, & sic de cæteris.

Explicatis hisce avium partibus & proprietatibus, accedimus ad specifi-
cas earundem diversitates, quas secundum Planetarum Hierarchias merito di-
spescimus, namque cum Saturno quasdam aves nocturnas Sympathiam habe-
re, & in cavernis tenebricosis habitare cernimus, quædam cum Luna conveni-
unt, & in aquosis paludosis locis circa mare & flumina volitant, quædam rapa-
ces sunt martiali spiritu, mirabileque est qualem cum sole harmoniam ducant
namque non nisi solé ad æquatorem festinante, venereas voluptates exercere
incipiunt avæ, & usque ad recursum per tropicum Cancri parturiunt, postea
vero omnis earundem voluptas desinit, cantus non tam sonorus auditur, & ve-
lut languente natura plumas deponunt, usque dum ad tropicum Capricorni in-
caveis ad hypocausti temperiem incipiant antiquam melodiam resonare, sicque
foliis appropinquanti hymnum & jubilum decantare, Saturninas inter aves proxi-
ma est Bubo Ulularum maxima, capite & oculis magnis, pedibus pennatis, ro-
bustissimis, Felis instar, auribus prædita, rostro latissimo, quæ de nocte mures
non solum, sed & lepores venatur, & formidabili voce in rupibus Sonum Uhu
vociferant. Huic succedit noctuarum tristis propago, quæ solis lumen non
perferre, neque de diē quicquam videre potest; Voracissimæ autem sunt ejus-
modi aves & valde formidabiles, cum de die ad apricum veniunt, omnibus avi-
bus minoribus ludibrio sunt, namque velut in die cæcas esse scientes tutò ap-
propinquant, garriunt & noctuæ caput implume reddunt, hinc isdem aucipes
utuntur pro decipiendis aviculis. *Nycticorax est corvus noctis, nigra varietatis,
cujus vox est chocum vocat, regitat se convertendo in aere & est minor noctua & fugit lu-
cem ut noctua, inquit.* Albertus magnus de anim. lib. 23. cap. 24. Vespertilio
Saturnina avis, sed inter Zoologos maxima controversia est, an inter aves, an
vero ad terrestria animalia numerari debeat, cum non habeant alas plumeas,
nec ova sed pullos parturiat plurimisque in locis caudata deprehensa fuerit, ut
refert Cardanus, hæreatque trabibus cum ad genu ungues habeat & non se-
deat, dormiatque per hyemem &c. Quas proprietates solaribus avibus contra-
rias, Saturno & peculiaribus Ideis à creatione oriundis adscribendas esse existi-
mo. Summatim omnes saturninæ aves sunt tristes, de nocte & in tenebris vo-
litantes, cineritio colore & luteo, in cavernis & locis terrestribus habitantes
omnibus reliquis avibus totique animantium generi contrariæ & inimicæ.

Joviales aves sunt mansuetæ, vescunturque rebus mercurialibus, nimi-
rum insectis, vermibus & similibus, sicut Mercuriales aves nutriuntur Joviali-
bus, semine hordei, zeæ tritici &c. Prout rationes supra capite quarto attuli-
mus. Ciconia, cum ejusdem speciebus, Merope, Cicuma, Ibide, sub Jove
sunt. De Ciconiæ pietate admirabili & humanum genus longe superante, o-
mnes libri Zoologici testantur, unde Aristoteles inquit: *Ciconia genitorum sene-*

statem sublevant, & sunt qui meropem id facere dicunt. Histor. animal. 9. cap. 6. Albertus Magnus scribit: *Ciconia inter alas deferunt antiquos parentes, & descendunt ab avibus vulnerantibus eos, & dant eis cibum.* de animal. lib. 8. tract. 2. cap. 4. Hinc Ciconia non tantum Sacerdotibus dicata avis, sed & Romanorum principum nummis inculpta fuit, ut Pierius Valerianus Hierogl. lib. 17. refert. Ibis vel Ciconia nigra, in Alpibus & Ægypti montibus reperta, tantæ sagacitatis est, ut Mercurio, sermonis Patrono dicata fuerit. Ab ea enim Medicos clysterum usum accepisse tradunt, cum Ibis herbarum succum cum aqua dilutum, per rostrum aduncum ano inspergat, sicque alvum laxet, Ibis venatur venenata animalia tantopere, ut ex ejus ovo basiliscum generari existiment, propter collectionem acerbissimorum venenorum. Pennam Ibis Crocodilum obtorpescere, & omne serpentum genus immobile reddere, ex Democrito & Florentino, retulit Pierius Valerianus, Hier. lib. 17. Grus Jovialis avis, magna solertia & sapientia famosa, de qua Aristot. *Grus prudentia multa vivunt, loca longinqua petunt sui commodi gratia, volant alte, ut procul prospicere possint, & si vident tempestatem se prosternunt in terram, & humi quiescunt, ducem habent, & eos qui clamant dispositi in extremo agmine ut vox percipi possit cum consistunt cetera dormiunt, capite sub ala recondito, & alternis pedibus insistente, Dux autem capite detecto prospicit, & quid senserit, vox significat,* histor. animal. 8. cap. 10. Hirundo Jovialis avis vescitur vermibus, muscis, & insectis, mira sagacitate nutrit pullos, ne ullus plus quam alter accipiat, & ædificat nidum ab intemperatibus immunem, quo filii ejus gaudere possint, ignara falcorum Possessorum & quod hyemale tempus discessum urgeat, sic tamen pulli informantur, ut omni casu proprium nidum extruere possint, exinde cum maximis capturæ & inundationis periculis, accedit ad paludes, & transfert lutum tenax quod mira virtute, nido scilicet destructo confert ad durissimos tumores ulcera & apostemata resolvenda, cum lacte vel aceto impositum, prout in praxi medica ostendemus. Summatim est in Jovialibus avibus quædam pietatis justitiæ, Charitatis scintilla, hominibus omnipotentiam DEI & in operibus, lumen Deitatis lucidissimum ostendens.

Martiales aves sunt Carnivoræ, & instruunt filios ad venationem, donec ad perfectum robur pervenerint, quod tempus per mensem ferè durat, postquam è nido evolare ceperint, inquit, Cardanus lib. 7. de rer. variet. c. 35. *Falco martialis avis, parva habet crura grossa & nodosa, ungues crudeliores aquila, aspectu terribili, oculos flammeos & excitrino in rubedinem declinantes, caput magnum & rostrum fortissimum complicationes alarum magnas & caudam longam, ut inquit Albertus Magnus de animal. lib. 23. cap. 5. Qui decem genera falconum recenset: 1. nobile & sacrum, 2. gyro falconum, 3. montanum, 4. peregrinum, 5. gibbosum, 6. nigrum, 7. album, 8. rubrum, 9. hyacinthinum, 10. parvum quod Smirlin vocant.* Præter hæc decem genera nobilium falconum recenset tria ignobilium, & duo postrema, lapidare & arboreale, prout Albertus omnium curiosissimus indagator fuit, & eorum arcana optime descripsit Accipiter rapacissima avis & cruoris summe avida, propter ferocem spiritum martialem venenoso anhelitu perniciofa est, ejus etiam decem generum meminit Aristoteles, histor. Animal. 9. cap. 36. *Vocatque Buteo, Æsalo circum-stellarem, Palumbarium, Pernicem subbutoneum Percam, fringillarum, lenem & rubetarium.* Accipitrem fertilissimum, & tribus testiculis instructum esse, nonnulli retulerunt, & quod tricesimo die pro solis ad Lunam accessu soleat foemina consortium appetere, & incubationem vicenis diebus perficere, sed cum tria ova peperit, unum eligere & fovere, reliqua duo confringere & rejicere propter propinquitatem Martis ad solem Accipitris ossa magnetica virtute aurum attrahere, & ipsam avem solis jubar charissime intueri posse, scribunt. Accipitrem solo sanguine sitim sedare putant, exinde Plato confabulatus est, animas eorum qui per rapinas & latrocinia sese in vita hæc sustentant post obitum in Accipitres & Milvios abire, vid in Phædone. Corvus martialis avis carnivora media in ætate parit sole quam maxime æstuante, inde Petronius.

Corvus maturis frugibus ova refert.

N

Fama

1078. Ibis.
1071. Clysterum
usum mor-
stavit Ibis.
1072. Basiliscus ex
Ibide.
1073. Crocodilus
torpescit pen-
na Ibis.
1074. Grus & ejus
prudentia.
1075. Hirundo &
ejus sagacitas
1076. Nidus Hi-
rundinis ad
tumores sa-
lutaris.
1077. Jovialium a-
vium Pietas
& integritas.
1078. Martiales a-
ves quales
sint?
1079. Falconum
species decem
nobilium.
1080. Tres ignobi-
lium Falco-
num species.
1081. Dux postre-
mæ species
falconum.
1082. Accipiter.
1083. Decem spe-
cies Accipi-
trum.
1084. Accipiter tri-
bus testiculis
scædendus.
1085. Ossa accipi-
tris aurum
attrahunt.
1086. Accipiter so-
lo sanguine si-
tim extinguit.
1087. Latronum a-
nimæ post
mortem in
accipitrum
corpora mi-
grantes.
1088. Corvus.

1089.
Corvus cru-
delis in pul-
los & ova sua
1090.
Corvus vul-
pi amicus.
1091.
Tauro & Asi-
no inimicus.
1092.
Corvus in-
cessante diar-
rhæa laborat.
1093.
Cornix an-
noxa avis.
1094.
Cornicis bel-
lum cum no-
ctua.
1095.
Cornicis ma-
trimonium
admirabile.

1096.
Cornix in-
quietudinis
Symbolum.
1097.
Milvius à sa-
crificiis absti-
net.
1098.
Ars navigan-
di à Milvioru-
perita.
1099.
Vultur.
1100.
Vulturum
genera.
1101.
Vultures o-
mnes esse fe-
mellas.
1102.
Vulturis fa-
tatio annua.
1103.
Annus Egy-
ptiorum.
1104.
Vultur con-
cipit à vento.
1105.
De Vulturis
generatione
S. Patres te-
stes.
1106.
Vultur quare
sub Marte?

Fama autem est; corvum ova parturire; sed non fovere & peregrinas aves ea excludere, alii dicunt, corvum ova quidem ad maturum tempus fovere; sed cum pullos exclusos albicantes aspiciat, cum Zelotypia tristem auffugere, & pullos deferere, qui postea gemunt & vociferantur, ut minores aves eos enutrient; quibus absentibus à rorē cœlesti cibum accipiant, usque dum adolescant, alii verosimilius dicunt, corvos sustentare pullos, usque dum volare incipiant, postea à nido relegare, antequam cibum venari didicerint, propterea eos in solitudinibus gemere usque dum fames ipsos ad rapinam alliciat Corvum vulpi amicum esse; & cum Æsalonie Accipitre vulpi inimico certare, refert Aristoteles histor. animal. 9. cap. 1. Sed tauro & asino inimicum & oculis eorum infestum esse perhibent. Corvum in æstate sexaginta diebus diarrhæa affectum; & maxime siticulosum ægrotare, & sustinendo sitim medelam, conferre, dicunt. Corvorum ovis capillos denigrari & nigredinem in corvo essentialem esse nonnulli existimant. Cornix annoxa avis; quam Ægyptii centum annos; alii quingentos vivere existimant, Noctua est insensibilissima, cum Aristoteles histor. animal. 9. cap. 1. Ita dicat: *Cornix dissidet cum noctua absomit enim; cum non clarè interdum videat noctua, de meridie adveniens ova ipsius. At contra noctua nocte Cornicis ova exedit, & est altera interdum; altera nocte potentior.* Mirabilia dicunt de cornice, quod tantum duo ova pariat, ex exclusis pullis si mas & femina sit, conjugali amore associari, si vero uterq; mas vel femina, in cœlibatu manere, & altero conjugum demortuo, alterum non amplius per totam vitam nubere, sed intristi viduitate vitam degere, & in pluviiis delectari. Hinc Maro:

Tum Cornix plena pluviam vocat improba voce
Et sola in sicca secum spaciatur arena.

Garrula & inquieta avis est; & pullos pascit medio involatu, unde antiquæ inquietudinis Hieroglyphicum fuit. Milvus rapacissima avis, quamvis historiæ recenseant, quod à sacrificiis semper abstinerit, & hac de causa Britannis sacra sit, Verno tempore urbibus appropinquat, & pullos gallinaceos suffuratur, pulcherrimo pennarum colore extendens alas, velut remigia dirigens unde nautas artem navigandi didisse veteres existimant. Vultur prægrandis & generosa avis, de qua Plinius scripsit, quod ex altero orbe adveniat, propterea quod ejus nidus & pulli à nemine reperiuntur, sed in altissimis & inaccessis rupibus eam nidificare, & duo ova parere omnium rapacium avium more, docuit Aristoteles, histor. animal. 6. cap. 5. & paulo postea cap. 8. recenser, duo Vulturum genera unum parvum albicantibus, alterum magnum & multiforme. Vultus nomen non masculinum sed femininum esse; contra Grammaticos defendit Pierius Valerianus, Hierogl. lib. 18. exinde quod Vultures omnes femellæ sint & sine maris congressu pariant. Inquit enim *vultur ut apud Ægyptios habetur; trecentos eos quinque & sexaginta dies; quibus annum conficitur tempus; ordine mirifico dipartitur. Nam cum annum Ægyptii per tres tantum qualitates mentirentur; Ver quippe æstatem & hyemem, qua singula tempora centum viginti diebus constare voluerunt; ac uti Theopompus ait, hyemem Saturnum, æstatem Venerem, Ver vero Proserpinam appellabant, quinque insuper dies addiderant, quos intercalares vocitabant. Vultur vero ad ejusmodi partitionem anni accommodata, cum primum concitata fuerit ad conceptum qui sit à vento; quinque continuas dies sine cibo & potu consumit in ejusmodi initu, natura in ventum ad aperta, mox centum & viginti dies prægnans manet, totidemque diebus pullos educat, reliquos 120. dies immunis est, suarumque tantum rerum satagit, neque prægnationi, neque educationi intenta.* Adducitque hujus rei testem Ambrosium & alios veridicos pios homines. Vulturem Martialem alitem esse evidens est, quod cadavera longe distantia insequatur, hinc Silius Poëta.

Ex anima obscænis consumit corpora vultur

MEMORATQ; DE EA, QUOD DEFICIENTE CIBO, pullis femora sua rostro aperiat, atq; Pelicani more proprio cruore lactet, esurientes, longaque

que ante vultures martiali spiritu locum determinare in quo strages hominum futura sit.

Solares aves generosæ sunt, solido nutrimento vivunt, & largissimo Cœli influxu conservantur, unde annosæ sunt, præterquam quod plurimi referant nullum ex omnibus animantibus hominem superare, Aquilæ senectutem in juventam revertentem commendat Regius Psalter nec non S. Hieronimus, Eucherius & Augustinus. Aquilam Picrius Valerianus ita commendat: *Non sum nescius, Persas multo ante Romanos auream Aquilam pennas extendenti similem sacrasse. Huic autem uni aliti ætatum & aurspicum omnium consensu id honoris datum, ut magnarum rerum prosperi; semper eventus significatione auspicia faceret; Buteonem, Squalin, immusculum & vulturium longe antetret, reliquarum vero volucrum ostenta, quacunque oblata essent, interventu suo aboleret neque per aëreos tractus ulli cederet quam fulmini.* Hæc Valerianus. Solares etiam sunt Gallus, Gallopavus, Pelicanus, Psasianus, Struthio, Tetraon, vel Urogallus & Pavo, cujus carnem per mensem à corruptione & putredine liberam servari posse scribit, S. Augustinus.

Veneræ aves sunt salaces & luxuriosæ ut Attagen, Columba, Cothurnix, Merula, Palumbus, Passer, Perdix Turtur & similes. De Perdice scribit Aristot. de generat animal. 3. c. 1. *Perdices cum olfaciunt mares, & vocem ejus audiunt, alia implentur, alia statim pariunt, est enim libidinosum hoc genus avium.* Veneræ aves ob luxuriam cito interire videmus, nec passerem ultra tryennium vivere existimant, namque fere omnes vexantur Epilepsia, propter influentias Veneris in iis copiose redundantes.

Mercuriales aves vescuntur fructibus Jovialibus, suntque ingeniosæ, astutæ & agiles, sicci temperamenti propterea fere omnes cantant. Hinc Cardanus scribit: *Solus homo & avicula modulantur, sed & inter aviculas non omnes, quædam enim quasi mutæ sunt, alia absonas voces edunt ut coturnix, non fit vox acuta nisi spiritu per angusta transeunte, quod si multus extiterit, non poterit contineri ne animal suffocetur, ob id ergo nulla magna avis modulari potest dulcis enim vox non fit, nisi in sicco, quadrupedia vero humida, piscesque magis. In aviculis autem videtur hic finis anima, est enim ultimum opus ejus, in quo delectantur, porro cantus propria ratio est, ut spiritus per angustum locum feratur.* Hæc Cardanus lib. 7. de rerum variet; cap. 36. Mercuriales aves sunt, Acanthis, Alauda, Cirrinella, Canaria, Carduelis, Curruca, Fringilla, Luscinia, Lynx vel potius Jynx Psittacus, Parus, Pici Species, Regaliolus, Rubecula, Sturnus &c. Philomela præter cantus dulcedinem tam solerti ingeniosæ mercuriali natura prædita est, ut in cavea aliis avibus grandioribus etiam associata illis imperet, & morus velocitate eo usque concertet, ut tandem acutissimo rostro cerebrum perforans, eas enecet, quod ignei vigoris formam declarat. Propterea non bibit unquam nisi agrotata, & de vita desperans comedit etiam nil nisi oleaginosa, ova formicarum, vermes, corda Boum, panem martium cum farina cicerum, butyro &c. Anglicano more pistum, velut Cardanus describit pastam Italicam: *Re cicerum excoctorum & pulverifactorum ℥ij Butyrꝝv, mellis ℥iii, Amygdalarum ℥vi, Croci dimidium quadrantis, sunt qui cum ovorum luteo conficiant.* Hæc Cardanus lib. 7. de rerum variet. cap. 35. Hisce cibariis interdum tam obesa evadit, ut difficulter sese movere possit, & in axungia suffocetur, interdum intemperie calida afficitur, ut marasmo contabescat, sicque nimis extenuata bibere incipiat vitioso appetitu, cibos ex ore reijciat, quibus morbis aliquis ipsis vel saccaro vel Araneis mederi potest, vel ovis formicarum tostis, hyemali tempore lacte infusis calor mitigari. Hinc sole à nobis remotissimo ad tropicum Capricorni fugiente, plerumque Philomela ægrotat, retroeunte vero, novum salutationis cantum repetit, usque dum sol ad tropicum Cancris accedat, iterum tristis obmutescit, Philomela, quæ colore rutila Solis splendorem præfert, & dulci melodia Mercurium resonat.

Lunares aves sunt, quæ piscibus, ranis, variisque cibis aquaticis vescuntur, suntque vel maxime voraces, propterea quod ob frigiditatem aquarum calor non tam facile dissipetur, sicque melius digerat, tota hæc cohors quam reli-

1107.
Solares aves
quales?

1108.
Aquilæ ex-
cellentia

1109.
Quænam
sint solares
aves?

1110.
Veneræ a-
ves quales?

1111.
Perdices sala-
citas.

1112.
Veneræ aves
morbis sub-
jectæ.

1113.
Mercuriales
aves.

1114.
Quare aves
cantant?

1115.
Quænam
sint mercu-
riales aves?
1116.
Philomelæ
historia.

1117.
Philomela
non bibit.

1118.
Cibus Philo-
melæ artifi-
cialis.

1119.
Morbi Philo-
melæ.

1120.
Lunares aves
quales?

quarum avium terrestrium, unde plus etiam quam reliquæ aves pinguescunt. Sunt autem Lunares aves, Anas, Anser, Ardea, Cygnus, Mergus, Onocrotalus &c. Cygnum in senectute cantare, referunt Plato, Cicero, Ovidius, Virgilius & alii, exinde Orpheum antiquissimum Musicum in Cygnum conversum esse post mortem tradiderunt Pythagorici. De Ardea refert Albertus magnus quod sentiens intempestates supra nubes volando sese elevet, hinc Poëta de Fulice inquit.

1121.
Quanam
sint?

1122.
Cygni Can-
rus in senec-
tute.

1123.
Ardea,

cumque marinæ

In sicco ludunt Fulicæ, notasque paludes

Deserit, atque altam supra volat Ardea nubem.

1124.
Laganel
avis.

Plurimæ etiam sunt aves Lunares & in aquis victum quaritantes, ut refert Cardanus, juxta Zebut Insulam aves esse nomine Laganel, dentibus quid simile in rostro habentibus, quibus vescuntur. Referunt autem (inquit) *has balenarum ora ingredi, ex eisque rostro visceribus illas interficere.* lib. 7. de rerum variet. c. 36.

SECTIO III.

Versicul. 22.

ET BENEDIXITQUE EIS ; DICENS CRESCITE
ET MULTIPLICAMINI, ET REplete AQUAS MARIS;
AVESQUE MULTIPLICENTUR SUPER TERRAM.

1125.
Vocis $\gamma\alpha\delta$
explicatio.

1126.
Varietas pro-
ductionis a-
vium,

IN priore sectione audivimus quod Deus dixerit $\gamma\alpha\delta$ abunde producant aquæ, namque $\pi\rho\sigma$ significat producere, moveri, reptare, ingredi, germinare, ebullire, serpere &c. Verbis hisce usus sacer divinus interpret, admirabilem piscium & avium productionem & conservationem denotare voluit. Namque pisces alii ex naturali congressu parturiunt, alii ex ovis excluduntur alii ex limo & putredine proveniunt, atque quasi è terra progerminant & aquam ingrediuntur, quidam ut amphibia in aqua, terra & aëre simul vivunt & respiratione gaudent, alii respiratione & plurimis organis animantium ut balenæ, & multa monstra marina. Multæ aves moventur in aquis quasi reptando, plurimæ ex aquis quasi germinant, præprimis ut de Clakianlere, refert Cardanus ut supra memoravimus ut ex ligno quasi pullulet. Nunc audiamus verba Dei benedicientis $\gamma\alpha\delta$ crescite & multiplicamini, fætate pisces ova, ludite invicem in aquis ut sperma vestrum ebulliat in innumeram piscium multitudinem. Cum enim ordinasset Deus ut in dividua non in ævum mundi conservarentur, sed ab influxu siderum dependeant, quæ variè formas mutantia, nunc hoc, nunc illud in deliquiis relinquerent, nonnunquam emigrantibus siderum influentiis plurima individua sublunaria perirent; Pro conservandis rerum Ideis novum conservationis opus instituit sapientissimus Creator, ut animalia in fœtus excrescant, & senescentibus debilibus parentibus, proles indefinente ordine succedant, sicque novis viribus instructæ soboles, species rerum conservarentur. Quapropter amorem & voluptatem Ter maximus Creator operi generationis immergit ut animalia, quæ ab aquarum supra Cœlestium spiritu nutriri diximus, maximam hujus spiritus animalis copiam, cessante corporis auctione, circa genitalia membra asservent, & sic conjugali amore mota admirabili opere nova animalia parturiant. Hinc omnibus animalibus organa concoctionis & nutritionis, nec non spermatis collectionis concessa, quibusdam nobiliori apparatu, aliis compendiosa via prout exempli gratia, piscibus nonnullis sunt testiculi & uterus aliis tantum vasa spermata, semperque sexu sunt distincti. Hinc Aristoteles dixit. *Pisces omnes fœminas esse, qui opinantur, non judicant recte* de gen. Animal. 3. cap. 5. & ibidem etiam inquit: *Pisces tanta celeritate rem veneream peragunt, ut etiam Piscatores quam plures lateant, sed coeunt admovento supina per lapsum.* Piscium minorum meatus spermatici oriuntur ex vena majore de corde egrediente, quæ si partus tempus accedat, tantopere repleta est spermate ut affricione & levi attritu in

magna

1127.
Quare bene-
dictio Dei in-
stituta fuerit?

1128.
Amor in spe-
cierum con-
servationem
implantatus.

1129.
Generationis
virtus unde?

1130.
Piscium or-
gana genera-
tionis.

1131.
Pisces an o-
mnes fœmi-
næ sint?

1132.
Meatus sper-
matici pisci-
um,

magna copia effluat, & sic foeminarum ova imprægnentur, quæ post modum alba magis quam ante conceptionem apparere refert Albertus Mag. de Animal. lib. 6. tr. 2. cap. 2. Hinc pisces in magna quidem copia generantur, sed si ova eorum omnia imprægnarentur, innumerabiles piscium myriades exorirentur. Est & piscium tam ferinus amor, ut coitus tempore foemina mares sequantur & devorent sperma, partus vero temporibus mares insequantur famellas, & absorbeant ova. De Ostreis & Conchis marinis res valde difficilis est explicare, quomodo generentur, cum nemo vel sexum vel congressum observavit. Hoc quidem manifestum est, certo tempore conchas ex profundis elevari in superficiem maris, sicque fluctibus & procellis agitari, ut velut hianti ore combinent & se invicem exosculentur, sed vero magis consentaneum videtur, dum in altum maris ascendunt, & ora velut aperiunt, imprægnari animalia tunc temporis viva, à spiritu siderum ut in pulcherrimas uniones transmutentur. Animadversum namque est, quod conchia recta ad dorsum sese in profundum reclinans, pariat rotundam margaritam, ad latus quodcunque, isto latere planam, à superiori vel inferiori cuspide vero, recurvam & in formem, prout maritimi populi, penes quos fides sit retulerunt.

Aves excepto anseri Claki omnes generant ordinario congressu, ova paruriendo, sicque ovis ad tertium septenarium nonnullæ ad quartum usque incumbunt, donec pullus excludatur, duplex ergo est avium ortus, alius imperfectus in ovis, alius perfectus, quem interdum Parentes morte præpediti non expectant, ut pullus mortuis Parentibus producat. Alienis enim ovis aves domesticæ incumbunt, & foru perpetuo excludunt pullos tam exquisito calore, ut nemo fere (nisi de Ægyptiis fama vera sit) uspiam reperiatur, qui artificialiter opus hoc imitari possit. In ovis autem duo sunt, conspicua, Albumen & vitellum, in albumine hæret animula, quæ ibidem principales partes similes efformat: Vitellum vero exhibet sanguinem & nutritionem. Hinc ob siccam constitutionem tardius ova volatiliū quam piscium maturantur. Sylvestres aves ova non nisi propria fovēt. De Gustarda avi refert Cardanus, quod sentiat ova attrectata, vel solo humano habitu infecta, prolemque hominum crudelitati & gulæ alendam non existimet, sed indignabunda fugiat. Exinde inter aves & pisces, adulterinos specierum congressus & monstra reperiri vix probabile est, etiam si de Aphrica ob penuriam aquarum & concursum animantium ad mare, tale quid fieri mordicus extorquere velint, sed mirabilia ferre Aphricam tellurem omnibus notum, & rationi congruum siccitate arida loca,

nec animantia nutrire posse, & naturam ab inordinato congressu abhorre, propterea ea quæ nobis incognita non statim pro monstris habenda erunt.

1133.
Ferinus amor
Piscium.

1134.
Quomodo
generentur O-
streæ?

1135.
Conchas
concipere &
Cælo unio-
nes.

1136.
Quomodo
foventur
uniones?

1137.
Avium par-
tus duplex.

1138.
Aves dome-
sticæ varia
ova exclu-
dunt.

1139.
Duo in ovis
substantialia.

1140.
Gustarda
avis.

1141.
Spurii specie-
rum congressus
inter pi-
sces & aves
nulli.

1142.
Mirabilia fert
Aphricæ tellu-
lus.

CAPUT VI.

OPUS CREATIONIS VI. DIEI.

SECTIO I.

Versicul. 24.

DIXIT QUOQ; DEUS, PRODUCAT TERRA ANIMAM
VIVENTEM IN GENERE SUO JUMENTA ET REPTILIA ET
BESTIAS TERRÆ SECUNDUM SPECIES SUAS,
ET FACTUM EST ITA.

1143.
Materialis
forma bruto-
rum.

1144.
Concursus
naturæ ad o-
pus creatio-
nis.

דִּיִּקְרָא דִּיִּקְרָא Dixit Deus, producat, proferat terra, exeant & egrediantur
è sinu matris omnes animæ viventes, certis generibus diversæ, denotando om-
nia bruta animantia formam terrestrem & materialem acquisivisse, ita ut in
omnipotenti isto opere terra non propria virtute, sed mandato Dei associaverit
cœlestia sublunaribus, ex siderum elemento derivando ignem, ex aquarum su-
pracœlestium cristallo spiritum, de solis ^{שֶׁשֶׁשׁ} Balsamum nativum, tandem ex
aqua & terra corpus solidum organicum extruendo, Deus omnia tali ordine &
mensura disposuit, ut singula hanc vel illam Ideam acquisierint.

Est

Est ergo נפש anima, idem ac vita & sanguis, prout sacer scriptor plurimis in locis explicavit, exinde Platon in Timæo inquit: Vita in igne & spiritu posita est. Posita namque animantium Idea omnibus cœlestibus & terrestribus corporibus completa, fecit eam Deus viventem, continuata creatione, effluvia siderum Cœli & terræ in iisdem rotando & circumvolvendo, ut exhalantibus Cœli influentiis semper novæ succederent, & recentibus virtutibus roborata ad certum temporis curriculum vitam continuarent & absolverent.

לגנר In genere suo hoc optime explicat Johan. Picus Mirandulanus dicens: *Animalium irrationalium tres sunt differentie, jumenta reptilia & bestia; sunt bestia quæ perfecta sunt phantasia, medium inter irrationalia locum sortita, crudiri autem ab homine & mansuescere nesciunt; reptilia quæ infectam habent Phantasia, media inter bruta & plantas, jumenta quæ et siratione carent, disciplina tamen capaces sunt.* in Heptapl. lib. 5. cap. 5. Jumenta sunt, quæ ab hominibus cicurata & à servitia mansuefacta armentorum gregibus pascuntur, suntque præprimis boves, quos ad arandum tritandum, & mille negocia subjugant, in Hispania etiam ad venationem adhibent, namque post illas venator graditur, bovem, feram versus impellens sagittaque ubi proximus fuerit incautam lædit, ut recenset Cardanus, lib. 7. de rerum variet. cap. 32. Vaccas consimiliter ad labores alligant, maxime vero ut lac infantibus & sufficientem carnis copiam omnibus hominibus suppeditet, in pagis, vicis, & suburbiis asservant. Equos, Camelos, Elephantes, pro itineribus conficiendis & oneribus portantis applicant. Canes, Feles pro custodiendis domibus, Porcos ad cibum signant.

Insecta vel reptilia terrestria Secundum Aristotelem sunt, *quorum corpus incisuris præcingitur, aut parte tantum supina aut etiam prona*, histor. animal. 1. cap. 1. Suntque alia pennata alia in pennata, alia utroque modo sed quatuor incisuris prædita sunt, quorum prima os, secunda ventrem, tertia intestina, quarta anum exhibet, quibus omnia insecta ex sanguine & sanguinolenta utuntur ore quidem quo plerumque cibos sorbent, namque solas apes & muscas dentibus vesci Arist. putavit, cum etiam promuscide attrahant. Insectis omnibus certa arma Deus concessit, ut quæ in ano non aculeum aut spiculum habent linguam acutam præferunt pleraque insecta habent oculos. Organa odoratus sunt papilionibus, apibus, vespis, & fere omnibus, cum iisdem ad cibos appropinquent. Gustum & tactum iis non deesse ex ciborum electione & subtilissima sensatione conjicitur. Suntque alia muta alia Sonora, alia saliant, volant, reptant, gradiuntur, pro organorum externorum varietate sed fere omnia habent brachia, quæ neque vermibus denegata esse, sed incisuris adnata videmus. Omnibus animantibus & insectis etiam cor esse necessum est, quia cor vitæ principium & caloris fons est, sed ex anguibus cor non rutilum apparet, neque tanto impetu pulsat. Ventriculus sicut in piscibus, est statim post os, sed debili acido & calore, vix concoquunt, & rejiciunt cibos, ut statim in aliam speciem degenerent, interdum semine permiscunt, ut nova specie talia insecta generentur. Pariunt ova & vermes & eorum ortus est univocus ex ipso animali, vel æquivocus ex putredine, qua etiam sanguine referta animalia, mures & muscas generari certum est.

לבה Bellua, bestia in terra habitans, quæ vel mitis vel fera est, prout victus ratio requirit. Omnes enim bestię herbis & graminibus viventes, non feroces sunt nec alias venantur, quæ vero carnivoræ, deficiente nutrimento quæcunque invenerint prædantur. Varia autem sunt animalia corporis magnitudine, quæ in sylvis degunt, majora plerumque sunt, exinde quod solis calore non exiccantur, neque laboribus defatigata somno & quieti indulgere possint, exinde etiam marina animantia terrestribus longe majora, & quæ frigidioris temperamenti in pinguem carnosam molem excrescunt. Animalia bruta optimis sensibus instructa esse, supra docuimus, exinde eorum sensus interni satis firmi & validi sunt, ut communi illo sensu exactissime cognoscant, & phantasia optime judicent, quid appetendum vel fugiendum sit, neque memoria etiam destituta esse animadvertimus, cum Canis semel in aliquo loco fustibus excep-

1145.
Anima brutorum quid sit?

1146.
Vita brutorum quid?

1147.
Tria genera terrestrium animantium,

1148.
quid jumenta sint?

1149.
Boves.

1150.
Vaccæ.

1151.
Equi, Cameli, Elephantæ

1152.
Insecta quid sint?

1153.
Incisuræ insectorum.

1154.
Arma insectorum.

1155.
Sensus insectorum.

1156.
Voces insectorum.

1157.
Cor insectorum.

1158.
Ventriculus insectorum.

1159.
Generatio insectorum.

1160.
Fera quænam sint?

1161.
Quare animantia quædam majora sint?

1162.
Sensus Bestiarum.

ptus,

ptus, semper ibidem timidus sit, sed quare hæc vel illa fiant. Et quænam evenitura sint? Hæc ipsis obscura sunt, cum deficiente ratiocinatione & mentis acumine neque ad universalia dijudicanda pertingant, neque Ideas rerum in memoria exactè repræsentatas aspicere possint, sunt tamen certis moribus velut distincta, & pro siderum virtute varia, quorum Indoles ab Aristotele sic describuntur: *Animalia differunt moribus, nam alia sunt mitia, remissa, & minime pervicacia, ut boves, alia pervicacia, bruta omnino, ut sues sylvestres, alia ingeniosa & timida, ut Cervi, lepores, & cuniculi, alia illiberalia, perfida insidiosa ut serpentes, alia liberalia fortia & nobilia ut Leones, alia generosa ferocia & insidiosa ut lupi, alia astuta malitiosa & callida, ut vulpes, alia animosa amatrix & assentatitia, ut canes, alia mansuetudini addita ut Elephantæ, alia verecunda & cauta ut anseres, alia invida ornatus & politura, studiosa ut Pavones* 25. Hystor. animal. 1. cap. I.

1163.
Animalium
sagacitas sive
varietas mo-
rum.

1164.
Unde diver-
sas animan-
tium specie-
rum?

1165.
Ex Cœli &
siderum in-
fluentis.

1166.
Generatio &
corruptio à
sideribus ori-
tur.

1167.
Quomodo
generatio in-
stituitur?

1168.
Quare gene-
ratio post pu-
bertatis An-
nos.

1169.
Corpora ani-
mantium
post mortem
ad sidera e-
volant.

1170.
Resolutio
corporis bru-
torum.

1171.
Saturnia
animalia
mansueta.

1172.
Asinus.

1173.
Asinus tristis
stupidus &
malitiosus.

1174.
Asinus Ægy-
ptius.

ἄλλοι Secundum species suas; species animalium diversæ sunt, vel in ipsissi-
mo naturæ caractere, vel in moribus & actionibus sensuum, vel in quantita-
te & motu corporis, vel denique in naturali perfectione. Omnia autem hæc
à cœlo & sideribus determinari supra deduximus, & consensum præbet S. Tho-
mas lib. 3. de animal. 4. textu 150. dicens *animalia irrationalia, quæ solo appetitu sen-
sitivo reguntur, in suis motibus ut plurimum insequuntur impressiones corporum celestium.*
Cum enim animantia ex Cœli & siderum substantiis præprimis consistant, ad
eorum vires hinc indeque varie inflecti, & pro benignitate vel malignitate in vi-
tale genus operosa quoad corporis incrementum mores & perfectiones deter-
minari sequitur. Apparet enim, non tantum generationis, sed & corruptionis
ordinem à revolutionibus Cœli & siderum dependere, namque cum Deus om-
nia in natura constantissime pulchra & completa conservare decrevisset, &
propter varias siderum mutationes individua rerum non sempiterna manere
voluisset, iisdem generationis successionem subordinavit ut ad certum ætatis
terminum, & virium vigorem ascenderent tali ordine, ut influentias siderum
cum cibo & potu haurientes, & nutritione corpori assimilantes, primo in aug-
mentum Corporis convertant; Postea mole corporis Ideæ convenienti exple-
ta, vires ad generationem intendant; Hinc spermaticæ nutritionis humores
post annos pubertatis per venas emulgentes ad genitalia membra trahuntur, do-
nec tandem tempore naturæ convenienti absoluto, solutis corporum vinculis,
omnia in pristinam rerum faciem revertantur, sicque elementa ad loca natura-
lia putredine resoluta emigrent. Non ergo absurdum esset dicere cum qui-
busdam antiquissimis Philosophis, animalia post mortem ad cœlos ascendere,
& definito tempore redire, quod de ipsorum materia verum & probabile esset.
Ideæ enim resolutis corporibus brutorum evanescunt, quædam eorum corpu-
scula ad Cœlos & sidera exhalant, quædam in aërem & aquam disperguntur,
pauca in cineres & sal paludosum resolvuntur ita ut plus de siderum corporibus
animalia bruta, quam de terræ pulvere participant.

Examinabimus igitur præprimis, jumenta, quæ secundum Planetarum
feriem & naturam sunt primo, Saturnina, solitaria, tristitia, nocturna, inter quæ
primum locum occupat Asinus, triste, rude & stolidum animal, unde Ægyptii
Sacerdotes ignarum & intra domesticos muros semper educatum, nec extra pa-
triam egressum Asellicipitem hominem vocarunt. Asinus ab omnibus Philo-
sophis frigidissimi temperamenti esse judicatur, exinde, quod non concipiat nisi
triennio elapso, & partum ad annum usque gestet, neque in locis frigidis gene-
ret, & fœtum solstitii tempore excernat. Est autem asinus triste animal, exin-
de Eremitarum Hieroglyphicum fuit Onager. Tardum est, tantopere, &
nullis curis, ociosum, ut etiam in congressu venereo non concipiat nisi fustibus
interpellatur. Color ejus Saturninus ex albo nigrescens pessimæ indolis si-
gnum est. Malitiosum tamen, pertinax, & irrisuonis signa præbet labiis detra-
ctis. In summa fuit hoc animal Ægyptiis tantopere suspectum ut Pierius Va-
lerianus referat talia; *Erat apud eos mos, ut Asinum ludibriis omnibus incescerent, luto
cespitibusque impetitur, contis etiam stimularent, quæque se locus offerret opportunus præ-
cipitem agerent. Unde proverbium in contemptibiles despicatissimosque homines ema-*

varii: Asinus Aegyptius. Hierogl. lib. 12. Propter fegnitiem Asinus nec urinam emittit, nisi in locis ubi aliorum animantium urinæ ex acrimonia ipsum stimulant. Lien ejus ad melancholicos affectus similitudinis methodo usurpatur, Ossa sunt nimis sicca nihilque in eo nisi cutis & lac conducit humano usui, cutis quidem ubi fustibus percussione in callum indurata est, pro soleis pedum ira idonea, ut vix dilacerari possit. Lac asininum frigidum est, & inflammationibus viscerum utile & salutare homini, quia in asino venerea Saturnino spiritu summe contemperantur. Præter asinum sunt plurima saturnina animalia mansueta, ut Mulus qui saturnino spiritu sterilis, piger, indocilis est; & omnia reliqua, quæ ob inertiam vix hominum negociis adaptari possunt.

Jovialia mansueta animalia sunt primo Camelus pacificum animal, ut à quovis puero gubernari possit. De Camelo per pulchre scribit Albertus magnus: *Camelus est animal deforme, bina habens in dorso tubera, vehit & onera fert, sed facile non fert ultra onera consueta, & ad onera suscipienda flectit genua, genus equinum odit, bibit aquam turbidam, sitim sustinere per triduum possunt, Rabies & podagra eis accidit, tempore coitus solitudinem diligit, & non sustinet secum homines nisi pastorem.* De animal lib. 12. tr. 2. cap. 1. De Camelo Aristoteles scribit, quod nunquam cum matre coeati & si à Pastore deceptus id fecerit, Camelarium occidat; cum quo Avicenna consentit, & non tantum reverentiam Cameli erga matrem sed & pudicitiam quod congressus tempore in solitudines discedat, quam maxime commendant. Elephas temperans, pium, æquitatis studiosum animal est, & verecundum, consimili more ut Camelus tempore coitus solitudines petens, non comedit ultra ordinariam mensuram, odit grunitum porcorum & asinorum, velut vanas inquietudines, tam sagacissimum animal est; ut actiones humanas imitetur. Mirabilem historiam describit, Eusebius Nurembergius Soc. JESU, sermonem humanum imitari putant nonnulli, cum magistri verba optime intelligat. Unde Aristoteles: Elephas, omnium ferarum mitissimus & placidissimus est, ut qui per multa officia erudiatur & intelligat, cum etiam Regem adorare condiscat, histor. animal. 9. cap. 46. Taurus vel bos, Jovialis naturæ est, ita, ut antiquissimi Græci & Aegyptii Jovem vel Osirim quem patrem, justum, Ducem & Regem vocarunt, bovis figura depinxerint, qui in corpore niger erat, in fronte candorem quadræ præ se ferebat, in tergo effigiem Aquilæ, cantharum in palato, duplices in cauda, pilos; Lunæ etiam effigiem in latere gestabat, uti describitur à Pierio Valeriano Hierogl. lib. 3. & R. P. Kircherio in Oedipo Aegypt.

Martilia mansueta animalia sunt, quæ quidem hominibus inserviunt, sed feroci & truculenta iracundia homines & reliqua animantia infestant, inter quæ primum est canis, qui velut armatus miles hominem comitatur & interdum à multis periculis liberat, exinde mirabile est, quod cum canes inter se invicem rixentur, succedente alia ipsis inimica fera, statim uno agmine eam invadunt, sicque velut placati sodales pugnant. Propterea etiam apud Lacedæmonios canis martifacer fuit, propter audaciam & invadendi promptitudinem, ut refert Pierius Valer. Hierogl. cap. 5. Canum varix species recensentur, Aristoteles scribit, *Canes Laconici ex vulpe & cane generantur, Canes Indici ex tigride & cane,* histor. animal. 8. cap. 18. Item in 9. cap. 1. inquit Canes insignes sunt, qui ex molestico & laconico prodire Canes à Marte propter senectutem vel per intemperiem exiccati, & bile incensa adusti, rabie infestantur, sin immensa siti nihil bibentes, sed moribus omnia ferientes, quorum spuma vel halitus demum vicinos canes, lupos, imo & homines infestat, medelam pro morfu rabido exhibemus infra in insectis.

Solaria mansueta animalia sunt generosa, magnanima, ut Equus heroico incessu neque tormentorum & bombardarum sonitum fugiens, voces pro appetitu diversitate emittens; *Hinnitu allari, parvo, letus est, hinnitu longo desiderat socium, in dolore gemitum edit, hinnitu brevissimo irrasitur, quando velut sternuat, & aures demittere solet & tunc metuit, caterum ut in ira ad collum aures demittit, ita in timore erigit atque in interiora tendit,*

1175.
Quæ ex asino
utilia sunt

1176.
Mulus.

1177.
Jovialia
mansueta animalia.
1178.
Camelus.

1179.
Cameli reverentia
erga matrem.
1180.
Elephas.

1181.
Mirabilis
ejus sagacitas
1182.
Elephantem
sermones intelligere.
1183.
Taurus.

1184.
Martilia
mansueta animalia.
1185.
Canis.

1186.
Canum species.
1187.
Rabies.

1188.
Solaria mansueta animalia.
1189.
Equus.

tendit, videantur hæc apud Cardanum lib. 7. de rerum varietate caput. 32. Pausanias refert. Persas & Lacedæmonios Equum Soli sacrificasse, Leonem & Equum Gallitania expavescere, plurimi scripserunt, exinde quod Gallus proximiori gradu soli affinis sit. Equum etiam Leonem solari heroica virtute superare; Horus Ægyptius existimavit, exinde, quod Leo semel è pugna discedens, nunquam revertatur, sed Equus denique recurrens pro temporum & locorum opportunitate de novo hostem invadat, sicq; bello magis idoneus sit.

1190.
Equus an superet Leonem solari virtute.

Venerea animalia sunt lasciva, blanda frugalia & prolifera, præprimis ovis, tam utilissima est hominibus, ut nihil in ejusdem omni vita reperiatur, quod non proficuum sit, inde fecunditatis & Opulentia hieroglyphicum fuit veteribus, & Jasonis in Colchis navigationem laboriosissima velleris aurei acquisitione, Græcis famigeratissimam esse notum est. Venereum pecus est Capra: De qua Virgilius.

1191.
Venerea animalia mansueta.

1192.
Ovis.

Florentem Cythium sequitur lasciva Capella.

1193.
Capra.

1194.
Vacca.

Capram sub Saturno, Venere & Mercurio esse & lacte ejus Julum Avellanæ, in serpentem enutrirî posse, propter tantam efficaciam influxus siderum, aliquando retulit Augustus Ezlerus in Isagoge Phisico-magico-Medica. Vaccam mira fecunditate omnibus hominibus Europæis & aliis sufficientem carnem, maximamque lactis copiam suppeditare, admirabile est. Vaccas, Capras & Oves post imprægnationem pinguioribus fieri scribit Albertus magnus. Vaccas Epiroticas tantæ proceritatis esse memorat Aristoteles, ut sedens aliquis ubera contingere nequeat, sed erectus mulgere possit.

1195.
Vaccæ Epiroticæ.

1196.
Mercurialia animalia mansueta.

1197.
Simia.

Mercurialia mansueta sunt animalia astuta, ingeniosa, & quamvis inter quadrupeda ejusmodi pauca reperiuntur quæ hominum negociis inserviant, plurima tamen inter ferina mansuescunt, ut simia, de cujus indole multi anixe quæsierunt, an ad rationem pertingat, cum multis in terræ locis homines adeo rudes & inepti reperiuntur, ut à simiis decepti, naturali solertia ferè superentur. Sicut etiam plurimis in novi orbis insulis simias humano vultu, gestu & membris, sed hirsutis, & à facie Æthiopes præsentantibus, deprehensas fuisse, sapius relatum est.

1198.
Lunaria mansueta animalia.

1199.
Porcus.

1200.
Morbi Porcorum.

1201.
Lepra & lues vaccæ.

Lunaria inter mansueta animalia est Porcus, terrestris naturæ, sed balsamico cordis temperamento præditus, unde nutrimenta non rejicit sudore, sed accumulatur pingue & oleaginosum in maximam corporis molem. Si carne & brodiis de suilla carne coctis aliquandiu vescitur porcus, ulcera & bubones venereo morbo consimiles, quæ vulgo die Psintien vocantur, acquirit; Et consimiliter homines ocio indulgentes, si sapius suilla Carne, præsertim morbo hoc infecta, utantur, Scabiem, lepram & veneream istam lues acquirere possunt, quia ob similitudinem temperamenti carnis humanæ cum Suilla, natura nullam evidentem alterationem & mutationem in sanguinem terminare potest, sed Chylum glutinosum relinquit, unde putredine resolutus ad vias extraordinarias protruditur, sicque cutim nefarie lædit. Catus Lunare animal, in multis simile Leoni, unde in certamine solis & lunæ, solem Leonem, Lunam Ælurum produxisse, refert Pierius Valerianus, Hierogl. lib. 14. Exinde, Felis Ægyptiis sacrata fuit, ut qui eam occiderit, mortis pœnam perferre punitus fuerit, maxime autem Lunæ influentiis eam subjectam esse, patet, quod oculi ejus ad Lunæ motus crescant & decrescant, lumemque quod in oculis continent lunare sit, hinc in plenilunio undiquaque excurrunt, formidabiles edunt clamores, & cum dolore & cruciatibus venereos amplexus subeunt, Novilunii vero; in Lunæ velut deliquio, debiles sunt, & quiescunt. Felibus in Lunari Sphæra animalium succedunt mures, quos domesticos, sylvestres, minores & majores esse, cuivis notum est. Murium generatio mirabilis describitur ab Aristotele hystor. animal. 6. c. 37. *Inquit enim feminam in vase clauso peperisse centum & viginti musculos, agrestes parturire inaudito modo, ut parum in agro ex universo frumento relinquatur, & tam cito absumatur, ut nonnulli mediocres agricola cum pridie metendum statuerint, postridie mane cum messoribus accedentes ad segetes, absumptum invenerint.*

1203.
Mures.

1204.
Murium fertilitas.

invenirent totam; Hæc Aristot. Murium domesticorum variae sunt species, mus minor, sorax & major, omnes autem maligno spiritu Lunari afflatos esse, docet quod muris minoris excrementa purgent, idque Rustici experiuntur, sorax venenata natura felibus nauscam & vomitum causat, sibilo semetipsum prodit. Major mus quibusdam in locis adeo venenatus est, ut Francofurti ad Oderam in hoc seculo aliquando in cerevisiam aliquot glires delabentes plurimos homines subitanea morte interfecerint. Augustæ Vindelicorum mures majores nullos reperiri à seculis observatum est; Putavi ego primariam aeris siccitatem causam esse, cum locus in planitie sit, ab occasu montes nive cristallinos frigidissimos respiciens (unde saluberrimus aer ibi) cujus asperitatem forsanglires non tolerare possint. Sed cum minorum murium maximam copiam aspexerim, referantque ad stadium ab urbe, ultra Licum ubi vis mures majores reperiri, hac ex causa cum aliis sublimiorem ad causam retuli. Theologi Catholici à Sancto Ulrico terram totius Episcopatus Augustani benedicente, fugam majorum murium exortam esse deducunt.

A Domesticis animalibus progredimur ad bestias, in sylvis & solitudinibus, in caveis & specubus, in maritimis, & palustribus locis, in pratis & campis, errantes, quæ omnia certis Planetarum cancellis subjecta, pro cœlestium corporum influxu mirabiles in mundo actiones exercent. Namque primo Saturnina quod concernit, soli velut inimica, degunt in cavernis terræ, ut Erinaceus, Melis, Falpa & similia. Alia in sylvis & locis desertis habitant, ut Onager, suntque omnia humano generi adversa, inimica & infelicia.

Joviales bestiae sylvestrem, sunt Joviali salubritate hominibus ad cibum concessæ, sed propter ferinam naturam difficulter comparabiles, ut Bison, Bonafus, Cervus, Dama, Lepus, &c. Omnes in Campis & locis amœnis, victum quæritantes quæ de rore cœlesti & balsamo solari carnem optimæ nutritionis, & ferini sylvestris odoris habent.

Martialium ferarum cohors venatur, reliqua animantia furore sanguinario, ut Molossi canis species, lupo, lynx, ursus, quæ propter calidum temperamentum non tantum opaca nemora quærent, sed & locis frigidioribus Polis vicinis appropinquant; sicut multa Saturnina in locis frigidis propter nativi caloris debilitatem sese non sustentare possunt, sic martialia nimio solis æstu contabescerent.

Solaria generosa sunt, & sub solis radiis sine noxia habitare possunt, propterea quod Sol ipsorum genitura Dominus sit, & ejusdem effluviis corroborentur, præprimis Leo, qui in frigidioribus hisce locis febricitare dicitur, exinde quod sufficienti solis balsamo destitutus sit. Propter tantam Leonis cum sole propinquitatem naturæ, etiam sidus in quo sol maximum robur & dignitatem possidet in septentrionalibus regionibus, Leonem appellarunt, ipseque Salvator Leonis de tribu Juda nomen ferre non dedignatus est. Sub Leone etiam sunt Tigris, Panther, Pardus & similia animantia, quæ à sole generositatem in simul & signaturam corporis & colorum acquisiverunt.

Veneræ sylvestria animantia sunt, lasciva, prolifera & salacissima ut Hircus Moschus, Castor quæ veneris fætores redolent, itemque species Caprarum in Sylvis & rupibus oberrantium.

Mercurialia sunt astuta, ingeniosa, nec facile à venatoribus capiuntur, ut vulpes, Sciurus, Cercophitecus, simiæ ferinæ vel canini homines ut à nonnullis vocantur hominis gestus & actiones optime imitantes.

Lunaria pleraque in terra & aqua vivunt, ut Lutter vel Lytra ejusque multæ species, alia in hudo & putri terra habitant ut, aper, Culmis sive longioribus dentibus pugnans, præprimis simiæ in coitu vel foemina in partu sit. Cuniculum item lunare animal esse, ostendit, quod ferè singulis mensibus pariat, & in antris terræ habitet, cum nullo Saturnino spiritu maligno sit, ad Lunam merito referri debet.

A Jumentis & bestiis deducimur ad reptilia terræ, quæ vel nobiliora vel ignobiliora sunt; Nobiliora quæ ordinaria generationis via proveniunt, ignobiliora quæ ex putredine generantur. Exoritur autem quæstio, an omnia infecta à Deo statim in prima creatione producta fuerint? An

1205.
Murium species.
1206.
Sorax.
1207.
Glires.
1208.
Glires non repertiuntur in Episcopatu Augustano.

1209.
Fetorum diversitas.
1210.
Bestiæ Saturninæ.

1211.
Joviales Fere

1212.
Martialia belluæ.

1213.
Solaria animalia sylvestria.
1214.
Leo.

1215.
Veneræ animalia fera.

1216.
Mercuriales bestiae.
1217.
Lunaria animalia.
1218.
Reptilia quæ & qualia?
1219.
An infecta in prima creatione producta fuerint.

1220.
Affirmativa
defend.

1221.
Quomodo
excrementa
feminali vir-
tute prolifica
sint?

1222.
Lumbrici.

1223.
Ranae ab ho-
minibus ex-
cretae.

1224.
Passer vicil-
linus,

1225.
Scarabei ma-
jales.

1226.
Pulices,

1227.
Serpentes ex
spina dorsi
nascuntur.

1228.
Serpentes ex
Juba Equi.

1229.
Ex serpente
putrido.

1230.
Majora ani-
mantia etiam
ex putredine
oriuntur.

vero in pœnam peccatorum postea demum plurima ex putredine, aberrante natura, evenerint? cum ea quæ ex animalium recrementis, ex putridis corporum cadaveribus exsurgunt, in creationis opere non apparuisse verosimile sit. Nec eorum usus etiam animantibus salutaris, potius homini noxius sit. Verum videtur omnia infecta à Deo in universi harmoniam, & ad certum usum primitus creata fuisse; Nam corpora sola Physica bonitate prædita, nihil peccati factum vel pœnam respiciunt, cum Deus viderit omnia esse valde bona; sicque dum in sola inobedientia hominis peccatum consistat, nullaque pœna animalibus istis ordinarie sit decreta, nullam cum peccato reflexionem agnoscent. Animalia etiam ex putredine oriunda olim primitus extitisse, non repugnat, cum alia sit creatio, alia speciei conservatio; & illa ex excretis animalium generatio feminali virtuti formaliter nil confert, namque semina rerum cum cibo & potu per os assumpta, manent in humano corpore integra, ita ut vel per alium urinam, sudorem, aut quoscunque meatus denuo rejecta velut nunquam humanum corpus subierint, iterum in pristinam speciem excrecere possint. Prodeunt enim ex terra æque ac ex omni putredine, & variis excrementis eadem forma & specie, Exempli gratia, lumbrici terrestres repræsentant formam lumbricorum humanorum, sed sequitur solum, quoad locum generationis; semen illud vermis cum cibus in ventrem hominis descendisse, sicque calore forum, vermes procreasse. Sicut aliquos curavi, quorum in ventre Ranae ex epoto spermate in ranarum fluviatilium magnitudinem enatae, cum excrementis prodierunt neque enim putredo impedit causam propagationis specierum sed potius promover, cum alias multi pisces prægrandes dudum periissent, nec natura unquam aberrare poterit, cum ordinariis temporibus singula producat, veris tempore papiliones, æstatis vero ex horum excrementis Erucas quæ brassicam & caules tunc temporis succulentos devorant prout Passer ille minimus Vicillinus, juxta mexicum, Octobri mense uno pede annixus ramusculo hæret, usque ad Aprilem loco recto, atque ita mortuus velut est, cum redeunt flores reviviscit. De quo Eusebius Nürrenbergius Soc. JESU & Hieron. Cardanus lib. 7. de rerum variet. cap. 36. Scarabei majales oriuntur ex verme albissimo, ex prioris Scarabei aut rescente cadavere resuscitato qui vermis prima æstate in terram proserpit, altero anno in magnitudinem fere Scarabei excrecit, Tertiæ anni mense Majo tandem in Scarabeum reviviscit, quod forsitan primis Philosophis occasionem dedit enumerandi rerum revolutiones, quod certis periodis omnia ad pristinum principium reversura sint, ut Pythagoras existimavit. Pulices ex hominis urina & pavementorum pulvere oriri, notissimum est, sed & pulices terrestres extare, hortulani experiuntur. An autem qui ex hominis urina proveniunt, & sanguinem ex cute sorbent, specificè à terrestribus differant, vel saltem naturæ & ortus familiaritate hominem adorianur, cuilibet sano sensui relinquo, & posito quod specie differant. Non præsupposita sola hominis urina sed & ex omni pulvere ab aëre humectato provenire, testantur ii, qui ædes longo tempore non inhabitas expurgant & multa millia myriadum ejusmodi sanguinariorum inveniunt.

Ex putridis cadaveribus perfectiora animalia prodiisse etiam, refert supra memoratus Ezelerus, qui ex spina dorsi hominis, serpentem oriri statuit, propter mercuriale spiritum ibi latitantem, propterea etiam in Cœmeteriis tot serpentes reperiri autumat. Ex juba Equi mortui innumeros serpentes exortos fuisse ante quinquennium retulit, Illustrissimus Comes à Leiningen Hartenburg omnesque astantes asserabant, vidisse capillos Equi semi-serpentes vivos. Ex serpente putrido vidi aliquando ex Vitro assurgentes longos subtilissimos vermiculos ad fili crassioris formam summè albicantes, quibus in proximum meum hortum ambulanti, altero anno numerosa serpentium propago apparuit. Majora ergo animantia ex putredine prodire perfectioni, & prioritati exortus nil derogat, quid ergo in minoribus cum præsertim omnia animantia certo usui destinata esse, ex omni-Sapientia Creatoris consequatur, etiam ita, ut quæ homini venenata appareant, velut Araneæ, Bufones &c. Venena ex aëre,

aëre, ne hominibus noxia evadant, attrahere Deus providerit, propterea insecta ad talia munera destinata & primitus producta esse per creationem infalibiliter manebit.

Nihil autem magis in omni genere animantium quam insecta à Planetarum & Cœli influxu dependere; quotidie aspicimus, cum sole quavis putrida fermentante, omnis generis vermes, muscæ, Erucæ, & papiliones nascantur, ut mense Majo præprimis observare licet, quod pulcherrimi fructuum flores decerpantur, omnia Nemora & arbuta fœda insectorum putrilagine recta sint. Quædam autem sanguine prædita sunt quædam exanguia, quædam repunt ambulantes, volant &c. Quæ omnia ad septem Planetarum classes referri possunt. Saturnina enim sunt odiosa, inimica & malefica, ut musca Hebræis זבוב, Zebub, unde regis muscarum Beelzebub nomen ortum duxisse putant, scribitque Aug. Ezlerus in templo Salomonis nullibi muscas unquam repertas fuisse, econtra ad sacrificia Molochi, Astarot aliorumque Idolorum, intolerabilem muscarum exercitum semper convenisse. Unde Beelzebub venalis fit, muscæ forma, spiritus familiaris officio sese emancipans, atque pauperrimam animantium speciem induens, ut herocem naturæ captivum ducat. Musca ex putredine, nec non ex ovis oritur, mas & fœmina congressu pariunt, interdum in locis tepidis delitescentes ad alterum usque annum perdurant, inde ad recens natas muscas giganteam formam præsentant, sed plerumque Majo mense propter aëris frigiditatem pereunt. Reperiuntur & muscæ promuscide Jumenta ferientes, sanguinemque fugentes, quarum excrementa generant vermiculum carnem fædantem, ex quo musca rediviva è nascitur. Araneus consimili ortus genere Saturninus, ex anhelitus vapore crasso rete & telas contextit, muscis insidiatur; Araneæ morsum promuscide figunt venenatum, senecta confectæ à filiis enecantur, ex terrestrium ciborum ruditate. Aëreo spiritu araneum lapidescere nonnulli perhibent, quod sæpius quidem probavi variis modis, sed nunquam experiri potui. Hisce succedit Scorpius, venenatum animal, duplici aculeo in cauda paratum, Saturnino spiritu cordis cameram solarem impellens, ut nisi cito remedium paretur, hominem interficiat. Ex pinu arbore enascitur Pithyocampe, eruca virulanta, quam undecim angulis constare, refert Cardanus, & quod crassities ejus sit, præter caput & caudam, minimo minor digito, longitudo crassitie fere quintupla, Capite formicæ facie, Erucæ pedibus quatuordecim, quorum sex priores unguibus hamatis, quibus telam texunt, parte postrema ferrati; Julis etiam vermis terrestris, quadraginta quatuor pedes habens. Asellus sub lapidibus enascens, ferre innumerabilibus pedibus vestitus, cujus corpus aceto præparatum urinam movet, in potu exhibitum Iterum & Morphæam sanat.

Jovialia insecta sunt papiliones, & Erucæ, quæ oriuntur primo ex verme, qui ob superfluum nubrimentum attractum ovi putamine vestitur, inde erumpit papilio sive Nympha pulcherrimis coloribus conspicua, Nympha hæc dulcibus cibus nimis enutrita, super foliis arborum excrementis deponens, emoritur, sicque ex excrementis ejus prodit Erucæ propago fœdissima; Consimili ratione cum bombycibus sese res habet, cum plurima nomina acquirat; Erucæ vermis, bombycis & necydalis, sub Jove etiam est Formica laboriosissima quæ ætatis tempore colligit, & sese nutrit ex floribus & fructibus & succis arborum, unde resinosa ova parturit, quæ solis æstu liquefacta funduntur in Resinam, Gazophilaci instar in profunditalibus colliculorum delitescentem, quæ pseudo-olibanum vocatur, odore olibanum, sed non tam grato redolens, hyemali tempore tali Thesauro sub terra formicas conservari, nonnulli credunt. Formicarum plurima sunt genera, de formica cedri refert Cardanus. *In conis cedri vermis oritur faba longitudine, capite formicæ sed depresso, corpore rotundo, duobus in anteriore parte circulis, loricis duodecim, ternis utrinque sed juxta Caput pedibus, ut partim gradiatur partim repat, sicque medius sit inter vermem & formicam.* Formicam etiam ex granis siliginis oriri manifestum est, primo enim enascitur ex fructu nimia humiditate putrescente, vel ex farina humida vermis, crassus, pinguis, ca-

1231.
Insecta à Planetis generantur.

1232.
Saturnina insecta.

1233.
Musca.

1234.
Beelzebub venalis.

1235.
Araneus Saturninus ex anhelitu, telas necit.

1236.
Scorpius.

1237.
Pithyocampe ex pinu enascens.

1238.
Julis vermis.
1239.
Asellus.

1240.
Papilio & Eruca Jovialia insecta.

1241.
Bombyx.

1242.
Formica.

1243.
Pseudo-olibanum.

1244.
Formica Cedri.

1245.
Formica ex siliginis & frumenti granis.

1246. Formicæ alate. pite rubicundo, duro, vocatur vulgo *Mehl-Wurm* cibus Philomelæ, ex hoc verme provenit deinde formica alata. Alatas majores formicas aliàs in densissimis nemoribus invenimus, primo vere statim prodeuntes.

1247. Martialia infecta. Martialia infecta sunt, quæ bellicoso impetu animalia infestant, præsertim hominem & sanguinem exsugunt, propterea sanguinea apparent, revera tamen non sunt, ut Cimices, qui ex radiis solis meridiani vel ut alii perhibent, ex aura

1248. Cimices. mense Martio flante, in tabulatis putridis nascuntur, suntque odoris foetidissimi, maxime sulphurei & venenati. Pulices & pediculi egregium pecudum ge-

1249. Pulices & pediculi. nus, ex urina ex sudore hominis nascuntur, sicque sanguine & pure meliceridum & scabiei vescuntur, Hirudines in locis paludosis varii generis reperiuntur,

1250. Hirudines. majores rostris per cutim orificia venarum quærentes, sanguinem dulciorem exsugunt, eoque repletæ decidunt vel sale abiguntur, & purgantur ut sanguinem rejicientes, novis operibus paratæ sunt Scarabæus Cervus, vel Scarabela-

1251. Scarabæus cervus & ejusmodi species. phus, cornibus nigris durissimis, Scarabæus viridis, verficulor, aureus, Scarabæus ruber majalis. Omnes hi exhibent spiritum ad luem veneream & varios renum & vesicæ affectus utilissimum, conducunt etiam tres Scarabæi majales in pulvere assumpti, contra morsum canis vel lupi rabiosi, quod sæpius expertus fui. Scarabæis propinquæ sunt cantharidum species, urentes & causticæ, genitalia membra ad sanguinis excretionem stimulant.

1252. Cantharides. Solaria infecta sunt præsertim crocodilus, ad Eclipticam solis lineam in

1253. Solate animal inter infecta est crocodilus. Æthiopia & Ægypto ad Nilum degens, de quo multa fabulantur. Draco inter solaria etiam monstra refertur, serpens lucidus scilicet alatus, pedibus duobus, sed plumas non habens, de quorum magnitudine multa passim reperiuntur.

1254. Draco. His proxime accedit Salamandra, quas in Cumana Cardanus refert vidisse, palmi magnitudine, gracillantes velut Gallinas, quarum morsus exitiales sint. Salamandras autem in igne vivere allegorica Chymicorum phrasis est.

1255. Salamandra. Salamandris affines sunt Lacerti in locis soli expositis habitantes, ex quibus plurima medicamenta ad tabem & contracturam præparantur.

1256. Lacerti. Venerea infecta sunt, præprimis melligera, quorum novem, Apis, Dux, fucus, vespa, erabro, Tereudo, sirenis major, sirenis minor, & bombyx non sericeus. Triaprimum sunt in ingregali societate. Primo apes minores vocantur Scadones, pariunt interdum fœtum majorem, qui si aculeatus & pulcher est, maximus Rex erit, si vero non aculeatus, fucus vocatur, ut Poëta: Ignavum fucos, pecus præsepibus arcent. Succedunt his vespæ, vespis majores sunt Crabrones, postea Tereudines. Omnes gregatim in arboribus favum præparant. Hisce minores sunt sirenes, duplices, ventrem variis coloribus conspicuum gerentes, & susurrantes, habitantque sub lapidibus ubi vermes albos generant, nigra membrana obvolutos, quos bombyces appellant.

1257. Venerea infecta sunt Melligera novem. Mercurialia sunt infecta quæ astutissima, & quædam cantant, ut serpens, de quo multa referunt, præsertim Augustus Ezlerus, inquiens: sub fruticæ nucis avellanæ reperiri serpentem album, cum frutex novem annis senescens viscum protrudit. Serpentis hujus comestione aliquem tam prudentem & sapientem fore, ut avium voces intelligat, dicitque Ezlerus, in Julio; sive vena nucleum avellanæ per corticem nutriente semen esse serpentis hujus mercurialis, posseque Julum lacte caprino enutrir, ut in album serpentem excreseat, similemque cum priori serpente virtutem elargiatur, de quo in Cardano confimilia vestigia deprehendimus qui lib. 7. De rerum varietate cap. 28. ita dicit. Narrat Joachimus Fortius, vidisse qui ex avellana, quæ vermes continebat, affirmabant, serpentem magnitudine & forma educasse, nam nuce usque ad vermem divulsa, eoque illæso nucem in lacte condebant, & vas soli exponebant, sed ita, ut vermis à sole haud tangeretur &c. quide ex hisce occasionibus de serpente Paradisi fabulentur, & quod arbor scientiarum avellanas protulerit, impia & inepta sunt ac piis auribus parcenda.

1258. Serpens. Cicada Mercuriale animal, mel & rorem de foliis & floribus pratorum promuscide colligit, & sibilum Creatori decantat. Grillus vero in agris & domibus seminibus plantarum, itemque pane, farina &c. vescens auribus tæ-

1259. Serpens artificialis Ezleri & Cardani. diosum

1260. Cicada Mercuriale animal. Grillus.

die sum cantum stridet, etiam si caput, quod parvum habet amputetur, nihilominus in melodia pergit, Grilli autem canentes Cineritii nigri vero muti sunt.

Lunaria inter insecta est cochlea praeprimis domibus testudinaceis turbata quam Poëta vocat Terrigenam, herbigradam, domi portam sanguine casam. Mirum est, quomodo parvo corpore praedita haec insecta, domos sub terram autumnali tempore condere & verno iterum educere possint. His proximae sunt limaces rubrae & nigrae. Ranæ non minus sub luna degunt, quia in palustribus locis in æstate, hyeme vero in aquis asservantur, unde sperma eorum primo vere statim emergit, & in innumeras ranarum Myriades à sole vivificatur, Mirabile dum fere omnia insecta sanguine destituuntur, propterea neque cor pulmonem, renes, vesicam &c. habeant, sed os, ventriculum, intestina & anum, Ranas tamen sanguine praeditas esse, propterea & carnem varios cibos comedunt; corde & venis sanguinem continent ita ut ex lunaris spiritus virtute certo tempore collectum earundem cor, Epilepsiae infantium praesentissimum remedium, à me ipso non semel, sed saepissime expertum fuerit.

1262.
Cochlea.

1263.
Limaces &
Ranæ.

1264.
Rana sanguine
ne praedita
sola, inter in-
secta.

1265.
Rana me-
dentur Epi-
lepsia.

SECTIO II.

Versicul. 26.

ET DIXIT DEUS FACIAMUS HOMINEM AD IMAGINEM ET SIMILITUDINEM NOSTRAM.

Incipit hic hominis horoscopus, à Deo Creatore Ter optimo maximo, qui non sine mystica & incomprehensibili causa dixit נָפַחְנוּ faciamus concursum totius Sacrosanctæ Trinitatis in opere creationis humanæ designans, unde quanti fuerit hominem scilicet opus artificiosissimum à Creatore optimo descivisse, facile judicari poterit.

1266.
Sacrosancta
Trinitas
creavit ho-
minem.

Dixit Deus faciamus אָנֹכִי hominem, an ergo Deus unum hominem creavit, an vero sexu distinctum marem & foeminam queritur. Plato in convivio de Androgynò ita refert; *Erat tota cujuscunque hominis species rotunda, dorsum & latera circumhabens, manus quatuor totidemque crura, facies item duas, tereti cervice connexas & undiquaque persimiles, caput duabus faciebus, utrumque è regione adversa unum & aures quatuor, & genitalia duo, & alia omnia membra pro ut conjicere unusquisque possit, cum autem hi homines Diis bellum inferre, & in Cælum ascendere conati fuissent, Iupiter consilium cepit, unum quemque nunc duas in partes diffecabo, dicens, & una quidem imbecilliores erunt, & nobis etiam conducibiliores quod videlicet plures erunt numero; Hac factus, homines in duas partes diffecuit, hinc ex illo tempore mutui hominibus innatus est amor, prisca natura conciliator, annitens unum ex duobus afficere.* Hæc Plato. Plurimi etiam fabulosi scriptores Philosophi Hebræi & Poëtæ in eandem opinionem & sententiam descenderunt, sed quia contra claram literalis textus explicationem, ubi dicitur: Masculum & foeminam creavit illos, adversi quidpiam movere nefas est, id circo illam hominis Androgyni diffecationem fabulosam esse, statuimus, cum expresse Deum non ex posteriori Adami parte, sed ex laterali costa, Evam creasse evidenter relatum sit. Et Apostolus Paulus memorat ad Corinth. 18. vers. 8. & 9. Maxima autem difficultas exoritur de anima Evæ, an per costam Adæ viventem traducta fuerit, sicuti lumen de lumine accenditur; An vero in costam ab Adamo dormiente educatam creatione infusa & insimul Eva creata sit posteriorem sententiam vero similiorem esse, sequentes rationes demonstrant. 1. Quod vers. 27. Gen. expresse vox נָפַחְנוּ creavit vicibus duabus non sine memorabili causa usurpatur, de mare & foemina, inde si anima quæ dat esse & distinguere non creata sed educata fuisset, frustra verbo hoc ejus productio denotata esset. 2. Aut anima illa in costa vivente existens, fuit una eademque anima Adami, aut numero distincta, si una tunc Adam, & Eva fuit unus homo spiritu diviso (quod repugnat) & non multiplicabili, cum

1267.
An Deus u-
num saltem
hominem
creavit.

1268.
Androgyni
historia ex
Platone.

1269.
Deus creavit
marem & fo-
eminam.

1270.
An costa ab
Adamo dor-
miente extra-
cta animata
fuerit?

1271.
Anima Evæ
à Deo creata
est.

1272.
Vox נָפַחְנוּ, æ-
que de Eva
quæ animata
est.

1273.
Anima Ada-
mi ab Evæ a-
nima distin-
cta est.

in uni-

1274.
Bruta & be-
stia fuissent
perfectiores
Eva, si non à
Deo imme-
diate creata
fuisset.

1275.
Ordo crea-
tionis inver-
sus fuisset si
Deus for-
mam Evæ
non etiam
creasset.

1276.
Adam dixit
est anima
de anima mea

1277.
Eva ad Ada-
mi similitu-
dinem nou
ad Dei ima-
ginem pro-
ducta fuisset.

1278.
Costa viva
permanet in
extractione.

1279.
Amoris &
fœminæ an-
de ortus sit?

1280.
Quid sit ima-
go divina.

1281.
Imago Dei in
humano cor-
pore, homo
microcosmus

1282.
Aguas supra
cœlestes re-
fert cerebrum
& nervi.

1283.
Pulmo ex-
pansum re-
præsentat.

1284.
Cor solem
exhibet.

1285.
Luna Mese-
nterio præsidet

1286.
Saturnum
auditus defi-
gnat.

Jovem visus.
Matrem o-
doratus.

Venerem gu-
stus.

Mercurium

tactus.

1287.
Planeta Ter-
restres in ho-
mine.

1288.
Cor matris
motum re-
præsentat.

in unitate naturali propagatio speciei nulla reperiatur, saltem divisio in partes; non dicendi essent homines neque uterque, uti Gen. 2. vers. 25. neque sexum distinguerent quia cum forma dat esse & distingui, unius formæ simplices essent termini facultatum & operationum. Propterea pro præscindendis hisce absurditatibus, statuendæ erunt duæ animæ, altera Evæ formationem suscipiens. Unde autem dualitas? nisi ex virtute divina, quæ virtus divina nisi creans, cum tunc temporis nondum benedictio fuerit humano generi elargita, insuper benedictio illa reflectitur solum in naturalem propagationem nullam vero miraculosam productionem 3. si Deus corpus Evæ solum formando, non vero animam creando mulierem produxisset, bestia & volatilia cum omni animantium regno perfectiora essent muliere, cum Deus omnia ad speciem produxerit ut in superioribus recensuimus, 4. si productio Evæ in sola corporis creatione terminata fuisset, totius creationis ordo fuisset inversus, cum in omnibus creaturis ex substrata Cœli & terræ materia Deus specificas Ideas inducendo singula produxerit, exempli gratia ex primævaluce sidera, ex terra plantas, ex aquis pisces & volatilia &c. Creatio autem omnis terminatur in substantialibus rerum formis, non in materia, quæ informis & nullius momenti est. 5. Si anima Evæ ab Adamo traducta fuisset, Adam Summa Sapientia illuminatus, dixisset: Est anima de anima mea, sicut solum in veritate de osse & carne intercostali dixit, est caro de carne & os de ossibus meis &c. 6. Deus Evam ad Adam similitudinem, non vero ad divinam imaginem formasset; si corpus solum ædificasset, non vero animam immediate produxisset, quia in corpore obscura est imago divina, uti infra videbimus. Propterea verissima dicendi ratio est, quod costa ab Adamo vivente extracta, viva quidem permanserit, sed quam primum corpus Adams egressa, à Deo peculiari forma & anima immortalis informando in hominem fœminini sexus extructa & ædificata fuerit, exinde propter existentiam spirituum vitalium in costa illa vivente & ex communicatis spiritibus Adams in Evam exorta est illa harmonia amoris inter sexum masculinum & fœmininum quam postea Deus benedictione confirmavit.

Dixit autem Deus faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram; Quid imago Dei sit? meritò quæritur, cum homo duplici substantia formatus sit, spirituali & materiali: Materialem quod spectat, homo microcosmus vocatur, eò quod totius majoris mundi systema comprehendat, compendio velut imperscrutabili, videmus enim cerebrum animæ sedem principalem, & spiritus animalis scaturigiem, aquis supra cœlestibus assimilari, cui substrata sunt organa sensuum pulcherrima, Chorum repræsentantia Planetarum, his subsequitur, pulmo velut expansum continua aëris refrigeratione & quasi ventorum agitatione æstum cordis refranans. Cor ipsum flammis & exhalationibus solem repræsentat, ex cujus activitatis sphaera universum corpus in calefcit, fovetur, & informatur, Luna mesenterio imperat, cujus lacte & Balsamo cordis solari, reliqui omnes sensus velut Planetæ à sole & luna radios & virtutem accipientes reguntur. Saturnus præsidet auditui, hinc Janus dicitur bifrons, præterita, præsentia, & futura aspiciens. Jupiter visui, qui fulmine radiorum omnia percurrit, Martis sub imperio adoratus est, cum omnis odor à sulphure & sulphur à Marte regatur. Veneri subiacet gustus, saporis à falsedine exortidulcedinem percipiens. Mercurius tactum fovens, utrinque à sole & luna scoptrum gerit, & nodis serpentinis nervorum exquisitissimum sensationis ordinem per universum corpus absolvit. Septem terrestres Planetas si in humano corpore respicere velis, considera lienem velut Saturnum aquosum Hepar Jovem pacificum, Fellis vesiculam velut Martis astrum flammigerum, Venerem in pancreate universum corpus lactantem prolificam. Mercurium Rhenibus, genitalibus & spiritibus animalibus imperantem, sicque semper sol & luna erunt majora totius corporis luminaria. Propterea cor maris motum circulatione fluxu & refluxu sex horario sanguinis repræsentat, Terram vero refert cadaver in Cineres & pulverem, ex quibus homo desumptus, seu in matricem resolvendum. Neque etiam universalem partium principalium harmoniam & influ.

influxum Philosophi tantum agnoscunt, sed & ad partiales naturæ signaturas digrediuntur, & exempligratia in fronte & manibus siderum totiusque naturæ characteres insculptos esse perhibent, ita ut ex opinione eorum, totum humanum corpus ad majoris mundi similitudinem & imaginem creatum sit. Propterea cum de humano corpore in sacra scriptura nullibi reperiatur quod ad imaginem Dei, conditum sit, excepta immortalitate, frustra quoque Deo caput, manus & pedes, uti pictoribus & Poëtis licet, adpingantur, à similitudine Dei humanum corpus longius remotum esse arbitramur.

Animam autem quod concernit, cum in ea omnis dignitatis & præstantiæ sedes sit, utique in ea primævam imaginem impressam fuisse constat, cum spiritualis natura propius ad infiniti capacitatem accedat quam corporis moles, tot determinatis dimensionibus & figuris involutum. Imaginis primævæ Ideam speculari non nisi Theologorum opus erit, sed quid de ea post lapsum in nostris corporibus reperiatur, paucis inquirendum.

Soli homini inter omnia animantia intellectum velut certissimam Dei imaginem concessum esse, exinde patet, quod præsentia scrutari, præterita memorare futura ex causis necessariis prædicere possit, cujus vestigia nullibi, nisi in quibusdam animantibus, siderum influxu monitis reperiri licet, & quidem satis obscure. Nec enim ullum animal voluntate libera præditum præter hominem, cum omnia reliqua viventia cæco impetu & impetuoso naturæ instinctu ferantur, nullumque nisi sensuum illecebris ad actiones consuecat. Propterea ex duplici intellectus facultate nativaresplendet, primo imago Deitatis cujus & quidem cognoscentis sive intellectus, tres aliæ facultates subordinatæ sunt, nimirum rationalis sensitiva & naturalis, rationalis quidem vocatur, speculativus intellectus, cujus tam admirandæ sunt virtutes, ut Deitas ipsa, quasi è transfenna emineat, præterquam enim quod intellectus humanus amplissimum hoc mundi amphitheatrum momentaneè speculationibus percutrere possit, quod corporibus inaccessibile laret, ratio ex primis connatis universalissimis notionibus æternas veritates & conclusiones deducere, numeris & divisionibus corporum infinitis ad æternitatem ascendere, sicque in propria Idea velut in Speculo Creatorem intueri potest sicque speculativus intellectus omnium facultatum Princeps ad divinam imaginem quam proximè accedit.

Succedit huic in ordine sensitiva facultas, cujus ministræ sunt in homine imaginatio & sensus, sensus quidem memorantur, quinque visus, auditus, odoratus, gustus, & tactus. Visus facultatem nec humana fecundia explicare satis, nec dum ab ullo investigari potuit: Organa enim corporea, quamvis ad scopum nostrum nihil conferant, si leviter tantum attingere velimus, quid oculo pulchrius, cujus structura & conformatio tam elegans est, ut in minimis omnipotentem artificem repræsentet. Tot enim humores, tot tunicæ distinctæ ut tandem in interna nervi optici continuatione subtilissimæ fibræ reperiantur, quibus globuli ignei lucis occurrunt, moventes eas, ut vibrentur, sicque communicatis actionibus corporum splendorem repræsentent, atque ex plana superficie album, ex atomos igneas rotulante rubrum ex inæquali superficie obscurum, ex permeabili nigrum colorem reflectant. Auditus aëris impulsu tympanum, percutiente, excitatus, movet spiritus, ut sonorum reflexiones ad usque cerebrum pertingant. Odoratus sulphurum qualitates, gustus salium dulcedines & sapes percipit. Tactus tandem subtilissimis nervorum, in iisque contentarum fibrarum ordinibus, minimum etiam objectum animæ repræsentat, ut admirabilis sit illa, corporum organorum in anima perceptio, quæ non nisi ab unionem corporis & animæ in ipsa creatione divinitus peracta dependet, ut propterea Deitatis lumen in omnibus hisce actionibus præluceat.

Sensuum operationes sequitur imaginativa facultas quæ unum ab altero separat & distinguit, in Bestiis æstimativa rem terminat, quæ ad boni malique notitiam eminens ex naturali instinctu & consuetudine appetitum movet.

1286.

Naturæ partiales signaturæ in fronte & manibus.

1290.

Humanum corpus dicitur non ad Dei imaginem conditum esse, nisi in immortalitate.

1291.

Imago Dei in animam reposita fuit.

1292.

Intellectus primat Deitatis imaginem.

1293.

Nullum animal libera voluntate præditum præter hominem.

1294.

Tres intellectus facultates Rationalis sensitiva & naturalis.

1295.

Rationalis speculativus intellectus.

1296.

Sensitiva facultas in homine.

1297.

Visus.

1298.

Auditus Odoratus Gustus & Tactus.

1299.

Imaginativa in homine æstimativa in bestiis.

1300.
Naturalis fa-
cultas.

Naturalis facultas infima in homine rem sibi familiarem vel adversam ex sympathia vel antipantia dijudicat, ut exinde siderum characteres hominibus tam manifeste impressos animadvertere, sicque divinæ creationis sapientiam intueri liceat.

1301.
Memoria est
maximum
Deitatis si-
mulacrum.

Hiscæ præsuppositis format intellectus Ideas ex corporalibus repræsentatas in imaginatione spirituales, quas sibi proponit dijudicat, volvit & revolvit imprimitque eas memoriæ scilicet inter mediæ facultati inter intellectum & voluntatem, hæc retinet Ideas quasi in marmore insculptas, vel gemmis insignitas nihilque magis divinum characterem & Ideam exprimit, quam memoria, quæ rerum præterlabentium ordinem & imaginem retinet. Memoria autem vel movet appetitum, suppeditando radios intellectus adhuc dum lucentes duplicatos, vel efformat, in generatione membra humani corporis, unde ad mirabile humani corporis artificium interdum prava imaginatione & Ideis memoriæ repræsentatis perversis obscuratur.

1302.
Voluntas tri-
plex.

Voluntas tandem vel movens animæ facultas triplex est, rationalis, sensitiva & naturalis, Rationalis oritur ex illuminatione intellectus, appetitum, rationalem movendo, ut res bonas amoris & concupiscentiæ affectu, malas vero irascentiæ odio prosequatur. Hiscæ autem actibus ipsa anima hominis patitur & afficitur, nimirum amore boni & odio mali, quod admiratu dignissimum est, spiritum nullius materialitatis participem immortalem &c. à minimis etiam affici posse, ut exempli gratia trahitur aliquis in consternationem à nuncio literas ferente, antequam ejus iter vel expeditionem cognoverit, triste nuncium reformidans sin autem literas inspexerit, super læto nuncio tantopere gaudio subitaneo diffunditur, ut quasi exanimetur, quod accidit ex eo, quod passiones corporis animæ communicantur, per sensus & imaginationem si ergo anima perspexerit, aliquid præsens vel futurum esse, quod vel sibi vel corpori noxiam inferre possit, pro qualitate perniciosi majores vel minores in corpore motus instituit, interdum Phantasmata sola movet eligendo & deliberando, interdum imaginationem excitat, quæ inscia rei dolorē indeterminatum causat, ut aliquis tristis evadat, vel lætus, sine causarum recognitione interdum semicognitio objecto aliud consimile objectum producit, ut in deliriis & in somniis res adversa, per jurgia, flammæ sanguinis effusiones repræsentantur, dum autem objectum optime agnoscit, & dijudicat, excitat appetitum vel concupiscibilem, unde amor & odium, gaudium & dolor, vel irascibilem, unde audacia timor, constantia, pavor, movet enim appetitus organa spirituum ut in amore & audacia diffundantur, & è corde prodeant cum eo quod amore prosequuntur, conjunctionis desiderio, vel cum eo quod averfantur devastationis furore flagrent, e contra in odio & timore spiritus ad cor vel arcem naturæ revocatur, ut ab imminetibus periculis se tueri sicq; conjunctis viribus contra hostem naturæ pugnare possint, hiq; affectus in brutis etiam, sed obscure observantur, ut in bestiis magis naturæ furor, quam præmeditata actio denominanda sit.

1308.
Oeconomia
monarchica
Animæ in
corpore.

Exinde tamen pulcherrima animæ œconomia judicanda, quæ in corpore lumine velut divino illustrato omnia ad normam pietatis & divinæ legis gubernat, nisi pondere deliciarum sensuum & temperamenti depressa, interdum à semita virtutum invita aberraret, quæ sit igitur divina imago in homine, satis superq; elucet, nimirum rectæ rationis judicium, & mediocritas in actionibus, quia nimirum anima ab omni corporis labe & impuritate immunis indifferens est, ad omnes actiones, propterea prudentissime quævis in mediocritate gubernat, ut exinde virtutum omnium author & vitæ Deo beneplacitæ institutor sit. Bestiarum enim formæ ad extremitatum gradus declinant, ut ex, gr. Quod Leo fortis & ferox, Tigris crudelis Lepus timidus &c. sit, eorum naturæ & pulchritudini correspondet, cum Deus ita rerum varietates determinarit. Voluit enim creator ut res mundanæ omnes perpetuis contrarietatibus diversæ existerent, propterea qui Judicis officium administrare intentat, ante omnia ipsum justum & moderatum esse decet, hinc Deus homini temperamentum concessit temperatum, æquale & actionibus tantopere conveniens, ut nulla excusatione sese à judicio liberare possit, si forsitan aberraret.

Deus

1309.
Bestiarum
formæ quo-
modo defici-
ant & aber-
rent.

1310.
Temperamen-
tum hominis
justissimum.

Deus etiam Regi mundano non materialem formam, sed spiritualementiam concessit ut ab omni corporis gravedine immunis, sese à pondere inclinationum vitiosarum liberare, & lætus Cœlum futuram quietem aspicere possit, Deus itaque animæ implantavit rectam rationem legesque naturales quæ sensus dirigunt, & à malo abstinere nec non impressit ipsi communes rationes, quibus scientias & artes discat & longa rerum consuetudine acquirat. Ad indifferentiam etiam animæ velut ad normam & regulam optimi appetitus actiones Deus propterea collocavit ut homo in intellectu sapiens, in voluntate iustus, in concupiscentia temperans, in adversitate fortis sit, & bonum allacriter amplectatur, malum vero Glypeo justitiæ propugnet, in quibus imago & similitudo divina consistit, & homo in hisce constitutus moraliter & æterne beatus evadet.

1311.
Quare essentia hominis spiritualis?

1312.
Quare leges naturales hominibus implaturæ.

1313.
Quare indifferentia & voluntas animæ.

SECTIO III.

ET PRÆSIT PISCIBUS MARIS ET VOLATILIBUS COELI ET BESTIIS UNIVERSÆQUE TERRÆ OMNIQUE REPTILI QUOD MOVETUR IN TERRA.

Dominium humanum ab imagine primæva & recte rationis iudicio processisse, jam satis demonstratum est, propterea quale objectum sub Dominio comprehendatur & quid formaliter illud sit? paucis explanandum. Dixit autem Deus: Dominetur homo piscibus maris. Pisces maris surdos & mutos esse manifestum est, nec propterea institutionem aut disciplinam suscipiunt, sed indomiti libere in aquis circumvagantur cum ergo pisces indociles & indomiti, à natura sint, Dominium aliud nullum excogitari poterit, præterquam comestionis, qui usus quidem ex creatione nullum privilegium agnoscit, sed ex speciali hac permissione divina oritur. Et quavis Christus Dominus piscibus mandarit, ut innumerabili copia suum ad rete accelerent, id tamen ex omnipotentia divinæ speciali virtute miraculosa accidisse existimandum erit, nec propterea pisces hominibus parere sequitur.

1314.
Quod dominium in brutis sit?

1315.
An pisces dominio subijciantur?

1316.
Dominium in Pisces ad cibum,

Volatilibus cœli dominium hominis impositum esse, verba sequentia declarant, volatilia autem propter corporum ténacitatem homini nec inservire, nec organis destituta, quicquam præstare, nisi tantum modulari possunt. Cum autem non nisi tenerrimæ aves faucium dulcedine homines delectent, & plurimæ eaq; majores voce vel rauræ & insuavi præditæ, nihil nisi ad esum conducant, utiq; dominium in aves præprimis ad nutritionem hominis determinatum esse apparet, propterea tali etiam dominio post lapsum hætenus & hucusq; homines usi, carne volatilium, gressilium, & reptilium, utilissima nutritione corpus conservant, dominium hoc ad esum extendendum esse, confirmant verba וכל הברוא וכל חיה וכל חיה וכל חיה & omni terræ, quæ explicantur in vers. 29. Dum Deus dixit: Ecce dedi vobis omnem herbam, ut sit in escam, cum ergo sub תחת Terra nomine herbæ in escam concessæ explicantur, quæ supra domini titulo fuerant subjectæ, sequitur idem esus dominium in Pisces, volucres & bestias sub intellectum fuisse.

1317.
Dominium in volatilia,
1318.
Aves ad comestionem permittuntur.

De reptilibus plana est, cum pauperrimæ creaturæ sint, quæ fere omnibus organicis visceribus & partibus destitutæ, homini inservire non potuerunt, quod esus eorum maxime concessus, & demandatus fuerit, nec enim cicurari possunt, præterquam quod de serpente horribili refert Diodorus siculus, quem citat Cardanus lib. 7. de rer. variet. c. 29. conspecta Ptolomæi secundum munificentiam, Græci venatores communi animo decrevere, aliquem magnum serpentem vivum in Alexandriam ad eum traducere, serpens erat triginta cubitorum longitudine, juxta aquas qui reliquo tempore immobilis se in circulum redigens quiescat. Propterea validis spissisq; funibus rete concavum gibbi forma belluæ capax fecerunt, idq; versus cubile reposuerunt, postea revertenti à pastu belluæ sagittarii funditoresq; tum equitū magnus numerus, ad hæc tibicines ad id præparati, omnes sese ostendere, nulli tū propius adire ausi sunt, sed cū coniectis procul manu relis, tum equorum conspectu, tum latrantium canum multitudine, adhuc tubarū concentu territ⁹ serpens ad solitum aditū profectus fuisset, obstupefactus

1319.
Dominium in reptilia.
1320.
Serpens horribilis mansuetus,

in rete incidit, quem compresierunt, multisq; in caudamictibus effractisq; dentibus perculsa fera, inerior facta est.

Eo pacto irretitum serpentem deferentes Alexandriam Regi obtulerunt mirandum spectaculum, deducto deinde paulatim ad conterendas vires cibo; feritas ejus remissior reddita est, ita ut illius mansuetudine omnes obstupescerunt, Hæc Cardanus loco citato quamvis rarissimum hoc exemplum sit, non dubitandum, quin consuetudo singulis animantium speciebus peculiare habitus & Ideas imprimat, nihilominus cum Adam nullis vestium tegumentis, nullis laboribus pecudum opus habuerit; dominium in usum comestionis præprimis definitum fuisse patet.

An autem declarato Dominio Deus mandarit animantibus ut homini adproximent, seq; ipsius mandatis subjiciant, merito quaeritur? & responderetur quod non. Quia ex Gen. 2. vers. 19. patet, quod Deus singulari potentia duxerit omnia animantia & volatilia ad Adamum, ut vocaret ea, vel nomina imponeret; si igitur proxima fuissent, longe prius nominibus distinxisset, & non opus habuisset illa divina virtute cogente & ducente neque etiam repertum fuit animal in adiutorium conducens Adamo, propterea eorum societate non opus habuit, Gen. 2. vers. 20. Feras autem longe mitiores fuisse, & homini bellum non inferentes ipsa formalitas Domini requirit. Sed Dominium hoc in lapsu cessante causa imaginis primæ defuisse exinde judicandum, quod Deus primo Terræ maledixit & ita fertilitatem productionis plantarum removet, posteaque dixit, in sudore vultus tui vesceris pane (sub quo caro ferarum, piscium insectorum &c. intelligitur) nimirum venatione laboriosa, aucupio & piseatura periculosa, imposterum tibi comparabis cibos, quos in sudore & labore comedes, propterea pavorem, bestiis nativum in hominem reposuit, qui limites rectæ rationis transgressus, ferali impetu sacrilegus & seditiosus factus est; sed cum destructo mundo ante diluviano, Deus sibi germen fecundum plantare, denuoque humano generi benedicere voluisset, renovavit aliquantulum pristinum illud Dominium Gen. 9. Vers. 2. dicens: Terror vester ac tremor sit super cuncta animalia Terræ, & super omnes volucres Cæli, cum universis quæ moventur, super terram, & omnes Pisces maris manus vestræ traditi sunt, omne quod movetur & vivit sit vobis in cibum &c.

SECTIO IV.

Versicul. 27.

**ET CREAVIT DEUS HOMINEM AD IMAGINEM SUAM,
AD IMAGINEM DEI CREAVIT ILLUM MASCULUM
ET FOEMINAM CREAVIT EOS.**

Creatio hominis, omnium maxime admiranda est, eam nimirum immaterialis spiritus corpori associatus, vitales actiones præstare, sequitur passionibus & motibus subicere debet, itaque postremum totius creationis opus & corona fuit, partim etiam quia in homine, veluti compendio universi mundi intelligibilis, Cælestis & terrestris systema repræsentatur artificiosissima Idea, ut homo exinde microcosmi nomen ab omnibus mereatur, hinc non sine evidenti causa hominis creatio secundo capite geneseos, versu Septimo, describitur, quod Deus Ter maximus formavit hominem de אֶרֶץ limo terræ, terra rubra, unde אָדָם Adam, ruber in Hebræa radice, & homo אָדָם אֶרֶץ pulvis ex terra Gen. 2. vers. 7. Factus igitur est Adamus ex rubra terra fertili, quam terram, propter maledictionem lapsus Adami, nullibi amplius nisi in auro reperiri posse, Chymici existimant, cum Corpus Adami nullis Elementorum corruptionibus obnoxium, nobilissimum fuerit, quapropter veram Adamiticam Terram in auro reperiri sed eam tam firmis naturæ repagulis occlusam esse dicunt, ut excitati nostri

1321.
Dominium
ad cibum
universale
fuit.

1322.
An bruta ad
hominis
mandatum
acceserint?
1323.
Negativa de-
fenditur.

1324.
Bestiæ ante
diluvium
fuerunt im-
pavidæ.

1325.
Terror &
pavorem
Deus post
diluvium be-
stiis imposuit

1326.
Quare homo
creaturarum
postrema sit?

1327.
Homo ex
terra rubra
formatus.

1328.
Terra Adami
in Auro.

nostri intellectus in accesa sit, eamque à Metallicis inquinamentis liberare nemo possit, ut corpori nutritionem exhibeat, de quibus in tractatu meo Elixiris solis & vitæ plura videbis.

Cum itaque Deus formasset corpus humanum; inspiravit eidem spiraculum vitæ, & factus est homo in animam viventem. Omnibus creaturis reliquis Deus formas materiales concedendo, vitam corporis facultatum limitibus determinatam dedit, sed homini ipse Deus vitam inspiravit; Propterea Plato in Timæo inquit: *Quatenus vero tales creantur, ut Deorum immortalium quasi gentiles esse debent, divini generis appellantur, teneantque omnium hominum principatum, vobisque & juri ultro pareant. Ego (Deus) vobis semen & primordii statum dabo.* Hæc Plato, divina mysteria per transfennam aspiciens. Hinc ex ortu inspirationis anima vocatur *n* spiritus, quod sit spiritus, ventus vel anhelitus Dei. Plurimi fuerunt in opinione, quod anima sit ignis, proptereaque quod ventillatione opus habeat, vocari *נפש* halitum afflatum & respirationem, hinc etiam à *רוח* Ruach; quod animæ, & spiritui competit verbum *נשם* respiravit. Ortum deduxit. Aliique animam nil aliud nisi ignem in corde accensum esse putarunt; propterea & necessariam habere frigidi & humidi aëris inspirationem & caloris temperationem. Animasque à corpore per mortem separatas sæpius in ignis formâ apparuisse, etiamque idem conjurationibus & sacris dictionibus monitæ fuissent, ut hæc vel illa quibus anxie affliguntur, detegerent, quæ enimque monstrando manibus attrectassent igne statim combustâ conflagrasse. Sed de vocabulo *נפש* & *רוח* longè alia est significatio, cum *רוח* etiam spiritui in creato divino prædicetur, Genes. i. vers. i. Multisque in scripturæ locis Angelis competat. *נפש* autem proprie significat animam humanam juxta Buxtorffium, latius tantum halitum &c. Quod de animis à corpore separatis & de earundem apparitione dicunt, uti plerumque diabolica superstitionis fistula alliciuntur, ita Diaboli lusum interesse existimandum qui infernalibus flammis circumdatus facile incendium excitare poterit, sed animam spiritum immaterialem esse, non tantum præsens inspirationis immediatæ divinæ actus, sed & sacra scriptura ubique passim, sic & natura ipsius satis superque demonstrat.

Creavit ergo Deus Adamum, immortalem animam inspirando, in similitudinem & imaginem suam. Similitudinem divinam in corpore Adami nullam reperiri possumus, nisi quod corpus Adami optima symetria partium, perfectissimo temperamento præditum, contra corruptionis tela præmunitum, immortalitate, Ideam Creatoris expresserit. Propterea etiam si totus homo Ideam universi systematis mundi exhibeat, uti supra retulimus; ejusque plurimæ partes reliquis animantibus analogæ appareant, nihilominus tanta est hominis & præcipue Adami à Deo formati corporis præstantia & formositas, ut imago divina in ejus opere optime luceat. Solum cor quod concernit, ubi primaria animæ sedes, & omnium passionum principium est, videmus è tam parvo viscere totius corporis molis vires dependere, læso enim corde uti in lypotymia & syncone, momentaneè omnes actiones corporis suspenduntur, ut membra velut emortua flaccescant.

Propterea quid in corde hominis longuescat, in hisce affectibus merito inquiritur? dicendumque, sicut corpora omnia sunt subtilia vel crassa, vel intermedia, crassum autem & intermedium motui non tam aptum est, ac tenue; tenuissimum ergo erit organon & instrumentum animæ, per quod omnia movet & dirigit, crassum, ad quod velut in subjectum motus dirigitur, medium autem quo dirigente motus determinatur; sicuti supra tria descripsimus corpora, lucens, lucidum & opacum. Lucidum corpus erit humidum illud radicale, ex Sphæra aquarum supra cœlestium spiritus animalis forma adveniens, in corpore animantium, in quo omnis cognoscens facultas sese exercit, sicuti in speculo res lucidæ sese repræsentant. Lucens corpus erit Balsamus nativus ille fidereus, ab hominis ortu internum calorem fovens, à quo omnis morus voluntatis, totiusque appetitus principium resultat. Cum igitur spiritus ille aquarum

1329.
Deus ipse
spiravit ho-
minibus ani-
mam.

1330.
Plato de in-
spiratione
animæ.

1331.
An anima
ignis.

1332.
Verbum
spiritus.

1333.
Animas
igneas appa-
ruisse.

1334.
Verbum
varias habet
significatio-
nes.

1335.
Flammæ
animarum ap-
paritiones
spectæ sunt.

1336.
Corporis
Adami per-
fectio & pul-
chritudo.

1337.
Cor Viscus
principalis
simum in ho-
mine.

1338.
Quomodo
cor langue-
scat & debili-
tetur?

1339.
Tria in hu-
mano corpore
reconfide-
nda.

1340.
Lucidum
corpus in ho-
mine.

1341.
Lucens sub-
stantia.

1342.
Harmonia
cerebri &
cordis.

supra cœlestium in cerebro sedem & locum acquisierit, ubi organa sensuum omnia habet præsentia, sic velut in macrocosmo Sol, ita in Microcosmo Balsamus natus in corde suam regiam stabilivit, ubi è centro ad periphoriam calorem æqualiter distribuere sicque Balsamica effluvia per seminare motumque singulis partibus impertiri potest. Propterea corde male affecto vel compresso, momentaneè partes, denegato balsamico influxu velut emortuæ succumbunt.

Sicuti igitur anima duabus facultatibus instructa est intelligente & movente, sic duplicia organa ex mundo cœlesti purissima acquisivit, spiritum animale sive humidum radicale & Balsamum nativum solare, Duplicia hæc corpora cœlestia vivere & constantia esse in corpore requiritur, quia nullum corpus facultates suscipere potest, nisi vivat & perpetuum sit, & quamvis de utroque multæ particulæ ad exteriora hinc indeque recurrant, nihil tamen impedit, quo minus viventes sint imò eminenter vivant, cum destinata sint, ut viram per partes irradiant, sicuti videmus in membris apoplexia & rabe emortuis, quæ deficiente vita interdum putredine & marasmo contabescunt.

Sicuti autem Balsamus natus cum humido radicali ita conjunctus est, ut humidum illud aquarum supra cœlestium non nisi siderum ductu de Cœlo descendat, sic proportionem quantitatæ à nativitate acquisitæ, in dissolubili nexu operantur, & dum sufficiant formationi corporis humani, nihil amplius recipiant, sed spiritu per aërem cibosque influente saltem sustententur, constituit ergo Deus nutritionem pro corporis conservatione, ita ut calor natus à balsamo per cibos influente (velut à ligno ignis) conservetur.

Alimenta autem sive sint ex Plantarum, piscium, vel carnis genere, omnia continent in sese partes cœlestes & terrestres. Terrestres feculentas post primam in ventriculo & intestinis digestionem natura secernit per alvum, nisi quod aquosas cum Chylo usque ad hepar & renes ad meliorem Chyli distributionem derivet, sicque aquosa pars tandem per vesicam excernatur. Cœlestis autem pars est vel salsovolatilis vel ignea & sulphurea vel mercurialis nimirum ex aquis cœlestibus in animalium pabulum descendens, sic ergo, dum pro duplici facultatum principalium imperio duplex nutritio instituenda sit, spiritus ille aquarum supra cœlestium subtilissimus, spermaticum nutrimentum efficit, quod substantiæ subtilitate ipsiusque facultatis motu, ad nervos & cerebrum derivatur, cujus opere sensitiva & naturali facultas cognoscens per externorum & internorum sensuum facultates recognoscit, sed & memoria sibi Idearum reflexiones imprimit, unde dum animali hoc spiritu fecundante, conceptio fit & formatio fœtus, imagines non tantum naturaliter implantatæ, sed & interdum quod in nœvis apparet, ex imaginatione falsæ Idæ à memoria fœtui imprimuntur.

Altera autem facultas in corde residens & movens attrahit sulphureum & ex sale volatili constans nutrimentum, quod ad focum caloris flammantem eor scilicet, derivat, ubi in sanguinem excoquitur & quidem primo vaporosum & impurum, in dextrum cordis ventriculum ascendentem ex quo postea per venam arteriosam in pulmones derivatur, ut ab aëris inspirati frigore condensetur, uti in refrigeratoriis destillantibus spiritus vini apparet; sic ergo impetuosè & amplatur gesciente vena vaporosus ille sanguis in pulmones influit, sed statim mitigatus, lente per arteriam venosam in sinistrum cordis ventriculum recurrit, ibique quasi in igne maturationis perficiuntur spiritus influentes, qui cum balsamo nativo, per pulsum cordis quasi sub incude conglutinati, actiones in singulis partibus adjuvant, sicque balsamo radicali pabulum exhibendo calorem cordis conservant. Vocavi autem cœlestia hæc nutrimenta spiritus, propterea, quia tam ex salina quam sulphurea & ignea natura consistunt, & summe volatiles sunt, prout vinum vel quæcunque destillata ignea, quæ Spiritum Salinum continent & oleum, quæ vel in principio destillationis vel in fine elargiuntur, si enim spiritum & oleum miscendo unieris consimilem spiritibus influentibus naturam acquirant, quæ non nisi aquosi liquoris effusione, prægressa fermentatione separabuntur, ut oleum liquori supernatet, & sal sive spiritus oleum amittendo,

1343.
Quomodo
totum corpus
afficiatur?

1344.
Duplex fa-
cultas intelli-
gens & mo-
vens.

1345.
Duplicia ani-
mæ organa
Balsamica &
spirituosa.

1346.
Humidum
radicale &
balsamum
nativum vi-
vere in homi-
ne. 1347.
Spiritus &
balsamus na-
tivus suffici-
unt pro vita
hominis.

1348.
Pro conser-
vatione vitæ
requiruntur
spiritus in-
fluents.

1349.
Nutritio
quomodo
fiat? 1350.
Cœlestis ci-
borum pars
nutrit.

1351.
Spermatica
hominis nu-
tritio.

1352.
Spermatica
nutritio con-
fert etiam
memoriæ.

1353.
Balsamica
hominis nu-
tritio in san-
guine & spi-
ritu. 1354.
Quomodo
fiat sanguifi-
cario. 1355.
Similitudo à
destillatione
spiritus vini.

1356.
Ubi spiritus
generentur
in homine?

1357.
Quid sit spi-
ritus? 1358.
Ex spiritu &
oleo fit spi-
ritus influens
in homine.

tendo, aquis sese admisceat. Ita in humano corpore accidit, spiritus salino ignei per venas in universum corpus derivantur, sicque deprehenso fero in massa sanguinea stagante, sal volatile aquis sese immiscet, præcipue in arteriis in quibus calor cordis segregatorius & fermentans fortior, propterea sanguis arteriosus acidus & oleaginosus reditur, & fermentum illud acidum vel salino balsamicum redundat in pancreas, ex quo postea, visceribus nutritionis communicatur, quod vero in sanguinis massa est oleaginosum, id sanguis manet, quod spirituosum & lacteum derivatur ad organa nutritionis spermaticæ & quod remanet salis vel sulphuris vaporosi ferini, per poros sudoriferos & urinarios rejicitur. Liquor autem iste cordis excoctus & fermentatus, in pancreate collectus, non tantum speciei conservationi conducit, sed & individuum conservat, omnis nimirum appetitus & concoctionis in universo corpore organon & principium est. Hisce admirabilem humani corporis structuram, manifestumque omnipotentis Creatoris artificium delineare volui, ut quilibet animadvertat, quæ speciali in Anthropologia sumus proposituri.

Ne igitur à proposito sacro textu nimis aberremus, dicit Moses creavit illum Masculum & Fœminam. Fœmina Hebr. נקבה à verbo נקב perforavit, quo sensu sæpius in sacris usurpatur, quasi foramine sit patula, unde quia uterus generationis campus est, non tantum ostiis naturæ exterioribus apertus, sed & Tubis, arteriis scilicet ad sphaeram usque animale cerebri è directo protensus, exornatus, ut partus & conceptio velut flos agri à Cælo & sole cordis sustentetur. Hinc in naturæ irascentia ex utero suffocationis & deliquia sæpiusque cerebri & nervorum convulsiones exoriuntur. Marem ad Dei imaginem solum creatum esse, putarunt ii, qui ex pulcherrima totius corporis structura decentem harmoniam & symetriad partium delinearunt, quales sunt Physiognomi & ingeniorum indagatores. Fœminam autem longè à pulchritudine rectæ rationi conformi aberrantem judicarunt, ut propterea aliquando hæretici repti fuerint, qui putarint, marem à Deo, fœminam à Diabolo velut à Dei simia exstructam esse, cum fere omnis primævi mali labes ab ea dependeat. Verum prout vero divino codici fidem adhibendam esse religio est, sic etiam non invenimus tam enormes naturæ aberrationes in fœmina, ut proinde nec pro monstro nec imperfecto naturæ germine agnoscenda sit. Quæ enim temperamentum spectant, cum mulieres minus caloris & spirituum habeant, Deus iisdem non tam laboriosa negotia in mundo imposuit, & quod ex temperamento fluentes passionibus magis ad vicia quam ad virtutes declinent, id ipsis non vitio, sed naturali virtuti adscribendum, æque enim si mulier audax & mas timidus, natura tam deformiter erraret, ac si leo timidus & lepus ferox & crudelis esset, sic ergo quæ à sexuum ordine & à natura ipsis adveniunt non pro vitiis sed constitutis naturæ habenda, cum præsertim Deus marem & fœminam conjugali consortio statim copularit, ut quod audaciæ in mare superfluum, in fœmina locum timiditatis expleret, sicque conjunctis viribus perfectissimam Idem creationis & perfectionis repræsentarent.

SECTIO V.

BENEDIXITQUE ILLIS DEUS ET AIT: CRESCITE ET MULTIPLICAMINI ET REplete TERRAM.

Benedictio est sigillum creationis, quo Deus absoluta essentia productione, ejusdem conservationem per providentiam obsignavit, prima ergo post creationem benedictionis virtus divina hominem illustravit & implevit, ut eadem adjutus velut continuata creatione persistere posset, propterea quod Deus non amplius immediatum concursum continuare sed conservationem specierum & individuorum naturalibus mediis sub universali gratia stabilire voluit,

1359.
Quomodo generetur acidum cordis
1360.
Qualem n- sum habeat acidum cordis.

1361.
Verbum נקבה fœmina explicatur.

1362.
Uteri cum corde & cerebro consensus.

1363.
An solus mas ad Dei imaginem creatus sit?

1364.
Mulierum deformitas nativa.

1365.
Fœmina nec monstrum nec gemma suppositum est.

1366.
Mulierum temperamentum excusatur.

1367.
Passiones mulierum sunt naturæ convenientes.

1368.
Mas & fœmina conjunctim faciunt harmoniam pulchritudinis.

1369.
Quare benedictio à Deo instituta sit?

1370.
Benedictio
Dei in innu-
meram mul-
titudinem.

1371.
Benedictione
divina acce-
pir anima
motum.

1372.
Facultas ani-
mæ genera-
trix qualis?

1373.
Spiritus cœ-
lestis orga-
non animæ
generantis.

1374.
Memoria
motus in fa-
cultatem na-
turalem.

1375.
Formatio
Embrionis
ex duplici
motu.

1376.
Ex proposito
animi resul-
tat figura
corporis uni-
versalis.

1377.
Secundo se-
xus formatio.

1378.
Tertio sen-
sum forma-
tio. 1379.
Ex tempera-
menti in cli-
natione fiunt
impressiones.

1380.
Viri statura
& figura ge-
nerosior.

1381.
Caloris &
siccitatis ef-
fectus.

1382.
Fœminæ sta-
tura minor &
mollior.

1383.
Frigoris &
humiditatis
effectus.

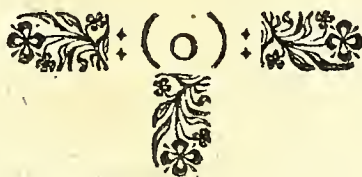
1384.
Rotunditas
membrorum
apud fœmi-
nas. 1385.

Mores in se-
xu variant.

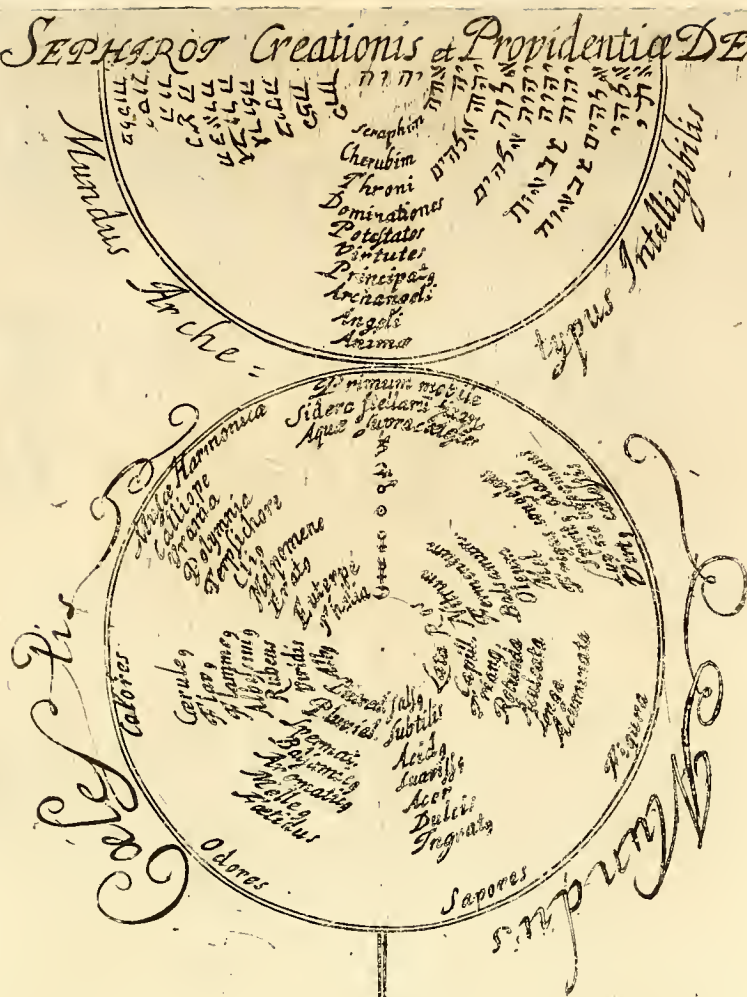
1386.
Actiones vi-
rorum. 1387.
Passiones
mulierum.

voluit, dixit *crecite, fructificate, edite fructum*, quo verbo animæ humanæ in corpore existenti motum ad conservationem individui, & speciei propagatio- nem, divinitus concessit, dicens ulterius *et multiplicamini* & replete *terram*, voluit ergo ut fructificando homines in terræ gremio tantopere multiplicentur, sicut pisces maris & volatilia Cœli, quibus consimilem pro sub- jectorum habilitate benedictionem elargitus est, ut supra audivimus.

Accipit itaque animam motum ad conservationem & generationem à Deo sapientissimo conditore, unde tam admirabilis est hominis tam conceptio, quam generatio præsupposito, quod alibi demonstrandum relinquimus, corpus & animam benedictione hac ab anima & corpore Parenrum propagari, inquiren- da est, prima facultas animæ, ad opus generationis sese accingens. Supra au- tem in præcedenti sectione retulimus, humidum radicale sive spiritum ex aquis supra cœlestibus animale, esse organon animæ, & velut speculum in quo Ideæ intellectus reflectuntur, ex quo memoria ortum deducit; præsentando imagi- nes dudum post intellectus opus reservatas. Memoria hæc movet facultatem naturalem, informando appetitum vel innata inclinatione & instinctu naturali vel ascititia & characteribus, ex imaginatione relictis, sic ergo appetitus motus & excitatus in conceptione incipit formationem embrionis, vel ex proposito animæ libero, vel ex temperamenti inclinatione; Ex proposito animi format primo figuram corporis universalem, proinde fœmina etiam si sexu distincta, at- tamen ad eandem figuram hominis accedit; Format dein etiam figuram sexus utriusque, ita ut conceptio maris vel fœminæ non à temperamento ut quidam existimant, sed ex libera animæ dispositione exoritur, hinc quædam fœminæ maris temperamento præditæ, audacia & iracundia mares superant. Exten- ditur tertio libertas animæ in sensuum formationem, cum sensus proxima ani- mæ instrumenta & organa sint, anima iisdem destituta, inermis & infelix esset; propterea sibi præparat ad placitum organa, quibus convenientes actiones ex- exercere possit. Naturalis insuper facultas ex temperamenti necessitate & in- clinatione varias corpori impressiones elargitur, sic temperamentum calidum viri, format figuram & staturam majorem magnitudinem capitis, oris, narium scapularum pectoris, vivacitatem oculorum, vocis hilaritatem &c. Siccitas ef- ficat capillos duos, carnem solidam articulos firmos in æqualitatem frontis, labiorum tenuitatem, mentum breve, quadraturam faciei &c. Quæ omnia ex temperamento mari convenienti proveniunt. Fœmina e contra ex frigido temperamento acquirit brevitatem & parvitatem membrorum, ex superflua humiditate corpus & caro ipsius laxa, mollis & sanguis spumofus est, hinc mem- bra longè alia forma, & minori rotundiori figura exornata, non tantum, sed & secundo ex temperamenti & partium corporis conformatione, mores in sexu quam maxime variant, exempli gratia calor viri facit fortem, magnanimum, audacem, liberalem, siccitas efficit constantem, depurat spiritus, maturat car- nem & omnia, e contra frigiditas mulierum facit eas timidas superstitiosas, invi- das, suspiciosas, astutas &c. humiditas facit leves, infideles, impatientes faci- lis persuasionis &c. Et talis est ortus & generatio hominis ex causis animæ in- servientibus & generationem adjuvantibus procedens. Sed ante lapsum & in respectum ad protoplastos longe nobiliorem corporis perfectionem fuisse in præcedentibus sect. 4. declaravimus de quibus in præsentem sufficiat.

SEPHAROT Creationis et Providentiae DEI.

	♂	♀	♂	☉	♀	♂	☾
Nett	Locust	Hyaunt	Rubyn	Adamas	Granat	Emerald	Opal
Nett	Plumb	Stannu	Ferum	Aurum	Caprum	Arg. viv.	Argentum
Nett	Flapido	Siligo	Azum	Rorido	Ordre	Sephis	Columb
Nett	Arces	Fagz	quercu	Citro	Ficg	Juglan	Salic
Nett	Aquila	Selma	Lucy	Solym	Halee	Phoenix	Cistrea
Nett	Bubo	Ciconia	Falco	Struthio	Churnis	Phalar	Asper
Nett	Myrica	Bombis	Hirudo	Draco	Apis	Serpens	Scorpia
Nett	Asing	Cory	Lepo	Leo	Capro	Pulpi	Porc
Nett	Voluta	Navator	Calappa	Rogor	Ammon	Nesiri	Pagoda

CAPUT VII.

DE SABBATHO

vel

SEPTIMO DIE

CREATIONIS.

SECTIO I.

Genes. 2. vers. 1.

IGITUR PERFECTI SUNT COELUM ET TERRA
ET OMNIS ORNATUS EORUM COMPLEVITQUE DEUS DIE
SEPTIMO OPUS SUUM QUOD FECERAT, ET REQUIE-
VIT DIE SEPTIMO AB UNIVERSO OPERE
QUOD PATRARAT.

Systemate universi huius mirabilis ædificii mundani completo & exorna-
to, quievit Deus ab omni opere; & sic incepit Sabbathum æternæ gloriæ;
Creatori omnipotenti optimo celebrandum. Unitas enim est principium
& bonitas finis omnium rerum, illa bonitas in operibus creationis glo-
rificanda est, propterea Gentium Doctor S. Paulus non immerito accusat om-
nes in universum gentes, quæ creatorem non sicut Deum glorificarunt, fore
ante tribunal iustissimi inexcusabiles inquit, propterea quod veritatem in in-
justitia detinuerunt. Dicit enim, in prima ad Romanos epistola; *Quod notum
est Dei, manifestum est illis, Deus enim illis manifestavit. Invisibilia enim ipsius à crea-
tione mundi, per ea, quæ facta sunt, intellecta conspiciuntur, sempiterna quoque ejus virtus
& divinitas, ita ut sint inexcusabiles, qui eum non glorificarunt &c.* Hinc Angeli cœ-
lesti Jubilo Deum sempiternè laudant, & totus naturæ chorus in gloriam altis-
simi creatus, conditori hymnum sempiternè decantat. Propterea Dorilaus
scripsit: *Mundum esse organon Dei, & ipsum musicaratione constare, septem stellâs inter
cælum & terram vagas, quæ mortalium geneses modulantur, motum habere, & interval-
la mysticis diadematis congrua & consona, sonitusq; varios reddere, pro sua quaque altitudi-
ne ita concordēs, ut dulcissimam quidem concinent melodiam, sed nobis inaudibilem pro-
pter vocis magnitudinem, quam capere aurium nostrarum angustia non possunt.* Johan.
Ferrariensis de cœlesti vita. Hinc Joh. Dee Londinensis inquit: *Totus mundus
quasi Lyra est, quam qui dextre tangere pulsareque norit, mirabiles eliciet harmonias:*
Vid. Aphorismi Joh. Dee. Et Marsilius Ficinus in Plot. Enn. 2. l. 3. cap. 4. ait:
*Cælum appellaverunt Pythagorici Dei lyram, de qua prædictus Joh. Ferrariensis pul-
cherrime scripsit ita: Pythagoreorum dogma ratione harmonica constare mundum cen-
suit, cælestiaque distantia congruisque & consonis sibi invicem intervallis, imperu nimitto
& velocitate raptatis, suavissimos edere cantus, singulas & sirenas singulis insistere circu-
lis, unam ciere mellisflam cantilenam, quoniam scissus aer tam Artifici motu & acuta cum
gravibus temperato, ita varios æquabiliter concentus efficiat, ut omnem supergrediatur
musici carminis suavitatem.* lib. de cœlesti vita 2. cap. 13. fol. 41. Hac igitur de
causa, cum antiquissimi Græci animadvertissent, Cælum & Terram Deo Crea-
tori gloriam resonare, excogitarunt novem Musas in Cælo canentes, quarum

1388.
Sabbatum ad
æternam
Creatoris
gloriam cele-
brandam in-
stitutum est.

1389.
Bonitas crea-
toris & crea-
turæ cele-
branda.

1390.
Obligatio
hominum à
sancto Paulo
declarata.

1391.
Angeli crea-
torem glori-
ficant, 1392.
Cælum &
terra musica
ratione con-
stant, 1393.
Musica cœ-
lestis nostris
sensibus in-
perceptibilis.

1394.
Mundus lyra
est, 1395.
Pythagoræ
dogmata.

1396.
Sirenæ cœ-
lestes. 1397.
Novem mu-
sæ in Cælo
canentes,

1398.
Novem Musarum nomina.

1399.
Earum dignitates & officia.

1400.
Novem Musarum Deo hymnum resonant in Cœlo.

1401.
Musica ad sacras caeremonias prima inventa.

1402.
Musica leges apud Veteres.

1403.
Musica varietates antiquorum.

1404.
Musica ad delicias hominum varia applicatio.

1405.
Musica primi inventores.

1406.
Musica refert harmoniam rerum.

1407.
Lyrae inventor Mercurius.

1408.
Orphei Musica.

1409.
Amphionis Lyra.

1410.
Fistula, Tubæ, Tibiæ Tympanum & Tintinabulum.

1411.
Musicae varius usus.

septem in sphaeris Planetarum, duæ vero in supremo cœlo resideant; quas Mar-
filius Ficinus in Plat. Jonem enumerat dicens: *Musæ novem sunt: Calliope, Vra-*
nia, Polymnia, Terpsichore, Clio, Melpomene, Erato, Euterpe, Thalia, Musæ Calliope est
vox ex omnibus resultans sphaerarum motibus. Vrania est cati belliferi, Polymnia vox
est saturni propter memoriam rerum antiquarum, Terpsichore iouis est, salutifer enim cho-
ro hominum. Clio martis propter gloria cupiditatem, Melpomene solis vox est, quia to-
tius mundi temperatio est Musæ Erato Veneris est, propter amorem Euterpe Mercurii est,
propter honestam in gravibus rebus delectationem, Thalia lune propter viriditatem ejus
humore rebus exhibitam. Hactenus Marfilius Ficinus. Novem hæc Musas
in Cœlo habitantes, dixerunt perenni melodia Deo hymnum, & jubilum crea-
tore decantare. Propterea musica ad caeremonias & sacrificia Græcorum pri-
mo inventa fuit, quare Plato scripsit: Musica à legum custodibus non approbatam
nemo canere audeat, etiamsi Thamyra & Orphei hymnis jucundior sit. De legibus dial.
8. itemque Dialog. 7. Musicis & Choreæ decretum sit, ut præter publicos & sacros
cantus & omnium Juvenum Choream nemo magis quam præter quacunq; aliam legem
sonos edat, neque in saltatione motus faciat, & qui hoc fecerit, indemnus abeat, qui vero
non, paret, eum legem custodes & utriusque sexus sacerdotes puniant. De varietatibus
musicæ Atheniensis Plato sic scripsit: Musica Athenis secundum quasdam species di-
visa erat, primo hymni, preces ad Deum, huic contraria, lamentationes, alia pæones, alia
Dionysii ortus qui Dithyrambus dicebatur, & alia Citharadica dialog. 3. de legibus &
Max. Tyrius inquit: Musica in bello orthica, in commensationibus Parania, apud La-
cædamones Embateria, apud Athenienses Cyclis, in persequendo hostes qua hortationis
stimulum habet, in fuga qua receptioni canit. Apulejus lib. 1. floridorum scribit:
Musica modi Æolius simplex, Asius varius, Lydius quærilus, Phrygius religiosus, Dori-
cus bellicosus.

Musica à primis Ægyptiis & Græcis scilicet Mercurio & Orphea ad
sacros ritus institutam, non tantum omnes terrarum populi variis instrumentis
& organis amplificaverunt, sed & ad longè alias intentiones interdum etiam ad
voluptates applicaverunt. Hinc Franciscus Patritius de republ. l. 2. cap. 2. scri-
bit: *Musica inventorem Macrobius vult Pythagoram, Plinius Amphionem, & Cethio-*
na, Lamius primum librum de musica scripsit, Tubarum inventores Tyrrheni fuisse, &
Phrygii Tibiarum. Latini ajunt Apollinem Cytharam solum invenisse, Mercurium ly-
ram, Phanicum fistulam, propterea Pierius Valerianus refert, Mercurium in manibus ly-
ram tenentem depictum fuisse, significans concentum hominum esse cum varia voluntates
sicut varii sonitus in unum contrahuntur, & sic aliquis beatitudinem assequitur, ubi scili-
cet res & congruenter temperavit, & ad amissim exploravit. Vnde Plato, animam in
Timæo concentum & concordiam vocat. Aristoxenus & Dicæarchus harmoniam dixe-
runt. Lyra igitur inventor mercurius est:

Qui animas hunc evoret Orco

Pallentes alias sub tristia tartara mittit

Pierius Valerian. lib. 47. Hierogl. De lyra & cantu Orphei mirâ recensentur
in hystoriis unde Horatius.

Sylvestres homines facer interpretesque Deorum

Cædibus & victu fœdo deterruit Orpheus

Dictus ab hoc lenire Tigros rapidosque Leones.

Amphionis Lyra saxa etiam paruisse perhibentur, cujus rei facit mentionem Apollonius in
Argonauticis & Antimenidas primo, donatamque Amphioni lyram eam dicit à Musis,
quamvis Dioscorides ab Apolline à Musis tamen etiam Phereccydes. Histor. lib. 10.
vid. Pierius Val. lib. 47. Hierogl.

Præter lyram Mercurio sacram, etiam fistulam septem ciculis compactam,
& Tubam aëre canoro strepentem Tibias Veneri dicatas, Timpanum & Tinti-
nabulum habuisse Veteres scribit Pierius Valerianus Hierogl. lib. 47. Cum
enim Musica ad glorificandum æternum Deum instituta esset, eam postea gen-
tiles reflexerunt, vel ad cœlorum orbes placandos, & Fatum retardandum, vel
fortunam provocandam, vel ad animos hominum iratos tristes & sopitos exhi-
larandos, propterea scribit Johan. Ferrariensis: *Pythagoras ut animum sua semper*
divini-

divinitate imbueret priusquam se somno daret, & cum esset expergescens, Cythara ui ferunt cantare consueverat. Et Asclepiades Medicus phreneticorum mentis morbo turbatus sapè per symphoniam suæ naturæ reddidit, Davia Cythara à saulo Dæmonem pellebat. Joh. Ferrar. lib. 2. cap. 13. de cœlesti vitâ; nonnulli ad voluptatem ea ui sunt, quos reprehendit Plato dial. 2. de legibus, dicens: *Musica non iudicatur voluptate & hæc minime ut honesta quærenda est*: Sic Sybaritæ omnium voluptuosissimi ad musices sonum equos saltare assueverunt, arque mediis in Tubarum & fistularum susurris, super equis Tripudiantibus occisi sunt. Neronem intempestivo Musices usu ad insaniam venisse referunt ita ut Isidorus Cynicus Neronem transeuntem in publico clara voce corripuerit: *Quod Nauplii mala bene cantaret, sua bona male disponderet, neque ullum in vitæ tenore temperamentum adhiberet*. Picrius Val. Hierogl. lib. 47.

Pauca hæc de Musica cœlesti, & quæ ad ejus imitationem ab ingeniis sublimioribus excogitata & musica artificialis loco præfationis hujus capituli præmittere volui. Nunc autem cum sacer textus eousque nos perducatur ut finito creationis opere de æterna Dei providentia & sustentatione hujus mirabilis ædificii in manu altissimi sermo faciendus, sicque insimul gloria Creatoris ex operibus resultans declaranda sit. Audiemus novem Musas in Sphæris Cœlorum inperscrutabilem dulcissimam melodiam resonantes, quarum suprema sit, Calliope vel lux primæva, stellæ matutinæ Deum laudantes, cum posuisset fundamenta Terræ, altera Urania vel aquæ supra cœlestes, spiritu divino vivificatæ. Tertia Polymnia vel aquæ cœlestes subtilissimæ ignis locum & vicissitudinem compensans rebusque ab æstu solis temperiem exhibens, quarta Terpsichore Mel cœleste & fœcunditatis Lympham profundens, quinta Clio, oleum aromaticum sulphurque impetuosum rebus communicans, sexta Melpomene Balsamum vitæ, omnibus rebus sublunaribus amicum temperatissimum & velut vitalem fontem scaturiens. Septima Erato oleum acidum Balsamicum omnium rerum totiusque naturæ fermentum, velut è sinu matris dispensans, Octava Euterpe Sal Spirituosum per aerem in omnia mixta & composita corpora largissime dispersgens, Nona tandem Thalia, ex sole sulphur cum sale proprio fixiori & cum superiorum cœlestium corporum effluviis miscens; rorem, Cœli virtutibus imprægnatum superflue elargitur.

Cum enim Deus naturas rerum inferiorum fluentes & vicissitudini obnoxias constituisset, ordinavit, ut evaporantibus hinc inde corporum effluviis, semper nova è Cœlo & Terra succurrerent, sicque tandem delassatis & solutis vinculis & naturali morte destructis individuis, nova subindè recentia restituerentur, propterea cœlestibus corporibus, ex quibus corpora inferiora conflata sunt, Deus continuum fluxum in inferiora cum refluxu implantavit, ut sic ex cœlo vires & virtutes rerum sublunarium dependant.

Cognito Cœli influxus ordine percipitur tremenda Dei Majestas, Creatoris bonitas, Conservatoris suavitas. Est enim Creatio momentanea omnipotens actio ex nihilo aliquid produciens. Illud aliquid, vel essentia producta, dependet à liberrimo operantis Dei arbitrio, qui si vellet, omni momento in antiquum nihilum rejicere posset, creatura enim non est Ens per sese immediate subsistens, sed participat de primo Ente, quod eidem essentiam communicavit; hinc cum Creatio sit actio entis ad extrâ, requirit continuatam operationem, ejus enim periodi revolutionum non sunt simul, alias creaturæ ab æterno essent, quod si ergo existentia rerum prius & posterius admittant, illud posterius à priori descenderis, præsupponet, semper à primo ente dependentiam, in quo prius & posterius, simul omnia in ipso, ab ipso, & per ipsum existunt. A Deo ergo, velut primo uño ente omnia in universo emanant, & corpora nostra à Cœlo, Cœlum autem à Deo dependet.

Deducunt etiam nos Cœli influentiæ in cognitionem bonitatis Divinæ, pro ut enim supra diximus, unitatem omnium rerum principium, & bonitatem finem esse, sic absoluta creatione cum Deus omnibus rebus animatis benedictionem dedisset, etiam omnipotentem ejus bonitatem in eas derivavit,

1412.
Pythagoras
Musicus.

1413.
Asclepiades
musicus.

1414.
David Cy-
tharædus.

1415.
Musica ad
voluptatem
applicata.

1416.
Sybaritæ
Musici.

1417.
Neto à Mu-
sica factus in-
sanus.

1418.
Musica natu-
ræ, Deum
glorificans.

1419.
Melodia no-
vem Musæ-
rum.

1420.
Calliope.
Urania.

Polymnia.
Terpsichore
Clio.

Melpomene.
Erato.

Euterpe.
Thalia.

1421.
Successionis
rerum ordo
in natura.

1422.
Cognito Cœ-
lo manifesta
est Dei Ma-
jestas.

1423.
Providentia
præsupponit
continuam
creationem.

1424.
Omnes crea-
turæ habent
prius & po-
sterius.

1425.
Composita
corpora à cœ-
lo, cœlum à
Deo depen-
det.

1426.
Cognitio
Cœli deducit
nos ad cogni-
tionem boni-
tatis divinæ.

ut o-

1427.
Bonitas crea-
toris ex crea-
turarum bo-
nitate judi-
canda.

1428.
Plato de di-
vina bonitate

1429.
Bonitatem
divinam in-
sequitur
amor.

1430.
Amor divini
cultu cele-
bratus fuit.

ut omnes cœli & Terræ virtutes rebus à Deo benedictis inservirent, exinde non tantum bonitas creatoris manifesta est, quod omnia produxerit, sed quod valde bona esse decreverit, & omnia æterna & incomprehensibili sapientia & misericordia sustentarit. Quod etiam gentilis noster Plato percepit, dicens: *Quaramus causam quæ eum impulerit, qui hac machinatus est, ut originem rerum & molitionem hujus admirabilis universi constitueret. Bonitate videlicet præstabat, in bonum autem nulla de ullare cadit invidia, quum ab illa igitur liber & immunis esset, omnia voluit quam maxime sui simili generari.* Plato in Timæo. Bonitatem enim Dei secutus fuit amor, pelagus æternæ bonitatis per creationem & providentiam effundens unde amor veteribus cultu divino celebratus fuit, de quo Plato in convivio sic loquitur: *Magnus Deus est amor, & apud Deos & homines mirabilis, cum propter alia, tum propter originis suæ rationem, de qua Hesiodus: Tellus inquit cunctorum sedes, & addit postea atque amor, de ortu quoque ejus ait Parmenides.*

Ante Deos omnes primum concepit amorem.

Hactenus Plato. Cum autem æterna unitas, bonitas & divinus amor, in essentia Creatoris simplicissima convenient, & in creaturis ad extra æviternè replendeant. Lumen in operibus Dei accensum, æternam gloriam resonans & refulgens, in Novem sequentibus sectionibus considerabimus.

SECTIO II.

CALLIOPE SIVE COELUM IGNEM.

1431.
Essentia su-
premorum si-
derum qualis

1432.
Philosopho-
rum veterum
opiniones.

DE nonæ Speræ siderum essentia & operationibus variæ olim fuerunt Philosophorum sententiæ, quas optime recenset, Johan. Franciscus Picus Mirandulanus in exam. vanit. doct. gent. lib. I. cap. 12. dicens: *Astrorum multitudinem terrestrem & igneam existimavit, Tales Milesius, sed & Anaxagora placuit terrestria quidem esse astra, sed petras antea fuisse, quæ ex universis rotati in sublimi raptata sunt, & inflammata Cæloque affixa astrorum nomen obtinuerunt. Quam sententiam confirmavit Democritus, ex aère ea fabrefecit, Anaximander & rota instar egit in gyrum, & implicuit igne, ut quibusdam quasi buccis flammæ emitterent, Xenophanes ex ignitis ea nebulis conflata confirmavit, & interdum extingui, noctu carbonum instar inflammari, nec defuerunt Heraclites & Pythagoræ nonnulli, qui unum quodque astrum putarunt mundum, quo aër & terra continetur & Spherica plurimum figura constare, à qua opinione non usque quaque dissensisse visus est Anaximenes, cui placuerat esse sidera clarorum instar affixa Crystallo, alii ut alia pictura hactenus Johan. Franciscus Picus Mirandulanus Plato cum in Ægypto multas superstitiones & vanitates didicisset, de sideribus in legum Appendice sic loquitur: Astra aut Deos ipsos celebrabimus rectissime, aut Deorum imagines velut statuas facta esse, ut ipsi Dii ipsas fecerint, non enim dementium ne vilium sunt opificum. Ulterius in loco allegato pergit Plato: Astrorum genus animalia divina asserere convenit, corpus quidem pulcherrimum adepta, animam autem felicissimam & optimam aut interitus exors & immortale unum quodque ipsorum esse & penitus divinum necesse est, aut longævam quandam vitam habere quæ unicuique sufficit: Cumque Plato stellas animalia vocasset, non defuerunt nonnulli, qui ipsis sensus attribuerunt, de quibus Ficinus in dial. 10. Plat. de legibus ita inquit: *Sidera sensus habent, ut Plotinus Hermiasque disputant, visum proprie & auditum, sed in alio quodam genere longè præstantiore quam sensus animalium terrenorum.* Sed videtur mihi Platonem ab ipso male interpretatum fuisse, namque ut ex Hæbreorum Cælo sephirotico in principio hujus operis videre licet, antiqui cuilibet sideri certum Angelum motorem & Præsidem assignarunt, in qua sententia etiam fuerunt Græci, per Musas, Parcas & gratias universum Cæli Terræque systema regentes. Angelos sideribus præesse etiam Dionysius exposuit, qui statuit Angelos hominibus, Archangelos Planetis, Principatus supremo Cælo præesse, quæ omnia pulchre comprehendit: Johan. Picus Mirandulanus in Heptaplo*

1434.
An sidera
sensu prædita
sint?

1435.
Angeli side-
rum motores.

plo dicens: *Platonici & nostri crediderunt variis mundi huius corruptibilis rebus varias spirituales substantias à Deo præfectas. Quocirca & Augustinus, nullam esse visibilem rem apud nos, cui non præsit Angelica potestas, & corpora omnia per rationalem spiritum vitæ regi, constanter asseruit, id quod & Gregorius postea confirmavit, Origines similiter in commentario in librum numerorum Opus esse inquit mundo Angelis, qui bestiis præsent, & animalium natalibus, virgultorum etiam & plantationum, & ceterarum rerum incrementis, in qua sententia cum esset & Damascenus, credidit Angelum, qui peccavit, ex his fuisse, qui despiciatissimæ notæ sunt, & terrestri ordini præsent.* Hæc Mirandul.

Nos mistis hiscè quæ ad Pnevmaticam spectant, de naturali & materiali virtute supremi Cœli loquimur, quam veteres per Danee aureum imbrem præfigurasse audimus. Stellæ enim supremi Cœli sunt altissimi cornu copiæ, ex quo omnium rerum fertilitates descendunt. Propterea Cabbalistæ putarunt nullam herbam, nullamque rem esse, quæ non à certâ firmamenti stellâ irradietur, quorum ad imitationem, Græci universum Cœli terræque systema per Pan Arcadiæ Deum Hieroglyphicè repræsentarunt, de quo Pierius Valerianus in lib. Pan ita scribit. *Pan quem Inuum vel Fœunum vocavere, sic pingebant veteres &c. Facies ejus rubens ather significat, bina cornua solem & lunam, Pantheræ pellis Cælestium siderum varietatem, pars ejus inferior hispida fingeatur, propter arbores, virgulta, & feras, Caprinipedes Terra soliditatem ostendunt, fistula septem calamorum, harmoniam Cœli, in quo septem toni sunt, & septem discrimina vocum, Virga recurva Annum, quæ in se recurrit, & ideo mæv, id est totum, appellatus.*

Multi fuerunt in opinione, sidera tantum ornatus gratia in Cœlum posita fuisse, velut aëra, picturis, lucernis & aulæis exornatur, nec longe recessit ab hac opinione Aristoteles, qui non ignea esse sidera suprema putavit, dicens *astra quæ sunt in orbe superiori, in sua spæra feruntur, ut ipsa non igniatur, Astra omnia constant ex eo corpore in quo lationem habent.* Astra calorem & ignem generant atrito aere ab illorum latione lib. 2. de cœlo su. 3. cap. 1. Item in Meteorum pr. su. 1. cap. 4. inquit *astra non esse calida signum est, quod locus sursum in quo est discursus astrorum non ignitur, & sol qui maxime videtur calidus, est albus & non rubeus.* De Astrologia in universum ita loquitur. *Astrorum fidem plurimam habuimus in Ægyptiis & Babylo-niis.* lib. 2. de Cœlo su. 3. cap. 2. text. 50.

Econtra existimarunt alii & imprimis multi neoterici omnia à sideribus necessitari, miracula, oracula, status rerum & rerum publicarum, omnesque Religiones à stellis ortum duxisse. Sybillas in antris sedentes siderum raptu à spiritu subterraneo inflatas, furore primo in ligata, postea cessante paulatim impetu, in profa oratione cecinisse, refert Julius Cæsar Vaninus in Amphith. æternæ providentiæ, accusatque hujus opinionis Patronos Petrum Pomponarium & consimiles. Diluvium ex Jovis & Saturni conjunctione in decima quarta parte cancri, cum principium arietis esset in horoscopo, exortum & excitatum fuisse Author est Aoniar, item Albumasar & Henricus ejusdem interpres multa de hac re confabulati fuerunt. Abraam Princeps vocatus, Abraam Avenazre Præceptor, ex siderum supputatione prædixit, anno Christi millesimo quadringentesimo sexagesimo quarto Messiam futurum esse, cum Jupiter & Saturnus in Piscibus conjuncti sint: Christianam Religionem ex magnis benigniorum siderum conjunctionibus exortam fuisse, multi retulerunt præprimis Hieronymus Cardanus, in comment. in Ptolomæum talia scripsit: *Est & genesis Domini nostri IESU Christi, in qua tot videbis & tanta mirabilia, ut judices quod et si naturalibus rationibus solum insisterendum esset, Christi Nativitatem fuisse admirabilem, naturamque illi tribuisse quantum concursu omnium cælorum excogitari poterat, & naturaliter legem nostram esse legem pietatis, justitiæ fidei, simplicitatis, charitatis, optimeque institutionis nullumque habitura fidem, nisi post reditum Ecclipticarum, in quo fiet novus status universi, hac Cardanus lib. 2. in Ptolom. fol. 221. in summa refert Johan. Picus Mirandulanus, Astrologos statuisse tantum sex religiones esse posse, cum ita dicant: *Jupiter religionem significat, aliam autem atque aliam ex complexu ejus cum alio atque alio sidere, sunt autem sex præter Jovem, quare sex etiam species Religionum, quibus nec plures erunt aut fuerunt nec item pauciores.* Jupiter enim cum Saturno Iudæorum facit Religio-*

1436.
Angelorum
omnium
Præsides.

1437.
Qualis fuerit
Angelus qui
peccavit.

1438.
Daneæ aure-
us imber.

1439.
Herbas acco-
lo specificè
regi Cabbali-
stæ putarunt.

1440.
Pan Deus
Arcadiæ uni-
versæ Hiero-
glyph.

1441.
An sidera
tantum or-
natus gratia
condita sint?
1442.
Aristoteles
de virtute si-
derum,

1443.
Omnia à si-
deribus ne-
cessitari quo-
rundam opi-
nio. 1444.
Responsa sy-
billarum un-
de? 1445.
Diluvium ex
sideribus or-
tum duxisse,
referunt.

1446.
Adventus
Messiæ ex si-
deribus præ-
dictus falsò.

1447.
Religio an à
sideribus de-
pendeat.

1448.
Sex tantum
Religiones
esse posse, di-
xerunt Astro-
logi,

1449.
Blasphemæ
hæ opiniones
non meren-
tur refutatio-
nem.

1450.
Virtutes fi-
derum qua-
les revera
sint?

1451.
Sphæræ igneæ
supremæ vir-
tus Deum
glorificans.

1452.
Anima mun-
di Platonis.

1453.
Ignis Jovis
custodiâ di-
ctus fuit.

1454.
Ignis officia.

1455.
Ignis terræ
centrum pe-
netrat.

1456.
Differentia
duplicis ignis
cœlestis.

1457.
Quomodo
colores ori-
antur.

*nem, cum morte Chaldaeorum, ignem adorantium, cum sole Ægyptiorum, qui Cœli mi-
liriam hoc est sidera colunt, cum Venere Saracenam, cum mercurio Christianam, cum
Luna eam quæ sub Anti-Christo postrema omnium est futura. Hæc Mirandulanus.
Quam blasphemæ, in creatorem injuriôsæ, & impiæ opiniones hæ sint, cuius
fano manifestum est, ut exinde nullam refutationem mereantur, sed à Joh. Pico
Mirandulano explosæ & satis confutatæ sint.*

His extremitatibus sententiarum rejectis, manemus in medio certissimæ
persuasionis, sidera præter essentiarum quibus prædita sunt in inferiora irradia-
tiones, nihil nisi motum largiri, sicque naturales rerum causas, signa, tempora,
dies ac noctes sublunaribus suppeditare, idque ex constitutione divina & sacris
litteris nobis revelata infallibilitate, sicque dum omnia fere Astrologorum Ara-
bum & Chaldaeorum dogmata, superstitiosis falsis & lubricis fundamentis in-
sistunt, per viam veritatis Regiam rejectis falsitatum & difficultatum centino-
diis recta cursum absolvemus.

Est igitur supremæ igneæ Sphæræ virtus, in qua æternum Deum Creato-
rem celebrat, subtilissimus ille spiritus omnia inferiora fovens, & conservans à
Platone anima dicta, unde Marsilius Ficinus inquit: *Anima cœlestis spiritu, ut
Platonice loquar, factum est Cælum, imo hujusmodi spiritus est ipsum Cælum, spiritus is
est, ignis, tantum hoc igne nostro subtilior, atque efficacior, quanto noster ignis, acutior &
violentior aëre.* 2. In Plat. Enn. lib. 1. cap. 3. Platonem enim ignis fuit anima
mundi, unde in Timæo inquit: *Animam mundi Deus in medium inditam, per
totum extendit, & adhuc extrinsecus corpus ipsa obvelavit, & in circulum se conver-
tens circumcirca Cælum unum solum desertum constituit, ut quod ob virtutem ipsum
cum se ipso consuetudinem habere potest, & nullo alio opus haberet, & ipsum sibi ipse
satis notum & amicum esset.* Hæc Plato. Hinc Calcid. in Plat. Tim. inquit:
*Ignem Pythagorici volunt ut materiam omnium Principem medium mundi obtinere,
quem Jovis custodiam appellant, per hunc moveri circum actas in gyrum quasi stel-
las, terram, & avixhovas vel aliquanto veri similis meditati, mundi adherentem
quiescere terram.* Est igitur principale ignis munus, omnia subtilizare & pe-
netrare, unde Plato: *Ignis quia tenuissimus est per omnia permeat, Aer per alia
præter ignem, aqua per terram,* Timæus locrus de anima mundi. Siderum e-
nim influentias per centrum terræ penetrare, ostendit subterraneus calor in
cameris præprimis hyemali tempore manifestus. Est enim longe diversus
solaris ignis ab igne supremæ Sphæræ, cum Solaris ignis balsamicus & sub-
stantia longè grossior sit, quam effluvia cœli stellati, quod apparet primo in
luce & splendore quem corpuscula ignea luminis claritate diffundunt è sole
& luna in inferiora dispersa, stellæ autem supremæ non tam grossam & ex
multis corporibus compositam lucem emittunt. Unde apparet quomodo
colores ex luce oriantur, effluvia namque Planetarum, continent ex sole cor-
puscula lucida, quæ cum aliis aqueis & terrestribus juncta, resplendent, & sic
vivum ignem repræsentant, quod si ergo maxima copia ignis in istis corporibus
coloratis sit, resplendet claritas & fulgor ignis, si vero plura & ignem superantia
alia corpora admixta fuerint, tunc flavus, viridis, cæruleus, purpureus & cine-
ritius varique colores exorientur.

SECTIO III.

URANIA SIVE AQUÆ SUPRACOELÆSTES ET FIRMAMENTUM.

1458.
Syrorum &
Arabum opi-
nio de aquis
supracœlesti-
bus. 1459.
Moses clari-
sime de aquis
supracœlesti-
bus scribit.

Fuerunt antiquissimi Syri & Arabes in cerra persuasionē, ultra Cœli hujus
visibilis fines, Mare magnum sine fine esse, prout R. P. Kircherus Soc. JE su
ex Arabe Abulbessâr, Ben Abasch, & Kaab, itemq; ex Syro Mor Isaac trans-
tulit, in Oedip. Ægypt. Part. 1. Tom. 2. cl. 6. c. 4. Hocque idem est, quod
moses dixit: Et divisit Deus aquas, quæ erant sub Firmamento, ab iis quæ erant
supra firmamentum, uti supra docuimus, aquas supra Firmamentum exi-
stentes.

stentes à superioribus obfirmare cœlum igneum, & ab inferioribus terram obfirmare aquas, ut expansum amplissimam creatoris arcam repræsentet. De aquis autem supracœlestibus inter veteres scriptores altum silentium est, propterea quod gentiles, sacra revelatione destituti, & proprio sensuum iudicio ad eas penetrare non potuerint. Solem navigio vectum Hieroglyphice depingebant Græci, propterea quod solis effluvia aqueis intermixta ad nos destillent, vel quod Sphæra aquarum supra cœlestium rapidissimo motu solis Navigium revolvat.

1460.
Solis Hieroglyphicum navis.

Aquas supra cœlestes Deum laudare, Regius Psalter 148. Psalmo vers. 4. cecinit. Cameram enim hujus firmamenti vel mundani atrii pavimento aquarum superius munitam esse, Psalmo 104. vers. 3. docuit. Quis ergo manifestæ Dei revelationi & æternum veridico Magistro contradiceret.

1461.
Aquæ supra-cœlestes verò exsistunt.

Laudant itaque Deum Cœlorum aquæ non tantum hymnum & Jubilum creatori canendo, sed & cum descendunt in animantium corpora humidum spirituosum nativum exhibendo, propterea neque Cicada in antris terræ, nec rana in paludosis campis, ipsa nec alaunda in æthere sereno gloriam Dei creatoris supprimere, sed publice ad Cœlum resonare & in diēs creatorem eorum salutare attentant.

1462.
Quomodo Deum laudent?

Talis itaque est suprema virtus omnis animantium Hierarchiæ, qua non tantum sentire, cognoscere & apprehendere varias Ideas, sed & præprimis qua Creatorem celebrare & glorificari possunt. Virtus autem hæc tam mirabilis, à nullo philosopho satis cognita, satis declarata, dependet à motu spiritus divini aquis primævis superioribus incubantis, sicque animale spiritum æterna potentia excludentis, exinde non mirum est, quod Philosophi in primis hisce principiis gravissime errantes, eoque pervenerint, ut certas brutalibus corporibus animas à Deo elargitas fuisse docuerint. Cum autem animas illas spirituales & immortales esse non ausi fuissent proferre, sed in materiali Sphæra conclusi, ad varios absurditatum scopulos appulsi, ad ignorantiam tandem littus vela dederunt, & dixerunt animas brutorum materiales nondum cognitæ, nunquam perlustratas fuisse.

1463.
Virtus Aquarum supra cœlestium.

1464.
Animantium formæ à spiritu aquarum

1465.
Bruta, tali forma non sunt animata ut vulgus existimat,

Admirabile enim est, quod de Elephanti & simiæ sagacitate omnes scriptores præprimis Eusebius Nürembergius refert, simias in plurimis terrarum locis humana commercia exercere quinimò canes lupos & multa sylvestria animalia tam astuta esse, ut ratione præstantes homines superent, cuius notissimum est. Quid de sirenibus Nereidibus & similibus marinis referant? Inter Aphricæ monstra ab ordinario naturæ cursu recedentia numerabimus. Si summa rei dicenda essent, post hominem immortali anima illustrem, reliqua tantum dignitatis & perfectionis naturalis gradu differre libentissime assererem, utpote quod à sagacissimis animalibus terrestribus ad Amphibia, ab hisce per omnia avium & piscium genera ad Zoophytā, à Zoophytis ad mineralia per campum vegetabilis regni semper descendentes gradus manifestissimi reperiantur, prout in Physicis docebimus.

1466.
Sagacitas Brutorum.

1467.
Omnia composita videntur gradualiter differre.

Causa hujus gradualis declinationis totius naturæ præprimis in Deum sapientissimè omnia exornantem referenda, sed & in ejusdem providentiæ mari inexhausto inquirenda, qui utpote pro cœlesti motu & conservatione omnium individuorum, tam operosas luminosas aquas in supremum Cœlum locavit, ut omnia ejusmodi spiritu vivifico conservarentur.

1468.
Causa hujus gradualis rerum differentiarum.

Qualem autem supra cœlestes aquæ in inferioribus hisce Deo supremo Melodiam resonent, meritò inquirendum? Tria in Brutorum irrationalium corporibus reperiuntur maxime observanda sensus, memoria & formatio corporis membrorum. Sensus quod spectat, à Cœlesti lumine in certa disposita organa influente eos oriri supra deduximus, constant ergo ex lumine præprimis & organorum optima dispositione, nec non externorum ad æquata proportionem. Memoria vel reminiscencia in brutis, est character rerum in phantasia ex multiplici exercitio habitualis factus, qui prout à sensibus apprehensus, sic ab exterioribus peregrinus advenit & intravit. Formatio corporis membrorum proxime ad

1469.
Melodia spiritus cœlestis in Animalibus. 1470.
Tria in brutis observanda.

1471.
Sensus brutorum. 1472.
Memoria brutorum,

me ad

1473.
Formatio
corporis bru-
torum.

1474.
Spiritus cœ-
lestis est uni-
versalis causa
sensus & mo-
tus bruto-
rum.

1475.
Quare homo
in multis or-
ganis cum
brutis conve-
niat?

1476.
Homo om-
nia gradu
excellenti-
mo continet.

1477.
Unde liberior
cœli influxus
oriatur.

1478.
Influxus a-
quarum su-
pra cœlesti-
um in cere-
brum.

1479.
Vinculum a-
nimæ & cor-
poris.

1480.
Constituit in
igne & spiritu

1481.
Quomodo
visus exortia-
tur.

1482.
Lux supre-
marum stel-
larum imper-
ceptibilis.

1483.
Colores om-
nes à sole.

1484.
Aquæ supra-
cœlestes in-
sensibiles
sunt.

me ad rerum Ideas spectat, quæ pro Creatoris primâ liberalissima dispositione æterna quasi adhuc dum durat, & Ideales impressiones representat. Cum igitur omnia hæc examinamus, formaliter talium operationum causas esse aquas supra cœlestes, non quidem adferre audent, sed dicimus, sicut sensuum organa in fluido & humido; memoria in spiritioso vel molli cera. Formatio in plastica virtute rorida consistit, sic materialis causa omnium tam principalium in animantium corporibus operationum; est humidum illud supremi Cœli effluvi-um, quo mediante digitus Dei Ideas rerum format conservat, illustrat, ut sen- tire, recordari, varia formatione species conservare possunt.

Exinde mirabile est, cum Deus hominibus ex intelligibili spirituali mun- do animæ viventis spiraculum immortale concesserit; ut supra omnes naturales virtutes Anima intelligere, ratiocinari, & infinitas Ideas in mente reservare pos- sit, quare formatio corporis membrorum non magis differat à brutorum cor- poribus; cum econtra notissimum sit, viscera concoctionis & distributionis quæ in homine sunt, notabiliter in brutis reperiri, sic ut ad insecta usque cor, he- par, ventriculus, fellis vesicula & multa alia manifesta sint. Proinde notabile, Ideas ita esse singulis rebus à creatore impressas, ut corpora quod spectat, omnia communi siderum influxu gaudeant; alia vero majori & perfectiori; quædam minori, sed homo qui Microcosmus ex omnibus coagmentatus, totius naturæ vires gradu excellentissimo acquisivit, & sic pro hospite scilicet anima splendi- dissimum domicilium reportavit; quod non tantum supremorum & inferiorum siderum, sed & aquarum supra cœlestium influxus largissime reciperet. Quo ergo pluribus visceribus & organis animantia dotata sunt; eo copiosiores Cœli spiritus accipiunt, cum ejusmodi viscera velut infundibula Cœli à Deo destina- ta sint, ut liaustum Cœleste nectar in corpore diffundant; sicque totum systema conservent.

Influunt autem præprimis supra cœlestes aquæ in cerebrum sensum & motum suppeditando, unde cerebrum velut Mercurialis liquor mollis, aquo- sus, lucidus, in sublime corporis locatus; ut ab anima velut Sphæra ignis luci- dissima illuminetur; sicque animalis spiritus per nervos in universum corpus scaturiat.

Apparet autem ex supra dictis in tota nostra Philosophia duo esse cœlitus advenientia subtilissima omnia penetrantia, scilicet ignis & aqua, quorum prius à Sphæra suprema stellata; Aquâ vero vel spiritus ab aquis supra cœlestibus de- pendeat. Hæc in natura extreme subtilissima; sunt medium & vinculum ani- mæ spiritualis cum corpore, namque per ignem nimirum balsamum nativum operatur anima, ex corde in universum corpus calorem effundendo; ut autem balsamum illud sustentationis basin & quietem habeat; adjunxit Deus aqua- rum supra cœlestium spiritum, quem humidum radicale vulgus vocat, sicque hisce duobus associatis; anima in corpore vitam & actum exercet; non tantum sentiendo; moveendo; sed & nutriendo & speciem per generationem conser- vando, ut imperium ejus, ministrantibus hisce, monarchicum sit.

Quamprimum enim lucis effluvia, oculorum tunicas, penetrando, ad tu- bos cerebri pervenerint, recipiuntur statim à lacteo nervorum liquore, & sic reportantur, ad tribunal judicii, usque dum cognito objecto à lumine oblato, Idea velut Character in cera efformatus & cerebello impressus fuerit, sicque in speculo supra cœlestium aquarum reconditus est totus naturæ animalis Thesau- rus, namque non tantum colores sed & sonitus, odores sapes, & figuræ, simili modo & ratione apprehenduntur.

Neque tamen ipsa stellarum supremarum lux sensibus perceptibilis est, ni- si in eo; quod claritas siderum ex virtutis & essentiæ mole oculos illustret, sed ejus virtus descendentis propter summam corporis subtilitatem insensibilis est, & sensibus nostris inservit, colores autem omnes qui visum afficiunt à sole oriri, aliquando declarabimus. Sic etiam ipse supra cœlestes aquæ corpora intran- tes, & ab eis exhalantes, nullum sensum afficiunt, sed subministrant materiam sensibus omnibus necessariam; obstructis enim nervis, liquorem illum lacteum

ador-

ad organa deferentibus, statim & ipse sensus cessabit, ut patet in cæcitate surditate, stupore &c.

Nec minus in naturali hominis facultate ad individui & speciei conservationem humidum radicale vel spiritum aquarum cœlestium summe necessarium esse, requirit, quod fere homo ex aquis illis supracœlestibus constet, sperma enim ex purissima cerebri substantia elaboratum & fecundatum, nihil aliud nisi supracœlestis liquor est, constans balsamo siderum & humido divini spiritus foris vivificato & benedicto, propterea pro organo non tantum spiritualis immortalis animæ, sed & pro animantium & omnium compositorum à Deo exornatorum Ideis repræsentandis ordinatus est. Exinde animantia magis ex semine quam ex sanguine constant, namque in semine est virtus formatrix plastica, unde similes partes & organicæ harmoniam acquirunt, sed & similes vel albescentes omnes corporis humani partes lacte & spermate nutriri, hodierna sedula Anatomia observavit. Sanguis autem velut sulphureum mare solaris balsami influxum & calorem universalem conservat, sic ut spirituum influentium vehiculum sit, & interdum multis in naturam impetum facientibus seminibus turgescat. Sanguis enim ex concoctione elaboratus, sulphureus crassior liquor est, qui variis ex corporibus constans, alimentorum essentiam, nondum extincto seminali spiritu, sub rubicundi liquoris specie occultat, hinc sanguine vel superfluo vel obstructis poris exhalationum putrescente, nexu spirituum prædominantium solvuntur illa semina per cibum assumpta, sicque ad ipsorum principium & felicitatem tendunt, scilicet ad efflorescentiam & speciei conservationem à Creatore ordinatam, exinde si natura nec valens & robusta, vel Medicus causæ morbi ignarus sit, furiant in humano corpore tantis viribus, donec arietibus velut percusso & defatigato corde, totius opificii compages solvantur, sicque humanum corpus in pristinam faciem mineralium & Plantarum frondescat. Primarium ergo & salutare nutrimentum ex Cœlo supremo, sideribus, & aqua supracœlesti dependet, secundarium vero ex Planetis & toto naturæ campo, unde tot vicissitudinibus periculis & tandem morti animantia subiecta esse, tristes experientia monstravit.

In vegetabili regno humidum radicale ex semine pullulat in frondes, ru-
riones, surculos; producentes folia, flores, semina & fructus, usque tandem in debita maturitate naturæ cursus sistatur, sicque animadvertere licet, plantas manere vivas & virentes quousque eorum radicale humidum perdurat, semina plantarum nonnulla ad duos tres & plures annos viva & virentia sunt, sed vel adustione vel ariditate semel extincto humido nativo, nunquam amplius in terra revirescunt. Quædam Plantæ seminalem virtutem per ultimos cineres retinent, quæ scilicet in Sale fixo ipsorum primariam virtutem habent; namque in Sale fixo Solaris ignis cum balsamo & spiritu Cœli ab omni corruptione diu munitus est, exinde etiam ejusmodi plantæ humidum nativum in cineribus reservant, & sic assumpto pristino corpore velut ex morte reviviscunt, prout supra docuimus. Nec mirum etiam est, visas fuisse aliquas plantas, myroplastica virtute ex cineribus in aquis resuscitatas, cum proxima Cinerum resolutionis via sit in liquore aquoso digerere, sicque ad caloris & frigoris intervalla ex iisdem omnes seminales virtutes præcipitare. In minerali regno notabiles sunt aquæ supracœlestes, in ipsorum mercuriali liquore, ut exinde Aristoteles dixerit: Metalla potentia sunt aqua Meteor. 3. cap. 6. Quod Albertus Magnus in 3. de Miner. tract. 1. cap. 2. Explicat dicens Metallorum prima materia est, humidum unctuosum, subtile, incorporatum terrestri, subtili, fortiterque commistum. Ex omnibus autem mineralibus maturis, nec non ex septem metallis mercurialem liquorem extrahi posse, dudum demonstravit sapientissima Magistra Alchymia. Ipse vivus Mercurius qui ex minera & Cinnabari educendus, hætenus naturæ ignaris tot difficultates peperit, ut cum Alchymista in dialogo Mercurii opus habuerint præstigiatores qui conjurationibus ipsum fugitivum Nequam in crucibulo inter flammam detinuerit, ne in salutato hospite aurum volatile fecerit. Est enim in Mercurio illo labyrinthus omnium Chymico-

1486.
Aquarum supracœlestium necessitas pro vita sustentanda.

1486.
Quid sperma sit?

1487.
Animalia magis ex spermate quam sanguine consistunt.

1488.
Sanguis quid? & ejus officium quale?

1489.
Morbi ex sanguine oriundi.

1490.
Siderum & spiritus cœlestis nutritio in homine.

1491.
Spiritus sideris quid præter in plantis?

1492.
Virtus plantarum in cineribus.

1493.
Plantæ ex cineribus resuscitatae.

1494.
Spiritus cœlestis in mineris mercurialis est.

1495.
Mercurius in omnibus mineris.

1496.
In Mercurio est labyrinthus Chymicorum.

rum, utpote cum in eo omnia corpora subtilissima volatilia combinent, ejus enim sulphur nullo sale fixo præclusum; spiritus sale extremè volatili alatus est; ut nisi Magistrum inveniatur qui plumbeas ipsi soleas applicare noverit, vix alterum ignis gradum sustinebit.

SECTIO IV.

POLYMNIA SIVE SATURNUS.

1497.
Duplex ignis
sal duplex, &
duplices a-
quæ in natu-
ra,

Duplex in natura ignis est, primus stellarum fixarum omnium tenuissimus, alter ex sole lucidus & urens. Duplex sal, ex sideribus emanans volatile, in terra centrale; quod quidem variis modis alteratur, & interdum etiam volatilifatur; sic etiam duplices aquæ à Deo factæ, primæ & supremæ vividæ & luminosæ; de quibus in prægressa sectione, inferiores vero crassiores, quas Deus congregavit & ex varia cum terreno sale mixtura Planetas quarto die formavit. Cum autem crassities corporum inferiorum pro loco in sublimi Cælo, nec non pro motu sempiterno celeberrimo non idonea fuisset, subtilisavit Deus corpora Planetarum, ut indefinente ordine in cælo rotationis; non tantum signa tempora, dies & annos sed cum signis causas multarum in terra mutationum exhiberent.

1498.
Corpora quo
sublimiora
eo subtiliora;

1499.
Saturnus a-
quosus.

1500.
In sensibus
nostris frigi-
dus.

1501.
Frigus h
quomodo
inferiora læ-
dat.

Saturnus igitur, cum ex aquosa Pyramide cælesti supremus sit, & maximam aquosæ substantiæ partem contineat, in sensibus nostris frigidus percipitur cum aquosa ejus effluvia poros cutis penetrando, spiritus repercutiant & sic in nervis sensum frigoris excitent; qui si nimius, naturæ molestus erit; cum ex calore & temperatura omnium rerum natura consistat; sicq; frigus immodicum non tantum membra corrumpere, sed & totam naturam compositorum destruere possit. Frigoris autem saturnini effluvia aquosa propter subtilitatem lædere, ipsæ nostræ inferiores aquæ attestabuntur, quæ si substantia subtiliores essent, & ad usque nostros nervos penetrare possent; utiq; consimili ratione nos afficerent; quod apparet, cum aquæ inferiores saturninis effluviis turgidæ & congelatæ sunt, quam validè sensus afficiant omnibus notissimum est.

1502.
Saturnini
homines.

Saturninos homines solaribus inimicos, invidos, maledicos, & crudeles esse, omnibus notissimum est, hinc Poëta:

Ut Jugent homines surgunt de nocte latrones.

1503.
Animalia Sa-
turnina.

Sole enim occidente non tantum male feriati & perniciosi homines lætantur & vagantur in tenebris; astutia & malitia parati; sed & animalia saturnina velut Vespertiones; Ululæ, gliræ &c. ex antris in scenam prodeunt, & sicut solaria interdiu, hæc de nocte undiquaque vagantur, nihilque nisi lunaria animalia Ranæ Limaces, Grilli, cicadæ, Porci sylvestres & similes illa comitantur, sic ut inter ejusmodi animalia, velut inter diem & noctem infinita disparitas & differentia sit. Sicut de bubone referunt, quod indignabunda auroram aspiciat. Lux autem divinum jubat; tenebræ velut inferni simulachrum sit, meritò queritur, an ejusmodi animantia etiam creatori gloriam de content. Respondendum esse videtur; sicut omnia bona à Deo finita creatione declarata sunt; sic singula bonitatem istam creatoris deprædicare necessario sequitur. Cuncta deinceps homini proficua & necessaria esse, experientia docuit; ut nimirum bubones Mures venentur; multa animantia in cavernis terræ, latentes putridos malignos vapores attrahant, vel canales aperiendo emittant, sic ergo quæcunq; certo usui & necessitatis legi adstricta sunt, Deum æternum nobis nil tale præsummentibus in ergastulis ipsorum absconditis laudare & glorificare necessum erit.

1504.
An nocturnæ
aves Deum
glorificent?

1505.
Plantæ saturni-
næ,

Saturninæ plantæ; prout nullibi fere in solaribus locis excrescunt, sic inimicæ sunt naturæ animalium, ut pro venenatis agnoscantur; cum autem in gustu & sapore acres mordaces & amaræ reperiantur, eousq; perducti sunt anti-
quiores

quiores Botanici, ut pro calidis non frigidis agnoverint. Sicut autem effectus veneni manifestus est in hoc quod corpus vita privatum infrigidum cadaver prosternat, sic extincto nativo calore, agentis frigus fiet omnibus astantibus notissimum, sed quare in saporis organa ejusmodi venenatae herbae velut flammæ effundant, à nonnullis anxie quaesitum fuit. Videtur autem in quarto capite hæc omnia sufficienter explanata & deducta fuisse, quod nimirum è solis Thalamo scaturiat fons vitæ Ignis, nostræ animæ proximum instrumentum, quod si ergo de solaribus plantis & mineris quæcunque animato corpori exhibueris, nihil prorsus per sese nocbunt, nisi violentia vincula corporis resolvens & destruens accedat. Sic etiam Venerea & Martiala non tam extreme afficiunt, nisi quod à mediocritate quæ in sole est longe recedant, & Venus multum salini corporis, Mars vero aquei copiam continens, omnia in corpora animata sulphure furiente debachentur. Mercurius & Jupiter utrinque temperati, ille salinus hic aquosus, pro corporum animantium nutritione salutares sunt. Sed Saturnus & Luna utrinque ex opposito à sole distantes Planetæ, naturæ animatae exitium minitantur, Luna quidem solis lumine gaudens non tam inimica est, sed & in papavere & opio multum veneni demonstrat. Saturnus autem mortis vinculis paratissus quam primum ad organa sensuum pervenerit, quod sibi molestum est, sulphur è terra haustu evomit, sicq; urit, flamat & convellit nervos, pro ut de virtutibus Aconitorum, Napelli, Hellebori albi & cicutæ referunt, sicq; sulphure taliū venenatarum plantarum exhausto, pervadit frig^o earum narcoticum omnes nervorum ductus, & congelat spiritus, ille saturninus liquor, ut lente in tristissimum mortis simulacrum animal palleſcat, & exhalante calore putrescat.

Et hæc de Plantarum venenatarum natura dicta sint, sed saturninum miasma in copore generari, & saturninos morbos quam plurimos excitare posse qui maligna virtute corporum, calorem nativum debellantium animalia prosternant, in Praxi medica docebimus. Et talia quæ de plantis supra dicta sunt, de metallis quoque applicanda erunt. Namque solare aurum temperatura corporum ita compactum & perfectum est, ut omni putredini resistat, atq; in medicinam resolutum inordinatos naturæ motus sopire possit. Argentum quod lunæ dictum esse perhibent, solari balsamo lucens, sine ulla noxia exhiberi potest, cuprum & Ferrum, in vitriolo Martis & Veneris optime purgato, summam medicinalem vim continent, salutarem, sed si ferino sulphure adhuc repleta sunt, quā miserandas perturbationes efficiant, Chymicis notissimum. Mercurius vel argentum vivum suis metallicis cruditatibus liberatum, integram medicinalem cistam sufficientibus ad sanitatem medicamenti exhibere posset, sed ejusmodi præparationes vulgo nondum innotuerunt. Restat ergo Saturnus vel plumbum, cujus fumus malignus præcordia convellit, ejus sal vel saccarum genitalia refrigerando enecat, & tandem virtus ejus nociva in Arsenico & similibus saturninis hæctenus cum periculis animadversa fuit.

Omnia tandem quæcunque in saturni Sphæra continentur, solaribus inimica & hostilia sunt, hæc de causa Saturninus homo solari contrarius, secundum versum vulgatum.

Non amo te Volusi nec possum dicere quare

Hoc tantum possum dicere non amo te.

SECTIO V.

TERPSICHORE SIVE JUPITER.

JOvis sunt omnia plena, inquit vetus Poëta, cælestium corporum bonitatem & in inferiora influxus fertilitatem indicans. De Jovis namq; imperio multa in Græcis scriptoribus reperiuntur memorabilia. Platonici existimarunt, primum in orbe regnum fuisse Saturni felicissimum, de quo Virgilius.

Ante Jovem nulli subigebant arva Coloni
Nec signare quidem aut partiri limitæ campum
Fas erat, in medium quærebant, ipsaque tellus,
Omnia liberius nullo poscente ferebat
Ille malum virus serpentibus addidit atris
Prædarique lupos jussit, pontumque royeri,

1506.
Veneni effectus.

1507.
Quare venenata herbae acres sint?

1508
Natura venenatorum.

1509.
Planetarum venena.

1510.
Saturninum virus pestimum.

1511.
Venena in corporibus oriuntur.

1512.
Quæ de Planetis dicta sunt, etiam metallis conferuntur.

1513.
Septem metallorum qualitates.

1514.
Saturni malignitas in regno minerali.

1515
Saturni a solaribus contraria.

1516.
Jovis omnia plena.

1517.
Plato de Paradiso.

1518.
De Jovis regno sub miseria.

Mellaque decussit foliis, ignemque removit.
 Et passim rivis currentia vina repressit,
 Ut varias usque meditando exrunderet artes
 Paulatim, & sulcis frumenti quæreretur herbam &c.

Quibus calamitosam laboriosam humanam vitam Poëta exprimere, Jovisque Dominium ad coercendam malitiam depingere voluit. Addit ulterius Plato, novum secuturum esse regnum, Jovis enim regnum esse ab oriënte in occidentem, Appariturum vero olim alterum sub Saturno huic oppositum, ab occidente scilicet orientem versus, in quo sponte nascantur homines, & à senio in Juventutem regrediantur, quod de renovatione & regeneratione explicat ex dicto S. Pauli: Homo interior renovatur in dies. Pier. Val. Herogl. lib. 43. fol. 426. Jovis itaq; regnum designat agriculturam, vinearum plantationem, arborum insectationem, quibus laboribus Jupiter fertilitatem promittit, atq; dulcissima Cœlesti aqua irrigat. Qualis enim dulcedo in floribus & fructibus sit, edocent nos apum greges solerrissimi. Mel in floribus siliginis, & vini spiritum amisso ferino sulphure dulcissimum esse, dudum nos Chymia edocuit, propterea dum Jupiter humido vel aquoso solaris sit, & velut è cratere nectar abunde destillet, frugalitatis auter, & Patronus erit.

1522.

Mel quid sit?

1523.

Ros Melleagineus interdum venenatus.

Cum aurem de melle vel Jovis effluviis sermo faciendus sit, suppono ex Alberto magno Mel è Cœlo stillare, ita enim Albertus: *Mel est oculi ros, cadens super flores & alias plantas & super lapides quod apes colligunt.* 2. Meteor tract. 1. c. 14. Exinde interdum Melleagineus ros decidit, pecorum gregibus inimicus, quod vulgò *Melittau* vocant, quo gramina & fruges ita edulcorantur ut animalia ejus nimia copia repleta agrotare, & vitam amittere cogantur, scribitq; Aristoteles; *Mel in Trapezonto quæ in Ponto est, graviter olens, ex buxo generari ajunt, quod quidem si edatur sanat mentes ab alienare, comitali vero morbo prehenso integre absolvere ajunt.* Arist. de Admirab. aud. numero 17.

1524.

Sulphur mellis quale sit?

1525.

Mel recens optimum.

Mel itaq; est liquor cœlestis, sulphuris solaris aliqua parte repletus, exinde fa-pori gratus & humano corpori salubris, subtilissimum mellis sulphur esse, patet quod gustu non percipiatur sed tactu in vulneribus, hinc Alexander Aphrodiscus inquit: *Mel cur vlceribus acre, gustu dulce sentitur, quoniam vlceribus horridis resiccat, & mellis tenuitas occurrit, tenue autem omne acre est.* Problem. 13. n. 2. Hinc Mel excitatum vel diu coctum calidius est quam recens, quod isdem Aphrodis. declarat lib. 2. n. 71. dicens: *Mel in veteratum aut summe coctum amarum evadit, quia omnem suum humorem amittit, quo calorem immodicum temperare potest.*

1526.

Mel optimum quomodo colligendum.

1527.

Mellis usus saluberrimus.

1528.

Pythagorici & Democritus.

1529.

Mel vitam conservat.

1530.

Incolæ Corsicenses longævi.

1531.

Mel sensibus utile.

1532.

Apum industria indagatores famosi.

1533.

Mel confert tribus naturæ regnis.

Laudatur ergo mel recens, tenue, aureum & pellucidum sed optimum est quod aliquis sub dio ex aperto cœlo exhaurit, illud enim variis herbarum & mineralium spiritibus nondum imprægnatum esse noverit, & ex eo spiritus, vegetabilium & mineralium occultos recessus penetrantes præparari posse, Chymicorum scripta attestantur.

De mellis autem saluberrimo usu & mirabili essentia & effectibus audiamus Pierium Valerianum, qui ita scribit: *Aristoxenus, Pythagoricos plurimum melle usos tradit, neq; tantum calidi panis suffitu Democritus vitam aliquot dies in amicorum, obsequium produxisse fertur, verum & vapore mellis naribus admoto. Omnino autem ferunt, quibus mellis usus frequentior fuerit, vitam diutius producere, contra vero qui cibis acidis delectentur, brevioris vitæ esse. Sane Cynios, populos, quo scilicet Corsicam insulam incolabant, longævos vixisse tradit Atheneus, quod assidue mellis uterentur cibo. Nam & Diophanes qui de re rustica libros conscripsit, longævos evadere dicit, qui mellis estimatione delectati fuerint. Præstat vero in senectâ ipsa plurimum pane & melle pasci, neq; enim solum ut is asserit, vivacitatem adjuvat, sed & sensus omnes sanos & integros custodit.* Hæc Valerianus lib. 25. Hierogl. Apum ut naturam cognosceret Hyliscus Thascius, magna diligentia eas in desertis & soli vagis locis perquisivit. Et Aristomachus Solentis annos circiter quadraginta apes etiam indagavit, nec aliud egit, & ambo de ipsarum natura commentaria utilia scripserunt, inquit: Franciscus Patritius de regno lib. 5. c. 20.

Cœleste hoc mel redundat in omnia tria naturæ regna, & præprimis notabile est, in terra ista fertili ex qua frugum omnia genera, nec non variæ herbarum & gramina proveniunt. In minerali regno stannum Jovis signaturam ferens, copioso cœle-

cœlesti melle repletum est, ejus enim dulcedo hepatis obstructions aperit, in-
temperies mitigat, omnemq; totius sanguinis æstum temperat Hepaticæ plantæ
omnium temperatissimæ & humano generi saluberrimæ sunt, animalia denique
Jovialia mansueta præprimis admirabilem usum namq; de Vaccæ, & bovis Jovi
sacрати utilitate referam; unica hac animantium specie innumerabiles hominum
myriades sufficientem carnis copiam acquirere, non dicam de lacte, caseo, cute,
& omnibus quæ de ipso depromuntur pro hominum negociis utilissimis, unde
Græci dixerunt, Jovem eorum in bovem mutatum fuisse & Ægyptii Osirim,
quem Patrem, justum, Ducem, Regem & Consultorem in sacris literis appella-
bant, per Bovem Apim nominatum indicarunt. *Atq; hic ille est Apis quem Hebraei
Mose in monte moram trahente sibi Deum conflagrare, eam secuti consuetudinem quam in
Ægypto esse conspexerant, inquit* Pierius Valerianus lib. Hierogl. 3.

SECTIO VI.

CLIO SIVE MARS.

MArtem in Cœlo residere veteres Astrologi docuerunt, Cœlum autem
harmonica ratione constare, & nullum ibi bellum esse, antiquissimi olim
Pythagorici dixerunt. Exinde martis fidus lumine coruscum, ferri ve-
lut candentis colore scintillans, ignem quidem esse, sed Saturno aquoso non
contrariari asserimus, cum nulla notabilis pugna in tota natura appareat, nisi in
sensuum organis, ubi calor & frigus humiditas & siccitas certare videntur, Bel-
la tamen inter omnium animantium genera, inter homines dissensiones, jurgia
& latrocinia oriri, quotidie experimur, inde quænam in humano corpore causa
sit ejusmodi furoris & mentis commotionis, unde postea tristitia, virium solutio
& mille alia insequuntur. paucis examinabimus. Mirabile est, quod Democri-
tus super Platano in lapidea sella sedens, à lateribus habuerit accumulata ani-
malium cadavera per rotum disiecta, ut inveniret eandem passionem quæ ani-
mos perturbat, namque ab Hippocrate ex Coo veniente salutatus & rogatus,
quid rerum tractaret, *hac inquit quæ vides animantia hujus certæ rei gratia refeco; mi-
nime Dei opera odio prosequens, sed bilis naturam & sedem inquirens. Nosti enim quod
hac cubi redundare, ut plurimum hominum insania causa est, in omni quidem natura inest,
sed in aliis quidem minus in aliis vero copiosius. Hac democritus respondit sed in Hippo-
cratis de insania tractatione causa evidentius cognoscuntur, ita enim inquit: Eo tempore
homo sapit quod cerebrum quiescit, cerebri vero corruptio ex pituita & bile oritur. Vtrum-
que hoc modo dignoscet, qui enim ex pituita insaniunt quieti sunt, neque clamosi, neque tu-
multuantes, qui vero ex bile, sic verberant malefici sunt, neque quiescunt & si quidem con-
tinenter insaniant, ea causa sunt. Terrores vero & metus ex transmutatione fiunt, cale-
facto cerebro à bile in ipsum per venas sanguine plenas irruente &c. Omnia hæc conti-
nentur in Epistolis Hippocratis.*

Bilis est martialis humor sulphureus, Bituminosus à sanguinis massa propter
excessivum ignem segregatus, in fellis cysta conteritus, pro stimulo naturæ &
expultracis facultatis à Deo ordinatus, Bilis itaque lampas velut in hepate flam-
mat, & per meatus ordinarios certo tempore cum alvi excrementis evacuatur,
si vero in Epaticas venas redundet, & cum sanguine ad cerebrum usque ebul-
liat, tunc regia corporis Majestas è solio turbatur, & sic indignabunda vagatur
nullibi quietem inveniens, hinc delirat, irascitur, contristatur, appetit, fugit, &
insanas quascunque actiones exercet.

Quænam autem bilis vel sulphuris bituminosi causa generans & excitans sit?
hactenus paucis fuit patefacta. Sulphur è sole destillare supra retulimus, mani-
festumq; est, aërem igneis effluviis repletum esse, cum varia meteora ignita quo-
tidie generentur. Cum autem duplex in natura sulphur sit, unum cum aquarum
corpore combinans oleaginosum vel aromaticum, alterum cum sale sese mari-
tans acidum, duplices sulphureæ influentiæ de Cœlo emanabunt. Videmus e-
nim Veris tempore quædam terræ loca pingua & aromatica fieri, unde Solaris
terra quæ characteribus in nonnullis locis insignita, terra sigillata dicitur, &
pharmacopæis majori precio venditur. Nec ulla fere regio est, in qua non pin-
guis solaris terra pro locorum diversitate reperiatur. Plurimis etiam in locis
sulphurea nitrosa gleba reperitur, quod Agricolis & nitricoloribus notissimum

1534.
Vaccæ utilitas.1535.
Jupiter in
Bovem mu-
tatur.1536.
Apis Ægypti
priorum.1537.
Nullum in
cœlo bellum.1538.
Nulla con-
trarietas quæ
liratum nisi
in sensibus.1539.
Unde bellum
oriatur.1540.
Democritus.1541.
Insania causa
sa.1542.
Bilis quid sit?
1543.
Quomodo
insania oria-
tur?1544.
Causa gene-
rans bilem in
corporibus.1545.
Duplices sul-
phureæ influ-
entiæ cœle-
stes.1546.
Solaris Ter-
ra Sigillata.

1547.
Nitrosa terra.
1548.
Spirituum
extractio
Chymica.
1549.
Nitri ex aëre
attractio.

est. Spiritum istum nitroso sulphureum in lupulo præprimis, sed in omnibus vegetabilibus reperiri, testatur fermentatio in succis herbarum fructuum & seminum quam maxime notabilis, mediante qua sulphura à salibus solvuntur, sicque spiritus olea & salia, arte Chymica extrahi possunt. Nullus enim spiritus nisi prægressa fermentatione destillari potest, exinde fermentum terrestre præprimis, sedem in vegetabilibus utpote è terræ sinu enascentibus acquisivit, sed fermentum illud è Cælo manare & pro rerum fertilitate terræ communicari, testantur omnes naturæ curiosi. Præterquam enim ex limpido æthere per instrumenta mediante vacui fuga nitrum parari possit, notabile est in vitrioli terra extremis ignis combustionibus viduata, & aëri exposita, mox nitrum in magna copia reperiri quod etiam calx viva, sal fixum calcinatum & omnia corpora igne evacuata præstant, sicut nitrum in aëre volitans de Cælo descendat.

1550.
Aromatica
sulphurea &
biliosa sunt.
1551.
Quomodo
bilis in corpore
ex afluat.

Ex supra recensitis autem optime elucescet, qualis sit sulphuris biliosi origo, nimirum effluvia ignea cum aqueis conjuncta è Cælo in vegetabilia effusa, quæ aromatico acri sapore percipiuntur, hisce igitur cum cibus in animalium corporibus digestis evenit ut ex carne animantium præprimis pinguedine refecta in humano corpore bilis generetur, quæ in majori quam decet copia in fellis cista reservata, hepar inflammatur sicque bilis sanguineæ massæ sese insinuans in universum corpus profluit, usque tandem regiam animæ scilicet cerebrum perturbet, & varia amentia, furoris desipientia, & deliriorum phantasmata progeneret.

1552.
Martialia Animalia rapacia.

1553.
Martiales plantæ.

Harmoniam ex Marte in sublunaribus resonantem si quis leviter perpendere velit, percipiet, lupum, Pantherem, & omnia martialia animantia vesci carne & sanguine sulphureo martiali. Ita ut canes sanguinem siccantes plerumque à collo aggrediantur feras, sicque dum jugulant ebibunt martiali furore cruorem, è dentium moribus Scaturientem. Martiales plantæ plerumque excresecunt super Martis minera, natali sole rutila, vidique quercum arborem in convallia deciduam, in Martis mineram conversam, in quibusdam locis semi ligneam & lapideam fuisse quæ omnia perennem rerum sub harmonico concentu amicitiam declarant.

SECTIO VII.

MELPOMENE SIVE SOL.

1554.
Sol Dei filius.

Solem Plato visibilem Dei filium appellavit, cur non intelligamus imaginem esse invisibilis filii, inquit Joh. Picus Mirandulanus in Heptaplo ad finem. Exinde manifestum est, illud in Ægyptiorum Minervæ templis aureis literis inscriptum.

1555.
Minervæ templum apud Ægyptios.

Ego sum, quæ sunt, quæ erunt & quæ fuerunt ullum meum revelavit nemo, quem ego fructum peperit SOL est natus.

1556.
Sol omnium rerum rector est.

Marsilius Ficinus de sole c. 6. Solem omnium rerum rectorem esse, apparet quod tria naturæ regna de sole vitam & florem acquirant. Solis namque effluvia pervadunt totum terræ diametrum, ut non tantum mineralia è sole rutila in profundissimis montium radicibus excrecant, sed & calorem à centro terræ flammantem omnes naturæ cultores invenerunt, ut velut sol in interioribus resplendeat, & radios hyemali tempore à Meridionali plaga per terram communicet. Exinde plura sunt adhuc in naturæ Gazophilacio abscondita, quæ laboriosissime in quibusdam locis è terra effodienda. Aurum ex solis radiis balsamicis crescere supra deduximus, omnia metalla principaliter à sole dependent cujus sulphur vel cum effluviis Veneris, Jovis, Martis, &c. unitum ignobilius quidem metallum pro materiæ dispositione efformat, sed cum semen auri occultum contineat, disponit & maturat, ut denique in ipsissimum aurum transformetur. Nullum enim metallum est, in quo non solis & Lunæ sive auri & argenti quædam portio reperiatur, & superfluum esset, quod progressu temporis ignobiliora metalla in aurum conversa fuerint, referre, multo minus credibile est plurimis, omnia metalla ab artifice potuisse in aurum transmutari, quæ suo loco relinquimus & pro nostro judicio adjicimus, Deum omnibus rebus compositis semina sub benedictionis sigillo perpetua concessisse, quod si ergo metallorum semina, utique eorum culturam hominibus permissam concedent, dum omnia primo homini subjecta & ejus domino concredita fuerint.

1560.
Generatio lapidum, mineralium &c.

1561.
Pyrites.

1562.
Lapides preciosi.

Cum effluvia solis in puriore terræ locum pervenerint, & nullo fere spiritu caelesti mercuriali referta fuerint, enascuntur mineralia, lapides, Arenæ & similia, estque nunquam satis admirandum, quod pyrites auri signaturam in fronte ferens, inter lapidum plerumque scissiliū venas excreseat, sicque sublevato velut tegmine latissimo siderum instar fulgidissimus resplendeat. Sic etiam preciosi lapides in absconditis plerumque reperiuntur, ut interdum aliquis lapides calcaneo, terat, qui majoris precii, & utili-

& utilitatis sunt, quam plurimi divites persolvere possunt. Unde ergo tam excellens virtus proveniat; ut Adamas luce & radiis solem; Rubinus Martem &c. referens in profundissimis terrenis locis generentur? Tota illa naturæ & materiæ claritas à nullo principio nisi à luce, & solè, præsupposito Ideali caractere divinitus impositio oriri potest.

Hinc ejusmodi gemmarum colores à nullo alio nisi solari menstruo extrahuntur, & est summa vanitas Metalla, lapides preciosos &c. crudos adhuc in pulverem attritos, hominibus præprimis ægrotantibus exhibere, cum validissimum solare fermentum pro eorundem solutione necessarium sit, quo si abundarent illi, nunquam ægroti essent. Ex silicibus optimum aurum excoqui & ex arena fere omnium fluminum optimam metallicam mineram clavari posse, etiam in Helvetia rusticis notissimum est.

In summa quo vivimus cœlesti cibo, quoq; cor nostrum lætum & vegetum, illud volatile aurum est, ita ut Euripides solem non immerito auream glebam appellavit. Hinc veteres etiam in notitiam venerunt præparandi Panacæas, de quibus Marcus Antonius Natta lib. de pulchro 5. fol. 118. scribit. *Sacerdotes Ægyptios auctor est Isocrates, sumpsisse medicamenta tam tuto & jucunde quam cibis nunc solet, eam autem vim fuisse ut propter illa magno cum corporis robore diutissime viverent.*

Ad minimum videmus solari igne omnia conservari, quam lætum enim sit vernum tempus, & Æstatè cuncta floreat & fructus ferant, hyeme vero appropinquante à frigore emoriantur, omnibus notissimum; exinde in calore vita in frigore vero mors. Animantia enim quæ à Creatore optimo ita ordinata, ut sub solis æstu vivant, neque pellibus & à frigoris vi præservantibus tegumentis cooperta sunt, & vel cum sole peregrinantur; ex Borea in Austrum, vel ad terræ cavernas confugiunt, ita ut non nisi Martiales & Venereæ Bestiæ; solis æstu turgidæ, hyemali tempore in sylvis circumvagentur. Ipseque Ursus frigoris vehementiam metuens, in diverticulum hyemale sese recipit, & veris tempore tardissime egreditur. Quæ vero animantia non à frigore munita, & ipsi homines gelu rigidi, tandem emoriuntur, cum frigus interiora & principalia viscera subierit, lente ad somnum sese reclinant, & qui periculum evitare omni studio & viribus, laborant; cæcitatem correpti velut somnambulores hinc indeque vagantur, usque dum extinctis omnibus vitæ spiritibus, ad mortis quietem recumbant. A calore e contra nullum tam subitaneum periculum timendum, etiam si loca sub Eclipticâ solis fervore adusta sint, ubicunque enim fontibus virguis & fertilitate hominum habitationibus felicia sunt, ibi pro temporum vicissitudine subdio convenire & commercia tractare possunt. Cum enim vita in calore consistat, ab eo non extinguitur, sed si aliqua læsio fit, à vehementia agentis cœlestis Balsami attrahitur, & conflagrato humido corpora desiccantur, ut in Mumiiis apparet, quæ pericula ad fontinas & loca temperata evitare Aphros longa experientia informavit.

Sicut ergo lucis & umbræ à Cœlo in terrenis, sic & animalium sunt maxime notabiles varietates, ut quædam sint solaris calidæ, nonnullæ frigidæ saturninæ, vel terrestres lunaris naturæ. Prout Pierius Valerianus de ejusmodi naturarum contrarietate antiquissimam fabulam his verbis recenset. *Solem & Lunam initio rerum incertamen venisse, ut terram animalibus replerent; cura ejusmodi illis à summo opifice demandata; statimque Leonem ea qua insignis est specie à sole conformatum. Lunam vero emulatione concitam, cum Deos omnes in nova bellæ admiratione detentos animadvertisset, neque opus id æquatorem se consideret. Ælurum protulisse, animal quippe Leoni perquam simile, sed & armis & specie tanto inferioribus, quanto Luna ipso sole deterior est. Ob orto interim inter Deos risu indignatum solem eam fuisse Lunæ temeritatem, ut secum ausa esset contendere Murem è vestigio procreasse, ut Æluri contentionem eluderet, tum Lunam majoribus ingenii viribus convocatis, quantacunque potuit arte conatuque quantoque maximo studio perficere potuit, simiam progenuisse, id quoque animal cum ridiculum adeo apparuisset elususque omnium cachinatione Lunæ conatus fuisset, adeo id indigne Luna tulit,*

1563.
Adamas.
1564.
Virtus gemmarum aluce.

1565.
Tinctura gemmarum.
1566.
Aurum ex silicibus & arena.

1567.
Auro vivimus & cor nostrum vegetum est.

1568.
Solis aurea gleba.

1569.
Panacea Ægyptiorum.

1570.
Verni temporis fertilitas.

1571.
In calore vita, in frigore mors.

1572.
Solaris exercitus solem sequitur.

1573.
Frigus enecat animantia quædam.

1574.
Calor nullum vitæ periculum inducit.

1575.
Varietates animantium.
1576.
Sol Leones produxit.

1577.
Luna Ælurum.

1578.
Sol Murem formavit.

1579.
Luna simiam

1580.
Antipathia
solis & Lunæ,

tulit, ut sempiternas inter simiam & Leonem, neque non inter Ælurum & Murem commiserit inimicitias. Hæc Valerianus Hieroglyph. lib. 14.

SECTIO VIII.

ERATO SIVE VENUS.

1581.
Venus ardens
salino ignea.

1582.
Maris fertili-
tas unde?

1583.
Pisces multis
populis pro-
hiberi fue-
runt.

1584.
Salis fertilitas
in campis.

1585.
Horri sub Ve-
neris tutela.

1586.
Mychea Ve-
nus.

1587.
Veneris effe-
ctus in sub
lunaribus.

1588.
Verao tem-
pore omnia
rediviva.

1589.
Omnia par-
turiunt Ve-
nere spirante.

1590.
Acidum cor-
dis.

1591.
Venerem ex-
citat.

1592.
Motus vene-
rei in anima-
libus.

1593.
Vox venera
omnibus ani-
malibus pe-
culiaris.

1594.
Oscula ho-
minum.

1595.
Antiquitus
licita fuerunt.

Venerem Planetam ex igneo solis Elemento & salina terrestri pyramide su-
pra cap. 4. describimus, *Venus enim ignea & sulphurea est, hinc Euphorion eam
& Ἐρεν ardentem appellavit. Venerem autem libidinem à sale excitari olim Æ-
gyptii existimarunt, propterea Sal odio habuerunt, ἀλγος enim Venus, illique salacitatis
ergo fanum ad portum maris auruspices poni apud veteres jubeant, inquit Pierius Vale-
rianus lib. 31.* Hierogl. Finxerunt enim Veteres Saturnum Cœli virilia abscein-
dendo in mare projecisse, unde fertilitas maris & terræ ortum duxerit, namque
à genitalibus istis mare tantam salsedinem attraxisse, & terram fœcundam fa-
ctam esse, sed & pisces maris salaces parturire & congregi incepisse, exinde
multis populis usus ciborum ex piscibus olim prohibitus fuit, quod pisces ad lu-
xuriam tantum acquirantur sed & sale putarunt renes in calefcere & generatri-
cem virtutem exfufcitari. Videmus enim præta & arva fimo putrido pabulata,
in magna copia fruges proferre, sed infimo ingentem salis copiam latitare, nitri-
coctores & rustici omnes attestabuntur. Propterea secundum Varronem, hor-
ti omnes Veneris in tutela sunt, non tantum quod pingui & salsedine referta ter-
ra abundant, sed quod flores & fructus proferant, animantia ad Venerem sti-
mulantes. Exinde Veneribus Mychea venus depicta est in antro decumbens,
juxta quam fons viriguus profiliit, & omnia floribus & viridibus plantis amœna
erant. Cum enim Balsamus Solaris salino volatili corpori jungitur, prout ef-
fectus Veneris subsistit, oriuntur ex ejusmodi influentiis seminum à Deo condi-
torum fermentationes, ita ut spermaticus vegetabilium & animantium liquor
hisce duobus sulphuri & sali cœlesti junctus ebullire & futurum domicilium or-
ganicum extruere attentet. Inde verno tempore cum non tantum terra nive de-
fecta, sed & glacie exura est, ejusmodi venericorum effluviis magnam copi-
am attrahere potest, ut non tantum vegetabile regnum hyemali tempore à fri-
gore sopitum, revirescat, sed & animale, pabulum pro recreandis corporibus
acquirat.

Hinc verno tempore & primis floribus apparentibus pleraque animalia præ-
primis soli affinia parturiunt, vel Veneris dulcedine delectantur, cumq; omnia
florere incipiunt, animalis natura suæ naturalis bonitatis non oblita, ad princi-
pium reverti sicque speciei conservationem per individui procreationem conti-
nuare intentat, facultatibus & mediis, uti sexto capite docuimus. In corde e-
nim velut sole animantium balsamus natus est, qui spirituosus sive salinis cor-
poribus mixtus, acidum liquorem progenerat, hic à corde versus pancreas ad
Veneris Sphæram effluens, non tantum omnibus nutritionis facultatibus virtu-
tem & stimulum concedit & generatricem spiritum excitat, ut flagranti amore
se in sensuum organa diffundat. Exinde oriuntur omnium animantium Ve-
nericæ gestulationes, motiones, flexiones, præprimis serpentum quos conjuga-
tos velut contiguos esse invenerunt, varique amplexus quos Zoologi & præ-
primis Aristoteles curiosissime annotarunt, suaves salutationes, oscula & quod
mirabile est, omnia animantia peculiari utuntur voce ad Venerem, qua nec sa-
turninus A sinus destitutus est, sed uxorem vocando rudere nunquam præ libidi-
ne desinit, Bos boar, Leo rugit, Equus hinnit, Aves garriunt, insecta strident, &
quodlibet peculiari tono, alias nunquam inusitato, quod Veneris melodiam &
sirenum cantum esse existimo. Hominibus sunt oscula & amplexus mutui, quos
ab orbe condito usitatos fuisse, ad testandam amicitiam & amorem, memorant
sacræ literæ omniaque gentilium scripta. Namque ut Pierius Valerianus scri-
bit, *apud Romanos, olim licebat obvias quasque mulieres osculo excipere, apud Lacedæmo-*

nos oscula non concessa modo, sed etiam instituti ludi, propositaque præmia tuis, qui seniores lepidius suaviarent. Hierogl. lib. 22. Præter osculum homines vel vocum vel cantus dulcedine veneris vinculis se invicem jungere notissimum est. Exinde de sirenibus orta est fabula quas superius homines, inferius aves fuisse, vel supra passeret, infra vero homines & famellas dulcissime canentes, referunt, quosque illecebris attraxerint ad mortem usque detinuerint. Propterea Ulyssim sociis ne sirenum cantum percipiant cera aures obturasse ferunt; conducitque quod Anacharsis Scythæ statuis inscriptum fuit, γλώσσης, γαστρός ἀιδόιον κρατῆν linguam, ventrem, mentulam compesce.

Contpicuum autem est quamlibet animalium speciem secundum Indolem & naturam in aliquo delectari, saturnina degunt in solitudinibus, Jovialia in lætis pratis & nemoribus, Martialia gaudent præda sanguinolenta, Venerea e contra amore delectantur tantopere, ut præ luxuria fere diffuant, exinde non diu vivunt, sed paucis annis & diebus periodum absolvunt, ut passeret, & columbæ, itemque omnes libidinosi homines, qui nimis mature nimisque frequenter Venere utuntur, sicut de Conchis referunt, quod parvæ Conchulæ quamprimum genitæ fuerint, intra concham coeant, antequam excludantur, sic ergo vires consumendo non adæquant Jovis vel saturni tempora, sed Venereo in igne præmaturè conflagrata contabescunt.

1596.
Cantus ho-
minum suavi-
tas.
1597.
Sirenum can-
tus.
1598.
Anacharsis
Scytha.
1599.
Animalium
varietates se-
cundum illece-
bras.
1600.
Venerea ani-
mantia cadu-
ca.
1601.
Conchæ ge-
nerant ante
nativitatem;

SECTIO IX.

EUTERPE VEL MERCURIUS.

Mercurii essentiam in sole sidereo volatili affulgente solis lucē consistere, supra retulimus, magnam autem virium allacritatem & ingeniorum fortitudinem ex Mercurio profluere existimarunt omnes, qui non tantum Mercurium omnis doctrinæ & litteraturæ inventorem esse scripserunt, sed & si-
 dus Mercurii ingeniis & hominum cerebro præesse voluerunt, quin imò astutis-
 sima animalia gressilia & insecta, aves dulcissime canentes, Mercuriales esse di-
 xerunt.

1602.
Mercurii es-
sentia.

Unde autem hæc mercurialis virtus proveniat, & quid in inferioribus hisce corporibus operetur? Paucis inquirendum erit. Spiritum salino volatilem Cœlitus advenire, omnibus chymicis notissimum est, namque non solum per vacui fugam; ex vacuis instrumentis, sed & certis exinanitis mediantibus corporibus talem acquiri posse sæpissime probatum est, qua de matèria nuper Excellentissime scripsit Clodius Balduinus in tractatu, Aurum Auræ.

1603.
Unde ani-
mantium vi-
gor & sagaci-
tas oritur?

Nitrum hoc à Mercurio exhalare, ostendit nobis annua periodus, quam Mercurius cum sole observat, namque sole ultra tropicum canceri à nobis recedente, evanescit in Borealibus hisce Regionibus Nitrosus spiritus omnia penetrans, exiccans & promovens, si vero ad capricorni punctum sol accesserit, & novam salutationis faciem nobis ostenderit, copiosissime revertitur in aëre nitrum, quod cum Venus longe æstuosior & fervidior sit, de nullo alio planeta judicari poterit, cum nullus præter Venerem & Mercurium solem insequatur. Exinde antequam aër Balsamo solari cande factus, velut in Martio & Aprili mensē, spirant nitrosa Cœli effluvia tantopere, ut omnia terrestria à squalore & rore hyemali desiccantur, sicque ejusmodi spiritus corpora cuncta pervadens & inebrians, velut magnes sit, in quo solaris corpora postmodum sedem invenire possint.

1604.
Nitrum à
Mercurio ex-
halare proba-
tur.

1605.
Nitrum æ-
quinoctii
vernalis testi-
monibus spi-
rat.

Spiritus autem ejusmodi Mercuriales sunt nil nisi sal volatile, in aëre & vaporibus aqueis resolutum, sicut spiritus vini purum est sal volatile, vaporosis destillationibus solutum, ut supra ostendimus, quod si quis fæces vini siccas sublimet, sal volatile copiosum inveniet, si vero eas humiditas destillet, spiritum vini acquirat. Talis igitur salinus spiritus inebriat omnia sublunaria ut postmodum ad novum nutritionis & generationis opus sese accingant, sicut de spiritibus

1606.
Spiritus Mer-
curiales sunt
sal volatile.

1607.
Spiritus Mer-
curialis ineb-
riat omnia.

1608.
Postfolstium hyemalerefufcitatur venerem.
1609.
Mercurius celeritatis auctor.
1610.
Mercurius Veterum.

bus influentibus supra cap. 6. sect. 4. diximus, quod ex ejusmodi salinis corpusculis generentur, & homo spiritus vini quantitatem non excessivam sumendo fortis magnanimus & audax sit, propterea quod vel duplici spirituum proportionem instructus, calorem nihil reformidantem in pectore, velut Bos fœnum in cornu gerat. Itaque etiam replet in vegetabili regno radices, turiones, surculos & gemmas, ut accedente solis Balsamo in frontes, folia, & fructus excresecant. Propterea cum solstitio hyemali vix translapso in animalium corporibus stimulet plurimæ post primum solis adproximationem incipiunt parere, ut ferè omnia jumenta, oves, vaccæ & domesticæ aves, Gallinæ, Anseres, Anates, quæ resuscitata generatrice, facultate pullos eniti & ova parere laborant, & omnes spirante Mercuriali aura robustæ, allacres, cessante vero sidereo nitro debiles & tristes sunt, naturamque velut in deliquio cum colore & pennis ad usque hyemale solstitium, transmutant. Exinde judicandum, apud Veteres ortum duxisse quod Mercurius omnis celeritatis & agilitatis auctor sit, cum omnis compositorum corporum motus à spiritibus salinis dependeat. Quamvis enim non negandum sit, aliquando unum vel plures egregios & insignes viros in mundo vixisse, qui sibi Mercurii nomen adaptarunt, ut in sequenti Atlantidis opere exponamus omnes autem vel unum solum aliquem Mercurium, literarum studiorum omnisque intellectus acuminis auctorem & Patronum, terrarum gentes unanimi consensu celebrarunt, Hieroglyphico mystico sensu, cum intellexerint à cœlesti Mercurio omnem ingeniorum vim provenire.

SECTIO X.

THALIA SIVE LUNA.

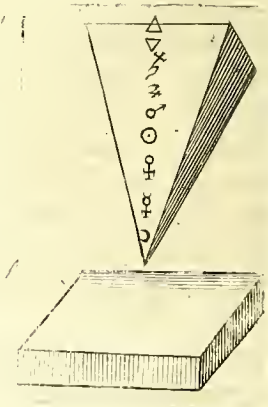
1611.
Luna infundibulum terræ.
1612.
In luna est totius terræ virtus sublimis.

1613.
Ægyptiorum opiniones de Luna.

1614.
Luna totius Cœli virtutes recipit & effundit.

1615.
Monstratur Schemate.

L Unam Planetarum infimam, & terræ vicinam, totius Cœli infundibulum esse, per quod siderum virtutes in terram deriventur, non tantum veteres Rabbini, sed & Ægyptii multique Philosophi Græci existimarunt, cum enim immensurabilis supremi Cœli altitudo sit, ad quam totus terrenus globus vix sensibile punctum, & distantia ab hinc ad Lunam vel minimum importet, nihil referet undecunque Cœli influentiæ scaturiant, omnes per Lunæ Sphæram ad centrum vel activitatis quietem à Deo destinata festinabunt, sic ergo in Luna erit concentrata totius Cœli virtus, non dicam ex Ægyptiorum mente Idealis & quasi Archetypus & Empyreus mundus, de quo scripserunt, quod omnia eminentiori perfectione contineat, & in eundem defunctorum animæ velut in Paradisum & novam Hierosolymam proficiscantur. Namque quamvis maculæ certa convallia montes flumina & lacus repræsentent, multa tamen pro rei veritate probanda requiruntur, non dicam si ex Pythagoræ sententia luna terrestris poneretur, eam tamen inhabitabilem esse vix sequeretur. Interea tamen luna compositorum cœlestium Infima, omnium siderum totiusq; Cœli influentias recipit, & in terram liberalissime effundit. Prout exempli gratia in præsentī pyramidē aspicere licet, quod effluvia supremæ Sphæræ igneæ penetrent Sphæram aquarum supra-cœlestium sicque duplices radii pertingant ad orbem Saturni, atq; cum hujus influentiis triplices ad Jovem, quadruplices, ad Martem, quintuplices ad solem, sexduplices ad Venerem, septuplices ad Mercurium octuplices ad Lunam, ad terram noncuplices. Exinde universum hoc veteribus Pyramidis forma Hieroglyphicè depictum fuit, cujus punctum inferius, &

latera

latera & basis in Cælo sit, ita ut Pythagoras & Plato terram velut basin Pyramidis, cubica forma describerint, octo angulorum & sex laterum dimensione, qua insimul immobilitatem terræ denotare voluerunt.

Omnia ergo ad opinionem veterum, per lunam in terrenam hancce aream descendunt, propterea cum aquosa Saturni & Jovis, Balsamica oleaginosa & acida solis, martis & Veneris, nitrosa Mercurii, omnia hæc in luna conjungantur, roridas Lunæ influentias declaravi, prout in rei veritate ad oculum demonstrari possunt. Manifestum enim est, Cælo quam maxime sereno & ventis exiccantibus purificato, præsertim Martii, Aprilis, & Maij Mensibus rorem è Cælo destillare, qui lactis instar spissus dulcis, & Cæli spiritum primis sensibus offert, omnia terrestria fœcundat, & spargyrica arte præparatus Aurum exhibet & hoc extotius Cæli effluviis conjunctione accidit. Si vero ipsius Lunæ essentielles effluviis transpirationes aliquis attendere velit, Salina Mercurialibus grossiora corpora inveniet, quæ statis temporibus mare inquietum reddunt, cristallos in editissimis montibus progenerant, Plantas exsuscitant, animalibus humores sursum ad caput in plenilunio, posteaque deorsum impellunt. Propterea Luna veteribus sub Hecates imagine depicta fuit, *tribus capitibus, sinistro Equi, medio hominis, dextro canis, atque cum novilunium indicare volebant, faciebant aureis & candidis vestibus indutam, atque ardentem faciem tenentem, cum mediam ostendere volebant, cistam ei in manu ponebant, quia crescente lumine fruges maturant. Plenilunii autem virtutem ferrugineo calore denotarunt, tuncque ramum, Laurum, & Papaver, manu tenere fingebatur, Laurum propter solem, papaver vero propter fertilitatem animarum, quæ in ea habitare putabantur &c.* Hæc Pierius Valer. libro 1. Hecate. Cum igitur Luna omnium Philosophorum veterum consensu velut infundibulum sit, per quod omnium siderum virtutes in terram descendunt, non immeritò ex Luna rorem stillare in superioribus deduximus. Est enim ros non velut aqua simplex in vapores resoluta, & sursum elevata, in gramina destillans, sed cum laboriosum insectorum gregem ex rore mel colligere aspicimus, & advertimus, à rore totius terræ superficiem fœcundari, sicque nec frigidam aquam, sed mellisium Cæli nectar esse, unde tot spiritus pro sanitate hominum tot menstrua pro vegetabili & minerali regno saluberrima de promi possunt, essentiâ roris longe altioris indaginis esse sequitur. Neque enim ros decidit aëre pluviis, nebulis, aut nive obscurato, sed serenâ Cæli aurâ pertransit, ut nullis inquinamentis turbidus, flores & herbas citius penetrare & recreare possit. Propterea antiquissimum Hermetem Mercurium oraculum edidisse referunt, tale. Pater ejus est sol, Mater Luna, ventus portavit in ventre. Sicut enim duo in Cælo luminaria magna sunt, sol & Luna, duo in super agentia, ignis & aqua sive Balsamus & spiritus, ita duo sunt omnium inferiorum compositorum corporum productiva, quorum primum Mercuriale aqueum spirituosum & rerum formativum, plasticum, alterum solare sulphureum Balsamicum, vitæque principium. Hic accedens sol, quod non tantum ex sideribus, radiorum activitatis virtute effluit, sed quibusdam corporibus è terra accedit, compositionem rerum complet, ita ut continuo transitu effluviis totius naturæ vita, & ex vita actiones resultent, quibus circulis naturæ clauditur & quousque hæc tria certa in symmetria à Deo primitus constituta persistunt, eousque perdurant eorundem flores & naturales perfectiones, si vero alterum ex iisdem deficere incipiant, tunc languidis viribus omnia ad resolutionem & naturalem mortem descendunt. Unicum hoc non præterire volui, nos ex sacris eruditos esse, Deum ter maximum in principio, vitæ arborem creasse, in cibum primo homini, si in integritate permanisset, qui æternas vires & immortalitatem corporis procurasset; Arborem autem istam ab Angelo post lapsum custodiram, & viam præclusam esse, ut nemini mortalium ad eam in secula usque accedere licitum & possibile sit, sic de arbore vitæ & fructibus ejus in hac vita nulla spes remansit. Cum autem decreta Dei immutabilia sint, & quod primo constitutum fuit pro cibo corporis æternitatem conferendo, illud post tempora restitutionis in pristinum statum in æterna vita erit cibus, nos in æternum saturans, sequitur ergo corpus à Deo

1616.
Pyramidis figura universi hieroglyphicum fuit.

1617.
Terra cubica forma veteribus depicta.

1618.
Lunæ influentia roridas sunt.

1619.
Roris virtutes.

1620.
Lunæ effectus in inferioribus.

1621.
Luna veteribus Hecatis nomine depicta.

1622.
Quid ros sit.

1623.
Ros sereno aëre decedit.

1624.
Hermetis oraculum de rore.

1625.
Virtus & vitæ rerum.

1626.
Mors naturalis rerum.

1627.
Arboris vitæ arcana.

1628.
Corpus in-
combustibile.

1629.
Auri essentia
in corruptibilis
est.

1630.
Medicina est
ad desperatos
affectus.

1631.
Semen auri
inquirendum
restat.

1632.
Quinta re-
rum essentia.

1633.
Duplici via in-
quirenda.

1634.
Primo in au-
ro.

1635.
Secundo in
minera pecu-
liari.

creatum esse, quod nec diluvio interitus primi mundi, nec flammis futuri extre-
mi Dici perire possit, & si de arbore & fructibus vitæ res deplorata est, de terra
tamen in quam ista arbor inferta fuit, aliqua spes supererit. Sed nihil in univer-
so orbe reperitur, quod ignis incendiis & combustionibus resistere possit, quam
sol ipse, & ejus Balsamus solari terræ in Auro incorruptibilem essentiam confe-
rens, cumque Auri liquor Balsamicus à candito orbe inter famigeratos sapientes
pro universaliter à putredine & corruptione præservante medicina celebris in-
notuerit, non defuerunt aliqui, qui eo usque pervenerunt, ut sulphur auri ex-
tractum, & in dulcem liquorem solutum in optimam medicinam, desperatissi-
mos morbos eradicantem præpararunt, prout ego tali medicamento (Deo sit
laus) à Podagra quo aliquando miserrime per tryennium afflictus fui, me ipsum
curavi, & quos alios desperatos morborum nodos dissolverim, non ingratos
multos præcones habere possem, sed de re notissima non opus est plura memo-
rare. Hoc unum deficit seculi hujus curiosis naturæ ministris, cum crudum
hoc & solidissimum solare aurum tam salubrem medicinam effundat, & in semi-
nibus rerum virtus concentrata sit, neque tam nobile corpus suo semine destitu-
tum esse, ullus qui sano judicio præditus, asserere possit, cum omnia ex semini-
bus excrecere ipsissima Magistra natura quotidie in minimis etiam ostendat.
Hoc inquam superest ut semen Auri, in quo solis cœlestis & terrestris virtus
concentrata latet, inveniamus, quo reperto, quintam essentiam rerum, vel spiri-
tum universi, omnium trium naturæ regnorum medicinam possidebimus, quam
Fratr Basilii Valentini primo in ipsissimo Auro, plusquam Argonautica ve-
lificatione laboriosa invenisse, postea demum venisse ad verum & secretissimum
naturæ Gazophilacium recenset, alique multi affirmant, esse in natura præpri-
mis ad radices solis minerarum nobilissimum corpus in quo totius naturæ fer-
mentum, omniumque rerum solaris sanguis & vita delitescat. De quo Virgi-
lius lib. 6. Æneid.

1636.
Virgilius de
lapide Philo-
sophorum.

Accipe quæ peragenda prius, latet arbore opaca
Aureus, & foliis & lento vimine Ramus,
Junoni infernæ dictus sacer, quem tegit omnis
Lucus, & obscuris claudunt in vallibus umbræ.
Sed non ante datur telluris operta subire
Auri comos nisi quis decerpserit arbore fœtus,
Hoc sibi pulchra suum ferri Proserpina munus
Instituit, primo avulso non deficit alter
Aureus, & simili frondescit virga metallo.
Ergo alte vestigia oculis & rite repertum
Carpe manu, namque illa volens factisque sequetur
Si te fata vocant, aliter non viribus ullis
Vincere nec duro poteris convellere ferro.

F I N I S.

ELEN-

ELENCHUS RERUM

QUÆ IN HOC OPERE CONTINENTUR.

Præfatio ad Lectorem.

1. **M**edicamenta sunt Manus Deorum immortalium.
2. **M** Quid sint res naturales hætenus ignotum fuit.
3. Negligentia in Arte medica ostenditur.
4. Sermo ad curiosos & invidiosos.
5. Physices scientiæ incultura.
6. Occultæ formæ & Qualitates multum ignorantia excusant.
7. Ideæ rerum essentielles quid sint.
8. Leonis Idea.
9. Hominis Idea.
10. Qualitates vulgo duplices.
11. Qualitates contrariæ in uno subjecto.
12. Colores hætenus ignoti fuerunt.
13. Sensuum exortus in animæ propylæis.
14. An corpora operari possint in distans aut per effluvia.
15. Pulvis sympatheticus quomodo operetur.
16. Effluvia corporum revertuntur denuo.
17. Nasus suppositivus Chyrurgorum.
18. Canis odor mirabilis.
19. Astrologia superstitiosa facta est.
20. A Pythagora rejecta est.
21. Item à Seneca & Cicerone.
22. A Platone & Aristotele repudiata.
23. Astrologia pro excusandis erroribus utilis.
24. Quænam vera Astrologia sit.
25. Chymici plerumque falsarii æstimantur.
26. Quænam vera Chymia sit?
27. Botanica quænam vera sit?
28. Anatomia jam nuper à summis viris restituta.
29. Novæ velut provinciæ in humano corpore repertæ.
30. Novæ insulæ in anima hominis detectæ.
31. Methodus medendi communis perniciofa.
32. Purgantia medicamenta suspecta sunt.
33. Medicus, minister naturæ non contra eam Armatus sit.
34. Quomodo ægroti pereant per errores medicorum.
35. Opiata & narcotica semper, præprimis post venæ sectiones extrahia.
36. Omnia hæc de impostoribus in medicina dicta sunt.
37. Autoris opera quæ proxime sequuntur.

Proœmium de operis inscriptione.

38. Antiquissimum Mathematicum instrumentum Hebræorum.
39. Cælum Sephiroticum.
40. Cæli Sephirotici nova repræsentatio.
41. Testimonia Rabbinoꝝ de Cælo sephirotico.
42. Sigilla naturæ cælitus impressa.
43. Decem vestimenta Dei.
44. Schema antiquum Cæli sephirotici.
45. Insuph antiquum modernis Hebræis incognitum.
46. Revelatio non scripta Judæorum.
47. Lex duplex spiritualis & scripta.
48. Esdræ testimonium de lege non scripta.
49. Originis sententia.
50. Iilarii expositio.
51. Quare tandem illa spiritualis Lex litteris exarata fuerit.
52. Septuaginta Notarii Synedrios Hierosolym.
53. Esdræ verba clarissima Demonstrant traditiones.
54. Liber Sederolam Hebræorum.
55. Evangelicum testimonium.
56. Quinquaginta Portæ sapientiæ.
57. Sapientia Salomonis unde.
58. Portarum intelligentiæ enarratio.
59. Quid sit Insuph.
60. Unde Cælum Sephiroticum ortum duxerit.
61. Ex historia creationis novum sephiro.
62. Res naturales & visibiles hoc in negotio explicandæ erunt.
63. Summa rerum genera, Materia Idea & sensile.
64. Corpora dividuntur in tria naturæ regna.
65. Sephirot Corporum.
66. Ordo hujus Cæli Sephirotici.

Elenchus Rerum Cap. 1.

- 67. Sublunaria composita sub certis cancellis sunt.
- 68. Sensibilia sub septem ordinibus.
- 69. Sephirot sensuum.
- 70. Musica cœlestis.

Caput 1. Sectio 1.

- 71. Primus de principio scripsit Moyses.
- 72. Moyses oculatus testis hujus principii.
- 73. S. Johannes clarior est in explicatione principii.
- 74. Targum Hierosolymitanum convenit cum S. Joh.
- 75. Christus Salvator est verum principium.
- 76. Verbum est unicum principium.
- 77. Angeli non sunt principium nec solitarium nec socium.
- 78. Unitas convenit cum principio.
- 79. Principium & unitas combinant in ente.
- 80. Ab ente bonitas quæ est causa movens creationis.
- 81. Æterna bonitas mundum archetypum formavit.
- 82. Lux rerum omnium principium est.
- 83. Lux idealis mundi, circulo comparatur.
- 84. Propterea Mundus sphaerica figura perfectus est.
- 85. Cœlum Empyreum æternæ lucis splendore limpidum.
- 86. Superficies aurea mundi Græcorum.
- 87. Mundus Archetypus.
- 88. Ab antiquioribus cognitis.
- 89. Ab Ezechiele præmonstratus.
- 90. A Zacharia visus.
- 91. Lux est æternum aliquid.
- 92. Tenebræ non obstetere luci ab æterno.
- 93. Angeli sunt imagines infiniti semper fluentes.
- 94. Thronus Angelorum sphaericus.
- 95. Angeli mentes sunt lumine æterno corruscæ.
- 96. Angelos rebus universis præesse S. Patrum opinio est.
- 97. Progressio à spirituali ad materialis essentia creationem.
- 98. Creatio quid sit?
- 99. Creationis opus imperferutabile.
- 100. Sacra scriptura vivus creationis character.
- 101. Causa descriptionis ordinis creationis.
- 102. Status rerum in mundo fluidus & temporaneus.
- 103. Propterea continuata creatio vel conservatio Divina necessaria.
- 104. Rerum omnium felicitas in reversione ad principium.
- 105. Animæ principium in creatore.
- 106. Corporum felicitas in primæva pulchritudine.
- 107. Creator Mundi est Deus Tri-Unus.
- 108. Adamus æternus est universi exornator & protector.
- 109. Christum Dominum creatorem coram Ecclesia & Angelis primus declaravit, S. Apostolus Paulus.
- 110. Sublimitas Mysterij creationis.
- 111. Nunc sermo de Creatura, Cœlo & Terra.
- 112. Tres Mundi Ægyptiorum, Terrestris, Aqueus & Igneus.
- 113. Cœli & terræ dimensio adhuc dum constantissima.
- 114. Substantia rerum semper durabiles velut æternæ sunt.

- 115. Quia creator immutabilis est.
- 116. Et natura nullum destructionis principium habet.
- 117. Nullumque vacuum mutationis medium.
- 118. Quia substantiæ proprium est immutabilem esse.
- 119. Corpora non admittunt vacuum superficiem.
- 120. Nulla substantia extensione major fieri potest.
- 121. Sed figuratum est esse densum laxum & solidum &c.
- 122. Substantia primitus creata solidissima fuit.
- 123. Figura corporum primævorum.
- 124. Ignis figura rotunda.
- 125. Aquæ figura longa.
- 126. Terræ figura triangularis.
- 127. Cœli nomine aquæ denotantur.
- 128. Aquam longa figura constare probatur.
- 129. Ex ejus quantitate.
- 130. Ex ejusdem loco.
- 131. Ex scalis simplicium & compositorum.
- 132. A deficiente solidorum penetratione.
- 133. A motu.
- 134. A compressione.
- 135. A splendore.
- 136. Sententia Platonis de Elementorum figuris.
- 137. Terræ nomine solida corpora denotantur.
- 138. Terræ figura Triangularis est, quod demonstrat.
- 139. Figuratum ordo.
- 140. Facies rerum aspectabilis.
- 141. Figura dehians.
- 142. Undosa vestigia.
- 143. Aquæ puritas corpuscula terrena deprimens.
- 144. Crusta terrestris.
- 145. Resolutio per Chymiam.
- 146. Corporum solidorum robur.
- 147. Lapidum soliditas unde?
- 148. Locus centralis.
- 149. Ordo naturæ.
- 150. Pororum laxitas.
- 151. Terræ opacitas.
- 152. Quies globi terreni.
- 153. Platonis testimonium de figura terræ.
- 154. Cœlum & terra prima materia est totius universi.
- 155. Ignis velut forma & vita est omnium rerum.
- 156. Omnia denuò in aquam & terram resolvuntur.
- 157. In aquam & terram omnium cœlestium virtutes descendunt.
- 158. Materiæ primæ nomina.
- 159. Elementa Tria in mundo.
- 160. Terra aqua ignis, Sal Mercurius & sulphur.

Sectio II.

- 161. Nullum in natura vacuum.
- 162. Nulla cavitas sine extensione & nulla extensio sine corpore.
- 163. Posito vacuo superficies rerum infinita essent.
- 164. Corpora nec quantitatem, figuram, motum, aut locum haberent.
- 165. Nullum esset mundi systema ordinatum.
- 166. Nulla esset vacui fuga in natura.
- 167. Sensibus in accessu non pro nihilo æstimanda sunt.
- 168. Terra quomodo vacua fuerit secundum Moysen.
- 169. Causa

Elenchus Rerum Cap. I.

169. Causa descriptionis status Cœli & Terræ primævi.
170. An illa primæva terra adhucdum in natura visibilis sit.
171. Sabulum Dref Helmontii.
172. Terra probatoria Metallurgorum proxime accedit ad terram vacuum primitivam.
173. Prima materia qualis fuerit?
174. Inter duo primitus creata quodnam prima materia fuerit.
175. Prima materia ante lucem creata est.
176. Prima materia positiva realis est.
177. Prima materia substantialis est prout creata.
178. Omnis substantia quanta figurata & mobilis.
179. Realis differentia inter essentiam & existentiam in Sancto Eucharistiæ Mysterio.
180. An posita materia requirantur formæ vi relationis.
181. Materiæ essentia & existentia causa.
182. Idea Platonis quid sit?
183. An composita corpora forma prædita sint?
184. Negativa defenditur ex causis &c.
185. Quia entia non sine necessitate multiplicanda.
186. Formæ istæ essent neq; spirituales neq; materiales.
187. Quia omnia à Divina virtute dependent.
188. Conservationis sigillum à creatione omnia sustentat.
189. Corpora sublunaria ex cœli & terræ corporibus coagmentata sunt.
190. Et benedictione divina per semina in species conservantur.
191. Divina virtus operosa in seminum conservatione.
192. Summa rerum naturalium felicitas.
193. An mirabiles rerum virtutes non à formis oriuntur?
194. Actiones brutorum animales unde?
195. Aquæ supracœlestes omnis virtutis animalis causæ sunt.
196. Sensus brutorum exteriores unde?
197. A sideribus proveniunt.
198. Non omnia sensibus nostris inaccessa falsa sunt.
199. Motus animantium unde?
200. Natura brutorum, plantarum &c. ostenditur.
201. Homo est Cœlum, Angelus, & Dei imago.
202. Nulla forma a materia distincta reperitur.
203. Neq; qualitates reales ullæ conceduntur.
204. Exemplum caloris & primarum qualitatum.
205. Neque dantur secundæ qualitatès.
206. Pro forma ista Philosophorum, Ideam defendimus.
207. Idea non realiter diversa est à materia.
208. Neque prout Idea artificis.
209. Essentia & existentia rerum naturaliter non deferunt.
210. Platonis sententia de Idea.
211. Apuleius.
212. Alcinous.
213. Marfilus Ficinus.
214. Buratel.
215. Dionysius.
216. Steuchius.
217. Idea Platonis cum Divinæ providentiæ virtute coincidit.
218. Idea Luci comparanda.
219. Ideæ particulares similes coloribus.
220. Quare tam infinitæ sint particulares Ideæ.
221. Philosophorum opiniones de materia Stoici, Thales &c.
222. Platonis sententia de materia.
223. Aristotelis opinio.
224. Hyle vel Chaos prima materia.
225. Terra prima materia.
226. Qualis sit illa terra chaotica.
227. Quare sensibus hominum non appareat.
228. Resolutio corporum naturalis.
229. Sal centrale à Platone laudatum.
230. Omnia convertuntur in Sal centrale.
231. Sal centrale ubique reperitur.
232. Sensibile quomodo oriatur?
233. Visus à luce.
234. Auditus ab aere.
235. Odoratus à sulphure.
236. Gustus à Sale.
237. Tactus ex corporum figuris.
238. Tactus est universalis sensus.
239. Harmonicus naturæ concentus Pythagoræ.
240. Musica cœlestis.
241. Quid sit sensibile.
242. Non est qualitas aut modus rei.
243. Quidnam materiam proxime consequatur?
244. Quantitas attribuitur materiæ.
245. An dentur Atomi.
246. Negativa defenditur.
247. An detur vacuum.
248. Negatur.
249. Extensio quantitatis in auro respectu reliquorum corporum.
250. Omnia corpora porosa sunt.
251. Quare plurima corpora sese elevent?
252. Quare corpora congelata leviora?
253. Quare viva caro & fervida aqua levior?
254. Figura primus modus materiæ.
255. Ordo exornationis rerum in creatione.
256. Figura mundi & Elementorum.
257. Platonis sententia de figuris rerum.
258. Motus, secundus & ultimus modus materiæ.
259. Quare terra non moveatur?
260. Motus omnibus naturalibus corporibus competit.
261. Omnia quæ primitus à Deo mota sunt necessario moventur.
262. Motus in vita bonum, quies malum.
263. Motus activus convenit rebus perfectis, passivus materiæ primæ.
264. Motus competit etiam terræ.
265. Quare non omnia siderum effluvia ad terram pertingant?
266. Naturaliter mota semper manent mota.
267. Extra propriam spheram nihil diu movetur.
268. De qualitate rerum unica.
269. Materia prima una est.
270. Demogorgon, prima materia.
271. Sal naturæ gradus extremus.
272. Vitrum sal ultimum artificialiter concreescens.
273. Vitra metallorum.
274. Omnia in vitrum denuò resolvi possunt.

Elenchus Rerum Cap. I.

275. Ars vitraja quomodo procedat?
 276. Vitri generatio in salem.
 277. Sal ultimum & primum est.
 278. Sal in generatione trium regnorum naturæ concurrir.
 279. In Sole & Sale omnia.
 280. Salsedo Maris indicat Terram sal centrale esse.
 281. Salsedo aquis propria non est.
 282. Nova de Maris salsedine opinio.
 283. Salsedo Maris ex Meteoris oritur non ex superficie Terræ.
 284. Salina corpuscula in Aere volitantia sunt causa salsedinis Aquis.
 285. Aer copiosissimo Sale repletus est.
 286. Incolæ sub polares nullo sale esculento opushabent propter Aeris salsedinem.
 287. Undenam illa salsedo oriatur?
 288. Scorbuti affectus ad Mare Balticum.
 289. Spontus Aeris nitrosus.
 290. Sal ex Meteoris.
 291. Sal nivis.
 292. Aer in pulmonibus coagulatur.
 293. Sal aeris per urinam profluit.
 294. Salis hujus Aerei origo.
 295. Sol sublimat adusta terræ corpuscula.
 296. Sicut ex succino & gummatibus salia per artem extrahuntur.
 297. Globuli solares ignei sal terræ elevant.
 298. Quare versus polos fugiant ab Eclyptica.
 299. Sol non elevat Salem vulgo notum.
 300. Terra elementaris est aliud Sal quam vulgi esculentum.
 301. Quomodo sol præparet salia communia.
 302. Sal marinum & sal fugines unde sal fossile.
 303. Sal esculentus ex quibus partibus constet.
 304. Salis Sal centrale.
 305. Salis Oleum, solare aurum solvit.
 306. Salis spiritus Mercurialis Lacteus.
 307. An Sol elevare & sublimare possit sal Terrenum.
 308. Salia fixa olei Solaris additione omnia fiunt volatilia.
 309. Triplex Sal naturæ.
 310. Sal fixum centrale irrefolubile primum.
 311. Sal fixum esculentum solubile.
 312. Sal volatile oleaginosum est.
 313. Olea possunt in Sal volatile converti.
 314. Quomodo salia generentur?
 315. Quid fuerit facies abyssi?
 316. Duplices aquæ primævæ.
 317. Supremæ spirituales luminosæ.
 318. Inferiores tenebrosæ.
 319. Abyssus terræ centralis.
 320. Tenebræ sunt defectus corpusculorum solarium in aere.
 321. Tenebræ manu tangibiles.
 322. Luminis effluvia semper nobis præsentia sunt.
 323. Albumasar & Hippocrates de lumine noctis.
 324. Ignem in Aere circumvagari testantur sequentia.
 325. Aeris corpus diaphnum.
 326. Caloris necessitas.
 327. Attritio silicis & chalybis.
 328. Quomodo ignis ex silice resulet?
 329. Aeris probatio artificialis.
 330. Resolutio vaporum aquosorum artificialis.
 331. Vacui fuga manifestissima.
 332. Caloris transitus per vitrum.
 333. Spiritus Dei fotu superiores aquæ lacteæ factæ sunt.
 334. Spiritus animalis lac luminosum ex aquis supra-cœlestibus.
 335. Humidum radicale & calor nativus cœlitus descendunt.
 336. Cœlestis cibi ad vitam necessitas.
 337. Senectutis causa.
 338. Spiritus universalis fovens mundi cœlestis.
 339. Anima mundi Platonis.
 340. Omnia ex Ovo.
 341. Prima mundi facies ovum representans.
 342. Motus Cœli cosmicus quando inceperit.
- Seçtio III.*
343. Lux primæva est cœlum stellarum fixarum igneum.
 344. Lucis sphaera supra aquas supracœlestes sita est.
 345. Lumen est primus Deitaris splendor in natura.
 346. Quare Deus Lucis sphaeram certis vorticibus distinxerit.
 347. Sine distinctis vorticibus cœlum igneum non tam virtuosum esset.
 348. Vortices cœli sunt velut æs fusum.
 349. Quomodo effluvia à sideribus ad terram pertingant.
 350. Non sine maxima causa tanta vorticum cœli multitudo & diversitas.
 351. Sigilla & Characteres Cœli inferiora determinant.
 352. Quale fuerit Lumen Lucis primævæ.
 353. Lumen potius informationis non illustrationis.
 354. Figura ignis rotunda circularis.
 355. Ignis est primum mobile.
 356. Ignis in locum spiritus incubantis successit.
 357. Propterea ignis in locum spiritus incubantis successit.
 358. Duplex motus lucis circularis & rectus.
 359. Motus ignis rectus declaratur.
 360. Ignis in naturæ regno ubiq; præsens.
 361. Stellarum fixarum extima superficies flammea.
 362. Aurea Græcorum mundi superficies.
 363. Via lactea unde exorta sit?
 364. Philosophorum opiniones de via lactea.
 365. Superficies mundi ignea secundum Platonem.
 366. Stellæ fixæ supremæ secundum Ægyptios.
 367. Systema Mundi Ægyptiorum.
- Seçtio IV.*
368. Lucem primævam statim perfectam fuisse & exornatam.
 369. Ex sphaera in æternum ignem locata omnis naturalis bonitas.
 370. Duo in natura suprema unum & bonum.
 371. Naturalis rerum felicitas in quò consistat?
 372. Bonitas quid sit?
 373. Lucis felicitas est in suo esse quod accepit à Deo.
 374. Lux simulacrum Dei.
 375. Duo sunt corpora cœlestia lucida & tenebrosa.
 376. Maculæ Lunæ unde exoriantur.
 377. Lucis & tenebrarum effectus in æstate & hyeme.
 378. Duo sunt cœlitus advenientia.

Elenchus Rerum Cap. 1.

- 379. Experimentum essentialis caloris & frigoris.
- 380. Corpora non nisi subtilissima possunt pertransire vitra.
- 381. Cœlestia corpora penetrant vitra.
- 382. Duplicia sunt subtilissima corpora.
- 383. An frigus cœlestis nocere possit?
- 384. Tempestatum vicissitudines quare?
- 385. Lux & spiritus cœli omnia foveant.
- 386. Quare Ecclipticæ obliquitas.
- 387. Motus naturæ post solstitia.
- 388. Frigus cœlestis non oppositum est calori.
- 389. Calor & frigus cœlestis debent associari.
- 390. Quomodo aquæ congelentur.

Sectio V.

- 391. Lux non est causa temporis formalis.
- 392. Lux non est dici principium.
- 393. Primi mobilis motus ante lucem à fotu spiritus Divini.
- 394. Quando Dies incepit?
- 395. A Meridie & in Angulo medii cœli facta est lux.
- 396. Lux post sextam diei horam creata est.
- 397. Septimus numerus quare antiquis sacer fuerit.
- 398. Quare Judæi non à Meridie diem incipiant?
- 399. Lux primæva non fecit diem in Terra.
- 400. Quomodo factus fuerit dies?
- 401. Terra Organon temporis est.

Caput II. Sectio I.

- 402. Prima naturæ exornatio.
- 403. Aer ex aquis expansus.
- 404. Mediæ naturæ est inter aquas duplices.
- 405. Aer quid sit?
- 406. Firmamentum quare vocetur Aer?
- 407. Aer firmat inter meteora.
- 408. Quare Deus animantia inter aquarum sphaeram collocavit.
- 409. Natura aquarum supracœlestium explicatur.
- 410. Cœlum fecunditatis scaturigo est.
- 411. Panis & vinum à Deo singulariter benedicta sunt.
- 412. Locum inter utrasque aquas occupat Aer.
- 413. Aer undiquaq; homogeneus est usq; ad superiora sidera.
- 414. Nulla in Cœlo quinta essentia.
- 415. An in aere contenta ejus naturam variant?
- 416. Negativa defenditur.
- 417. Vapores non mutant Aerem.
- 418. Aer facillime purificatur.
- 419. Quare Aer semper vaporosus.
- 420. Qualis Media Aeris regio.
- 421. Quare supremum Aerem igneum putarint Philosophi.
- 422. Quare suprema montium cacumina inhabitabilia sint?
- 423. Quare loca sub Polaria inhabitabilia sint?
- 424. Quare Aeris natura non sit ignea aut siderea?
- 425. Qualis fuerit Aquarum infiacœlestium primæva natura?
- 426. Maris motus unde?
- 427. Mare quando non salsum fuerit.

Sectio

- 428. Verbum *וַיִּפֹּץ* fecit, denotat expansionem aquarum.
- 429. Expansum pro loco Planetarum & omnium corporum mutabilem.

- 430. Nulla Sphaerarum Cœli soliditas.
- 431. Namque essent plurima expansa numeranda.
- 432. Planetæ naturali simplici motu rotantur.
- 433. Non datur duplex in cœlo motus.
- 434. Quare Saturnus motum retardet?
- 435. Aer est amphitheatrum omnis mutationis.
- 436. Aer omnia resolvit.
- 437. Simplicia diutius aerem sustinere possunt.
- 438. Aer omnibus rebus mixtis & compositis inservit.
- 439. Quomodo meteora ignita generentur?
- 440. Quomodo fertilitas terræ oriatur?
- 441. Exemplum cum spiritus vini destillatione.
- 442. Spirituum generatio in humano corpore quomodo fiat.
- 443. Aer mediam inter utrasque Aquas substantiam tenet.
- 444. Aer comprimere potest, Aqua verò non.
- 445. Inferiores aquæ longè ignobiliores superioribus.
- 446. Quomodo inferiores aquæ sursum eleventur?
- 447. Quomodo superiores Aquæ descendant?
- 448. Quomodo suprema lux supracœlestes aquas in nos derivet?
- 449. Quomodo cœlestia corpora iterum ascendant?
- 450. Elementa non magnetica virtute moventur.
- 451. Aquæ supracœlestes à divino fotu vivificatæ.
- 452. De spiritu nativo plastico opiniones.
- 453. Aristoteles.
- 454. Galenus.
- 455. Spiritus vitalis plasticus ex aquis supracœlestibus.
- 456. Humidum radicale terrenorum omnes vires superat.
- 457. Occultus vitæ cibus.
- 458. Spiritus vitalis manifestus in generatione & corruptione.
- 459. Supracœlestium aquarum manifesti effectus in generatione.
- 460. Evanescens spiritus vitalis.
- 461. Mors naturalis.
- 462. Mors violenta.
- 463. Differentia inter spiritum animale & animam spiritualem.
- 464. Unde Metempsychosis Pythagoræ ortū duxerit?
- 465. Quomodo brutorum corpora ad sidera exhalant.
- 466. Ideæ à Deo, non à Cœlo dependent.

Sectio III.

- 467. Cœli nomen denotat duplices aquas.
- 468. Expansum quare vocatum sit Cœlum?
- 469. Aerem esse Cœtum vel expansum probatur.
- 470. Cœli virtutes ex Philosophis explicantur.
- 471. Cœlum est Animal apud Philosophos.
- 472. Græcorum fabulæ de Cœlo, Dei providentiam declarant.
- 473. Saturnus.
- 474. Jupiter.
- 475. Paræ.
- 476. Neptunus.
- 477. Pluto.
- 478. Vestæ & vestales virgines

Caput III. Sectio I.

- 479. Tora Cœli & Terræ moles primæva non recessit ad invisibile punctum.
- 480. Quomodo Terra vel arida extracta fuerit?
- 481. Aquæ extra aridam congregatæ fuerunt.

Elenchus Rerum Cap. III.

482. Maria duplicia cœlestia & terrestria.
483. Aquarum collectio in firmamento.
484. Terra in Centro ut sit basis rerum.
485. Multum aquosæ materiæ mansit in terra.
486. Hyle vel Chaos Hebræorum.
487. Sidera quarto die formata sunt corpora humida.
488. Mansit in medio terra tenebricosa.
489. Terra fuit prima rerum materia.
490. Quomodo Deus aridam fecerit Terram?
491. Sulphuris terrestres vires.
492. Variæ terrarum species.
493. Terra Adamitica limus Damascenus.
494. Arboris vitæ gleba.
495. Paradysus locus fertilissimus.
496. An nusquā amplius terra, Paradyfiaca reperiatur?
497. Solis Balsamum.
498. Aurum ex arena crescens.
499. Quinta medicinalis essentia in Auro.
500. Paradyfiaca terra pro immortalitate hominum nullibi reperitur.
501. An Metalla in creatione producta sint?
502. An vero in mineralibus floruerint.
503. Prioris sententiæ defensio.
504. Plantæ participant de minerarum virtutibus.
505. Arbores in Metalla degenerant.
506. Omnia subordinata sunt.
507. Aquæ terra superiores adhucdum sunt.
508. Aquarum corpus terreno nobilius est.
509. De humiditate deliria.
510. An insulæ primitus extiterint.
511. Atlantis submersa insula.
512. Eadem fuit facies terræ in ante diluvianis temporibus ac postea.
513. America cognita fuit.
514. Contiguitas Terræ in profundo maris.
515. Monsium concatenationes.
516. Crusta terrestris miraculosa.

Sectio II.

517. Terra à terendo dicta.
518. Quid sit Terra?
519. Terra jam fecundata est.
520. An terra moveatur?
521. Thaletis opinio.
522. Niceæ siracusani opinio.
523. Cleantis samii sententia.
524. Philolai motus Terræ.
525. Heraclidis & Ecphantii rotatio Terræ.
526. Platonis declaratio.
527. Neotericorum introductio.
528. Joh. Bapt. Ricciolus Soc. Jesu.
529. An aquarum fluxus terræ motum necessiter?
530. Sacræ scripturæ testimonium.
531. Quare aquæ moveantur?
532. Ex aquarum motu sequitur potius terram quiescere.
533. Motus & quies sunt relata.
534. Deliquia naturæ à primo mobili ad immobile.
535. Maria quare in Plurali numero appellentur hoc loco.
536. Planetarum corpora non arida sed fluida.
537. Xenophanis opinio.
538. Luna an inhabitabilis sit?
539. An Planetæ ignea sidera sint?

540. Mare terrestre quid sit?
541. Maris motus unde?
542. Maris motus à primo mobili.
543. Quare fluxus & refluxus Maris?
544. Motus maris semestris.
545. Semimenstruus itemq; menstruus fluxus maris.
546. Repercussio Maris etiam veteribus nota.
547. Saraceni teste Adelando.
548. Baronis de Verulamio explicatio.
549. De Maris fluxu Joh. Fr. Pici Mirandulani relatio.
550. Philosophorum opiniones de maris falsedine.
551. Anaximander.
552. Anaxagoras.
553. Antiphon Methrodorus.
554. Xenophanes.

Sectio III.

555. Dionysius Areopagita.
556. Terra propria virtute nil germinat.
557. Divina virtus operosa in Plantis.
558. Plantæ ubi vis locorum reperiuntur.
559. Omnia composita plus ex Cœli quam terræ corporibus constant.
560. Plantæ aliæ in locis Soli expositis crescunt.
561. Aliæ in locis frigidis opacis.
562. Plantæ ante Planetarum creationem quomodo servatæ?
563. Ideæ Plantarum, ante Planetarum creationem ipsis consimiles.
564. Influxus Sphæræ nonæ in Plantas.
565. Hyemali tempore etiam Plantæ parturiunt.
566. Virtus Plantarum in radice.
567. Solis influxus necessitas in Plantis.
568. Ecclipticæ obliquitas in Plantis notabilis.
569. Duplices Plantæ sativæ & sylvestres.
570. An dentur herbæ sativæ nullibi sponte excrecentes.
571. Omnes herbæ certis in locis voluntariæ.
572. Paradyfi cultura Adamo commissæ.
573. Quomodo Plantæ semen ferant?
574. Plantæ steriles plerumq; in radice parturiunt.
575. Filix & Salix ex radice pullulant.
576. Plantæ Phœnicis ortu revirescentes.
577. Lignum quomodo omne fructuosum sit?
578. Ligna Resinosa.
579. Utilitas Lignorum ex floribus & fructibus.
580. Semen Arborum in radice.
581. In trunco arborum semen.
582. In ramis & oculis.
583. Semen multiplex in una arbore.
584. Quamnam sit Plantarum species?
585. Plantæ cum Planetis analogiam habent.
586. Solares Plantæ.
587. Plantæ à Cœlo nutriuntur.
588. Vitis inter saxa excrecit.
589. Arbores ex deæstatis arcibus excrecunt.
590. Quomodo Plantæ à Cœlo nutriantur.
591. Semina per aquam excrementa prostrata.
592. Plantæ exhibent oleum sidereum.
593. Sal sidereum ex antis.
594. Plantæ venenatæ homini contrariæ.
595. Saturninæ & Lunares.
596. Plantarum vulgo formæ materiales ex qua materia consent?

Elenchus Rerum Cap. IV.

- §97. Nutritio hominis ex Plantis indicat siderum spiritum ipsis inesse.
 §98. Plantarum vita irreducibilis indicat ipsis cœli spiritum inesse.
 §99. Varietas Plantarum mirabilis.
 §100. Saturninæ Plantæ quales sint?
 §101. Joviales Plantæ.
 §102. Martiales Plantæ.
 §103. Solares Plantæ.
 §104. Venereæ Plantæ.
 §105. Mercuriales Plantæ.
 §106. Lunares Plantæ.

Sectio IV.

- §107. Exornatio horti terrestri.
 §108. Unde rerum varietas oriatur & conservetur.
 §109. Septem Planetarum corpora omnium mutationum causæ sunt.
 §110. Loca Solaria.
 §111. Loca Saturnina.
 §112. Jovialia loca & Martialia.
 §113. Solaria Venerea & Mercurialia.
 §114. Lunaria loca.
 §115. Saturninæ Plantæ quænam sint?
 §116. Joviales Plantæ quænam sint?
 §117. Martiales Plantæ.
 §118. Solares.
 §119. Venereæ.
 §120. Mercuriales.
 §121. Lunares.
 §122. Plantæ ex pluribus constellationibus.

Caput IV. Sectio I.

- §123. Maris in firmamentum repositi divisio.
 §124. Planetæ præter Solem sunt sidera opaca.
 §125. Planetæ etiam ex aqua & terra constant.
 §126. Distributio in Planetas aquosos & terrestres.
 §127. Solis corpus ex omnibus æquale.
 §128. Pyramides cœlestes.
 §129. Pyramis aquarum descendens.
 §130. Linea æqualitatis Solis.
 §131. Pyramis terræ ascendens.
 §132. Triæ cœlitus ad nos descendunt.
 §133. Aquosa Jovialia & Saturnina.
 §134. Quomodo fiat glacies.
 §135. Frigoris experimentum.
 §136. Speculum Fluddianum frigoris effectum præsentans.
 §137. Liquor ex halitu hominis coagulatus.
 §138. Frigoris effectus in Gangræna notabiles.
 §139. Balsamum Solis, vitæ pabulum.
 §140. Solares Plantæ oleaginosæ.
 §141. Aurum ex Balsamo solari excrevit.
 §142. Aurum ex silicibus crescens.
 §143. Silices solis radiis calcinati.
 §144. Sanguis Leonis.
 §145. Sal siderum ex Nive.
 §146. Ex flore & pruina.
 §147. Ex spiritu aeris coagulato.
 §148. Ex urina hominis.
 §149. Ex nitro & omnibus Meteoris.
 §150. Planetarum non est munus principale ut luceant.
 §151. Sed ut illuminent terram.
 §152. Luminare, quid sit?
 §153. Lumen est substantia.

- §154. Luminaria antiquorum.
 §155. Ellychnia incombustibilia.
 §156. Oleum perpetuum.
 §157. Sol est lampas perpetua.
 §158. Luminarium Cœli definitio.
 §159. An Planetæ ex primæva luce producti sunt?
 §160. Negativa defenditur.
 §161. Quando dies in terra plane exortus fuerit?
 §162. A meridie diei principium.
 §163. Ubi Lux in creatione primò apparuerit?
 §164. Quo sub signo sol creatus fuerit?
 §165. Sol in Leone creatus.
 §166. Macrobii sententia.
 §167. Paradysus sub Leone.
 §168. Wilhelmi Postelli relatiō.
 §169. Adamus sub Leone natus & sepultus.
 §170. Nimrodica civitas Babylon sub Leone.
 §171. Abrahami sepulchrum.
 §172. Dies quid sit?
 §173. Unde dies dicatur?
 §174. Luminis diurni pulchritudo.
 §175. Lumen Deitatis exemplar.
 §176. Phœnicum opinio de lumine.
 §177. Angeli lucis spiritus.
 §178. Deus in luce apparuit.
 §179. Diabolus in tenebris obambulat.
 §180. Dæmonum varietates ex Psello.
 §181. Dæmones Solem & Ignem fugiunt.
 §182. Dæmones magis versus mundi Polos habitant.
 §183. Quare Dæmon magis in tenebris vagetur?
 §184. Sol Thronus altissimi.
 §185. Plato de lumine pulcherrime differit.
 §186. Sacrificia ex Igne.
 §187. Cœlites conservant ignem.
 §188. Luminosa corpora salutaria.
 §189. Tenebricosa noxia.
 §190. Unde contrarietas in natura.
 §191. Temporis definitio Philosophorum.
 §192. Platonis sententia de tempore.
 §193. Tempus saturno à veteribus attributum.
 §194. Serpens Hieroglyph. temporis.
 §195. Falx temporum Hierogl. & Stellæ.
 §196. Horæ unde nomen acceperint?
 §197. Ab Horo Rege Ægyptiorum.
 §198. Cynocephalus est antiquorum hora.
 §199. Clepsydre antiquissimæ cum aqua factæ.
 §200. Serapidis animal pro horis numerandis.
 §201. Septimana unde?
 §202. Quare dies septimanæ non observent ordinem cœlestem.
 §203. Explicatur per figuram.
 §204. Horæ Planetarum.
 §205. Dies creationis primus solis.
 §206. Prima hora creati solis fuit solis hora.
 §207. Quare Judæi à nocte diem incipiant?
 §208. A Planetarum horis sortiti sunt dies sua nomina.
 §209. Tabulæ horarum explicatio.
 §210. Dies & horæ Planetarum nullum effectum præstant.
 §211. Hierarchiæ Planetarum nunquam solidè probatæ fuerunt.
 §212. Horarum divisio reservatur adhuc.

Elenchus Rerum Cap. IV.

713. Quomodo sidera dividant diem & noctem.
714. Quare nox à die distincta, cui usui?
715. An Luna proprio lumine in principio gaudens obscurata fuerit.
716. Solis Maculæ.
717. Sidera nigra in Austro, & sidera nova.
718. An creaturæ à perfectione primæva recesserint?
719. Argumenta à Divina conservatione sumpta.
720. A naturali rerum felicitate.
721. Circulus essentia creaturarum est à Deo in Deum.
722. Propterea ab alia non destrui possunt.
723. Sidera nunquam fuerunt mutata.
724. Multa non sunt nova, sed neglecta.
725. Signum interdum portentum.
726. Signum quid sit? & quotuplex?
727. Sidera sunt simul signa & causæ.
728. Sidera sunt vastissima corpora.
729. Cum sint in signa & tempora: necessariò movebuntur.
730. Motus tam vastissimis corporibus inferiora succedent.
731. Influentia siderum quales.
732. Influxus materiae celestis parit sensibiles effectus.
733. Qualitates sensibiles in sensibus tantum existunt, sed à parte rei nihil sunt.
734. Saturnus aquosus in sensibus frigidus.
735. Jupiter Aquoso-temperatus.
736. Mars aquoso-Igneus urens.
737. Sol temperatus Balsamum naturæ.
738. Venus fertilitatis fermentum Salino-Balsamicum.
739. Mercurius temperatus salino volatilis.
740. Luna fermento salino turgida velut terra celestis.
741. Signa à Planetis dependentia.
742. Saturnus quid designet.
743. Pestis futura.
744. Pestis Anno 1666. ad Rheni & Moeni flumina furens.
745. Jupiter quid designet, bona vel mala.
746. Martis signa.
747. Solis signa.
748. Veneris signa.
749. Mercurii signa.
750. Lunæ signa.
751. Quid signa hæc in humano corpore efficiant?
752. Astrologorum vanitas circa voluntatem & mentem hominis.
753. Nulla in Cælo quinta essentia.
754. Sed materialia effluvia in corpus humanum agentia.
755. Quomodo facultates hominis afficiantur.
756. Tres in homine principes facultates.
757. Rationalis cognoscens facultas indirectè afficitur.
758. Sensitiva cognoscens facultas quomodo afficitur?
759. Estimativa facultas afficitur à sideribus.
760. Imaginativa, vel sensus communis afficitur cælitus.
761. Sensus omnes afficiuntur.
762. Naturalis cognoscens facultas quomodo afficiatur?
763. Nulla datur antipathia.
764. An cibi sint sympathia, vel antipathia qualitatibus imbuti.
765. Humana caro homini noxia.
766. Congruentia ciborum cum animalibus.
767. Probatur Schemate.
768. Omnenimium naturæ inimicum juxta Hippocratem.
769. Effluvia cælestia non per se maligna aut lethalia sunt.
770. Quomodo effluvia siderum nocere possint?
771. Quare interdum aliquis reformidet feles, mures &c.
772. Quomodo Memoria vel retinens facultas afficiatur.
773. Duo officia Memoriae 1. appetitum instruere 2. formare membra corporis.
774. Aristoteles tabulam rasam vocavit intellectum.
775. Nulla est recenter natis in memoria notitia præteritorum.
776. Sed naturalis notitia à mente dependet.
777. Artificialis Memoria.
778. Ingeniorum varietates per plagas terræ.
779. Altera memoriæ facultas formare membra corporis.
780. Formationis membrorum humanorum ortus, & ordo.
781. Facultas animæ movens qualis & quotuplex?
782. Facultatis concupiscibilis passionibus simplices, & mixtæ.
783. Facultatis irascibilis passionibus simplices.
784. Passionibus à temperamento, & siderum cursu dependent.
785. Temperamentum Maris.
786. Temperamentum feminæ.
787. Passionibus sæpius Animæ contrariantur.
788. Pugna Animæ cum passionibus à Platone expressa.
789. Affectuum sedes in Corde secundum Platonem.
790. Facultas movens sensitiva etiam afficitur.
791. Facultas movens naturalis qualis, & quotuplex.
792. Libera naturalis movens facultas.
793. Signa caloris vegeti, & igneæ naturæ.
794. Signa aquei temperamenti.
795. Sexus formatio à sideribus afficitur.
796. Sensuum formatio cælesti aurâ adjuvatur.
797. Illibera naturalis movens facultas duplex.
798. Mores unde proveniant?
799. Formatio membrorum corporis à sideribus afficitur.
800. Omnia corporea à cælestibus virtutibus reguntur.
801. Sola anima, & intellectus à omni in cursu naturæ liber est.
802. Commertium animæ cum corpore.
803. Inobedientia corporis & bellum cum anima.
804. Sidera ad æternitatem exemplar efficiunt tempus.
805. Temporis origo à sideribus.
806. Prima temporis divisio in vigiliis.
807. Divisio diei in horas, puncta minuta, ostenta &c.

Elenchus Rerum Cap. IV.

808. Collectio dierum & septimanarum in Menses.
 809. Ex Mensibus duodecim Solaris periodus Annua constituta.
 810. Hominū incuriositas certā mundi Ætā neglexit.
 811. Chronologorum dissensiones de Æra mundi recensentur.

Sectio II.

812. Quænam corpora recipiant lucem, ut exinde in oculis resplendeat.
 813. Quare Vitrum pellucidum sit?
 814. Quare Vitrum tam fragile sit?
 815. Tria lucis respectu sunt in natura corpora lucens, lucidum, & opacum.
 816. Aquæ quomodo sint lucidæ.
 817. Glacies quomodo lucida.
 818. Stagnantes aquæ opacæ.
 819. Aer nunquam omnimodā luce destitutus.
 820. Cimmericæ & palpabiles tenebræ quomodo oriri possint?
 821. Aer luminosus salubris.
 822. Quare nocturnus Aer insalubris.
 823. Aer in subpolaribus regionibus spissā salitudine mordax.
 824. Terræ illuminatio est forus trium regnorum.
 825. Diversitas regionum sub Eclyptica & sub Polis.
 826. Pulchritudo calor temperatus.
 827. Quare non omnis ferat omnia tellus.
 828. Non eadem ubique terrarum felicitas.
 829. Nonnulla ex Ophur sunt adferenda.

Sectio III.

830. Sol Luminare magnum.
 831. Luna Luminare magnum.
 832. Sol in Medio Cœli Planetarum velut fons ignis, & virtutis.
 833. Sidera quæ Solis signaturam ferunt ignea sunt, & vigorosa.
 834. Animalia Solaria diurna.
 835. Saturnina & Lunaria nocturna.
 836. Diversitas Solis, & Lunæ.
 837. Ptolomæi explicatio contrarietatis ☉ & ☾
 838. De Lunæ essentia, & corpore variæ antiquorum opiniones.
 839. Luna est sidus terrestre solidum.
 840. Luna ex observationibus apparet terrestris.
 841. Luna ex situ cœlesti crassa, & terrestris est.
 842. Quare Aer Luna inferior tamen subtilior.
 843. Quare Luna solida & densa appareat.
 844. Quare Luna sic aquisitatis domina, cum terrestris sit?
 845. An Maris motus à Luna exoritur?
 846. Sol æstus maris formale principium.
 847. An exhalationes à terra, & Mari ad Lunam perveniant?
 848. Montium cacumina à meteoris libera.
 849. An Planetæ in creatione proprium lumen acquisierint?
 850. Planetæ constant ex tribus principiis Elementaribus.
 851. Sol æquali mixturâ velut aurum constat.
 852. Quare Mars furens?
 853. Et Venus fertilis?
 854. Quare Jupiter, & Mercurius luce pallidi?
 855. Quare H & D noceant?

856. Nisi sensuum organa creata fuissent, Sol nunquam luminare magnum fuisset.
 857. Saturnus aquosus est.
 858. Saturni nomen.
 859. Ptolomæus de Saturno.
 860. Quare frigus à sensibus percipitur?
 861. Siccitas Saturni qualis sit?
 862. Cardanus de Saturno.
 863. Saturnum sidus aquosum esse probatur.
 864. Ex Analogia cum aqua nostra inferiore.
 865. Aquarum nostrarum frigiditas manifesta.
 866. Frigus non oritur ex terra.
 867. Neque à Mari.
 868. Neque ex Aere.
 869. Neq; ex Luna, & reliquis quinq; Planetis.
 870. Ergo ex Saturno.
 871. Neq; aquæ supracœlestes sensibilibus afficiunt.
 872. Neq; stellæ supremæ frigidæ sunt.
 873. Saturnus omnium consensu frigidus, & aqueus.
 874. Frigus quid sit?
 875. Frigus à Saturno esse, evincit, quod.
 876. Frigus omnia penetret.
 877. Saturno pervigili frigus augeatur, &c.
 878. Saturno verticali intensum frigus est.
 879. Solutio glaciei, frigoris subtilissimam essentiam ostendit.
 880. Crystallum Saturni essentiam manifestat.
 881. Frigus visibile in rore, nive, & grandine.
 882. In sudore parietum remittente frigore.
 883. Saturni facies in locis frigidis.
 884. Jupiter temperatus.
 885. Jovis nomen.
 886. Cardanus de Jove.
 887. Jovis sidus salubre ex temperatura.
 888. Jovis salutares effectus.
 889. Mel Joviale.
 890. Mars igneo Aromaticus.
 891. Martis stella rutila.
 892. Sulphuris species.
 893. Martiale sulphur bituminosum.
 894. Martiale venenum in cane rabido.
 895. Canis Marti sacer.
 896. Rabies, & Lycanthropia.
 897. Sol sidus temperatissimum.
 898. Epicuri sententia de Sole.
 899. Cardani relatio.
 900. Philosophorum sententiæ de Sole.
 901. Phænices, & Ægyptii de Sole.
 902. Anaxagoras, & Euripides, & Aurea gleba Solis.
 903. Substantiæ rerum quales?
 904. Venus sulphureo salino corpore constans.
 905. Venus Acidalia.
 906. Sal Ægyptiis prohibitum fuit.
 907. Salis ulus ad salacitatem.
 908. Delectationes humanæ variæ sunt.
 909. Veneri homines.
 910. Animalia venerea.
 911. Veneris currum trahunt passerres.
 912. Galieni Augusti votum ad sponsores.
 913. Mercurius salino temperatus.
 914. Mercurius tere à Sole semper combustus.
 915. Nitri Aeris cum Sole transitus ex plaga septentrionali.

Elenchus Rerum Cap. IV.

916. Spiritus universi vulgo.
917. Salis Mercurialis effectus.
918. Luna salino terrestris.
919. Lunaria effluvia qualia sint?
920. Lunæ mutationes notabiles.
921. Aristoteles de Luna.
922. Quare Luna humectet secund. Ptolomeum.
923. Quare à Luna putredines oriantur?
924. Sal Lunare corpora ad putredinem promovens.
925. Fuge Lilit Hebræorum.
926. Lunares influentiæ interdum corroborant.
927. Occultus vitæ cibus in rore.
928. Summa nostræ Astrologiæ.
929. Planetarum influentiæ quales sint?
930. Reliqua in Astrologia vana sunt.
931. Tria cognitionis humanæ principia.
932. Conclusio contra vanam Astrologiam.
933. Astrologia rejecta à sanctis scriptoribus.
934. Relegata ab antiquis Patribus.
935. Repudiata à Philosophis.
936. Suppositiis scriptis semper fundata fuit.
937. Zoroaster probus, non Magus Diabolicus.
938. Libri suppositi, Aristotelis, Platonis, Ovidii D. Thomæ, Ptolomæi, Alberti & Hippocratis.
939. Veritatis historicæ fundamenta.
940. Veritas solis imago.
941. Quomodo sidera facta sint?
942. Quomodo effluvia ad sphaeras revertantur?
943. Materia siderum supremorum qualis?
944. Homogenea est omnis materia siderum supremorum.
945. Motus siderum supremorum uniformis.
946. Lucis supremorum siderum æqualitas.
947. Effectus siderum æquales.
948. Quare sidus Leonis calidius sit reliquis?
949. Planetarum corpora non solida sed fluida.
950. Planetæ non ex quinta essentia constant.
951. Essentia siderum neque sensibus neque electione prædita est.
952. Sidera ab Angelis moveri nonnulli existimant.
953. Planetarum corpora ex igne Aqua & Terra constant.
954. Duplicium aquarum differentia.
955. Planetarum vires.
956. Solis universalis virtus.
957. Panacæa ex Sole.
958. Fermentum universale.
959. Sol Macro & Microcosmi.
960. Lunæ effectus.
961. Roris essentia mirabilis virtutis.
966. Pisces Animabus sacri.
967. Piscium substantia ex quo constet.
968. Quomodo pisces ex aquis creati fuerint?
969. Vita piscium qualis?
970. Ex sideribus influit.
971. Occultæ animantium formæ manifestæ fiunt.
972. Idæ rerum Divinæ sunt.
973. Vita est recreatio in mundo.
974. Vita ab organis & siderum influxu dependet.
975. Vita quid sit?
976. Planetæ sunt animantium vitæ primaria causa.
977. Aves quænam vocentur.
978. Hirundines hyemali tempore in aquis degunt.
979. Anser Clakis ex ligni & mari nascitur.
980. Aves omnes in terra habitant.
981. Aves in inferiori aeris regione volitant.
982. An in suprema aeris regione aves reperiantur?

Sectio II.

983. Verbum מִיִּשְׁכָּן mirabilem productionem denotat.
984. Eneph Deus creator Ægyptiorum.
985. In ore ovum tenens & excernens.
986. Monstra maris maxima.
987. Orthroragoriscus.
988. Orca.
989. Pyseter.
990. Cetus.
991. Balena.
992. Sperma Ceti.
993. Omnia quæ in aquis degunt quinto die producta sunt.
994. Quare pisces exterioribus membris destituti?
995. Pisces fossiles & saxatiles dantur.
996. Pisces in Terram gradientes.
997. Dentes piscium quales sint?
998. Lingua piscium qualis?
999. Branchiæ piscium quales?
1000. Usus Branchiarum piscium?
1001. Non ut iisdem respirent.
1002. Causa deliquii & mortis piscium in oclusis cameris.
1003. Branchiæ cor per aquam refrigerant.
1004. Quot Branchias habeant pisces.
1005. An pisces habeant pulmones?
1006. Pisces sensibus præditi sunt.
1007. Pisces audiunt.
1008. Pisces olfaciunt.
1009. Pisces degustant cibos.
1010. Pisces dormiunt.
1011. Pisces Sonitus edunt.
1012. Pisces mammas & lac habent.
1013. Lac Balenæ copiosissimum.
1014. Ventriculus piscium qualis?
1015. Pisces comedunt conchas & pisces.
1016. Homo in piscis ventriculo repertus.
1017. Cor piscium quale?
1018. Unde pulsifica virtus piscium?
1019. Cæli virtus movet corda piscium.
1020. Pisces pinguibus vescuntur.
1021. Hepar piscium.
1022. Viscera piscium coherentia quare?
1023. Membra genitalia piscium.
1024. Duplex partus piscium naturalis.

Caput V. Sectio. I.

962. Creationis ordo à simplicibus ad animata simpliciora.
963. Quare Pisces jejuniorum tempore permisi fuerint?
964. Ordo ciborum apud Ægyptios.
965. Cælestium & inferiorum aquarum concursus in piscibus.

Elenchus Rerum Cap. V.

1025. Pisces ex ovīs generantur.
1026. An exterius vel interius ova fecunda fiant?
1027. Congressus piscium Veneris.
1028. Pinnæ piscium quot & quales.
1029. Species piscium Unde.
1030. Saturnini pisces.
1031. Anguillæ generatio mirabilis.
1032. Joviales pisces.
1033. Salmonis piscis historia.
1034. Martiales pisces.
1035. Solares pisces.
1036. Veneris pisces.
1037. Mercuriales pisces.
1038. Lunares pisces.
1039. Quid Avis sit? Ex Aristotele.
1040. Oculi avium.
1041. Aures avium.
1042. Odoratus avium acutissimus.
1043. Gustus avium.
1044. Tactus avium.
1045. Lingua avium.
1046. Jynxis avis lingua serpenti formis.
1047. Aves vocales latis linguis præditæ.
1048. Pulmo avium.
1049. Cor avium.
1050. Aves renibus & vesica destitutæ sunt.
1051. Ungues avium.
1052. Pennæ avium.
1053. Colores pennarum Unde?
1054. Quare aves in septentrione albæ reperiantur?
1055. Pennarum mutatio per tempora & ætatem.
1056. Aves certis Planetis subjectæ sunt.
1057. Saturninæ aves solaribus contrariæ.
1058. Solarium avium cum sole harmonia.
1059. Quænam sint aves Saturninæ.
1060. Bubo.
1061. Noctua.
1062. Noctuum de die infestant omnes minores aves.
1063. Nycticorax.
1064. Vespertilio.
1065. An avis an vero Mus sit?
1066. Saturninarum avium proprietas.
1067. Quænam sint Joviales aves?
1068. Ciconiarum species.
1069. Ciconiæ pietas erga parentes.
1070. Ibis.
1071. Clysterum usum monstravit Ibis.
1072. Basiliscus ex Ibide.
1073. Crocodilus torpescit penna Ibide.
1074. Grus & ejus prudentia.
1075. Hirundo & ejus sagacitas.
1076. Nidus hirundinis ad tumores salutaris.
1077. Jovialium avium pietas & integritas.
1078. Martiales aves quales sint?
1079. Falconum species, decem nobilem.
1080. Tres ignobilem Falconum species.
1081. Duæ postremæ falconum species.
1082. Accipiter.
1083. Decem species Accipitrum.
1084. Accipiter tribus testiculis fecundus.
1085. Ossa accipitris aurum attrahunt.
1086. Accipiter solo sanguine sitim extinguit.

1087. Patronum animæ post mortem in Accipitrum corpora migrantes.
1088. Corvus.
1089. Corvus crudelis in pullos & ova sua.
1090. Corvus vulpi amicus.
1091. Tauro & Asino inimicus.
1092. Corvus in ætate diarrhæa laborat.
1093. Cornix annosa avis.
1094. Cornicis bellum cum noctua.
1095. Cornicis matrimonium admirabile.
1096. Cornix inquietudinis symbolum.
1097. Milvius a sacrificiis abstinet.
1098. Ars navigandi a Milvio reperta.
1099. Vultur.
1100. Vulturum genera.
1101. Vultures omnes fœmellæ esse.
1102. Annua fœtatio Vulturis.
1103. Annis Ægyptiorum.
1104. Vultur concipit a Vento.
1105. De Vulturis generatione S. Patres testes.
1106. Vultur quare sub Marte?
1107. Solares aves quales.
1108. Aquilæ excellentia.
1109. Quænam sint Solares aves?
1110. Veneræ Aves quales?
1111. Perdices salacitas.
1112. Veneræ aves morbis subjectæ.
1113. Mercuriales Aves.
1114. Quare Aves cantent.
1115. Quænam sint Mercuriales aves?
1116. Philomelæ historia.
1117. Philomela non bibit.
1118. Cibus Philomelæ artificialis.
1119. Morbi Philomelæ.
1120. Lunares aves quales?
1121. Quænam sint?
1122. Cygni cantus in senectute.
1123. Ardea.
1124. Laganel avis.

Sectio III.

1125. Vocis ψω explicatio.
 1126. Varietas productionis avium.
 1127. Quare benedictio Dei instituta fuerit?
 1128. Amor in specierum conservationem implantatus.
 1129. Generationis virtus unde.
 1130. Piscium Organa generationis.
 1131. Pisces an omnes fœminæ sint?
 1132. Meatus spermatici piscium.
 1133. Ferinus amor piscium.
 1134. Quomodo generent Ostreae?
 1135. Conchas concipere è Cælo uniones.
 1136. Quomodo formantur Uniones.
 1137. Avium partus duplex.
 1138. Aves domesticæ varia ova excludunt.
 1139. Duo in ovīs substantialia.
 1140. Gustarda avis.
 1141. Spuri specierum congressus inter pisces & aves nulli.
 1142. Mirabilia fert Aphrica Tellus.
- Caput VI. Sectio I.
1143. Materialis forma brutorum.
 1144. Concurfus naturæ ad opus creationis.

Elenchus Rerum Cap. VI.

1145. Anima brutorum quid sit?
1146. Vita brutorum quid?
1147. Tria genera terrestrium animantium.
1148. Quid jumenta sint?
1149. Boves.
1150. Vaccae.
1151. Equi, Cameli, Elephantæ.
1152. Insecta quid sint?
1153. Incisuræ insectorum.
1154. Arma insectorum.
1155. Sensus insectorum.
1156. Voces insectorum.
1157. Cor insectorum.
1158. Ventriculus insectorum.
1159. Generatio insectorum.
1160. Feræ quænam sint?
1161. Quare animantia quædam majora sint?
1162. Sensus Bestiarum.
1163. Animalium sagacitas sive varietas morum.
1164. Unde diversitas animantium specierum.
1165. Ex Cœli & siderum influentiis.
1166. Generatio & corruptio à sideribus oritur.
1167. Quomodo generatio instituitur?
1168. Quare generatio post pubertatis annos.
1169. Corpora animantium post mortem ad sidera evolvunt.
1170. Resolutio corporis brutorum.
1171. Saturnina animalia mansueta.
1172. Asinus.
1173. Asinus tristis stupidus & malitiosus.
1174. Asinus Ægypticus.
1175. Quæ ex Asino utilia sint?
1176. Mulus.
1177. Jovialia mansueta animalia.
1178. Camelus.
1179. Cameli reverentia erga matrem.
1180. Elephas.
1181. Mirabilis ejus sagacitas.
1182. Elephantem sermones intelligere.
1183. Taurus.
1184. Martialia mansueta animalia.
1185. Canis.
1186. Canum species.
1187. Rabies.
1188. Solaria mansueta animalia.
1189. Equus.
1190. Equus an superet Leonem solari virtute.
1191. Venerea animalia mansueta.
1192. Ovis.
1193. Capra.
1194. Vacca.
1195. Vacca Epiroticæ.
1196. Mercurialia animalia mansueta.
1197. Simia.
1198. Lunaria mansueta animalia.
1199. Porcus.
1200. Morbi porcorum.
1201. Lepra & Lues venerea.
1202. Catus.
1203. Mures.
1204. Murium fertilitas.
1205. Murium species.
1206. Sorex.
1207. Glis.
1208. Glires non reperiuntur in Episcopatu Augustano.
1209. Ferarum diversitas.
1210. Bestiæ Saturninæ.
1211. Joviales Feræ.
1212. Martiales Belluæ.
1213. Solaria animalia sylvestria.
1214. Leo.
1215. Venerea animantia fera.
1216. Mercuriales bestiæ.
1217. Lunaria animalia.
1218. Reptilia quæ? & qualia?
1219. An insecta in prima creatione producta sint?
1220. Affirmativa defenditur.
1221. Quomodo excrementa seminali virtute prolifica sint.
1222. Lumbrici.
1223. Ranae ab hominibus excretæ.
1224. Passer vicilinus.
1225. Scarabei majales.
1226. Pulices.
1227. Serpentes ex spina dorsi nascuntur.
1228. Serpentes ex juba Equi.
1229. Ex serpente putrido.
1230. Majora animantia etiam ex putredine oriuntur.
1231. Insecta à Planetis generantur.
1232. Saturnina insecta.
1233. Muscæ.
1234. Beelzebub venalis.
1235. Araneus Saturninus ex anhelitu telas necit.
1236. Scorpions.
1237. Pythiæ campe ex pinu enascens.
1238. Julis vermis.
1239. Asellus.
1240. Papilio & Eruca Jovialia insecta.
1241. Bombyx.
1242. Formica.
1243. Pseudo Olibarum.
1244. Formica Cedri.
1245. Formica ex filiginis & frumenti granis.
1246. Formicæ alatae.
1247. Martialia insecta.
1248. Cimices.
1249. Pulices & pediculi.
1250. Hirudines.
1251. Scarabeus Cervus & ejusmodi species.
1252. Cantharides.
1253. Solare animal inter insecta est Crocodilus.
1254. Draco.
1255. Salamandra.
1256. Lacerti.
1257. Venerea insecta sunt melligera novem.
1258. Serpens.
1259. Serpens artificialis Ezleri & Cardani.
1260. Cicada Mercuriale insectum.
1261. Grillus.
1262. Cochlea.
1263. Limaces & Ranae.
1264. Rana inter insecta sive sanguine prædita.
1265. Ranae medentur Epilepsiæ.

Elenchus Rerum Cap. VI.

Sectio II.

1266. Sacro sancta Trinitas creavit hominem.
1267. An Deus unum saltem hominem creavit?
1268. Androgyni historia ex Platone.
1269. Deus creavit Marem & feminam.
1270. An costa ab Adamo dormiente extracta animata fuerit?
1271. Anima Evæ à Deo creata.
1272. Vox אָרָא æque de Eva usurpata est.
1273. Anima Adami ab Evæ anima distincta est.
1274. Bruta & Bestiæ fuissent perfectiores Evæ, si non à Deo immediate creata fuisset.
1275. Ordo creationis inversus fuisset, si Deus formam Evæ non etiam creasset.
1276. Adam dixisset, est anima de anima mea.
1277. Eva ad Adami similitudinem non ad Dei imaginem producta fuisset.
1278. Costa viva permansit in extractione.
1279. Amor maris & feminæ unde ortus sit.
1280. Quid sit imago Divina.
1281. Imago Dei in humano corpore, homo microcosmus.
1282. Aquas supracœlestes refert cerebrum & nervi.
1283. Pulmo expansum representat.
1284. Cor Solem exhibet.
1285. Luna Mesenterio præsidet.
1286. Saturnum auditus designat, Jovem visus & odoratus & gustus & tactus.
1287. Planetæ terrestres in homine.
1288. Cor maris motum representat.
1289. Naturæ partiales signaturæ in fronte & manibus.
1290. Humanum corpus directe non ad Dei imaginem conditum est nisi in immortalitate.
1291. Imago Dei in animam reposita fuit.
1292. Intellectus primaria Deitatis imago.
1293. Nullum animal libera voluntate præditum præter hominem.
1294. Tres intellectus facultates rationalis sensitiva & naturalis.
1295. Rationalis speculativus intellectus.
1296. Sensitiva facultas in homine.
1297. Visus.
1298. Auditus Odoratus Gustus & Tactus.
1299. Imaginativa in homine, æstiativa in bestiis.
1300. Naturalis facultas.
1301. Memoria est maximum Deitatis simulacrum.
1302. Voluntas triplex.
1303. Passiones in homine.
1304. Passiones corporis communicantur animæ.
1305. Quomodo afficiatur?
1306. Subitanæ tristitiæ causa ignota.
1307. Passiones quoruplices sint?
1308. Oeconomia monarchica animæ in corpore.
1309. Bestiarum formæ quomodo deficient & aberrant.
1310. Temperamentum hominis iustissimum.
1311. Quare essentia hominis spiritualis?
1312. Quare leges naturales hominibus implantatæ?
1313. Quare indifferentia & voluntas animæ?

Sectio III.

1314. Quid Dominium in bruta sit?
1315. An pisces dominio subijciantur.

1316. Dominium in pisces ad cibum.
1317. Dominium in volatilia.
1318. Aves ad comestionem permissæ.
1319. Dominium in reptilia.
1320. Serpens horribilis mansuetus.
1321. Dominium ad cibum universale fuit.
1322. An bruta ad hominis mandatum acceperint?
1323. Negativa defenditur.
1324. Bestiæ ante diluvium fuerunt inpavidæ.
1325. Terrorem & pavorem Deus post diluvium bestiis imposuit.

Sectio IV.

1326. Quare homo creaturatum postrema sit?
1327. Homo ex terra rubra formatus.
1328. Terra Adami in Auro.
1329. Deus ipse inspiravit hominibus animam.
1330. Plato de inspiratione animæ scripsit.
1331. An Anima sit ignis?
1332. Verbum אָרָא spiritus.
1333. Animas igneas apparuisse.
1334. Verbum אָרָא varias habet significationes.
1335. Flammeæ animarum apparitiones suspectæ sunt.
1336. Corporis Adamitici perfectio & pulchritudo.
1337. Cor viscus principalissimum in homine.
1338. Quomodo Cor languescat & debilitetur.
1339. Triâ in humano corpore consideranda.
1340. Lucidum corpus in homine.
1341. Lucens substantia.
1342. Harmonia cerebri & cordis.
1343. Quomodo totum corpus afficiatur?
1344. Duplex facultas intelligens & movens.
1345. Duplicia animæ organa Balsamica & spirituosæ.
1346. Humidum radicale & balsamum nativum vivere in homine.
1347. Spiritus & balsamus nativus sufficiunt pro vita hominis.
1348. Pro conservatione vitæ requiruntur spiritus influentes.
1349. Nutritio quomodo fiat?
1350. Cœlestis ciborum pars nutrit.
1351. Spermatice hominis nutritio.
1352. Spermatice nutritio confert etiam memoriæ.
1353. Balsamica hominis nutritio in sanguine & spiritu.
1354. Quomodo fiat sanguificatio.
1355. Similitudo à destillatione spiritus vini.
1356. Ubi spiritus generentur in homine.
1357. Quid sit spiritus?
1358. Ex spiritu & oleo fit spiritus influens in homine.
1359. Quomodo generetur acidum cordis?
1360. Qualem usum habeat acidum cordis?
1361. Verbum אָרָא Fœmina, explicatur.
1362. Uteri cum corde & cerebro consensus.
1363. An solus mas ad Dei imaginem creatus sit?
1364. Mulierum deformitas nativa.
1365. Fœmina nec monstrum nec germen suppositivum est.
1366. Mulierum temperamentum excusatur.
1367. Passiones mulierum sunt naturæ convenientes.

Elenchus Rerum Cap. VI.

1368. Mas & fœmina conjunctim faciunt harmoniam pulchritudinis.

Sectio V.

- 1369. Quare benedictio à Deo instituta sit?
- 1370. Benedictio Dei in innumeram multitudinem.
- 1371. Benedictiōe Divina accepit anima motum.
- 1372. Facultas animæ generatrix qualis?
- 1373. Spiritus Cœlestis est organon animæ generantis.
- 1374. Memoriae motus in facultatem naturalem.
- 1375. Formatio Embryonis ex duplici motu.
- 1376. Ex proposito animi resultat figura corporis Universalis.
- 1377. Secundò sexus formatio.
- 1378. Tertiò sensuum formatio.
- 1379. Ex temperamenti inclinatione fiunt impressiones.
- 1380. Viri statura & figura generosior.
- 1381. Caloris & siccitatis effectus.
- 1382. Fœminæ statura minor & mollior.
- 1383. Frigoris & humiditatis effectus.
- 1384. Rotunditas membrorum apud fœminas.
- 1385. Mores in sexu variant.
- 1386. Actiones virorum.
- 1387. Passiones mulierum.

Caput VII. Sectio I.

- 1388. Sabbathum ad æternam creatoris gloriam celebrandam institutum est.
- 1389. Bonitas Creatoris & creaturæ celebranda.
- 1390. Obligatio hominum à S. Paulo declarata.
- 1391. Angeli Creatorem glorificant.
- 1392. Cœlum & Terra Musica ratione constant.
- 1393. Musica cœlestis nostris sensibus imperceptibilis.
- 1394. Mundus Lyra est.
- 1395. Pythagoræ dogmata.
- 1396. Sirenæ Cœlestes.
- 1397. Novem Musæ in Cœlo canentes.
- 1398. Novem Musarum nomina.
- 1399. Earum dignitates & officia.
- 1400. Novem Musæ Deo hymnum resonant in Cœlo.
- 1401. Musica ad sacras caeremonias primò inventa.
- 1402. Musicæ leges apud veteres.
- 1403. Musicæ varietates antiquorum.
- 1404. Musicæ ad delicias hominum varia applicatio.
- 1405. Musicæ primi inventores.
- 1406. Musica refert harmoniam rerum.
- 1407. Lyre inventor Mercurius.
- 1408. Orphei Musica.
- 1409. Amphionis Lyra.
- 1410. Fistula, Tuba, Tibiæ, Tympanum & Tintinnabulum.
- 1411. Musicæ varius usus.
- 1412. Pythagoras Musicus.
- 1413. Asclepiades Musicus.
- 1414. David, Citharædus.
- 1415. Musica ad voluptatem applicata.
- 1416. Sybaritæ Musici.
- 1417. Nero à Musica factus insanus.
- 1418. Musica naturæ Deum glorificans.
- 1419. Melodia Novem Musarum.
- 1420. Calliope, Urania, Polymnia, Terpsichore, Clio, Melpomene, Erato, Euterpe, Talia.
- 1421. Successionis rerum ordo in natura.

1422. Cognitio cœlo manifesta est ejus majestas.

1423. Providentia præsupponit continuatam creationem.

1424. Omnes creaturæ habent prius & posterius.

1425. Composita corpora à Cœlo, Cœlum à Deo dependet.

1426. Cognitio Cœli deducit nos ad cognitionem bonitatis divinæ.

1427. Bonitas Creatoris ex creaturarum bonitate judicanda.

1428. Plato de divina bonitate.

1429. Bonitatem divinam insequitur Amor.

1430. Amor divino cultu celebrandus fuit.

Sectio II.

1431. Essentia supremorum siderum qualis?

1432. Philosophorum veterum opiniones.

1433. Plato de sideribus.

1434. An sidera sensu prædita sint?

1435. Angeli siderum motores.

1436. Angeli rerum omnium præsides.

1437. Qualis fuerit Angelus qui peccavit?

1438. Danae Aureus imber.

1439. Herbas à Cœlo specificè regi Cabbalistæ putarunt.

1440. Pan Deus Arcadiæ universi Hieroglyphicum.

1441. An sidera tantum ornatus gratia condita sint?

1442. Aristoteles de virtute siderum.

1443. Omnia à sideribus necessitari quorundam opinio.

1444. Responsa Sibillarum unde.

1445. Diluvium ex sideribus ortum duxisse referunt.

1446. Adventus Messiae ex sideribus falso prædictus.

1447. Religio an à sideribus dependeat?

1448. Sex tantum religiones esse posse dixerunt Astrologi.

1449. Blasphemæ hæ opiniones non merentur refutationem.

1450. Virtutes siderum quales revera sint?

1451. Sphæræ igneæ supremæ virtus Deum glorificans.

1452. Anima mundi Platonis.

1453. Ignis Jovis custodia dictus fuit.

1454. Ignis officia.

1455. Ignis terræ centrum penetrat.

1456. Differentia duplicis ignis cœlestis.

1457. Quomodo colores oriantur.

Sectio III.

1458. Syrorum & Arabum opinio de aquis supracœlestibus.

1459. Moses clarissime de Aquis supracœlestibus scripsit.

1460. Solis Hieroglyphicum Navis.

1461. Aquæ supracœlestes verè existunt.

1462. Quomodo Deum laudent?

1463. Virtus aquarum supracœlestium.

1464. Animantium formæ à spiritu aquarum.

1465. Bruta tali forma non sunt animata ut vulgus existimat.

1466. Sagacitas brutorum.

1467. Omnia composita videntur gradualiter differre.

1468. Causa hujus gradualis rerum differentiae.

1469. Melodia spiritus cœlestis in animalibus.

1470. Trium bruta observanda.

Elenchus Rerum Cap. VII.

1471. Sensus brutorum.
 1472. Memoria brutorum.
 1473. Formatio corporis brutorum.
 1474. Spiritus cœlestis est universalis causa sensus & motus brutorum.
 1475. Quomodo homo in multis organis cum brutis conveniat?
 1476. Homo omnia gradu excellentissimo continet.
 1477. Unde liberior cœli influxus oriatur?
 1478. Influxus aquarum supracœlestium in cerebrum.
 1479. Vinculum animæ & corporis.
 1480. Constitit in igne & spiritu.
 1481. Quomodo Visus exoriatur?
 1482. Lux supremarum stellarum imperceptibilis.
 1483. Colores omnes à Sole.
 1484. Aquæ supracœlestes insensibiles sunt.
 1485. Aquarum supracœlestium necessitas pro vita sustentanda.
 1486. Quid sperma sit?
 1487. Animalia magis ex spermate quam sanguine consistunt.
 1488. Sanguis quid? Et ejus officium quale.
 1489. Morbi ex sanguine oriundi.
 1490. Siderum & spiritus cœlestis nutritio in homine.
 1491. Spiritus sidereus quid præstet in Plantis?
 1492. Virtus plantarum in cineribus.
 1493. Plantæ ex cineribus resuscitate.
 1494. Spiritus cœlestis in mineris Mercurialis est.
 1495. Mercurius in omnibus mineris.
 1496. In Mercurio est labyrinthus Chymicorum.

Sectio IV.

1497. Duplex ignis, duplex sal & duplices aquæ in natura.
 1498. Corpora quo sublimiora eò subtiliora?
 1499. Saturnus Aquosus.
 1500. In sensibus nostris frigidus.
 1501. Frigus saturni quomodo inferiora lædat?
 1502. Saturnini homines.
 1503. Animalia Saturnina.
 1504. An nocturnæ aves Deum glorificent?
 1505. Plantæ saturninæ.
 1506. Veneni effectus.
 1507. Quare venenatæ herbæ acres sint?
 1508. Natura venenorum.
 1509. Planetarum venena.
 1510. Saturninum virus pessimum.
 1511. Venena in corporibus oriuntur.
 1512. Quæ de Plantis dicta sunt, etiam metallis conferunt.
 1513. Septem metallorum qualitate.
 1514. Saturnini malignitas in regno minerali.
 1515. Saturnina Solanbus contraria.

Sectio V.

1516. Jovis omnia plena.
 1517. Plato de Paradyso.
 1518. De Jovis regno submiseria.
 1519. Regnum gratiæ à Patone intellectum.
 1520. Jovis felicitas.
 1521. Joviale Mel.
 1522. Mel quid sit?
 1523. Ros inelleagineus interdum venenatus.
 1524. Sulphur mellis quale sit?

1525. Mel recens optimum.
 1526. Mel optimum quomodo colligendum?
 1527. Mellis usus saluberrimus.
 1528. Pythagorici & Democritus.
 1529. Mel vitam conservat.
 1530. Incolæ Corsicenses longævi.
 1531. Mel senibus utile.
 1532. Apum industriæ indagatores famosi.
 1533. Mel confert tribus naturæ regnis.
 1534. Vaccae utilitas.
 1535. Jupiter in bovem mutatus.
 1536. Apis Ægyptiorum.

Sectio VI.

1537. Nullum in Cœlo bellum.
 1538. Nulla contrarietas qualitatum nisi in sensibus.
 1539. Unde bellum oriatur.
 1540. Democritus.
 1541. Infantia causa.
 1542. Bilis quid sit?
 1543. Quomodo infantia oriatur.
 1544. Causa generans bilem in corporibus.
 1545. Duplices influentiæ sulphureæ cœlestes.
 1546. Solaris Terra sigillata.
 1547. Nitrosa terra.
 1548. Spirituum extractio Chymica.
 1549. Nitri ex aëre attractio.
 1550. Aromatica sulphurea & biliosa sunt.
 1551. Quomodo bilis in corpore exæstuet?
 1552. Martialia animalia rapacia.
 1553. Martiales plantæ.

Sectio VII.

1554. Sol Dei filius.
 1555. Minervæ templum apud Ægyptios.
 1556. Sol omnium rerum rector est.
 1557. Omnia Metalla proveniunt ex Auro.
 1558. Sol maturat metalla in Aurum.
 1559. An metalla transmutari possint.
 1560. Generatio Lapidum, minerarum &c.
 1561. Pyrites.
 1562. Lapidés preciosi.
 1563. Adamas.
 1564. Virtus gemmarum à Luce.
 1565. Tinctura gemmarum.
 1566. Aurum ex silicibus & Arena.
 1567. Auro vivimus & Cor nostrum vegetum est.
 1568. Solis Aurea gleba.
 1569. Panacea Ægyptiorum.
 1570. Verni temporis fertilitas.
 1571. In Calore vita in frigore mors.
 1572. Solaris exercitus solem sequitur.
 1573. Frigus enecat animantia quædam.
 1574. Calor nullum vitæ periculum inducit.
 1575. Varietas animantium.
 1576. Sol Leonem produxit.
 1577. Luna Ælium.
 1578. Sol murem formavit.
 1579. Luna Simiam.
 1580. Antipathia Solis & Lunæ.

Sectio VIII.

1581. Venus ardens salino ignea.
 1582. Martis fertilitas unde.
 1583. Pisces multis populis prohibiti fuerunt.
 1584. Salis fertilitas in campis.

Elenchus Rerum Cap. VII.

- 1585. Horri sub veneris tutela.
- 1586. Mychea venus.
- 1587. Veneris effectus in sublunaribus.
- 1588. Verno tempore omnia rediviva.
- 1589. Omnia parturiunt Venere spirante.
- 1590. Acidum cordis.
- 1591. Venerem excitat.
- 1592. Motus veneris in animalibus.
- 1593. Vox venerea omnibus animalibus peculiaris.
- 1594. Oscula hominum.
- 1595. Antiquitus licita fuerunt.
- 1596. Cantus hominum suavitas.
- 1597. Sirenum Cantus.
- 1598. Anacharsis scyta.
- 1599. Animalium varietates secundum illecebras.
- 1600. Venerea animantia caduca.
- 1601. Conchæ generant antenativitatem.

Sectio IX.

- 1602. Mercurii essentia.
- 1603. Unde animantium vigor & sagacitas oriatur.
- 1604. Nitrum à Mercurio exhalare probatur.
- 1605. Nitrum æquinoctii vernalis temporibus spirat.
- 1606. Spiritus Mercuriales sunt sal volatile.
- 1607. Spiritus Mercurialis inebriat omnia.
- 1608. Post solstitium hyemale resuscitat Venerem.
- 1609. Mercurius celeritatis author.
- 1610. Mercurius veterum.

Sectio X.

- 1611. Luna infundibulum Terræ.
- 1612. In Luna est totius terræ virtus sublimis.
- 1613. Ægyptiorum opiniones de Luna.
- 1614. Luna totius Cæli virtutes recipit; & effundit.
- 1615. Monstratur Schemate.
- 1616. Pyramidis figura universi hieroglyphicum est.
- 1617. Terra cubica forma à veteribus depicta.
- 1618. Lunæ influentiæ rorida sunt.
- 1619. Roris virtutes.
- 1620. Lunæ effectus in inferioribus.
- 1621. Luna veteribus Hecatis nomine depicta.
- 1622. Quid ros sit?
- 1623. Ros serenæ aëre decedit.
- 1624. Hermetis oraculum de rore.
- 1625. Virtus & vita rerum.
- 1626. Mors naturalis rerum.
- 1627. Arboris vitæ arcana.
- 1628. Corpus incombustibile.
- 1629. Auri essentia incorruptibilis est.
- 1630. Medicina est ad desperatos affectus.
- 1631. Semen Auri inquirendum restat.
- 1632. Quintæ rerum essentia.
- 1633. Duplici via inquirenda.
- 1634. Primo in Auro.
- 1635. Secundo in minæra peculiari.
- 1636. Virgilius de lapide Philosophorum.

F I N I S.

C1

364

JS/✓
E/✓
DR/✓

